

Newsletter

Αστικό Δίκαιο

Ο Κ Τ Ω Β Ρ Ι Ο Σ 2 0 1 1

www.inlaw.gr

Newsletter 10/2011

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Αστικό

3-158

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

Αγωγή Κακοδικίας - Κατά δικηγόρων & δικαστικών επιμελητών

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 829

Έτος: 2008

Σύντομη Περίληψη:

- Αγωγή κακοδικίας κατά δικηγόρου. Δικονομικές προϋποθέσεις για την έγκυρη και παραδεκτή έγερση της αγωγής κακοδικίας κατά δικηγόρων. Προσβολή περισσότερων αποφάσεων με το ίδιο αναιρητήριο. Άσκηση εφέσεως από τον διάδικο που δικάστηκε ερήμην. Αναίρεση βάσει του προβλεπόμενου στο άρθρο 559 αριθ. 5 ΚΠολΔ λόγου.

- Η προβλεπόμενη από το άρθρο 73 παρ. 4 του ΕισΝΚΠολΔ αγωγή κακοδικίας κατά δικηγόρων επιτρέπεται μόνο αν στηρίζεται σε δόλο ή βαρεία αμέλεια αυτών. Στις παραγράφους 1, 2 και 3 της ίδιας διατάξεως, όπως η πρώτη από αυτές τροποποιήθηκε με το άρθρο 22 παρ. 2 του ν. 693/1977 "περί εκδικάσεως αγωγών κακοδικίας", ορίζεται ακόμη ότι Α) η αγωγή που συντάσσεται σύμφωνα με τα άρθρα 118 και 216 εδαφ. 1 του ΚΠολΔ, πρέπει α) να περιέχει όλους τους λόγους στους ποίους ο ενάγων στηρίζει την αγωγή κακοδικίας και β) να αναγράφει με ακρίβεια όλα τα αποδεικτικά μέσα, που ο ενάγων επικαλείται για να αποδείξει τους λόγους, διαφορετικά επέρχεται ακυρότητα και Β) στην αγωγή επισυνάπτονται α) τα αποδεικτικά μέσα που ο ενάγων, επικαλείται για να υποστηρίξει τους λόγους της αγωγής, σε πρωτότυπα ή επικυρωμένα αντίγραφα και β) ειδικό πληρεξούσιο στο δικηγόρο που υπογράφει την αγωγή, αλλιώς είναι απαράδεκτη. Η διάταξη αυτή, ορίζοντας δικονομικές προϋποθέσεις για την έγκυρη και παραδεκτή έγερση της αγωγής κακοδικίας κατά δικηγόρων, την υποβάλλει σε ρύθμιση διαφορετική από εκείνη, στην οποία υποβάλλεται η αγωγή αποζημίωσης κατά του εντολοδόχου ΑΚ 174) και κατά του ενδοσυμβατικώς εν γένει, βάσει των άρθρων ΑΚ 330, 335 επ, 343 επ. 382 επ. ή εξωσυμβατικώς, βάσει του άρθρου ΑΚ 914, ευθυνόμενου. Αυτή δε η διαφορετική ρύθμιση δεν είναι αυθαίρετη, διότι δικαιολογείται από ιδιαίτερους λόγους και μάλιστα κοινωνικού και δημοσίου συμφέροντος, εν όψει της ιδιότητας των δικηγόρων ως άμισθων δημοσίων λειτουργών (άρθρα 1 και 38 του ν.δ. 3026/54) προκειμένου αυτοί να ενεργούν ανεπηρέαστοι και απερίσπαστοι κατά την άσκηση των καθηκόντων των, πράγμα που θα ήταν ανέφικτο αν η δικαστική καταδίωξη των δικηγόρων δεν περιοριζόταν στα αναγκαία πλαίσια, τόσο από την άποψη του βαθμού της υπαιτιότητας, όσο και από την άποψη των δικονομικών προϋποθέσεων άσκησης της αγωγής, η θέσπιση των οποίων, επομένως δεν συνιστά προνομιακή μεταχείριση αυτών (ΟΛΑΠ 18/1999).

- Άσκηση εφέσεως από τον πρωτοδίκως ερήμην δικασθέντα. Η εμπρόθεσμη και παραδεκτή άσκηση εφέσεως, από τον εναγόμενο που δικάστηκε σαν να ήταν παρών επιφέρει την εξαφάνιση της ερήμην απόφασεως, μέσα στα όρια που καθορίζονται από την έφεση και τους πρόσθετους λόγους, χωρίς δηλαδή να απαιτείται να ευδοκιμήσει προηγουμένως κάποιος λόγος της εφέσεως, αλλά αρκεί η τυπική παραδοχή της και ότι στην περίπτωση αυτή ο εκκαλών - εναγόμενος μπορεί να προβάλει με τις ενώπιον του Εφετείου προτάσεις του όλους τους πραγματικούς ισχυρισμούς, που θα μπορούσε να έχει προτείνει πρωτοδίκως αν είχε παραστεί στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο (ΑΠ 1015/2005, ΑΠ 331/2001).

- Κατά το άρθρο 559 αριθ. 5 ΚΠολΔ αναίρεση επιτρέπεται αν το δικαστήριο σε περίπτωση καθ' ύλην αρμοδιότητας εσφαλμένα δέχθηκε ότι είναι αρμόδιο ή αναρμόδιο, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 47, σύμφωνα με τις οποίες δεν υπόκεινται σε προσβολή με ένδικο μέσο απόφαση πρωτοδικείου, πολυμελούς ή

μονομελούς, για το λόγο ότι η υπόθεση ανήκει στην αρμοδιότητα του Ειρηνοδικείου, και απόφαση Πολυμελούς Πρωτοδικείου για υπόθεση της αρμοδιότητας του μονομελούς. Από τη διάταξη αυτή συνάγεται, ότι ο ανωτέρω λόγος αναιρέσεως δημιουργείται μόνο όταν υπάρχει σφάλμα του δικαστηρίου της ουσίας αναφερόμενο σε παραδοχή καθ' ύλην αρμοδιότητα ή αναρμοδιότητας αυτού του ίδιου. Επομένως δεν στοιχειοθετείται ο λόγος αυτός όταν το Εφετείο, επιλαμβανόμενο εφέσεως που υπάγεται, κατά το άρθρο 19 του ΚΠολΔ στην καθ' ύλην αρμοδιότητα του, κρίνει εσφαλμένως ότι το πρωτοβάθμιο δικαστήριο που εξέδωσε την εκκαλούμενη απόφαση ήταν ή δεν ήταν αρμόδιο καθ' ύλην (ΟΛΑΠ 30/1995, ΟΛΑΠ. 3/1991). Κατά συνέπεια ο πρώτος λόγος της αναιρέσεως με τον οποίο προβάλλεται η από το άρθρο 559 αριθ. 5 ΚΠολΔ αιτίαση ότι το Εφετείο με την προσβαλλόμενη απόφαση εσφαλμένως δέχθηκε πως το πρωτοβάθμιο δικαστήριο (Μονομελές Πρωτοδικείο Τρικάλων) που εξέδωσε την εκκαλούμενη απόφαση ήταν αρμόδιο καθ' ύλην για εκδίκαση της αγωγής κακοδικίας της αναιρεσίβλητης κατά του αναιρεσειόντος δικηγόρου, πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτος καθ' όσον το αποδιδόμενο στο Εφετείο σφάλμα δεν συνιστά λόγο αναιρέσεως από τον αριθ. 5 του άρθρου 559 ΚΠολΔ, ούτε από άλλο αριθμό αυτού του άρθρου.

- Κατά το άρθρο 366 παρ. 2 του ΚΠολΔ αν με το ίδιο αναιρετήριο προσβάλλονται δύο ή περισσότερες αποφάσεις πρωτοβαθμίου και δευτεροβαθμίου δικαστηρίου ή κατάθεση του πρέπει να γίνεται στο καθένα από τα δικαστήρια αυτά. Η παράβαση της διατάξεως αυτής, η οποία συμπληρώνει τη γενική διάταξη του άρθρου 495 παρ. 2 ΚΠολΔ, που ρυθμίζει τον τρόπο ασκήσεως των ενδίκων μέσων, έχει ως αποτέλεσμα την απόρριψη της αναιρέσεως, ως απαράδεκτης για εκείνη από τις προσβαλλόμενες αποφάσεις ως προς την οποία το αναιρετήριο δεν κατατέθηκε στην γραμματεία του δικαστηρίου που την εξέδωσε. Επομένως, η κρινόμενη αίτηση αναιρέσεως, καθόσον στρέφεται κατά της 302/2002 οριστικής αποφάσεως του Μονομελούς Πρωτοδικείου Τρικάλων, πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη, αφού, όπως προκύπτει από το προσκομιζόμενο σε κυρωμένο αντίγραφο αναιρετήριο, τούτο δεν κατατέθηκε στη γραμματεία του πιο πάνω πρωτοβαθμίου δικαστηρίου που εξέδωσε την εν λόγω απόφαση.

Διατάξεις:

ΑΚ: 330, 335, 343, 382, 914, 932,

ΚΠολΔ: 73, 118, 216, 366, 495, 520, 527, 528, 559 αριθ. 1, 559 αριθ. 5, 559 αριθ. 8, 559 αριθ. 19,

Νόμοι: 693/1977, αρθ. 1, 38

Δημοσίευση: INLAW 2008 * ΝοΒ 2008, σελίδα 2457 * ΧρΙΔ 2009, σελίδα 59 * ΝοΒ 2009, σελίδα 99 * Δ 2009, σελίδα 95, σχολιασμός Ευαγγελία Μπαλογιάννη * Ελλην 2011, σελίδα 108

Αδικοιολόγητος πλουτισμός - Γενικά

Δικαστήριο: Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο

Αριθμός απόφασης: 3

Έτος: 2010

Σύντομη Περίληψη:

- Αδικοιολόγητος πλουτισμός. Αγωγή φαρμακευτικών εταιρειών κατά του ΤΣΑΥ.

- Στο άρθρο 904 του Αστικού Κώδικα ορίζεται ότι: «Όποιος έγινε πλουσιότερος χωρίς νόμιμη αιτία από την περιουσία ή με ζημιά άλλου έχει υποχρέωση να αποδώσει την ωφέλεια. Η υποχρέωση αυτή γεννιέται ιδίως σε περίπτωση παροχής αχρεώστητης ή παροχής για αιτία που δεν επακολούθησε ή έληξε ή αιτία παράνομη ή ανήθικη. Με παροχή εξομοιώνεται και η συμβατική αναγνώριση ότι υπάρχει ή δεν υπάρχει χρέος». Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι για να θεμελιωθεί απαίτηση με βάση τον

αδικαιολόγητο πλουτισμό θα πρέπει η άμεση περιουσιακή μετακίνηση προ τον λαβόντα να επήλθε χωρίς νόμιμη αιτία, δηλαδή αιτία, που δεν έχει πηγή σύμβαση ή το νόμο, είτε για νόμιμη αιτία που δεν επακολούθησε ή έληξε ή είναι παράνομη ή ανήθικη. Η αξίωση δε αυτή, ούτε από τη διάταξη αυτή, ούτε από άλλη, ουδόλως προϋποθέτει για να γεννηθεί διάταξη νόμου που να επιτρέπει ή επιβάλλει την αναζήτηση του αδικαιολόγητου πλουτισμού, καθ' όσον με την ανωτέρω διάταξη του άρθρου 904 του Αστικού Κώδικα καθιερώνεται αυτοτελής και αυτοδύναμη αξίωση υπό τους όρους και προϋποθέσεις που μόνον αυτή θεσπίζει. Μειοψήφησαν τα μέλη Γ. Μάμαλης, Δ. Γιαννακόπουλος και Β. Γρατσίας, οι οποίοι διατύπωσαν την άποψη ότι για την αναζήτηση αδικαιολόγητου πλουτισμού κατά την ως άνω διάταξη απαιτείται η ύπαρξη άλλης ειδικής διατάξεως που να την επιτρέπει.

- Το Δικαστήριο επιλύει το ανωτέρω θέμα της ερμηνείας του άρθρου 904 του ΑΚ υπέρ της απόψεως που διατυπώνεται στις αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Διατάξεις:

ΑΚ: 904,

Δημοσίευση: INLAW 2010 * Ελληνική 2011, σελίδα 47

Αδικοπραξία - Αδικοπρακτική απάτη

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 715

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Αδικοπραξία. Απάτη. Συμμετοχή σε αύξηση μετοχικού κεφαλαίου εταιρεία εισηγμένης στο ΧΑΑ. Χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη. Αναιρείται εν μέρει η προσβαλλόμενη απόφαση.

- Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρ. 147, 149, 297, 298 και 914 ΑΚ προκύπτει ότι όποιος παρασύρθηκε με απάτη σε δήλωση βούλησης έχει δικαίωμα είτε να ζητήσει την ακύρωση της δικαιοπραξίας και παράλληλα την ανόρθωση κάθε άλλης ζημίας του, σύμφωνα με τις διατάξεις για τις αδικοπραξίες, εφόσον η απάτη περιέχει και τους όρους της αδικοπραξίας, είτε να αποδεχθεί τη δικαιοπραξία και να ζητήσει μόνον την ανόρθωση της ζημίας του, θετικής και αποθετικής, δηλαδή στην έκταση που δικαιούται αποζημίωσης για κάθε αδικοπραξία (ΑΠ 1458/2001, ΑΠ 1399/2007). Στην πρώτη περίπτωση η αποζημίωση συνίσταται στο αρνητικό διαφέρον, δηλαδή ο απατηθείς, που επέλεξε να ζητήσει την ακύρωση της δικαιοπραξίας, δικαιούται παράλληλα και αποζημίωση για την κάλυψη κάθε ζημίας που θα είχε αποφευχθεί αν δεν είχε πιστέψει στην κατάρτιση έγκυρης σύμβασης. Αντίθετα αν ο απατηθείς επιλέξει να αποδεχθεί την ακυρώσιμη λόγω της απάτης δικαιοπραξία, η αποζημίωση που δικαιούται συνίσταται στο θετικό διαφέρον ή διαφέρον εκπλήρωσης, με το οποίο καλύπτονται οι ζημίες που θα είχαν αποφευχθεί, αν τα κρίσιμα περιστατικά ήταν υπαρκτά και όχι ανύπαρκτα και η δικαιοπραξία εκπληρωνόταν όπως αυτός την είχε πιστέψει (ΑΠ 776/2004, ΑΠ 373/2008, ΑΠ 1960/2009). Απάτη κατά την έννοια του άρθρ. 147 ΑΚ αποτελεί κάθε συμπεριφορά από πρόθεση που τείνει να παράγει, ενισχύσει ή διατηρήσει πεπλανημένη αντίληψη ή εντύπωση με σκοπό να οδηγηθεί κάποιος σε δήλωση βούλησης, συνίσταται δε η απατηλή συμπεριφορά είτε σε παράσταση ανύπαρκτων γεγονότων ως υπαρκτών, κατά παράβαση του καθήκοντος αλήθειας, είτε στην απόκρυψη ή αποσιώπηση ή ατελή ανακοίνωση υπαρκτών γεγονότων, των οποίων η αποκάλυψη σ' αυτόν που τα αγνοούσε επιβαλλόταν από το καθήκον διαφώτισής του με βάση την καλή πίστη ή την υπάρχουσα ιδιαίτερη σχέση μεταξύ αυτού και εκείνου προς τον οποίο απηύθυνε τη δήλωσή του (ΑΠ 491/2008, ΑΠ 325/2009, ΑΠ 282/2010). Τέτοια υποχρέωση από

την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη προς παροχή διασαφητικών πληροφοριών ή εξηγήσεων έχουν και οι διαπραγματευόμενοι την κατάρτιση σύμβασης, κατά το στάδιο των διαπραγματεύσεων, όπως αυτό προκύπτει από τις διατάξεις των άρθρ. 197 και 198 ΑΚ, δηλαδή η απάτη ως παραγωγική αιτία αποζημίωσης μπορεί να εμφανίζεται τόσο ως προσυμβατικό πταίσμα όσο και ως ιδιαίτερη αδικοπραξία, ανεξάρτητη από προσυμβατικό πταίσμα. Σε κάθε περίπτωση δεν ενδιαφέρει το είδος της πλάνης που δημιουργήθηκε από την απάτη, δηλαδή αν αυτή είναι ή δεν είναι συγνωστή, ουσιώδης ή επουσιώδης, καθώς και αν αναφέρεται αποκλειστικά στα παραγωγικά αίτια της βούλησης, αρκεί η πλάνη να υφίσταται κατά το χρόνο που δηλώνεται η βούληση (ΑΠ 898/2000, ΑΠ 441/2004, ΑΠ 373/2008). Σε πεπλανημένη αντίληψη ή εντύπωση ως προς τη συνδρομή των προϋποθέσεων που τάσσονται από το άρθρ. 8α του ΚΝ 2190/1920, μπορεί να οφείλεται και η ανάληψη από επενδυτή μετοχών ανώνυμης εταιρείας που προσέφυγε για την κάλυψη του μετοχικού κεφαλαίου της στο κοινό με τη διαδικασία της δημόσιας εγγραφής, οπότε αν η υπάρχουσα πλάνη είναι αποτέλεσμα εξαπάτησης του επενδυτή, παρέχονται σ' αυτόν τα δικαιώματα από τα άρθρ. 147 και 149 ΑΚ, κατά τις παραπάνω διακρίσεις.

- Κατά την έννοια του άρθρ. 559 αριθ.1 ΚΠολΔ, παράβαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου, που ιδρύει τον αντίστοιχο λόγο αναίρεσης, υπάρχει όταν ο κανόνας δικαίου είτε ερμηνεύτηκε εσφαλμένα, δηλαδή το δικαστήριο της ουσίας προσέδωσε σ' αυτόν έννοια διαφορετική από την αληθινή, είτε δεν εφαρμόστηκε ενώ συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του είτε εφαρμόστηκε ενώ αυτές δεν συνέτρεχαν ή εφαρμόστηκε εσφαλμένα (ΟΛΑΠ 4/2005, ΟΛΑΠ 7/2006).

Συνεπώς κατά τις παραπάνω διακρίσεις η παράβαση του κανόνα ουσιαστικού δικαίου, που οδηγεί σε εσφαλμένο νομικό συλλογισμό και κατ' επέκταση σε εσφαλμένη εφαρμογή του δικαίου, εκδηλώνεται είτε ως ψευδής ερμηνεία του κανόνα δικαίου είτε ως εσφαλμένη υπαγωγή σ' αυτόν των περιστατικών της ατομικής περίπτωσης. Έτσι με τον παραπάνω λόγο αναίρεσης, ο οποίος για να είναι ορισμένος πρέπει να καθορίζονται στο αναιρετήριο τόσο η διάταξη του ουσιαστικού δικαίου που παραβιάστηκε όσο και το αποδιδόμενο στην προσβαλλόμενη απόφαση νομικό σφάλμα (ΑΠ 325/2004), ελέγχονται τα σφάλματα του δικαστηρίου της ουσίας κατά την εκτίμηση της νομικής βασιμότητας της αγωγής ή των ισχυρισμών (ενστάσεων) των διαδίκων, καθώς και τα νομικά σφάλματα κατά την έρευνα της ουσίας της διαφοράς (ΑΠ 1947/2006), οπότε πρέπει να εκτίθενται στο αναιρετήριο και οι αντίστοιχες παραδοχές της προσβαλλόμενης απόφασης, δηλαδή τα πραγματικά περιστατικά που έγιναν δεκτά και υπό τα οποία συντελέστηκε η επικαλούμενη παράβαση του ουσιαστικού δικαίου (ΟΛΑΠ 20/2005).

Διατάξεις:

ΑΚ: 147, 149, 297, 298, 299, 914, 932,

Νόμοι: 2190/1920, άρθ. 8α,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Αδικοπραξία - Αμέλεια

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 5

Έτος: 2001

Σύντομη Περίληψη:

- Αδικοπραξία. Παράλειψη φύλαξης αυτοκινήτου σε χώρο στάθμευσης σούπερμάρκετ. Δεν υπάρχει προσυμβατική ευθύνη, αλλά από αδικοπραξία. Καταχρηστική άσκηση δικαιώματος.

- Κατά το άρθρο 914 ΑΚ όποιος ζημιώσει άλλον παράνομα και υπαίτια έχει υποχρέωση να τον αποζημιώσει. Από τη διάταξη αυτή, εν όψει και των ορισμών των άρθρων 330 ΑΚ και 15 ΠΚ, συνάγεται ότι παράνομη είναι κάθε προσβολή στα δικαιώματα ή συμφέροντα άλλου που προστατεύονται από το νόμο. Η παράνομη συμπεριφορά, ως όρος της αδικοπραξίας, μπορεί να συνίσταται σε θετική πράξη ή σε παράλειψη, εφόσον στην τελευταία περίπτωση υπήρχε ιδιαίτερη νομική υποχρέωση προφυλάξεως του προσβληθέντος δικαιώματος ή συμφέροντος και αποτροπής του ζημιογόνου αποτελέσματος. Τέτοια περίπτωση συντρέχει και όταν υφίσταται από το νόμο ή από δικαιοπραξία ή από την καλή πίστη κατά την κρατούσα κοινωνική αντίληψη υποχρέωση προστασίας και ειδικότερα όταν με προηγούμενη πράξη του δημιούργησε κάποιος κατάσταση επικινδυνότητας, χωρίς να έχει λάβει τα αναγκαία μέτρα για την αποτροπή του κινδύνου. Τέτοια υποχρέωση προστασίας υπάρχει και όταν επιχείρηση έχει απευθύνει στο κοινό πρόσκληση να επισκέπτεται ή να χρησιμοποιεί ορισμένο χώρο της, οπότε οφείλει να έχει λάβει κάθε μέτρο αναγκαίο και πρόσφορο για την ασφάλεια των επισκεπτών.

- Κατά το άρθρο 281 ΑΚ, η άσκηση του δικαιώματος απαγορεύεται αν υπερβαίνει προφανώς τα όρια που επιβάλλουν η καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη ή ο κοινωνικός ή οικονομικός σκοπός του δικαιώματος. Από αυτή τη διάταξη, σε συνδυασμό και προς την προαναφερόμενη του άρθρου 914 ΑΚ, συνάγεται ότι η καταχρηστική άσκηση δικαιώματος είναι παράνομη και, αν οφείλεται σε υπαιτιότητα, δημιουργεί ευθύνη προς αποζημίωση. Η φυσική ευχέρεια όμως του προσώπουνα συνάπτει συμβάσεις και γενικότερα να προβαίνει σε πράξεις ή παραλείψεις ως έκφανση του κατά το άρθρο 5 παρ. 1. Σ ατομικού δικαιώματος για ανάπτυξη της προσωπικότητας και ελεύθερη επαγγελματική και οικονομική δράση, δεν υπόκειται στους περιορισμούς του άρθρου 281 ΑΚ, το οποίο προϋποθέτει άσκηση συγκεκριμένου δικαιώματος, παρεχόμενου στο δικαιούχο από θετική διάταξη του δικαίου, και αποσκοπεί στην προστασία του ιδιωτικού συμφέροντος (πρβλ. και άρθρο 25 παρ. 3 Συντάγματος) (ΟΛΑΠ 33/1987).

- Στο μεν άρθρο 197 ΑΚ ορίζεται ότι κατά τις διαπραγματεύσεις για τη σύναψη συμβάσεως τα μέρη οφείλουν αμοιβαία να συμπεριφέρονται σύμφωνα με την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη, στο δε άρθρο 198 παρ. 1 ΑΚ ορίζεται ότι όποιος κατά τις διαπραγματεύσεις για τη σύναψη συμβάσεως προξενήσει υπαίτια στον άλλον ζημία είναι υποχρεωμένος να την ανορθώσει και αν ακόμη η σύμβαση δεν καταρτίστηκε. Η κατ'εφαρμογή αυτών των άρθρων προσυμβατική ευθύνη προϋποθέτει αντίθετη προς την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη υπαίτια επιβλαβή συμπεριφορά κατά το στάδιο των διαπραγματεύσεων για τη σύναψη συμβάσεως. Το στάδιο των διαπραγματεύσεων αρχίζει αφότου εκδηλωθεί ενδιαφέρον για τη σύναψη συμβάσεως και λήγει όταν είτε συναφθεί η επιδιωκόμενη σύμβαση είτε διακοπούν οριστικά οι διαπραγματεύσεις και έτσι ματαιωθεί η σύναψή της. Συνεπώς μεταξύ εμπόρου, που προβαίνει σε λιανική πώληση εμπορευμάτων μέσα σε κατάστημά του, και του πελάτη το στάδιο των διαπραγματεύσεων αρχίζει το ενωτερίτερο όταν ο πελάτης εισέλθει στο κατάστημα. Αποκλείεται επομένως ευθύνη βάσει των άνω διατάξεων όταν ο πελάτης βρίσκεται έξω από το κατάστημα, έστω και σε παρακείμενο του καταστήματος χώρο σταθμεύσεως αυτοκινήτων, που ο έμπορος διατηρεί για τη στάθμευση των αυτοκινήτων των πελατών του καταστήματός του.

- Σε ώρα λειτουργίας της ως άνω επιχείρησης η ενάγουσα έφτασε με αυτοκίνητό της για να προβεί σε αγορές από το κατάστημα και στάθμευσε στον ως άνω χώρο, οπότε αμέσως δέχθηκε επίθεση από δύο κακοποιούς οι οποίοι πλησίασαν το αυτοκίνητο με μοτοσυκλέτα, έσπασαν το τζάμι της θέσεως του συνοδηγού και αφαίρεσαν από την κατοχή της ορισμένα πράγματα, που είχε αποθέσει στο αυτοκίνητο, και στη συνέχεια εξαφανίστηκαν. Η ενάγουσα από την προεκτιθέμενη αξιόποινη πράξη αφενός υπέστη περιουσιακή ζημία και αφετέρου έπαθε νευρικό κλονισμό με επακόλουθο ηθική

βλάβη. Η πρώτη εναγομένη όφειλε, δια των οργάνων της, στα οποία ανήκε ο δεύτερος εναγόμενος, καθώς και δια των προστηθέντων υπαλλήλων της, τρίτου και τέταρτου εναγομένων, διευθυντή και υπεύθυνου ασφάλειας, αντίστοιχα, της επιχειρήσεώς της, να έχει τοποθετήσει φύλακες ώστε να προστατεύονται οι πελάτες που σταθμεύουν τα οχήματά τους στον κλειστό αυτό χώρο, οπότε η ανωτέρω αξιόποινη πράξη δεν θα γινόταν, ή, και αν επεχειρείτο θα αποτρεπόταν με την άμεση σύλληψη των κακοποιών. Ωστόσο η πρώτη εναγομένη από αμέλεια δεν είχε προσλάβει τέτοιους φύλακες. Ζητήθηκε δε με την αγωγή να υποχρεωθούν οι εναγόμενοι, εις ολόκληρον, να καταβάλουν στην ενάγουσα αποζημίωση και χρηματική ικανοποίηση ένεκα αδικοπραξίας της πρώτης εναγομένης που συνίσταται στην παράλειψή της να προσλάβει φύλακες, όπως είχε προς τούτο ιδιαίτερη νομική υποχρέωση άλλως ένεκα καταχρηστικής παραλείψεώς της, άλλως ένεκα προσυμβατικής ευθύνης της εξαιτίας της αντίθετης προς την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη παραλείψεώς της να προσλάβει και τοποθετήσει φύλακες κατά το στάδιο των διαπραγματεύσεων για σύναψη της συμβάσεως πωλήσεως εμπορευμάτων. Ενόψει του ότι η ενάγουσα δεν είχε εισέλθει στο κατάστημα της εναγομένης αλλά βρισκόταν στο χώρο σταθμεύσεως αυτοκινήτων δεν υπήρχε ακόμη στάδιο διαπραγματεύσεων. Επομένως η αγωγή κατ' αυτή τη βάση της ήταν, όπως και κατά τη βάση του ΑΚ 281, μη νόμιμη και το Εφετείο, που με την αναιρεσιβαλλομένη, ομοίως έκρινε, δεν παραβίασε τις διατάξεις αυτές, γι' αυτό οι περί του αντιθέτου πρώτος λόγος μέρος δεύτερο, τμήμα πρώτο, και δεύτερος λόγος της αναιρέσεως, από τον αριθ. 1 του άρθρου 559 ΚΠολΔ, πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι. Αντίθετα η αγωγή κατά την πρώτη βάση της είναι, σύμφωνα με τις προδιαλαμβανόμενες διατάξεις, σε συνδυασμό και προς εκείνες των άρθρων 71, 297 εδ. α, 298 εδ. α, 922 και 926 ΑΚ, νόμιμη. Συνεπώς το Εφετείο που με την αναιρεσιβαλλομένη την έκρινε μη νόμιμη, υπέπεσε στην πλημμέλεια της παραβιάσεως των ως άνω διατάξεων ουσιαστικού δικαίου και γι' αυτό ο πρώτος λόγος, μέρος πρώτο της αναιρέσεως, από τον αριθ. 1 (και όχι 1 και 19, όπως έμμεσα αναφέρεται στο αναιρετήριο) του άρθρου 559 ΚΠολΔ, πρέπει να γίνει δεκτός.

Διατάξεις:

ΑΚ: 197, 198, 281, 330, 914,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 1,

ΠΚ: 15,

Δημοσίευση: INLAW 2001

Αδικοπραξία - Αποζημίωση λόγω στέρησης εισοδημάτων

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 1960

Έτος: 2009

Σύντομη Περίληψη: - Απάτη. Ακύρωση αδικοπραξίας λόγω απάτης. Χρηματική ικανοποίηση. Παράβαση κανόνα δικαίου. Έλλειψη νόμιμης βάσης. Αναιρείται μερικώς η προσβαλλόμενη απόφαση.

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 149 εδ α και β του ΑΚ εκείνος που απατήθηκε έχει δικαίωμα είτε να ζητήσει την ακύρωση της δικαιοπραξίας και την ανόρθωση κάθε άλλης ζημίας, είτε να αποδεχθεί τη δικαιοπραξία και να ζητήσει μόνο την ανόρθωση της ζημίας. Από την προαναφερθείσα διάταξη η απάτη αντιμετωπίζεται υπό δύο έννοιες, ήτοι α) ως λόγος που καθιστά ελαττωματική τη βούληση του απατηθέντος, εξαιτίας της οποίας δικαιούται να ζητήσει την ακύρωση της δηλώσεώς του και β) ως αδικοπρακτική συμπεριφορά του απατήσαντος, η οποία γεννά σε βάρος του υποχρέωση αποζημιώσεως κατά το άρθρο 914 ΑΚ. Και στις δύο περιπτώσεις απάτη είναι η δόλια χρήση μέσων ή τεχνασμάτων που κατατείνει στην πρόκληση ή

διατήρηση πεπλανημένης αντίληψης. Η πεπλανημένη αυτή αντίληψη, κατά τις διατάξεις των άρθρων 147 εδ β ΑΚ και 386 παρ.1 ΠΚ, είναι δυνατό να αφορά και τρίτο, που κατά καθήκον και αρμοδιότητα εμπλέκεται στην κατάρτιση της απατηλής δικαιοπραξίας, όταν με την παράσταση ψευδών γεγονότων ή την απόκρυψη αληθινών, παρέχει την αναγκαία κατά νόμον συνδρομή του για την κατάρτιση της δικαιοπραξίας, την οποία (συνδρομή), χωρίς την παραπλανητική συμπεριφορά, δεν θα παρείχε. Και ως λόγος μεν η απάτη, που καθιστά ελαττωματική τη βούληση, αποκτά σημασία μόνο στο πλαίσιο της δικαιοπραξίας, αφού αποτελεί αρνητική προϋπόθεση του κύρους της και θεμελιώνει, ανάλογα προς το αν ο απατηθείς επιδιώκει την ακύρωση της δικαιοπραξίας ή την αποδέχεται παρά το ελάττωμά της, παράλληλες αξιώσεις, αντίστοιχα, από αδικοπραξία για αρνητικό διαφέρον στην πρώτη που μπορεί να περιλαμβάνει και περαιτέρω θετική ζημία σαν αποτέλεσμα της καταρτίσεως της απατηλής δικαιοπραξίας και για θετικό διαφέρον στη δεύτερη. Ως αδικοπρακτική συμπεριφορά ιδρύει αυτοτελή και πρωτογενή υποχρέωση αποζημιώσεως, εφόσον συντρέχουν και οι λοιποί όροι αυτής, ήτοι ζημία και αιτιώδης συνάφεια μεταξύ αυτής και της απατηλής συμπεριφοράς του υπαιτίου. Αιτιώδη συνάφεια μεταξύ της παράνομης συμπεριφοράς και της προκληθείσας ζημίας υπάρχει, όταν η ανωτέρω συμπεριφορά, κατά την κοινή πείρα και τη συνήθη πορεία των πραγμάτων ή τις ειδικές περιστάσεις, κατατείνει αντικειμενικά στην παραγωγή της ζημίας.

- Κατά το άρθρο 297 εδ. α' ΑΚ "ο υπόχρεος σε αποζημίωση οφείλει να την παράσχει σε χρήμα". Ως "χρήμα" στη διάταξη αυτή νοείται το εθνικό νόμισμα, δηλαδή η δραχμή, έως την αντικατάστασή της την 1-1-2001 από το ευρώ (άρθρο 1 του Ν. 2892/2000), με το νόμισμα δε αυτό θα πρέπει όχι μόνο να πληρωθεί η αποζημίωση αλλά και να μετρηθεί η θετική ή αποθετική ζημία του αδικηθέντος. Συνεπώς, αν πριν από την κατάθεση της αγωγής (η οποία στην ένδικη υπόθεση έγινε κατά το έτος 1995, όπως τούτο προκύπτει από το υπάρχον στη δικογραφία αντίγραφο αυτής με την πράξη καταθέσεως) αποκαταστάθηκε μέρος της προκληθείσας στον αδικηθέντα ζημίας, με την καταβολή αλλοδαπού νομίσματος, για τον υπολογισμό της ζημίας και άρα για τον καθορισμό της οφειλόμενης σ' αυτόν αποζημιώσεως, θα ληφθεί υπόψη η αξία σε δραχμές του αλλοδαπού νομίσματος κατά τον χρόνο της καταβολής και όχι κατά τον χρόνο ετελεύσεως της ζημίας. Αντίθετη εκδοχή θα οδηγούσε, ενόψει των συναλλαγματικών διακυμάνσεων, στη μείωση της αποκαταστατέας ζημίας ή σε αδικαιολόγητο πλουτισμό του ζημιώσαντος, αναλόγως προς το αν η κατά το χρόνο της καταβολής ισοτιμία του αλλοδαπού νομίσματος προς τη δραχμή ήταν μικρότερη ή μεγαλύτερη, κατ' αντιστοιχία, με αυτή του χρόνου ετελεύσεως της ζημίας.

- Οι αναιρετικοί λόγοι των αριθμών 1 και 19 του άρθρου 559 ΚΠολΔ ιδρύονται, ο μεν πρώτος, αν το δικαστήριο της ουσίας προέβη είτε σε εσφαλμένη ερμηνεία των προϋποθέσεων εφαρμογής του εφαρμοστέου κανόνα ουσιαστικού δικαίου, είτε σε εσφαλμένη υπαγωγή ή μη υπαγωγή των πραγματικών του διαπιστώσεων στο εννοιολογικό περιεχόμενο αυτού του κανόνα, ο δε δεύτερος, όταν στο αιτιολογικό της αποφάσεως του δικαστηρίου της ουσίας δεν περιέχονται καθόλου ή δεν αναφέρονται με πληρότητα, σαφήνεια και χωρίς αντιφάσεις τα πραγματικά εκείνα γεγονότα που είναι αναγκαία για να κριθεί αν στη συγκεκριμένη περίπτωση συντρέχουν ή όχι οι προϋποθέσεις εφαρμογής του κατάλληλου κανόνα ουσιαστικού δικαίου ή αν έγινε ή όχι ορθός νομικός χαρακτηρισμός των κρίσιμων πραγματικών γεγονότων, όχι όμως και όταν πρόκειται για ελλείψεις αναγόμενες στην εκτίμηση των αποδείξεων και ειδικότερα στην ανάλυση, στάθμιση και αιτιολόγηση του συναχθέντος από αυτές και με σαφήνεια διατυπωμένου αποδεικτικού πορίσματος.

Διατάξεις:

ΑΚ: 147, 149, 297, 914,

Αδικοπραξία - Αρχή αναλογικότητας

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 373

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Αδικοπραξία. Χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Αρχή αναλογικότητας. Παραμόρφωση του περιεχομένου εγγράφου. Παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου.

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 25 παρ.1 του Συντάγματος, όπως τούτο ισχύει μετά την αντικατάσταση του κατά την αναθεώρηση του Συντάγματος 1975 με το από 6/17 Απριλίου 2001 ψήφισμα της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής "Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την προστασία του Κράτους. Όλα τα κρατικά όργανα υποχρεούνται να διασφαλίζουν την ανεμπόδιστη και αποτελεσματική άσκηση της. Οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν κατά το Σύνταγμα να επιβληθούν στα δικαιώματα αυτά πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα, είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας". Από τη διάταξη αυτή προκύπτει, ότι αποδέκτης της επιταγής για σεβασμό της αρχής της αναλογικότητας είναι ο κοινός νομοθέτης, που θεσπίζει περιορισμό ατομικών δικαιωμάτων με νόμο, σύμφωνα με την υπέρ αυτού συνταγματική επιφύλαξη, σε αντιδιαστολή με τον δικαστή, ο οποίος απλώς οφείλει να ελέγχει αν η αρχή αυτή έχει τηρηθεί και, σε αποφατική περίπτωση, να αρνείται την εφαρμογή του νόμου ως αντισυνταγματικού (ΟΛΑΠ 5/2010, 6/2009). Η εν λόγω αρχή, η οποία κατατείνει στην εκλογίκευση των επαχθών παρεμβάσεων της κρατικής εξουσίας στα ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα του ανθρώπου και πολίτη, παραβιάζεται όταν η συγκεκριμένη κρατική παρέμβαση δεν είναι (α) πρόσφορη για την επίτευξη του σκοπού που επιδιώκεται με αυτήν, (β) αναγκαία για την επίτευξη του εν λόγω σκοπού, με την έννοια ότι το αυτό αποτέλεσμα δεν μπορεί να επιτευχθεί με ένα ανώδυνο ή ηπιότερο μέσο και (γ) αναλογική εν στενή εννοία, δηλαδή να τελεί σε εσωτερική αλληλουχία προς τον επιδιωκόμενο σκοπό, ώστε η αναμενόμενη ωφέλεια να μην είναι ποιοτικά και ποσοτικά κατώτερη από τη βλάβη που προκαλείται (ΟΛΑΠ 5/2010, Ολομ.ΑΠ 6/2009, ΟΛΑΠ 27/2008, ΟΛΑΠ 43/2005). Στο χώρο του ιδιωτικού δικαίου, στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών, επίκληση της αρχής της αναλογικότητας μπορεί να γίνει αν ο κοινός νομοθέτης είτε έχει παραβιάσει την αρχή αυτή, θεσπίζοντας με νόμο υπέρμετρους περιορισμούς ατομικών δικαιωμάτων, οπότε ο δικαστής μπορεί, ελέγχοντας τη συνταγματικότητα του νόμου, να μην εφαρμόσει αυτόν (άρθρο 93 παρ. 4 του Συντάγματος), είτε έχει παραλείψει να ασκήσει τις συνταγματικές του υποχρεώσεις, καταλείποντας κενό, οπότε η αρχή της αναλογικότητας καλείται επικουρικώς σε εφαρμογή. Στο πεδίο των αδικοπρακτικών σχέσεων (άρθρο 914 επ ΑΚ) και ειδικότερα στο ζήτημα του μέτρου της επιδικαστέας χρηματικής ικανοποίησης ο νόμος προβλέπει στο άρθρο 932 ΑΚ ότι το δικαστήριο μπορεί να επιδικάσει εύλογη κατά την κρίση του χρηματική ικανοποίηση, δηλαδή χρηματική ικανοποίηση ανάλογη με τις περιστάσεις της συγκεκριμένης περιπτώσεως. Με τη διάταξη αυτή ο κοινός νομοθέτης έλαβε υπόψη του την αρχή της αναλογικότητας, εξειδικεύοντάς την στο ζήτημα του προσδιορισμού του ύψους της χρηματικής ικανοποίησης. Επομένως, σύμφωνα με τα ανωτέρω, δεν υπάρχει έδαφος άμεσης εφαρμογής της διατάξεως του άρθρου 25 παρ. 1 εδάφιο τέταρτο του Συντάγματος, η ευθεία δε επίκληση της κατά τον προσδιορισμό του ύψους της

χρηματικής ικανοποίησης στερείται σημασίας, αφού δεν θα οδηγούσε σε διαφορετικά, σε σχέση με τον κατ' εφαρμογή του άρθρου 932 ΑΚ προσδιορισμό αυτής, αποτελέσματα (ΟΛΑΠ 6/2009).

- Ο εκ του άρθρου 559 αρ. 20 ΚΠολΔ, λόγος αναιρέσεως, για παραμόρφωση του περιεχομένου εγγράφου, ιδρύεται αν το δικαστήριο υπέπεσε σε διαγνωστικό λάθος, αναγόμενο δηλαδή στην ανάγνωση του εγγράφου, με την παραδοχή ότι περιέχει περιστατικά προφανώς διαφορετικά από εκείνα που πράγματι περιλαμβάνει, όχι δε και όταν, από το περιεχόμενο του εγγράφου, το οποίο σωστά ανέγνωσε, συνάγει αποδεικτικό πόρισμα διαφορετικό από εκείνο που ο αναιρεσείων θεωρεί ορθό. Πράγματι, στην τελευταία περίπτωση, πρόκειται για παράπονο, αναγόμενο στην εκτίμηση πραγματικών γεγονότων, η οποία εκφεύγει από τον αναιρετικό έλεγχο. Πάντως, για να θεμελιωθεί ο προαναφερόμενος λόγος αναιρέσεως, θα πρέπει το δικαστήριο της ουσίας να έχει στηρίξει το αποδεικτικό πόρισμά του αποκλειστικά ή κατά κύριο λόγο στο έγγραφο, το περιεχόμενο του οποίου φέρεται ότι παραμορφώθηκε, όχι δε και όταν το έχει απλώς συνεκτιμήσει, μαζί με άλλα αποδεικτικά μέσα, χωρίς να εξαιρεί το έγγραφο, αναφορικά με το πόρισμα στο οποίο κατέληξε ως προς το αποδεικτικό γεγονός (ΟΛΑΠ 2/2008, ΑΠ 502/2010, ΑΠ 469/2010, ΑΠ 93/2010 Ολομ.1/1999, ΑΠ 109/2008, ΑΠ 446/2006).

- Ο εκ του άρθρου 559 αρ. 12 ΚΠολΔ, λόγος αναιρέσεως, ιδρύεται μόνον αν το δικαστήριο προσέδωσε σε αποδεικτικό μέσο αυξημένη αποδεικτική δύναμη, την οποία δεν έχει κατά νόμο, ή δεν του προσέδωσε τέτοια δύναμη, μολονότι την είχε κατά νόμο, και όχι αν έκρινε περισσότερο ή λιγότερο αξιόπιστο ένα από τα πολλά ισοδύναμα κατά νόμον αποδεικτικά μέσα (ΑΠ 75/2008, ΑΠ 329/2007).

- Ο εκ του άρθρου 559 παρ. 1 ΚΠολΔ, λόγος αναιρέσεως, για παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου, ιδρύεται αν το δικαστήριο δεν εφήρμοσε τέτοιο κανόνα, ενώ συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις της εφαρμογής του, ή αν εφήρμοσε αυτόν, ενώ δεν έπρεπε, καθώς και αν προσέδωσε στον εφαρμοστέο κανόνα έννοια διαφορετική από την αληθή (ΟΛΑΠ 36/1988, ΑΠ 1186/2009, ΑΠ 1126/2009). Στην περίπτωση κατά την οποία το δικαστήριο έκρινε κατ'ουσίαν την υπόθεση, η παράβαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου κρίνεται ενόψει των πραγματικών περιστατικών που ανελέγκτως δέχθηκε το δικαστήριο της ουσίας ότι αποδείχθηκαν και της υπαγωγής αυτών στο νόμο και ιδρύεται ο λόγος αυτός αναιρέσεως, αν οι πραγματικές παραδοχές της αποφάσεως καθιστούν προφανή την παραβίαση (ΑΠ 236/2009, ΑΠ 12/2009).

Διατάξεις:

ΚΠολΔ: 914, 932,

ΚΠολΔ: 352, 559 αριθ. 1, 559 αριθ. 12, 559 αριθ. 20,

Σ: 25,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Αδικοπραξία - Αυτοκίνητα

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 1000

Έτος: 2007

Σύντομη Περίληψη:

- Αδικοπραξία. Αυτοκινητικό ατύχημα. Έλλειψη νόμιμης βάσης. Αναιρείται η προσβαλλόμενη απόφαση.

- Από τις διατάξεις των άρθρων 914, 297 και 298 ΑΚ προκύπτει ότι προϋπόθεση της ευθύνης προς αποζημίωση για τη ζημία που προήλθε από παράνομη και υπαίτια πράξη ή παράλειψη του υποχρέου προς αποζημίωση είναι η ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ του ζημιογόνου γεγονότος και του επιζήμιου αποτελέσματος, ότι η ύπαρξη της υπαιτιότητας δεν αποκλείεται κατ' αρχήν από το γεγονός ότι στο

αποτέλεσμα του ατυχήματος συνετέλεσε και υπαιτιότητα του ζημιωθέντος, εφόσον δεν διακόπτεται ο αιτιώδης σύνδεσμος καθώς και ότι η ύπαρξη της υπαιτιότητας ή της συνυπαιτιότητας ως και ο βαθμός του πταίσματος του υπαίτιου οδηγού, δεν αναιρείται από μόνο το γεγονός ότι ο ένας από τους εμπλεκέντες στο ατύχημα ή και αμφότεροι παραβίασαν τις διατάξεις του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας (ΚΟΚ), αφού μόνη η παραβίαση των διατάξεων τούτων δεν θεμελιώνει, αυτή καθ' εαυτήν υπαιτιότητα στην επέλευση του ατυχήματος. Αποτελεί απλώς στοιχείο, η στάθμιση του οποίου από το δικαστήριο της ουσίας, θα κριθεί σε σχέση με την ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της συγκεκριμένης παραβάσεως και του επελθόντος αποτελέσματος. Με το άρθρο 16 παρ. 2 του Ν. 2696/1999 (ΚΟΚ) ορίζεται ότι ο οδηγός με εξαίρεση την περίπτωση απόλυτης ανάγκης υποχρεούται να κινείται αποκλειστικά στις καθορισμένες για την κατηγορία του οχήματός του ειδικές οδούς, οδοστρώματα και λωρίδες κυκλοφορίας, όπου υφίσταται τέτοιος. Αν δεν έχει οριστεί λωρίδα κυκλοφορίας ή ειδική οδός γι' αυτούς, οι μεν οδηγοί φορτηγών, λεωφορείων, και βραδυκινήτων γενικά οδικών οχημάτων υποχρεούνται, τηρουμένων των διατάξεων του άρθρου 17 παρ. 6 του Κώδικα αυτού, να οδηγούν αυτά στη δεξιά λωρίδα κυκλοφορίας στις οδούς που έχουν δύο τουλάχιστον λωρίδες ανά κατεύθυνση, οι δε οδηγοί μοτοποδηλάτων, ποδηλάτων και μη μηχανοκινήτων οχημάτων καθώς και οι οδηγοί ζώων υποχρεούνται να κινούνται κατά μήκος οποιουδήποτε προς την κατεύθυνση της κυκλοφορίας βατού ερείσματος της οδού εφ' όσον υπάρχει και δεν προκαλείται δυσχέρεια στους χρησιμοποιούντες αυτό, άλλως, πλησίον του δεξιού άκρου του οδοστρώματος. Η παράγραφος δε 3 του ίδιου ως άνω άρθρου ορίζει ότι, τηρουμένων των διατάξεων της παρ. 1 (για την υποχρέωση των οδηγών να οδηγούν τα οχήματά τους πλησίον του δεξιού άκρου του οδοστρώματος, κι' αν ακόμη ολόκληρο το οδόστρωμα είναι ελεύθερο), σε οδοστρώματα που είναι χωρισμένα σε δύο ή περισσότερες λωρίδες κυκλοφορίας κατά κατεύθυνση με κατά μήκος διαγραμμίσεις, οι οδηγοί οχημάτων υποχρεούνται να οδηγούν αυτά μέσα στα όρια μιας λωρίδας και κατά το δυνατόν, στο μέσον αυτής.

- Κατά την έννοια του άρθρου 559 αριθ. 19 ΚΠολΔ λόγος αναιρέσεως για έλλειψη νόμιμης βάσεως της αποφάσεως ιδρύεται όταν δεν προκύπτουν σαφώς από το αιτιολογικό της τα περιστατικά τα οποία είναι αναγκαία για την κρίση στη συγκεκριμένη περίπτωση ως προς τη συνδρομή των νομίμων όρων και προϋποθέσεων της διατάξεως που εφαρμόσθηκε ή για τη μη συνδρομή τους που αποκλείει την εφαρμογή της καθώς και όταν η απόφαση έχει ελλειπείς ή αντιφατικές αιτιολογίες στο νομικό χαρακτηρισμό των περιστατικών που έγιναν δεκτά και έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Αντίθετα δεν υπάρχει έλλειψη νόμιμης βάσης όταν πρόκειται για ελλείψεις αναγόμενες στην εκτίμηση των αποδείξεων και μάλιστα στην ανάλυση, στάθμιση και αιτιολόγηση του εξαγομένου από αυτές πορίσματος γιατί στην κρίση του αυτή το δικαστήριο προβαίνει ανέλεγκτα κατά το άρθρο 561 περ. 1 ΚΠολΔ, εκτός αν δεν είναι σαφές το πόρισμα και για το λόγο αυτό γίνεται αδύνατος ο αναιρετικός έλεγχος.

Διατάξεις:

ΑΚ: 297, 298, 914,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 19,

Νόμοι: 2696/1999, άρθ. 16, 17,

Δημοσίευση: INLAW 2007

Αδικοπραξία - Αυτοκίνητα

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 1907

Έτος: 2009

Σύντομη Περίληψη:

- Αδικοπραξία. Βλάβη υγείας. Αποζημίωση. Αυτοκίνητα. Στοιχεία αγωγής. Λήψη υπόψη μη προταθέντων πραγμάτων.

- Κατά το άρθρο 929 εδ. α' του ΑΚ, σε περίπτωση βλάβης του σώματος ή της υγείας προσώπου η αποζημίωση περιλαμβάνει, εκτός από τα νοσήλια, και τη ζημία που έχει ήδη επέλθει, οτιδήποτε ο παθών θα στερείται στο μέλλον ή θα ξοδεύει επιπλέον εξαιτίας της αυξήσεως των δαπανών του. Κατά δε το άρθρο 930 παρ. 1 του ίδιου Κώδικα, η αποζημίωση των δύο προηγούμενων άρθρων, που αναφέρεται στο μέλλον, καταβάλλεται σε χρηματικές δόσεις κατά μήνα. Όταν υπάρχει σπουδαίος λόγος, η αποζημίωση μπορεί να επιδικαστεί σε κεφάλαιο εφάπαξ. Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι η αποζημίωση που αναφέρεται στο μέλλον, εκτός των άλλων, και για στέρηση εισοδήματος, καταβάλλεται κατά κανόνα σε χρηματικές δόσεις κατά μήνα. Κατ' εξαίρεση δε, μπορεί το δικαστήριο, όταν το ζητήσει ο δικαιούχος και συντρέχει σπουδαίος λόγος, να την επιδικάσει σε κεφάλαιο εφάπαξ. Σπουδαίος λόγος υπάρχει, όταν συγκεντρωμένη η αποζημίωση μπορεί να εξυπηρετήσει καλύτερα τα συμφέροντα του δικαιούχου της αποζημιώσεως ή όταν υπάρχουν δυσμενείς προσωπικοί ή οικονομικοί λόγοι στην πλευρά του υπόχρεου της αποζημιώσεως. Ο ενάγων δικαιούχος πρέπει να ζητεί με την αγωγή του την επιδίκαση της αποζημιώσεως σε κεφάλαιο εφάπαξ, να αναφέρει δε και τα περιστατικά, που συνιστούν τον σπουδαίο λόγο.

- Στο κεφάλαιο 39ο ο ΑΚ πραγματεύεται στο άρθρο 914 για την έννοια και τους όρους της αδικοπραξίας και στα άρθρα 920 επ. για τα ειδικά αδικήματα, οι συνέπειες της τελέσεως των οποίων ρυθμίζονται από τα άρθρα αυτά. Συνεπώς, στις ειδικές αυτές περιπτώσεις η υποχρέωση προς αποζημίωση δεν ρυθμίζεται από τη γενική διάταξη του άρθρου 914 και δεν παρέχεται αποζημίωση βάσει μόνο των όρων του άρθρου αυτού, αλλά έχουν εφαρμογή οι όροι των άρθρων αυτών. Έτσι, στο άρθρο 929 εδ. α' του ΑΚ ορίζεται ότι σε περίπτωση βλάβης του σώματος ή της υγείας προσώπου η αποζημίωση περιλαμβάνει εκτός άλλων, οτιδήποτε ο παθών θα ξοδεύει επιπλέον εξαιτίας της αυξήσεως των δαπανών του. Επομένως, στην περίπτωση αυτή η αποζημίωση δεν περιλαμβάνει τις συνήθεις δαπάνες του παθόντος, τις οποίες αυτός θα έκανε και αν δεν είχε υποστεί βλάβη του σώματος ή της υγείας του, αλλά μόνο εκείνες στις οποίες επιπλέον θα υποβάλλεται εξαιτίας της παθήσεώς του.

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 2 παρ. 1 του ν. 489/1976 "περί υποχρεωτικής ασφαλίσεως της εξ' ατυχημάτων αυτοκινήτων αστικής ευθύνης", όπως κωδικοποιήθηκε με το ΠΔ 237/1986, "ο κύριος ή κάτοχος αυτοκινήτου κυκλοφορούντος εντός της Ελλάδος επί οδού υποχρεούται να έχει κεκαλυμμένη δι' ασφαλίσεως την εκ τούτου έναντι τρίτων αστική ευθύνην, συμφώνως προς τας διατάξεις του παρόντος". Η παράγραφος 2 του άρθρου 6 του ίδιου νόμου ορίζει τις περιπτώσεις της ασφαλιστικής αυτής κάλυψης, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η έναντι τρίτων αστική ευθύνη, λόγω θανατώσεως ή σωματικής βλάβης, για ζημιές σε πράγματα και της χρηματικής ικανοποίησης, λόγω ψυχικής οδύνης ή ηθικής βλάβης, ενώ, κατά την παράγραφο 4 του ίδιου άρθρου, το ασφαλιστικό ποσό είναι τουλάχιστον ίσο με αυτό που καθορίζει κάθε φορά με αποφάσεις του ο Υπουργός Εμπορίου για κάθε είδους κίνδυνο, που υπάγεται στην υποχρεωτική ασφάλιση. Επίσης, κατά την παράγραφο 1 του άρθρου 10 του ίδιου νόμου "το πρόσωπο που ζημιώθηκε, έχει από την ασφαλιστική σύμβαση και μέχρι το ποσό αυτής, ίδια αξίωση κατά του ασφαλιστή". Περαιτέρω, και κατά το άρθρο 5 της Κ4/585/5-4-1978 ΑΥΕ "το ανώτατο όριο ευθύνης του ασφαλιστή κατ' ατύχημα, συμπεριλαμβανομένων των τόκων, των εύλογων δικαστικών δαπανών, ως και των πάσης φύσεως εξόδων, δεν δύναται να υπερβεί τα εις το ασφαλιστήριο αναφερόμενα ποσά, ανεξαρτήτως του αριθμού των καθ' έκαστο ατύχημα ζημιωθέντων. Περισσότερες της μιας κατ'

ατύχημα, εκ της αυτής αιτίας προκληθείσες ζημίες λογίζονται ως ενιαίο ατύχημα". Από το συνδυασμό των ανωτέρω διατάξεων προκύπτει ότι ο ασφαλιστής ευθύνεται έναντι του ζημιωθέντος από τη λειτουργία του ασφαλισμένου αυτοκινήτου με βάση την ασφαλιστική σύμβαση μέχρι του ασφαλιστικού ποσού. Αν δε ο ζημιωθείς αξιώνει από τον ασφαλιστή μεγαλύτερο ποσό από αυτό της ασφαλιστικής κάλυψης, νόμιμα ο τελευταίος προτείνει κατ' εκείνου την ένσταση περιορισμού της ευθύνης του μέχρι το ασφαλιστικό ποσό.

- Κατά το άρθρο 216 παρ. 1 του ΚΠολΔ, η αγωγή, εκτός από τα στοιχεία που ορίζονται στα άρθρα 218 ή 217, πρέπει να περιέχει: α) σαφή έκθεση των γεγονότων που θεμελιώνουν σύμφωνα με το νόμο την αγωγή και δικαιολογούν την άσκησή της από τον ενάγοντα κατά του εναγομένου, β) ακριβή περιγραφή του αντικειμένου της διαφοράς και γ) ορισμένο αίτημα. Το ορισμένο ή όχι του δικογράφου της αγωγής ως προς την έκθεση των πραγματικών περιστατικών που συγκροτούν την ιστορική βάση της, εκτιμάται κυριαρχικά από το δικαστήριο της ουσίας. Εξαιρέση ισχύει στην περίπτωση, που το εν λόγω δικαστήριο αξιώνει στοιχεία περισσότερα από όσα πράγματι απαιτεί ο νόμος ή αρκείται σε λιγότερα ή διαφορετικά από αυτά. Στην περίπτωση αυτή υπάρχει παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου, που ιδρύει τον προβλεπόμενο από τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 1 του ΚΠολΔ λόγο αναιρέσεως. Αν τυχόν έλαβε υπόψη γεγονότα που δεν αναφέρονται στο δικόγραφο της αγωγής και έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης ή αν δεν έλαβε υπόψη παρόμοια γεγονότα εκτιθέμενα σ' αυτή, τότε ιδρύονται οι προβλεπόμενοι από τις διατάξεις του άρθρου 559 αριθ. 8 και 14 του ΚΠολΔ.

- Ο προβλεπόμενος από το άρθρο 559 αριθμός 8 ΚΠολΔ λόγος αναιρέσεως ιδρύεται, αν το δικαστήριο παρά το νόμο έλαβε υπόψη πράγματα που δεν προτάθηκαν ή δεν έλαβε υπόψη πράγματα που προτάθηκαν και έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Ως "πράγματα", κατά την έννοια της διάταξης αυτής θεωρούνται οι αυτοτελείς ισχυρισμοί, που, υπό την προϋπόθεση της νόμιμης πρότασής τους, θεμελιώνουν, καταλύουν ή παρακωλύουν ουσιαστικό ή δικονομικό δικαίωμα, που ασκείται με την αγωγή, ανταγωγή, ένσταση ή αντένσταση.

Διατάξεις:

ΑΚ: 914, 920, 929,

ΚΠολΔ: 216, 217, 559 αριθ. 8,

Νόμοι: 489/1976, αρθ. 2,

ΠΔ: 237/1986,

Δημοσίευση: INLAW 2009 * ΧρΙΔ 2010, σελίδα 612 * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 70

Αδικοπραξία - Αυτοκίνητα

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 613

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Αδικοπραξία. Ευθύνη από αποζημίωση. Παράβαση διατάξεων του ΚΟΚ. Έλλειψη νόμιμης βάσης. Αναιρείται η προσβαλλόμενη απόφαση.

- Από τις διατάξεις των άρθρων 297, 298, 300, 330 και 914 ΑΚ συνάγεται, ότι προϋπόθεση της ευθύνης για αποζημίωση από αδικοπραξία είναι η υπαιτιότητα του υπόχρεου, η οποία υπάρχει και στην περίπτωση της αμέλειας, δηλαδή όταν δεν καταβάλλεται η επιμέλεια που απαιτείται στις συναλλαγές, η παράνομη συμπεριφορά του υπόχρεου σε αποζημίωση έναντι εκείνου που ζημιώθηκε και η ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της παράνομης συμπεριφοράς και της ζημίας. Η παράνομη συμπεριφορά ως όρος της αδικοπραξίας μπορεί να συνίσταται όχι μόνο σε θετική πράξη, αλλά και σε παράλειψη, εφόσον στην τελευταία αυτή περίπτωση εκείνος που

υπέπεσε στην παράλειψη ήταν υποχρεωμένος σε πράξη από το νόμο ή τη δικαιοπραξία, είτε από την καλή πίστη, κατά την κρατούσα κοινωνική αντίληψη. Αιτιώδης δε συνάφεια υπάρχει, όταν η πράξη ή η παράλειψη του ευθυνόμενου προσώπου, ήταν κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας ικανή και μπορούσε αντικειμενικά να επιφέρει κατά τη συνηθισμένη και κανονική πορεία των πραγμάτων, το επιζήμιο αποτέλεσμα. Η κρίση του δικαστηρίου της ουσίας, ότι τα πραγματικά περιστατικά που δέχθηκε ως αποδειχθέντα επιτρέπουν το συμπέρασμα να θεωρηθεί κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας ορισμένο γεγονός ως πρόσφορη αιτία της ζημίας υπόκειται στον έλεγχο του Αρείου Πάγου γιατί είναι κρίση νομική, αναγόμενη στην ορθή ή μη υπαγωγή από το δικαστήριο της ουσίας των διδαγμάτων της κοινής πείρας στην αόριστη νομική έννοια της αιτιώδους συνάφειας. Τα πιο πάνω έχουν εφαρμογή και στην περίπτωση του άρθρου 10 του Ν. ΓΠΝ/1991, ως προς την υπαιτιότητα των οδηγών των συγκρουσθέντων αυτοκινήτων, κατά το οποίο είναι εφαρμοστέα η διάταξη του άρθρου 914 ΑΚ.

- Η παράβαση διατάξεων του ΚΟΚ δεν θεμελιώνει αυτή καθαυτή υπαιτιότητα στην επέλευση αυτοκινητικού ατυχήματος, αποτελεί όμως στοιχείο, η στάθμιση του οποίου από το δικαστήριο της ουσίας θα κριθεί σε σχέση με την ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της συγκεκριμένης πράξης και του επελθόντος αποτελέσματος.

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 559 αρ. 19 ΚΠολΔ, αναίρεση επιτρέπεται, αν η απόφαση δεν έχει νόμιμη βάση, και ιδίως αν δεν έχει καθόλου αιτιολογίες ή έχει αιτιολογίες ανεπαρκείς ή αντιφατικές σε ζήτημα που ασκεί ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Έλλειψη δε ή ανεπάρκεια ή αντιφατικότητα της αιτιολογίας, κατά την έννοια της διατάξεως αυτής υπάρχει, όταν στο αιτιολογικό, που συνιστά την ελάχιστονα πρόταση του δικανικού συλλογισμού, δεν αναφέρονται διόλου ή αναφέρονται ανεπαρκώς ή αντιφατικώς τα πραγματικά περιστατικά, στα οποία το δικαστήριο της ουσίας στήριξε την κρίση του επί ζητήματος με ουσιώδη επιρροή στην έκβαση της δίκης και έτσι δεν μπορεί να ελεγχθεί, αν στη συγκεκριμένη περίπτωση συνέτρεχαν οι όροι του κανόνα ουσιαστικού δικαίου που εφαρμόστηκε ή δεν συνέτρεχαν οι όροι εκείνου που δεν εφαρμόστηκε (ΟΛΑΠ 26/2004).

Διατάξεις:

ΑΚ: 297, 298, 300, 330, 914,

ΚΠολΔ: 559 αρ. 19,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Αδικοπραξία - Αυτοκίνητα

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 1102

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Αδικοπραξία. Αυτοκίνητα. Συνυπαιτιότητα. Παράβαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου. Έλλειψη νόμιμης βάσης. Αρχή αναλογικότητας. Αναιρείται η προσβαλλόμενη απόφαση.

- Από τις διατάξεις των άρθρων 297, 330 και 914 ΑΚ προκύπτει, ότι προϋποθέσεις της ευθύνης προς αποζημίωση είναι η υπαιτιότητα του υπόχρεου, το παράνομο της πράξης ή παράλειψης αυτού και η ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της πράξης ή παράλειψης και της επελθούσας ζημίας. Συνυπαιτιότητα υπάρχει, κατά το άρθρο 300 ΑΚ, όταν ο ζημιωθείς συντέλεσε από δικό του πταίσμα στη ζημία και την έκτασή της, οπότε το δικαστήριο μπορεί να μην επιδικάσει αποζημίωση ή να μειώσει το ποσό της. Στην περίπτωση αυτή, η μεν κρίση του δικαστηρίου της ουσίας για τη συνδρομή ή όχι πταίσματος του ζημιωθέντος, η οποία είναι κρίση σχετική με νομική έννοια, υπόκειται σε αναιρετικό έλεγχο κατά τις διατάξεις του άρθρου 559 αρ. 1 και 19

ΚΠολΔ, η κρίση όμως για τον καθορισμό του ποσοστού κατά το οποίο πρέπει να μειωθεί η αποζημίωση δεν υπόκειται στον έλεγχο αυτό, γιατί αφορά εκτίμηση πραγμάτων.

- Κατά το άρθρο 559 αριθ. 1 ΚΠολΔ, δημιουργείται λόγος αναιρέσεως αν παραβιασθεί κανόνας ουσιαστικού δικαίου, συνίσταται δε η παραβίαση στην εσφαλμένη ερμηνεία ή εφαρμογή κανόνα που υπάρχει, όταν εφαρμόζεται ή δεν εφαρμόζεται κατά περίπτωση κανόνας ενώ δεν υπάρχουν ή υπάρχουν, αντίστοιχα, οι πραγματικές προϋποθέσεις για την εφαρμογή του, σύμφωνα με τα όσα ανελέγκτως δέχθηκε το δικαστήριο της ουσίας.

- Κατά το εδάφιο 19 του άρθρου 559 ΚΠολΔ αναίρεση επιτρέπεται και αν η απόφαση δεν έχει νόμιμη βάση και ιδίως αν δεν έχει καθόλου αιτιολογίες ή έχει αιτιολογίες αντιφατικές ή ανεπαρκείς σε ζήτημα που ασκεί ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Έλλειψη δε ή ανεπάρκεια ή αντιφατικότητα της αιτιολογίας, κατά την έννοια της διάταξης αυτής, υπάρχει, όταν στο αιτιολογικό που συνιστά την ελάχιστονα πρόταση του δικανικού συλλογισμού δεν αναφέρονται διόλου ή αναφέρονται ανεπαρκώς ή αντιφατικά τα πραγματικά περιστατικά, στα οποία το δικαστήριο της ουσίας στήριξε την κρίση του επί ζητήματος με ουσιώδη επιρροή στην έκβαση της δίκης και έτσι δεν μπορεί να ελεγχθεί αν στην προκειμένη περίπτωση συνέτρεχαν οι όροι του κανόνα ουσιαστικού δικαίου που εφαρμόστηκε ή δεν συνέτρεχαν οι όροι εκείνου που δεν εφαρμόστηκε (ΟΛΑΠ 25/2004).

- Με το άρθρο 25 παρ.1 εδ. τέταρτο του Συντάγματος, όπως αυτό ισχύει μετά τη συνταγματική αναθεώρηση του έτους 2001, τίθεται ο κανόνας ότι οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν να επιβληθούν στα ατομικά δικαιώματα "πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού, και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας". Κατά την αρχή αυτή, η οποία ως γενική αρχή του δικαίου ίσχυε και προ της ρητής αποτυπώσεώς της στο Σύνταγμα κατά την προαναφερθείσα αναθεώρησή του, οι νομίμως επιβαλλόμενοι περιορισμοί των ατομικών δικαιωμάτων πρέπει να πληρούν τα ακόλουθα τρία κριτήρια, πρέπει δηλαδή να είναι α) κατάλληλοι, ήτοι πρόσφοροι για την πραγμάτωση του επιδιωκόμενου σκοπού, β) αναγκαίοι, ήτοι να συνιστούν μέτρο το οποίο, σε σχέση με άλλα δυνάμενα να ληφθούν μέτρα, επάγεται τον ελάχιστο δυνατό περιορισμό για τον ιδιώτη ή το κοινό, και τέλος γ) εν στενή έννοια αναλογικοί, να τελούν δηλαδή σε εύλογη σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό, ώστε η αναμενόμενη ωφέλεια να μην υπολείπεται της βλάβης που προκαλούν. (ΟΛΑΠ 43/2005). Η αρχή της αναλογικότητας, ως κανόνας δικαίου που θέτει όρια στον περιοριστικό του ατομικού δικαιώματος νόμο, απευθύνεται κατ' αρχήν στο νομοθέτη. Στο χώρο του ιδιωτικού δικαίου, ήτοι στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών, επίκληση της αρχής της αναλογικότητας μπορεί να γίνει αν ο κοινός νομοθέτης είτε έχει παραβιάσει την αρχή αυτή, θεσπίζοντας με νόμο υπέρμετρους περιορισμούς ατομικών δικαιωμάτων, οπότε ο δικαστής μπορεί, ελέγχοντας τη συνταγματικότητα του νόμου, να μην εφαρμόσει αυτόν (άρθρο 93 παρ. 4 του Συντάγματος), είτε έχει παραλείψει να ασκήσει τις συνταγματικές του υποχρεώσεις, καταλείποντας κενό, οπότε η αρχή της αναλογικότητας καλείται επικουρικώς σε εφαρμογή. Στο πεδίο των αδικοπρακτικών σχέσεων (άρθρο 914 επ. ΑΚ) και ειδικότερα στο ζήτημα του μέτρου της επιδικαστέας χρηματικής ικανοποιήσεως ο νόμος προβλέπει στο άρθρο 932 ΑΚ ότι το δικαστήριο μπορεί να επιδικάσει εύλογη κατά την κρίση του χρηματική ικανοποίηση, δηλαδή χρηματική ικανοποίηση ανάλογη με τις περιστάσεις της συγκεκριμένης περιπτώσεως. Με τη διάταξη αυτή ο κοινός νομοθέτης έλαβε υπόψη του την αρχή της αναλογικότητας, εξειδικεύοντάς την στο ζήτημα του προσδιορισμού του ύψους της χρηματικής ικανοποιήσεως. Επομένως, σύμφωνα με τα ανωτέρω, δεν υπάρχει έδαφος άμεσης εφαρμογής της διατάξεως του άρθρου 25 παρ. 1 εδάφιο

τέταρτο του Συντάγματος, η ευθεία δε επίκλησή της κατά τον προσδιορισμό του ύψους της χρηματικής ικανοποίησης στερείται σημασίας, αφού δεν θα οδηγούσε σε διαφορετικά, σε σχέση με τον κατ' εφαρμογή του άρθρου 932 ΑΚ προσδιορισμό αυτής, αποτελέσματα (ΟΛΑΠ 6/2009).

Διατάξεις:

ΑΚ: 297, 300, 330, 914,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 1, 559 αριθ. 19,

Σ: 25,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Αδικοπραξία - Γενικά

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 359

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Αδικοπραξία. Αποζημίωση. Νομική αοριστία της αγωγής και αναιρετικοί λόγοι. Παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου. Έλλειψη νόμιμης βάσης. Παραμόρφωση εγγράφου. Αντιφατικές διατάξεις απόφασης.

- Από τις διατάξεις των άρθρων 914, 297, 298 και 330 του ΑΚ συνάγεται, ότι η ευθύνη προς αποζημίωση από αδικοπραξία προϋποθέτει συμπεριφορά παράνομη και υπαίτια, επέλευση ζημίας και ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της συμπεριφοράς του δράστη και της ζημίας. Παράνομη είναι η συμπεριφορά που αντίκειται σε απαγορευτικό ή επιτακτικό κανόνα δικαίου, ο οποίος προστατεύει δικαίωμα ή συγκεκριμένο συμφέρον του ζημιωθέντος, μπορεί δε να συνίσταται σε θετική ενέργεια ή παράλειψη οφειλόμενης ενέργειας από διάταξη νόμου ή από προηγούμενη συμπεριφορά του δράστη ή από υπάρχουσα έννομη σχέση μεταξύ αυτών ή από την καλή πίστη κατά την κρατούσα κοινωνική αντίληψη και ειδικότερα, όταν ο δράστης δημιούργησε ορισμένη επικίνδυνη κατάσταση, οπότε έχει υποχρέωση να λάβει πριν και μετά τη δημιουργία της επικίνδυνης καταστάσεως κάθε ενδεικνύμενο από τις περιστάσεις, σύμφωνα με τους κανόνες της τέχνης, της επιστήμης και της κοινής πείρας, μέτρο, έστω και μη προβλεπόμενο από ειδική διάταξη νόμου, προς προστασία των τρίτων από την πρόκληση σε αυτούς οποιασδήποτε ζημίας. Η υπαιτιότητα εμφανίζεται με τη μορφή είτε του δόλου (άμεσου ή ενδεχόμενου), ο οποίος υπάρχει όταν ο δράστης θέλει ή αποδέχεται την παραγωγή του επιζήμιου αποτελέσματος, είτε της αμέλειας (ενσυνείδητης ή ασυνείδητης), η οποία υπάρχει όταν ο δράστης προξενεί το επιζήμιο αποτέλεσμα από έλλειψη της προσοχής, την οποία θα όφειλε να καταβάλει ο μετρίως συνετός κοινωνικός άνθρωπος στη θέση του, ευρισκόμενος υπό τις αυτές βιοτικές και λοιπές περιστάσεις. Ζημία είναι η προς το χειρότερο προξενούμενη μεταβολή (βλάβη) των έννομων αγαθών του προσώπου, που αφήνει ένα έλλειμμα (μία διαφορά) μεταξύ της νέας καταστάσεως που έχει παραχθεί και εκείνης που θα υπήρχε χωρίς το επιζήμιο γεγονός. Αιτιώδης συνάφεια υπάρχει, όταν η πράξη ή παράλειψη είναι, κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας και λογικής, ικανή και μπορεί, με την κανονική και συνήθη πορεία των πραγμάτων, να επιφέρει το επιζήμιο αποτέλεσμα.

- Η νομική αοριστία της αγωγής, που συνδέεται με τη νομική εκτίμηση του εφαρμοστέου κανόνα ουσιαστικού δικαίου, ελέγχεται ως παραβίαση από το άρθρο 559 αρ. 1 του ΚΠολΔ, αν το δικαστήριο για το σχηματισμό της περί νομικής επάρκειας της αγωγής κρίσης του αξίωσε περισσότερα στοιχεία από όσα απαιτεί ο νόμος προς θεμελίωση του ασκούμενου δικαιώματος ή αρκέσθηκε σε λιγότερα (ΟΛΑΠ 18/1998). Η δε ποιοτική αοριστία, δηλαδή η επίκληση των στοιχείων του νόμου, χωρίς αναφορά περιστατικών και η ποσοτική αοριστία, δηλαδή η μη αναφορά

όλων των στοιχείων που απαιτούνται κατά νόμο για τη θεμελίωση του αιτήματος της αγωγής, ελέγχονται από τους αριθμούς 8 και 14 αντιστοίχως του άρθρου 559 ΚΠολΔ (ΟΛΑΠ 15/2000), αν το δικαστήριο έκρινε ορισμένη την αγωγή λαμβάνοντας υπόψη γεγονότα που δεν αναφέρονται σ' αυτή ή αντιθέτως έκρινε αόριστη την αγωγή μη λαμβάνοντας υπόψη τέτοια γεγονότα. Ο ισχυρισμός περί ποσοτικής ή ποιοτικής αοριστίας της αγωγής, για να είναι παραδεκτός, πρέπει να προτείνεται στο δικαστήριο της ουσίας, σύμφωνα με τον κανόνα του άρθρου 562 παρ. 2 του ΚΠολΔ, όπως επίσης πρέπει, να αναφέρεται στο αναιρετήριο ότι προτάθηκε παραδεκτά και νόμιμα στο δικαστήριο που εξέδωσε την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, ακόμη και αν έπρεπε να ληφθεί υπόψη αυτεπαγγέλτως, διαφορετικά ο λόγος είναι αόριστος (ΑΠ 554/1995, 1316/1992).

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 1 του ΚΠολΔ αναίρεση επιτρέπεται μόνον, αν παραβιάστηκε κανόνας του ουσιαστικού δικαίου, στον οποίο περιλαμβάνονται και οι ερμηνευτικοί κανόνες των δικαιοπραξιών. Ο κανόνας δικαίου παραβιάζεται, αν δεν εφαρμόζεται, ενώ συντρέχουν οι πραγματικές προϋποθέσεις για την εφαρμογή του, ή αν εφαρμόζεται ενώ δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις αυτές, καθώς και αν εφαρμόζεται εσφαλμένα, η δε παραβίαση εκδηλώνεται είτε με ψευδή ερμηνεία, δηλαδή με την απόδοση στον κανόνα δικαίου έννοιας μη αληθινής ή μη αρμόζουσας ή έννοιας περιορισμένης ή στενής, είτε με κακή εφαρμογή, δηλαδή με εσφαλμένη υπαγωγή (ΟΛΑΠ 7/2006).

- Κατά την έννοια του άρθρου 559 αριθ. 19 του ΚΠολΔ λόγος αναιρέσεως για έλλειψη νόμιμης βάσης της αποφάσεως ιδρύεται, όταν από τις αιτιολογίες της δεν προκύπτουν σαφώς τα περιστατικά που είναι αναγκαία για να κριθεί, αν στη συγκεκριμένη περίπτωση συντρέχουν οι νόμιμοι όροι της ουσιαστικής διατάξεως που εφαρμόσθηκε ή δεν συντρέχουν, ώστε να αποκλείεται η εφαρμογή της, καθώς και όταν η απόφαση έχει ανεπαρκείς ή αντιφατικές αιτιολογίες ως προς το νομικό χαρακτηρισμό των περιστατικών που έγιναν δεκτά και έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης (ΟΛΑΠ 1/1999, 28/1997, 12/1995). Το κατά νόμο αναγκαίο περιεχόμενο της ελάσσοнос προτάσεως του νομικού συλλογισμού προσδιορίζεται από τον εκάστοτε εφαρμοστέο κανόνα του ουσιαστικού δικαίου, του οποίου το πραγματικό πρέπει να καλύπτεται πλήρως, έστω και με συνοπτικές αιτιολογίες, από τις παραδοχές της αποφάσεως στο αποδεικτικό της πόρισμα και να μην καταλείπονται αμφιβολίες. Δεν συνιστούν ανεπαρκείς αιτιολογίες οι ελλείψεις που ανάγονται στην ανάλυση και στάθμιση των αποδεικτικών μέσων και γενικότερα στην αξιολόγηση του αποδεικτικού πορίσματος, αν αυτό διατυπώνεται σαφώς (ΟΛΑΠ 661/1984).

- Ο από το άρθρο 559 αρ. 20 του ΚΠολΔ λόγος αναιρέσεως της παραμορφώσεως εγγράφου αναφέρεται σε σφάλμα του δικαστηρίου ως προς το οντολογικό περιεχόμενο αποδεικτικού, κατά τις διατάξεις των άρθρων 339 και 432 επ. ΚΠολΔ εγγράφου και τέτοια έγγραφα δεν αποτελούν εκείνα, στα οποία αποτυπώνεται άλλο αποδεικτικό μέσο, όπως οι εισηγητικές εκθέσεις που περιέχουν καταθέσεις μαρτύρων.

- Ο από το άρθρο 559 αρ. 17 του ΚΠολΔ λόγος αναιρέσεως ιδρύεται, όταν η ίδια απόφαση περιέχει αντιφατικές διατάξεις, έτσι ώστε να καθίσταται αδύνατη η εκτέλεσή της ή να εμφανίζεται αβεβαιότητα ως προς τη διάπλαση ή διάγνωση που έλαβε χώρα, όχι δε όταν η αντίφαση βρίσκεται στις αιτιολογίες, χωρίς να επέχουν αυτές θέση διατακτικού ούτε μεταξύ αιτιολογιών και διατακτικού (ΑΠ 580/1998, 403/1995).

Διατάξεις:

ΚΠολΔ: 297, 298, 330, 338, 914,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 1, 559 αριθ. 8, 559 αριθ. 14, 559 αριθ. 19,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Αδικοπραξία - Ευθύνη νομικού προσώπου

Δικαστήριο: Εφετείο Πειραιά

Αριθμός απόφασης: 771

Έτος: 2010

Σύντομη Περίληψη:

- Αδικοπραξία. Ακάλυπτη επιταγή. Συνευθύνη νομικού προσώπου και νομίμου εκπροσώπου. Προσωπική κράτηση.

- Από τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 79 Ν. 5960/1933, 914, 297 και 298 ΑΚ συνάγεται ότι αυτός που εκδίδει επιταγή γνωρίζοντας ότι δεν έχει διαθέσιμα κεφάλαια στην πληρώτρια τράπεζα, ζημιώνει τον κομιστή από τη μη πληρωμή της επιταγής κατά την εμφάνισή της, παρά το νόμο, ήτοι εναντίον της διατάξεως του άρθρου 79 ν. 5960/1933, που χαρακτηρίζει την πράξη αυτή του εκδότη και ποινικό αδίκημα. Εντεύθεν είναι υποχρεωμένος κατά τις διατάξεις περί αδικοπραξιών σε αποζημίωση του κομιστή, γιατί η διάταξη αυτή του άρθρου 79 Ν. 5960/1933 έχει θεσπισθεί για να προστατεύσει όχι μόνο το δημόσιο συμφέρον αλλά και το ατομικό συμφέρον του δικαιούχου της επιταγής (ΟΛΑΠ 18/2004 ΝοΒ 53.61, ΑΠ 418/2007 ΝοΒ 2007.1168, ΑΠ 1442-3/2003 ΕλΔνη 46.772, ΑΠ 218/2003 ΕλΔνη 45.445). Περαιτέρω κατά τη σαφή έννοια της διατάξεως του άρθρου 71 του ΑΚ, το νομικό πρόσωπο ευθύνεται από τις πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων που το αντιπροσωπεύουν, εφόσον η πράξη ή η παράλειψη έγινε κατά την εκτέλεση των καθηκόντων που τους έχουν ανατεθεί και δημιουργεί υποχρέωση αποζημιώσεως.

Στην περίπτωση δε που η πράξη ή η παράλειψη του αρμόδιου οργάνου είναι υπαίτια και παράγει υποχρέωση αποζημιώσεως, τότε ευθύνεται και αυτό σε ολόκληρο με το νομικό πρόσωπο. Δηλαδή, το καταστατικό όργανο έχει πρόσθετη μετά του νομικού προσώπου υποχρέωση, ανεξάρτητη όμως αυτής του νομικού προσώπου. Ειδικότερα επί ανώνυμης εταιρίας και ΕΠΕ, οι διοικούντες αυτές, δεν έχουν μεν προσωπική υποχρέωση για χρέη της εταιρίας, είναι όμως δυνατή η ευθύνη των διοικούντων την εταιρία προσωπικά από αδικοπραξία κατά το άρθρο 914 του ΑΚ. Έτσι επί εκδόσεως ακάλυπτης επιταγής από νομικό πρόσωπο, υπόχρεος σε αποκατάσταση της σχετικής ζημίας του κομιστή της είναι (πλέον του νομικού προσώπου) και ο νόμιμος εκπρόσωπος αυτού, που υπέγραψε την επιταγή εν γνώσει της μη υπάρξεως αντικρύσματος κατά το χρόνο της εκδόσεως ή της πληρωμής (ΑΠ 418/2007 ό.π., ΑΠ 29/2006 ΔΕΕ 2006.503, ΑΠ 25/2000 ΕλΔνη 41.713).

- Κατά το άρθρο 1047 παρ. 1 ΚΠολΔ προσωπική κράτηση μπορεί να διαταχθεί επίσης και για απαιτήσεις από αδικοπραξίες. Η διάταξη αυτή δεν καταργήθηκε από τη διάταξη του άρθρου 11 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα του ΟΗΕ (ΚΝ 2462/1997), κατά το οποίο «κανείς δεν φυλακίζεται αποκλειστικά λόγω της αδυναμίας του να εκπληρώσει συμβατική υποχρέωση». Η διάταξη αυτή προδήλως αναφέρεται μόνο στις συμβατικές ενοχές και όχι στις αδικοπρακτικές και δεν μπορεί να εφαρμοστεί αναλογικώς και επί των τελευταίων. Επί των απαιτήσεων από αδικοπραξία εναπόκειται στο δικαστήριο της ουσίας να διατάξει ή όχι την προσωπική κράτηση του οφειλέτη ως μέσο αναγκαστικής εκτέλεσης αρκεί η αιτιολογία της απόφασης σχετικά με το αποδεδειγμένο της συμπεριφοράς του οφειλέτη και επομένως δεν συνάγεται από τη διάταξη αυτή ότι επί αδικοπρακτικής ευθύνης θα πρέπει να απαλλάσσεται από την προσωπική του κράτηση ο οφειλέτης που από αδυναμία δεν εκπληρώνει την χρηματική του υποχρέωση (ΑΠ 1483/2008 ΔΕΕ 2009.46, ΑΠ 257/2008, ΑΠ 1180/2004 ΔΙΚΗ 2005.556).

Διατάξεις:

ΑΚ: 71, 297, 298, 914,

ΚΠολΔ: 1047,
Νόμοι: 5960/1933, άρθ. 79,
Δημοσίευση: INLAW 2010

Αδικοπραξία - Ευθύνη προστήσαντος ή προστηθέντος

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 845

Έτος: 2010

Σύντομη Περίληψη:

- Ευθύνη από πταίσμα του προστηθέντος. Αμοιβαία κεφάλαια. Αναιρείται η προσβαλλόμενη απόφαση (559 αριθ. 19). Πρόσθετοι λόγοι αναίρεσης. Επαναφορά των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση μετά από αναίρεση της απόφασης.

- κατά τη διάταξη του άρθρου 922 ΑΚ ο κύριος ή ο προστήσας κάποιον άλλο σε μία υπηρεσία ευθύνεται για τη ζημία που ο υπηρέτης ή ο προστηθείς προξένησε σε τρίτον παράνομα κατά την υπηρεσία του. Η εφαρμογή της άνω διατάξεως προϋποθέτει 1) σχέση προστήσεως, η οποία υπάρχει όταν ο προστήσας διατηρεί το δικαίωμα να δίνει οδηγίες και εντολές στον προστηθέντα σε σχέση με τον τρόπο εκπλήρωσεως της υπηρεσίας του, 2) ενέργεια του προστηθέντος παράνομη και υπαίτια, πληρούσα τις προϋποθέσεις του άρθρου 914 ΑΚ και 3) η ενέργεια αυτή του προστηθέντος να έγινε κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας που του είχε ανατεθεί ή επ' ευκαιρία ή εξ αφορμής της υπηρεσίας του, ακόμη και κατά κατάχρησης της υπηρεσίας του αυτής. Εξάλλου, από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 20 παρ. 4 και 28 Ν. 1969/1991 προκύπτει ότι στη περίπτωση διάθεσης μεριδίων αμοιβαίου κεφαλαίου με αντιπρόσωπο, η εταιρεία διαχείρισης ευθύνεται κατά τις διατάξεις περί προστήσεως αντικειμενικώς έναντι του ζημιωθέντος τρίτου επενδυτή, όταν η ζημία προήλθε από καταχρηστική συμπεριφορά του αντιπροσώπου, ο οποίος εισέπραξε χρηματική ποσό ως αντίτιμο συμμετοχής σε αμοιβαίο κεφάλαιο χωρίς ποτέ να αποδώσει αυτό στον θεματοφύλακα ή στην εταιρεία διαχείρισης.

- Κατά το άρθρο 334 ΑΚ όπως αυτό ίσχυε πριν από την αντικατάσταση της παραγράφου 2 αυτού με το άρθρο 2 παρ. 2 Ν. 3043/02, ο οφειλέτης ευθύνεται για το πταίσμα των προσώπων που χρησιμοποιεί για να εκπληρώσει την παροχή, όπως για δικό του πταίσμα (παρ. 1). Η ευθύνη μπορεί από πριν να περιοριστεί ή να αποκλεισθεί εκτός αν ο δανειστής βρίσκεται στην υπηρεσία του οφειλέτη ή η ευθύνη προέρχεται από την άσκηση επιχείρησης, για την οποία προηγήθηκε παραχώρηση της αρχής (παρ. 2). Στην περίπτωση κατά την οποία οι όροι που καθιερώνουν τον περιορισμό ή τον αποκλεισμό της εν λόγω ευθύνης (απαλλακτικές ρήτρες) αποτελούν περιεχόμενο εγγράφου, αυτοί είναι έγκυροι, εφόσον το έγγραφο υπογράφηκε από τον αντισυμβαλλόμενο εκείνου υπέρ του οποίου έχουν τεθεί.

- Κατά την παράγραφο 2 εδαφ. α' του άρθρου 569 ΚΠολΔ οι πρόσθετοι λόγοι αναίρεσεως, ως προς τα ίδια κεφάλαια της προσβαλλομένης αποφάσεως ως και τα κεφάλαια εκείνα που αναγκαστικά συνέχονται με αυτά, ασκούνται μόνο με δικόγραφο που κατατίθεται στη γραμματεία του Αρείου Πάγου, τριάντα τουλάχιστον πλήρεις ημέρες πριν από την συζήτηση της αποφάσεως, κάτω από το οποίο συντάσσεται έκθεση, αντίγραφο του δικογράφου των προσθέτων λόγων επιδίδεται πριν από την ίδια προθεσμία στον ανααιρεσίβλητο και τους άλλους διαδίκους.

Από τον συνδυασμό της διατάξεως αυτής προς τις διατάξεις του άρθρου 577 παρ. 1 και 2 ιδίου Κώδικα, που εφαρμόζονται αναλογικά και για τους πρόσθετους λόγους και που ορίζουν ότι το δικαστήριο πρώτα συζητεί για το παραδεκτό της αναίρεσεως και αν η αναίρεση δεν ασκήθηκε νόμιμα ή αν λείπει κάποια προϋπόθεση για να είναι παραδεκτή ο Άρειος Πάγος την απορρίπτει και αυτεπαγγέλτως, προκύπτει ότι, αν δεν τηρηθούν και οι δύο προϋποθέσεις της ασκήσεως των προσθέτων λόγων, δηλαδή η

κατάθεση του δικογράφου αυτών τριάντα τουλάχιστον πλήρεις ημέρες πριν από την αρχική δικάσιμο της αναιρέσεως και όχι την ορισθείσα μετά από αναβολή ή ματαίωσή της, καθώς και η επίδοση αυτού μέσα στην ίδια προθεσμία, ο Άρειος Πάγος απορρίπτει και αυτεπαγγέλτως τους πρόσθετους λόγους ως απαράδεκτους. Στην προθεσμία αυτή των τριάντα ημερών δεν υπολογίζονται οι ημέρες καταθέσεως και επιδόσεως καθώς και της συζητήσεως της αναιρέσεως.

- Κατά το άρθρο 579 παρ. 1 ΚΠολΔ αν αναιρεθεί η απόφαση οι διάδικοι επανέρχονται στην κατάσταση που υπήρχε πριν από την απόφαση που αναιρέθηκε, κατά δε το άρθρο 581 παρ. 2 του ίδιου Κώδικα, στο δ/ριο της παραπομπής η υπόθεση συζητείται μέσα στα όρια που διαγράφονται με την αναιρετική απόφαση. Από τις διατάξεις αυτές συνάγεται ότι, αν η απόφαση αναιρεθεί μερικώς ως προς κάποιο μόνο κεφάλαιο της όλης δίκης, το δικαστήριο της παραπομπής δεν μπορεί να εξετάσει λόγους εφέσεως που αναφέρονται στα λοιπά κεφάλαια, ως προς τα οποία δεν αναιρέθηκε η απόφαση, διότι διαφορετικά θα προσέβαλε το δεδικασμένο, το οποίο κατά το άρθρο 322 ΑΚ λαμβάνεται υπόψη αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο, αν δε αναιρεθεί στο σύνολό της, αποβάλλει την ισχύ της, οι διάδικοι επανέρχονται στην πριν από αυτήν κατάσταση. Στο σύνολό της θεωρείται ότι αναιρείται μια απόφαση όταν η αναιρούσα αυτήν απόφαση δεν περιορίζει με σχετική διάταξη την ανίχνευση σε ορισμένο ή ορισμένα κεφάλαια της όλης δίκης ή ως προς μερικούς από τους διαδίκους.

Διατάξεις:

ΑΚ: 322, 334, 914, 922,

ΚΠολΔ: 569, 577, 579, 581,

Δημοσίευση: INLAW 2010 * ΔΕΕ 2010, σελίδα 1198

Αδικοπραξία - Ευθύνη προστήσαντος ή προστηθέντος

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 368

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Ευθύνη προστήσαντος και προστηθέντος. Ένσταση συνυπαιτιότητας. Παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου. Έλλειψη νόμιμης βάσης.

- Κατά την διάταξη του άρθρου 922 ΑΚ, ο κύριος ή ο προστήσας κάποιο άλλο σε μία υπηρεσία ευθύνεται για τη ζημία που ο υπηρέτης ή ο προστηθείς προξένησε σε τρίτον παράνομα κατά την υπηρεσία του. Η εφαρμογή της εν λόγω διατάξεως προϋποθέτει (α) σχέση προστήσεως, η οποία υπάρχει όταν ο προστήσας διατηρεί το δικαίωμα να δίδει οδηγίες και εντολές στον προστηθέντα, σε σχέση με τον τρόπο εκπληρώσεως της υπηρεσίας του, (β) ενέργεια του προστηθέντος παράνομη και υπαίτια, πληρούσα τις προϋποθέσεις του άρθρου 914 και (γ) η ενέργεια αυτή του προστηθέντος να έγινε κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας που του έχει ανατεθεί ή επ' ευκαιρία ή εξ αφορμής της υπηρεσίας του ή ακόμη και κατά κατάχρηση της υπηρεσίας του αυτής, η οποία υφίσταται όταν η ζημιόγonos πράξη τελέσθηκε εντός των ορίων των καθηκόντων που ανατέθηκαν στον προστηθέντα, ή επ' ευκαιρία ή εξ αφορμής της υπηρεσίας, αλλά κατά παράβαση των εντολών και των οδηγιών, που δόθηκαν εις εκείνον ή καθ' υπέρβαση των καθηκόντων του, που διέπουν τη μεταξύ τους σχέση, εφόσον μεταξύ της ζημιόγonos ενέργειας του προστηθέντος και της υπηρεσίας που του ανατέθηκε υπάρχει εσωτερική συνάφεια, με την έννοια ότι η αδικοπραξία δεν θα ήτο δυνατόν να υπάρξει χωρίς την ιδιαίτερη σχέση, ή ότι η τελευταία υπήρξε το αναγκαίο μέσο που κατέστη εξαιτίας ακριβώς της θέσεως, των μέσων και των ευκαιριών που διέθετε ο προστηθείς στο πλαίσιο της ειδικής σχέσεως προς τον προστήσαντα, και με την χρησιμοποίησή τους για άλλο σκοπό από εκείνον για τον οποίο του ανατέθηκαν.

- Από τα άρθρα 300 και 330 ΑΚ, που εφαρμόζονται και σε περίπτωση ευθύνης προστήσαντος από αδικοπρακτική συμπεριφορά προστηθέντος από εκείνον υπαλλήλου του, προκύπτει ότι, αν προκληθεί σε κάποιον ζημία, περιουσιακή ή μη, και έχει ανακύψει θέμα ευθύνης άλλου για αποζημίωση ή χρηματική ικανοποίηση, αν εκείνος που ζημιώθηκε από αμέλεια, μη καταβολή δηλαδή της επιμέλειας που απαιτείται στις συναλλαγές και ειδικότερα της επιμέλειας του μέσου συνετού ανθρώπου εντός του επαγγελματικού και λοιπού κύκλου αυτού, παρέλειψε θετική πράξη, την οποία όφειλε από το νόμο ή από δικαιοπραξία ή από τις αρχές της καλής πίστεως να επιχειρήσει και η οποία ήταν ικανή, κατ' αιτιώδη συνάφεια, να αποτρέψει τη ζημία, το δικαστήριο μπορεί να μην επιδικάσει αποζημίωση ή χρηματική ικανοποίηση ή να μειώσει το ποσό της. Και τούτο υπό την προϋπόθεση ότι η πράξη ή παράλειψη του ζημιωθέντος πρέπει να συνδέεται όχι γενικώς, αλλά με όλα τα στοιχεία που αποτελούν το νόμιμο λόγο της ευθύνης του.

- Κατά την διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 1 ΚΠολΔ αναίρεση επιτρέπεται για (ευθεία) παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου αν το δικαστήριο της ουσίας, με βάση τα αναιρετικά ανέλεγκτα γενόμενα δεκτά από εκείνο, ως αποδειχθέντα, πραγματικά περιστατικά δεν εφαρμόσει το συγκεκριμένο κανόνα ουσιαστικού δικαίου, ενώ συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του, ή εφαρμόσει αυτόν, ενώ δεν έπρεπε, καθώς και αν εφαρμόσει αυτόν εσφαλμένα, η δε παραβίαση εκδηλώνεται είτε με ψευδή ερμηνεία, είτε με κακή εφαρμογή, δηλαδή με εσφαλμένη ή μη υπαγωγή των πραγματικών περιστατικών στον κανόνα δικαίου.

- Κατά την διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 19 ΚΠολΔ, αναίρεση επιτρέπεται αν η απόφαση δεν έχει νόμιμη βάση και ιδίως αν δεν έχει καθόλου αιτιολογίες ή έχει αιτιολογίες αντιφατικές ή ανεπαρκείς σε ζητήματα που έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Από την υπόψη διάταξη, που αποτελεί κύρωση της παράβασης του άρθρου 93 παρ. 3 του Συντάγματος, προκύπτει ότι ο προβλεπόμενος απ' αυτή λόγος αναίρεσης ιδρύεται όταν στην ελάχιστονα πρόταση του νομικού συλλογισμού δεν εκτίθενται καθόλου πραγματικά περιστατικά (έλλειψη αιτιολογίας), ή όταν τα εκτιθέμενα δεν καλύπτουν όλα τα στοιχεία που απαιτούνται, βάσει του πραγματικού του εφαρμοστέου κανόνα δικαίου, για την επέλευση της έννομης συνέπειας που απαγγέλθηκε ή την άρνησή της (ανεπαρκείς αιτιολογία) ή όταν αντιφάσκουν μεταξύ τους (αντιφατική αιτιολογία). Δεν υπάρχει όμως ανεπάρκεια αιτιολογιών, όταν η απόφαση περιέχει συνοπτικές αλλά πλήρεις αιτιολογίες. Εξ άλλου, το κατά νόμο αναγκαίο περιεχόμενο της ελάχιστονα πρότασης προσδιορίζεται από τον εκάστοτε εφαρμοστέο κανόνα ουσιαστικού δικαίου, του οποίου το πραγματικό πρέπει να καλύπτεται πλήρως από τις παραδοχές της απόφασης στο αποδεικτικό της, και να μην καταλείπονται αμφιβολίες. Ελλείψεις δε αναγόμενες μόνο στην ανάλυση και στάθμιση των αποδεικτικών μέσων και γενικότερα ως προς την αιτιολόγηση του αποδεικτικού πορίσματος, αν αυτό διατυπώνεται σαφώς, δεν συνιστούν ανεπαρκείς αιτιολογίες. Δηλαδή, μόνο το τι αποδείχθηκε ή δεν αποδείχθηκε είναι ανάγκη να εκτίθεται στην απόφαση πλήρως και σαφώς και όχι γιατί αποδείχθηκε ή δεν αποδείχθηκε.

Τα επιχειρήματα του δικαστηρίου, που σχετίζονται με συνεκτίμηση των αποδείξεων, δεν συνιστούν παραδοχές επί τη βάσει των οποίων διαμορφώνεται το αποδεικτικό πόρισμα και ως εκ τούτου δεν αποτελούν "αιτιολογία" της απόφασης, ώστε στο πλαίσιο της ερευνώμενης διάταξης του άρθρου 559 αριθ. 19 να επιδέχεται αυτή μομφή για αντιφατικότητα ή ανεπάρκεια, ενώ δεν δημιουργείται ο ίδιος λόγος αναίρεσης του αριθ. 19 του άρθρου 559 του ΚΠολΔ ούτε εξ αιτίας του ότι το δικαστήριο δεν αναλύει ιδιαιτέρως και διεξοδικά τα μη συνιστώντα αυτοτελείς ισχυρισμούς επιχειρήματα των διαδίκων, οπότε ο σχετικός λόγος αναίρεσης απορρίπτεται ως απαράδεκτος.

- Από τη διάταξη του άρθρου 561 παρ. 1 του ΚΠολΔ προκύπτει ότι η εκτίμηση από το δικαστήριο της ουσίας των πραγματικών περιστατικών, εφ' όσον δεν παραβιάστηκαν με αυτά κανόνες δικαίου, στους οποίους περιλαμβάνονται και οι ερμηνευτικοί, ή εφόσον η εκτίμησή τους δεν ιδρύει λόγους αναίρεσης από τους αριθμούς 19 και 20 του άρθρου 559 ΚΠολΔ, είναι από τον Άρειο Πάγο ανέλεγκτη, ο δε λόγος αναίρεσης, εκ του περιεχομένου του οποίου προκύπτει ότι δεν συντρέχει καμία από τις προαναφερθείσες εξαιρετικές περιπτώσεις απορρίπτεται ως απαράδεκτος, εφόσον πλέον πλήττεται η ουσία της υπόθεσης που δεν υπόκειται σε αναιρετικό έλεγχο.

Διατάξεις:

ΑΚ: 300, 330, 914, 922,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 1, 559 αριθ. 19,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Αδικοπραξία - Ζημία από κοινή πράξη περισσοτέρων

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 1958

Έτος: 2009

Σύντομη Περίληψη:

- Αποζημίωση από αδικοπραξία. Αιτιώδης συνάφεια. Ευθύνη περισσοτέρων προσώπων. Έλλειψη νόμιμης βάσης. Μη λήψη υπόψη προσκομισθέντων αποδεικτικών μέσων. Λήψη υπόψη μη προταθέντων πραγμάτων. Αναίρεται η προσβαλλόμενη απόφαση.

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 914 ΑΚ, όποιος ζημιώσει άλλον παράνομα και υπαίτια έχει υποχρέωση να τον αποζημιώσει. Από τη διάταξη αυτή, συνδυαζόμενη με εκείνες των άρθρων 297, 298 και 330 του ίδιου Κώδικα, προκύπτει ότι προϋποθέσεις της ευθύνης για αποζημίωση από αδικοπραξία είναι, α) ζημιογόνος συμπεριφορά (πράξη ή παράλειψη), β) παράνομος χαρακτήρας της πράξης ή παράλειψης, γ) υπαιτιότητα και δ) πρόσφορος αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ ζημιογόνου συμπεριφοράς και αποτελέσματος, δηλαδή της ζημίας.

- Με τη διάταξη του άρθρου 926 ΑΚ καθορίζονται, στα πλαίσια της αδικοπρακτικής ευθύνης, οι κατηγορίες των περιπτώσεων στις οποίες αναγνωρίζεται από το νόμο ευθύνη περισσοτέρων προσώπων. Η πρώτη κατηγορία αφορά την περίπτωση της επέλευσης της ζημίας από κοινή πράξη περισσοτέρων προσώπων. Ως κοινή πράξη, κατά την έννοια της πιο πάνω διάταξης, νοείται κάθε μορφή συμμετοχής στην τέλεση της πράξης ή την επαγωγή της ζημίας, αδιάφορα από το αν οι ενέργειες (πράξεις ή παραλείψεις) των περισσοτέρων προσώπων έγιναν ταυτόχρονα, παράλληλα ή διαδοχικά. Αρκεί κάθε ενέργεια να συνδέεται αιτιωδώς με το αποτέλεσμα, δηλαδή την επαγωγή της ζημίας.

- Ο από το άρθρο 559 αριθ. 19 ΚΠολΔ λόγος αναίρεσης ιδρύεται, όταν δεν προκύπτουν επαρκώς από τις παραδοχές της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, τα περιστατικά που είναι αναγκαία, στη συγκεκριμένη περίπτωση, για την κρίση του δικαστηρίου περί της συνδρομής των νόμιμων όρων και προϋποθέσεων της διάταξης που εφαρμόστηκε ή περί της μη συνδρομής τούτων, η οποία αποκλείει την εφαρμογή της, καθώς και όταν η απόφαση έχει ανεπαρκείς ή αντιφατικές αιτιολογίες σχετικά με το χαρακτηρισμό των περιστατικών που έγιναν δεκτά και έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης, και έτσι δεν μπορεί να ελεγχθεί αναιρετικώς αν στη συγκεκριμένη περίπτωση συνέτρεχαν οι όροι του κανόνα ουσιαστικού δικαίου που εφαρμόστηκε, ή δεν συνέτρεχαν οι όροι εκείνου που δεν εφαρμόστηκε. Αντίθετα, η απόφαση δεν στερείται νόμιμης βάσης, όταν οι πιο πάνω ελλείψεις αφορούν την εκτίμηση των αποδείξεων (άρθρο 561 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ.) και αναφέρονται στην

ανάλυση, αξιολόγηση και στάθμιση του πορίσματος που εξάγεται από αυτές, αρκεί μόνο τούτο να εκτίθεται με σαφήνεια.

- Ο αναιρετικός λόγος του αριθμού 11γ' του άρθρου 559 ΚΠολΔ ιδρύεται αν το δικαστήριο της ουσίας παρέλειψε να λάβει υπόψη του, κατά τη διαμόρφωση της αποδεικτικής του κρίσεως, αποδεικτικά μέσα που παραδεκτώς και νομίμως επικαλέσθηκαν οι διάδικοι και τα οποία ήταν χρήσιμα προς άμεση ή έμμεση απόδειξη πραγματικών γεγονότων με ουσιώδη επιρροή στην έκβαση της δίκης, δηλαδή στο διατακτικό της προσβαλλόμενης απόφασης. Ο λόγος αυτός είναι αβάσιμος κατ' ουσίαν, όταν το δικαστήριο βεβαιώνει στην απόφασή του ότι έλαβε υπόψη όλα τα με επίκληση προσκομιζόμενα έγγραφα, έστω και χωρίς στην απόφαση να γίνεται ειδική μνεία και χωριστή αξιολόγηση του καθενός από αυτά, εκτός εάν, παρά τη βεβαίωση αυτή, από το περιεχόμενο της αποφάσεως και ιδίως από τις αιτιολογίες, καταλείπονται αμφιβολίες για τη συνεκτίμηση όλων ή ορισμένων εγγράφων, οπότε είναι ουσιαστικά βάσιμος ο λόγος.

- Κατά τη διάταξη του αριθμού 8 περ. α' του άρθρου 559 ΚΠολΔ, επιτρέπεται αναίρεση, αν το δικαστήριο παρά τον νόμο έλαβε υπόψη πράγματα που δεν προτάθηκαν και έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Ως "πράγματα" νοούνται οι αυτοτελείς πραγματικοί ισχυρισμοί, που τείνουν στη θεμελίωση, κατάλυση ή παρακώλυση του ασκούμενου με την αγωγή, ένσταση ή αντένσταση δικαίωματος. Πάντως δεν αποτελούν "πράγματα", κατά την έννοια της ανωτέρω διατάξεως, ούτε η επίκληση των αποδεικτικών μέσων και του περιεχομένου των αποδείξεων ούτε και τα επιχειρήματα ή συμπεράσματα, που διατυπώνονται κατά την εκτίμηση των αποδείξεων.

Διατάξεις:

ΑΚ: 297, 298, 300, 914,

ΚΠολΔ: 335, 339-341, 559 αριθ. 8, 559 αριθ. 11γ, 559 αριθ. 19,

Δημοσίευση: INLAW 2009 * ΧρΙΔ 2010, σελίδα 612 * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 69

Αδικοπραξία - Ζημία από παράλειψη άρσης ζημιωγόνου κατάστασης

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 832

Έτος: 2008

Σύντομη Περίληψη:

- Αδικοπραξία. Αξίωση αποζημίωσης του ζημιωθέντος και προϋποθέσεις γέννησής της. Ειδικότερα όταν η ζημία προκαλείται από την υπαίτια παράλειψη του δράστη να άρει τη γενεσιουργό της ζημίας κατάσταση. Έναρξη παραγραφής. Προνομιακή μεταχείριση του ΟΣΕ και περιορισμός των υποχρεώσεων που πηγάζουν από διατάξεις του κοινού δικαίου. Αναίρεση για μη λήψη υπόψη πραγμάτων που προτάθηκαν. Αναίρεται η προσβαλλόμενη απόφαση.

- Από τις διατάξεις των άρθρων 247, 251, 298, 914 και 937 ΑΚ συνάγεται, ότι σε περίπτωση αδικοπραξίας, που έλαβε χώρα με πράξη ή παράλειψη άπαξ τελεσθείσα, αφότου εκδηλώθηκε το ζημιωγόνο γεγονός (πράξη ή παράλειψη) γεννιέται υπέρ του ζημιωθέντος αξίωση αποζημίωσης για την όλη θετική και αποθετική ζημία, παρούσα ή μέλλουσα, αν είναι προβλεπτή κατά τη συνήθη και κανονική πορεία των πραγμάτων και εφόσον η δικαστική της επιδίωξη είναι δυνατή, η δε παραγραφή της αξίωσης αυτής είναι πενταετής και αρχίζει να τρέχει για όλες τις ζημίες ενιαίως, από τότε που ο ζημιωθείς έλαβε γνώση των πρώτων επιζήμιων συνεπειών και του υπόχρεου προς αποζημίωση (Ολ ΑΠ 24/2003). Διαφορετικά όμως έχουν τα πράγματα όταν η γενεσιουργός της ζημίας παράνομη και υπαίτια συμπεριφορά του υπόχρεου δεν έλαβε χώρα άπαξ, αλλά συνεχίζεται, όπως συμβαίνει και στην περίπτωση που ο δράστης υπαίτιως παραλείπει να άρει δημιουργηθείσα από αυτόν επιζήμια

κατάσταση, από τη διατήρηση της οποίας προκαλείται ζημία σε άλλον. Στην περίπτωση αυτή ζημία που προκαλείται σε άλλον από την υπαίτια παράλειψη του δράστη να άρει τη γενεσιουργό της ζημίας κατάσταση, δεν είναι άμεση συνέπεια της άπαξ τελεσθείσας και ολοκληρωθείσας πράξης του δράστη, με την οποία δημιουργήθηκε η κατάσταση, αλλά της διατήρησης και μη άρσης της ζημιόγону αυτής κατάστασης και γεννιέται όσο χρόνο διαρκεί η κατάσταση αυτή και δεν γεννήθηκε άπαξ με την τέλεση της πράξης που η κατάσταση αυτή δημιουργήθηκε. Επομένως τόσο η κατά το άρθρο 90 παρ. 1 Ν. 2362/95 πενταετής ως άνω παραγραφή, όσο και η κατά το άρθρο 937 ΑΚ ισόχρονη παραγραφή της προς αποζημίωση αξίωσης του ζημιωθέντος, για τη ζημία που υφίσταται από τη διατήρηση της κατάστασης αυτής και την παράλειψη του δράστη να ενεργήσει προς άρση της, δεν αρχίζει από το χρόνο που αυτός έλαβε γνώση της αρχικής ζημιόγону συμπεριφοράς του δράστη με την οποία δημιουργήθηκε η ζημιόγону κατάσταση, αλλά από τα μεταγενέστερα χρονικά σημεία που εξακολουθεί να υφίσταται η κατάσταση αυτή, και να προκαλεί ζημία σε άλλον.

- Η διάταξη του άρθρου 2 παρ. 3 του ΝΔ της 4. 9. 1935 "Περί διοικήσεως των ΣΕΚ" ορίζει ότι "οι ΣΕΚ απολαμβάνουν όλων των προνομίων, δικαστικών, διοικητικών και οικονομικών, ως και το Δημόσιον, ως προς τας αστικές αυτού σχέσεις, εφόσον δια του παρόντος ή άλλων νόμων δεν ορίζεται άλλως". Η διάταξη αυτή διατηρήθηκε, σε ισχύ με το άρθρο 10 παρ. 11 του ΝΔ 4246/62 "Περί ενοποιήσεως των σιδηροδρομικών δικτύων του κράτους και τροποποιήσεως και συμπληρώσεως ττις περί διοικήσεως των ΣΕΚ νομοθεσίας" καθώς και με το άρθρο 4 του ΝΔ 674/70 "Περί ιδρύσεως Οργανισμού Σιδηροδρόμων Ελλάδος", όπως αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του ΝΔ 1116/72. Βάσει αυτών προνομιούχος είναι ο ΟΣΕ και το προνόμιο του συνίσταται σε περιορισμό υποχρεώσεων που πηγάζουν από άλλες διατάξεις, του κοινού δικαίου (Ολ ΑΠ 25/2000) Εξ άλλου από τις διατάξεις των άρθρων 90 παρ. 1,3 και 91 του Ν. 2362/1995 "Περί Δημοσίου Λογιστικού κλπ", που εφαρμόζονται ως άνω και για τον ΟΣΕ, και με τις οποίες ορίζεται ότι "1. Οποιαδήποτε απαίτηση κατά του Δημοσίου παραγράφεται μετά πενταετία εφόσον από άλλη γενική ή ειδική διάταξη δεν ορίζεται βραχύτερος χρόνος παραγραφής αυτής", "3. Η απαίτηση οποιουδήποτε των επί σχέσει δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου υπαλλήλων του Δημοσίου, πολιτικών ή στρατιωτικών, κατ' αυτού που, που αφορά σε αποδοχές ή άλλες κάθε φύσεως απολαβές αυτών ή αποζημιώσεις... παραγράφεται μετά διετία από της γενέσεως της", "Άρθρο 90. Επιφυλασσομένης κάθε άλλης ειδικής διατάξεως του παρόντος, η παραγραφή οποιασδήποτε απαιτήσεως κατά του Δημοσίου αρχίζει από το τέλος του οικονομικού έτους μέσα στο οποίο γεννήθηκε και ήταν δυνατή η δικαστική επιδίωξη αυτής...", προκύπτει ότι η εξ αδικοπραξίας αξίωση του ζημιωθέντος εις βάρος του ΟΣΕ από παράνομες πράξεις των προστηθέντων από αυτόν, παραγράφεται μετά την παρέλευση πενταετίας, που αρχίζει από το τέλος του έτους, μέσα στο οποίο έλαβε χώρα το γενεσιουργό της ζημίας γεγονός και ο ζημιωθείς έλαβε γνώση του υπαιτίου και της προκληθείσας ζημίας, με την έννοια ότι αυτή ήταν έκτοτε δυνατό να προβλεφθεί ως συνέπεια του ζημιόγону γεγονότος.

- Κατά το άρθρο 559 αριθ. 8 εδ. α' ΚΠολΔ λόγος αναίρεσης ιδρύεται και αν το δικαστήριο της ουσίας παρά το νόμο δεν έλαβε υπόψη πράγματα που προτάθηκαν. Ως πράγματα κατά την έννοια της διάταξης αυτής νοούνται οι νόμιμοι και παραδεκτός προταθέντες από τον διάδικο αυτοτελείς πραγματικοί ισχυρισμοί, θεμελιωτικοί αγωγής, ανταγωγής, ένσταση κλπ, που ασκούν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης, όχι δε και τα επιχειρήματα ή συμπεράσματα από την εκτίμηση των αποδείξεων έστω και αν αυτά προτείνονται ως λόγοι έφεσης. Ο λόγος αυτός αναίρεσης δεν ιδρύεται αν το δικαστήριο έλαβε υπόψη τον κατά την άνω έννοια ισχυρισμό του

διαδίκου και τον απέρριψε για οποιοδήποτε λόγο τυπικό ή ουσιαστικό (ΟΛΑΠ 12/1991).

Διατάξεις:

ΑΚ: 247, 251, 298, 914, 937,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 1, 559 αριθ. 8,

ΝΔ: 4246/1962, άρθ. 10,

ΝΔ: 674/1970, άρθ. 4

Νόμοι: 2362/1995, άρθ. 90, 91

Δημοσίευση: INLAW 2008 * ΝοΒ 2008, σελίδα 2457 * ΧρΙΔ 2009, σελίδα 43 * ΝοΒ 2009, σελίδα 64 * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 154

Αδικοπραξία - Ηθική Βλάβη

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 382

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Αδικοπραξία. Χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη νομικού προσώπου. Στοιχεία αγωγής. Δικαστικό ένσημο. Εργατικές διαφορές. Περιορισμός αιτήματος αγωγής. Ποιός νομιμοποιείται για την άσκηση αναίρεσης.

- Σύμφωνα με το άρθ. 932 ΑΚ επί αδικοπραξίας το δικαστήριο μπορεί να επιδικάσει εύλογη χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Χρηματική ικανοποίηση δικαιούνται και τα νομικά πρόσωπα, εφόσον προσβλήθηκε η εμπορική τους πίστη, η επαγγελματική τους υπόληψη ή το εμπορικό τους μέλλον ή η φήμη τους και επομένως τις περιπτώσεις αυτές με τ' αντίστοιχα θεμελιωτικά αυτών συγκεκριμένα περιστατικά, ώστε να είναι ορισμένη η σχετική αγωγή, πρέπει να επικαλείται ειδικά (και στην συνέχεια να αποδεικνύει) το ενάγων νομικό πρόσωπο, διότι η ηθική βλάβη στα νομικά πρόσωπα δεν αναφέρεται, όπως στα φυσικά πρόσωπα, σε ενδιάθετο συναίσθημα αναγόμενο στον εσωτερικό κόσμο και κρινόμενο με τα δεδομένα της ανθρώπινης λογικής, αλλά σε συγκεκριμένη βλάβη που έχει υλική υπόσταση, διαφορετικά η αγωγή είναι, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθ. 111 και 216 παρ. 1 ΚΠολΔ, αόριστη.

- Σύμφωνα με το άρθ. 2 Ν. ΓΠΟΗ/1912 "περί δικαστικών ενσήμων", όπως αυθεντικά ερμηνεύθηκε με το άρθ. 7 παρ. 1 και 2 ΝΔ 1544/1942 και τροποποιήθηκε με το ΝΔ 4189/1966, σε περίπτωση μη καταβολής από τον ενάγοντα του οφειλομένου δικαστικού ενσήμου, υποχρέωση που υπάρχει και στις εργατικές διαφορές κατ' άρθ. 71 ΕισΝΚΠολΔ (όπως αντικαταστάθηκε με το άρθ. 6 παρ. 17 Ν. 2479/1997), όταν το αίτημα της αγωγής υπερβαίνει το ποσό της εκάστοτε καθ' ύλην αρμοδιότητας του ειρηνοδικείου, δεν επέρχεται απαράδεκτο της αγωγής ή της συζήτησης αλλά ο ενάγων θεωρείται ότι δικάζεται ερήμην, στο προβλεπόμενο δε τέλος δικαστικού ενσήμου, σύμφωνα με τις ως άνω διατάξεις, υποβάλλονται και οι εργατικές διαφορές που ήδη εκδικάζονται κατά την ειδική διαδικασία των άρθ. 663-676 ΚΠολΔ. Η εκδοχή αυτή συμβιβάζεται και προς την διάταξη του άρθ. 672 ΚΠολΔ, που εφαρμόζεται στις υποθέσεις που δικάζονται κατά την ειδική διαδικασία των εργατικών διαφορών, κατά την οποία σε περίπτωση ερημοδικίας κάποιου διαδίκου η διαδικασία προχωρεί σαν να ήταν παρόντες όλοι οι διάδικοι, διότι η διάταξη αυτή δεν αφορά την μη προκαταβολή των εξόδων και τελών της δίκης, μεταξύ των οποίων και το δικαστικό ένσημο, αλλά αφορά την για άλλους λόγους μη εμφάνιση ή μη προσήκουσα εμφάνιση κάποιου από τους διαδίκους. Εξάλλου, κατά το άρθ. 223 ΚΠολΔ, όταν επέλθει η εκκρεμοδικία, είναι απαράδεκτη η μεταβολή του αιτήματος της αγωγής, κατ' εξαίρεση όμως μπορεί ο ενάγων με τις προτάσεις, εωσότου περατωθεί η δίκη στον πρώτο βαθμό να περιορίσει το αίτημα της αγωγής.

- Ο περιορισμός του αιτήματος της αγωγής θεωρείται, σύμφωνα με το άρθ. 295 παρ. 1 εδ. β' ΚΠολΔ, ως μερική παραίτηση από το δικόγραφο της αγωγής, η οποία ως προς αυτό θεωρείται ως μη ασκηθείσα (άρθ. 295 παρ. 1 ΚΠολΔ), και μπορεί να γίνει και με τις προτάσεις, αλλά κατ' ανάλογη εφαρμογή του άρθ. 297 ΚΠολΔ και με δήλωση που καταχωρίζεται στα πρακτικά, και επί διαφορών που δικάζονται κατά την διαδικασία των εργατικών διαφορών.

- Κατά τις διατάξεις των άρθ. 556 παρ. 2 και 578 ΚΠολΔ αναίρεση μπορεί ν' ασκήσει και ο διάδικος που νίκησε, εφόσον έχει έννομο συμφέρον, η ύπαρξη του οποίου κρίνεται από την προσβαλλομένη απόφαση κατά την γενική διάταξη του άρθ. 68 ΚΠολΔ και απαιτείται όχι μόνο γενικά για το παραδεκτό της αίτησης αναίρεσης, αλλά και ειδικά για κάθε λόγο αυτής, η έλλειψη δε αυτού, που ερευνάται αυτεπάγγελα σε κάθε στάση της δίκης, κατ' άρθ. 73 ΚΠολΔ, συνεπάγεται την απόρριψη της αίτησης αναίρεσης ως απαράδεκτης. Έννομο συμφέρον μπορεί να υφίσταται και στην περίπτωση, κατά την οποία ο διάδικος που νίκησε βλάπτεται από τις αιτιολογίες της απόφασης, από τις οποίες δημιουργείται δεδικασμένο σε βάρος του για άλλη δίκη, όταν δηλ. η αιτιολογία της απόφασης αναφέρεται σε στοιχείο του δικαιώματος που κρίθηκε στην δίκη και στηρίζει το διατακτικό της, στην περίπτωση δε αυτή ο νικήσας διάδικος δικαιούται να ζητήσει την αναίρεσή της μόνο κατά την μη ορθή αιτιολογία της.

Διατάξεις:

ΑΚ: 648, 652, 653, 932,

ΚΠολΔ: 68, 73, 295, 297, 556, 559 αριθ. 1, 663 - 676,

ΕισΝΚΠολΔ: 71,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Αδικοπραξία - Ιδιωτικό διεθνές δίκαιο

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος Ολομέλεια

Αριθμός απόφασης: 10

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Αδικοπραξία. Εφαρμοστέο δίκαιο στην περίπτωση θανάτου αλλοδαπού στην Ελλάδα. Έννοια οικογένειας θύματος.

- Κατά την διάταξη του άρθρου 26 ΑΚ, "οι ενοχές από αδίκημα διέπονται από το δίκαιο της πολιτείας όπου διαπράχθηκε το αδίκημα". Από την διάταξη αυτή συνάγεται ότι η κύρια σχέση η οποία δημιουργείται, με τη διάπραξη αδικήματος στην Ελλάδα από το οποίο επήλθε ο θάνατος αλλοδαπού και η αντίστοιχη αδικοπρακτική ενοχή, διέπονται από το ελληνικό δίκαιο με την έννοια της Lex causee. Επομένως, κατά το δίκαιο αυτό, κρίνεται, μεταξύ άλλων, ο παράνομος χαρακτήρας της πράξης, η υπαιτιότητα, το τυχόν οικείο πταίσμα του παθόντος, το ζήτημα της πρόσφορης αιτιώδους συνάφειας, αν η ευθύνη είναι αντικειμενική ή υποκειμενική και οι προϋποθέσεις της θεμελίωσης αυτής, η ικανότητα προς καταλογισμό, ο κύκλος των προστατευόμενων έννομων αγαθών ή των υποκειμενικών δικαιωμάτων, ο υπόχρεος προς αποζημίωση, το πρόσωπο του δικαιούχου της αποζημίωσης, καθώς και οι έννομες συνέπειες της αδικοπραξίας, ήτοι η μορφή και η έκταση της αποζημίωσης, αν η αποζημίωση παρέχεται σε κεφάλαιο εφάπαξ ή σε περιοδικές παροχές, αν παρέχεται χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης (αρθρ. 932 ΑΚ) ή αποζημίωση από το αρθ. 931 ΑΚ, τα θέματα της αναγωγής των πλειόνων συνυποχρέων, καθώς και των οφειλόμενων τόκων από την επίδοση της αγωγής αποζημίωσης. Στην προαναφερθείσα έννοια του "κύκλου των προστατευόμενων αγαθών ή των υποκειμενικών δικαιωμάτων" περιλαμβάνονται και προσδιορίζονται απευθείας, κατά την προαναφερθείσα διάταξη του άρθρου 26 ΑΚ, και όλα εκείνα τα

πρόσωπα που δικαιούνται και νομιμοποιούνται ενεργητικώς στο να προβάλλουν, κατά περίπτωση, αντίστοιχες αξιώσεις, συνδεδεμένες με την ένδικη αδικοπρακτική συμπεριφορά είτε με ορισμένη ιδιότητα, είτε εξ ιδίου δικαίου. Επομένως, στην περίπτωση θανάτωσης, σε τροχαίο ατύχημα στην Ελλάδα αλλοδαπού, για να κριθεί η νομιμοποίηση εκείνων που ζητούν με αγωγή την επιδίκαση χρηματικής ικανοποίησης, λόγω ψυχικής οδύνης, με την έννοια "των ανηκόντων στον κύκλο των προσώπων, που είναι φορείς εννόμων αγαθών ή υποκειμενικών δικαιωμάτων", τα οποία προσβλήθηκαν από τις επαχθείς συνέπειες της αδικοπρακτικής θανάτωσης, θα εφαρμοσθεί, με βάση τη διάταξη του άρθρου 26 του ΑΚ αμέσως το Ελληνικό Δίκαιο, χωρίς την παρεμβολή άλλης έρευνας, στο πλαίσιο εφαρμογής των αρχών του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, που έχει σχέση με την έννοια του προκρίματος και του προδικαστικού ζητήματος, και ειδικά η διάταξη του άρθρου 932 ΑΚ με την οποία θα προσδιορισθεί, στη συγκεκριμένη περίπτωση, το εάν ο συγκεκριμένος ενάγων ανήκει στο κύκλο των δικαιουμένων προσώπων, με την προαναφερθείσα έννοια, ανεξαρτήτως του εάν, στη συγκεκριμένη περίπτωση, με βάση το (μη εφαρμοστέο όμως) ουσιαστικό δίκαιο της ιθαγενείας του θανόντος και εκείνων που ζητούν την επιδίκαση της χρηματικής ικανοποίησης, προβλέπεται διαφορετική ρύθμιση, ως προς τα πρόσωπα που ανήκουν στον κύκλο εκείνων που δικαιούνται να επιδιώξουν την αντίστοιχη αξίωση ή δεν προβλέπεται καμία ρύθμιση. Ειδικότερα, κατά το άρθρο 932 εδ. 3 ΑΚ, σε περίπτωση θανάτωσης προσώπου, η χρηματική ικανοποίηση μπορεί να επιδικασθεί στην οικογένεια του θύματος, λόγω ψυχικής οδύνης. Στη διάταξη αυτή δεν γίνεται προσδιορισμός της έννοιας του όρου "οικογένεια του θύματος", προφανώς γιατί ο νομοθέτης δεν θέλησε να διαγράψει δεσμευτικώς τα όρια ενός θεσμού, ο οποίος, ως εκ της φύσης του, υφίσταται αναγκαιώς τις επιδράσεις από τις κοινωνικές διαφοροποιήσεις, κατά τη διαδρομή του χρόνου. Κατά την αληθή, όμως, έννοια της εν λόγω διάταξης, που απορρέει από τον σκοπό της θέσπισης της, στην οικογένεια του θύματος ως αόριστης νομικής έννοιας περιλαμβάνονται οι εγγύτεροι και στενά συνδεδεμένοι συγγενείς του θανατωθέντος, που δοκιμάστηκαν ψυχικά από την απώλειά του και για την ανακούφιση του ηθικού πόνου των οποίων στοχεύει η διάταξη αυτή, αδιαφόρως αν συζούσαν μαζί του ή διέμεναν χωριστά. Υπό την έννοια αυτή, μεταξύ των προσώπων τούτων περιλαμβάνονται ο σύζυγος, τα τέκνα, οι αδελφοί του θανόντος, οι γονείς, οι παππούδες, ενώ, σημειωτέον, η επιδίκασή της, από το άρθρο 932 εδ. 3 ΑΚ προβλεπομένης, χρηματικής ικανοποίησης στα δικαιούμενα πρόσωπα, τελεί υπό την αυτονόητη προϋπόθεση, που συνιστά πραγματικό ζήτημα, της ύπαρξης, κατ' εκτίμηση του δικαστή της ουσίας, μεταξύ αυτών και του θανατωθέντος, όταν ο τελευταίος ζούσε, αισθημάτων αγάπης και στοργής, η διαπίστωση της ανυπαρξίας των οποίων μπορεί να οδηγήσει στον αποκλεισμό, είτε όλων των προσώπων αυτών, είτε κάποιων ή κάποιου από αυτούς, από την επιδίκαση της εν λόγω χρηματικής ικανοποίησης (ΟΛΑΠ 21/2000). Επομένως, ο προσδιορισμός, τελικώς, από το δικαστήριο, των συγκεκριμένων εναγόντων, ως ανηκόντων στον κύκλο των προστατευομένων αγαθών ή υποκειμενικών δικαιωμάτων και η αντίστοιχη νομιμοποίησή τους, θα κριθεί με βάση την προαναφερθείσα διάταξη του άρθρου 932 Α.Κ. και ειδικώς με βάση την προαναφερθείσα έννοια της "οικογένειας" όπως προσδιορίζεται αποκλειστικώς από το ελληνικό ουσιαστικό δίκαιο, κατά την αντίστοιχη ερμηνεία της ίδιας διάταξης που προαναφέρθηκε. Μόνο δε στην περίπτωση εκείνη που αμφισβητηθεί, στη συνέχεια, μια από τις πιο πάνω συγγενικές ιδιότητες, όσο έχει σχέση με την ύπαρξη ή την εγκυρότητα της σχέσης εκείνης, από την οποία προέρχεται η ιδιότητα αυτή (π.χ η ύπαρξη ή όχι γάμου ή συγγενικής σχέσης γονέα και τέκνου), τότε πλέον καθίσταται αναγκαία η εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 13, 14, 17-24 του ΑΚ (κατά

περίπτωση), για να κριθεί, αναλόγως, το εάν ο ενάγων έχει τελικώς την ιδιότητα του συζύγου ή του τέκνου, του πατέρα ή του παππού του θανατωθέντος.

Διατάξεις:

ΑΚ: 13, 14, 17-24, 26, 931, 932,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 1,

Δημοσίευση: INLAW 2011 * ΝοΒ 2011, σελίδα 1522 * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 710

Αναγκαστική απαλλοτρίωση - Μαχητό τεκμήριο ωφελείας ακινήτων

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 1009

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Μαχητό τεκμήριο ωφέλειας παρόδιων ιδιοκτητών. Υπολογισμός αποζημίωσης. Παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου. Αναιρείται η προσβαλλόμενη απόφαση.

- Το Εφετείο, με την προσβαλλόμενη απόφασή του, δεχθέν ότι οι ενάγοντες-νυν αναιρεσίβλητοι δεν είναι ωφελούμενοι ιδιοκτήτες και ότι πρέπει να ανατραπεί το τεκμήριο ωφέλειας, καθώς και ότι το Δημόσιο βαρύνεται με υποχρέωση αποζημίωσης, για το απαλλοτριωθέν ακίνητό τους, επιδίκασε σ' αυτούς, ως αποζημίωση, με βάση την έχουσα ήδη καθορισθεί, με δικαστική απόφαση, οριστική τιμή αποζημίωσης, το συνολικό ποσό των 31.718 Ευρώ, με το νόμιμο τόκο κατ' άρθρ. 346 ΑΚ "και όχι κατ' αρθ. 21 του κ.δ. της 26-6/10-7-1944 περί κώδικος των νόμων περί δικών του Δημοσίου (δηλαδή με ποσοστό τόκου 6%), το οποίο (σύμφωνα με την προσβαλλόμενη απόφαση) αντιβαίνει στα αρθ. 4 παρ. 1 και 20 παρ. 1 του Συντάγματος και 6 παρ.1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου". Με το να κρίνει έτσι το δικάσαν Εφετείο, υπέπεσε στην από το αρθρ. 559 αριθμ. 1 ΚΠολΔ προβλεπόμενη πλημμέλεια, της παραβίασης (διά της μη εφαρμογής της) της ως άνω διάταξης του αρθ. 21 του Κώδικα νόμων περί δικών του Δημοσίου, η οποία, σύμφωνα με την προαναφερθείσα νομική σκέψη, είναι εφαρμοστέα στην προκειμένη περίπτωση και επομένως ο τρίτος λόγος αναίρεσης είναι βάσιμος και πρέπει να γίνει δεκτός.

Διατάξεις:

ΑΚ: 346,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 1, 559 αριθ. 19,

Σ: 20

ΕΣΔΑ: 6,

Νόμοι: 653/1977, άρθ. 1,

Νόμοι: 947/1979, άρθ. 62,

Νόμοι: 2971/2001, άρθ. 33, 37,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Αναγκαστική απαλλοτρίωση - Μαχητό τεκμήριο ωφελείας ακινήτων

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 485

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Προσδιορισμός αποζημίωσης. Προθεσμίες. Υποχρεώσεις ωφελουμένων παρόδιων ιδιοκτητών. Αναιρείται η προσβαλλόμενη απόφαση.

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 20 του Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων (ΚΑΑΑ) που κυρώθηκε με το νόμο 2881/2001, προκειμένου να καθοριστεί οριστική τιμή μονάδας αποζημίωσης απαλλοτριωθέντος ακινήτου, κάθε

ενδιαφερόμενος δικαιούται μέσα σε 30 ημέρες από την κοινοποίηση της απόφασης του προσωρινού προσδιορισμού τιμής μονάδας και σε κάθε περίπτωση μετά πάροδο έξι μηνών από τη δημοσίευση της απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου, να ζητήσει από το αρμόδιο εφετείο στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται η απαλλοτριωθείσα έκταση ή το μεγαλύτερο αυτής μέρος, τον οριστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης (παρ. 1 και 2). Ο πρόεδρος του εφετείου ορίζει δικάσιμο, σε χρόνο όχι βραχύτερο των 30 ημερών ούτε βραδύτερο των 40 ημερών, από την κατάθεση της αίτησης στη γραμματεία του εφετείου, η δε αίτηση επιδίδεται με επιμέλεια του αιτούντος, σε εκείνους κατά των οποίων απευθύνεται, μέσα σε είκοσι ημέρες από τον ορισμό της δικασίμου και πάντως δεκαπέντε τουλάχιστον ημέρες πριν από τη δικάσιμο, διαφορετικά απορρίπτεται ως απαράδεκτη (παρ. 3). Από την τελευταία αυτή διάταξη προκύπτει, ότι ορίζονται από το νόμο σύντομες προθεσμίες για την κατάθεση και επίδοση της αίτησης για τον οριστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης στα πλαίσια της προσπάθειας της συντόμευσης, κατά το δυνατόν, των προθεσμιών της προδικασίας μέχρι την ημέρα της δικασίμου και στην συνέχεια την έκδοση της απόφασης με στόχο την ταχύτερη περαίωση των δικών, ενόψει της προβλεπόμενης από το Σύνταγμα (άρθρ. 17 παρ. 4 εδ. 4) αυτοδίκαιης ανάκλησης της απαλλοτριώσεως, αλλά και της ανάγκης συντόμευσης της διαδικασίας οριστικού προσδιορισμού και καταβολής της αποζημίωσης στους βαρυνόμενους με την απαλλοτρίωση των οποίων η δέσμευση της ιδιοκτησίας αποτελεί λίαν επαχθές βάρος. Η υποχρέωση, επομένως, για την τήρηση της προθεσμίας του εικοσαήμερου από την κατάθεση και των δεκαπέντε ημερών πριν από τη συζήτηση για την επίδοση της αίτησης στον καθ' ου αυτή απευθύνεται, εξυπηρετεί τους πιο πάνω σκοπούς, αν τηρηθούν και οι οριζόμενες λοιπές, σύντομες προθεσμίες της διάταξης, οριστεί δηλαδή από τον Πρόεδρο Εφετών, ημερομηνία προς συζήτηση της αίτησης το αργότερο 40 ημέρες από την κατάθεση. Διαφορετικά, αν για λόγους πληρότητας των πινακίων και φόρτου εργασίας των δικαστών του εφετείου, είναι αντικειμενικά αδύνατη η τήρηση των προθεσμιών της παραγράφου 3 και οριστεί ημερομηνία δικασίμου για συζήτηση της αίτησης μεγαλύτερη των 40 ημερών, αρκεί η επίδοση της αίτησης προ δεκαπέντε τουλάχιστον ημερών πριν από την ορισθείσα δικάσιμο, αφού ο χρόνος αυτός κρίθηκε αρκετός για την προετοιμασία της υπεράσπισης του καθ' ου η αίτηση και την άσκηση, εντός της προθεσμίας των πέντε ημερών πριν από τη συζήτηση, εάν το επιθυμεί, δια των προτάσεων ανταίτηση (ΑΠ 508/2005).

- Από τις διατάξεις του άρθρου 17 παρ. 2 του Συντάγματος, των άρθρων 14, 17, 18, 19 και 20 του ΝΔ 797/1971 (όμοιων 14, 18, 19, 20 και 21 Ν. 2882/2001), σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 1, 3, 4, 5, 7 του Ν. 653/1977 "περί υποχρεώσεως των παρόδιων ιδιοκτητών για τη διάνοιξη εθνικών οδών", των άρθρων 1, 2 και 3 του ΠΔ/τος 929/1979 που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 1 του Ν. 653/1977 και των άρθρων 1 και 2 του ΚΠολΔ, προκύπτει, ότι στη δίκη που διεξάγεται κατά την ειδική διαδικασία του ΝΔ 797/1971 (ή του Ν. 2882/2001) για τον προσδιορισμό της τιμής μονάδας αποζημίωσης ακινήτων που απαλλοτριώνονται για την διάνοιξη εθνικών οδών, το δικαστήριο περιορίζεται αποκλειστικώς και μόνο στον προσδιορισμό της τιμής μονάδας, χωρίς να μπορεί να εξετάσει την ύπαρξη και την έκταση της υποχρεώσεως των ωφελουμένων παρόδιων για συμμετοχή τους στις δαπάνες απαλλοτριώσεως, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στο άρθρο 1 του νόμου 653/1977. Η δικονομική αυτή ρύθμιση αντιβαίνει στις διατάξεις του άρθρου 17 του ισχύοντος Συντάγματος αλλά και το άρθρο 6 παρ. 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα δικαιώματα του ανθρώπου (ΕΣΔΑ) που καθιερώνει τη δικονομική αρχή της "δίκαιης δίκης" διότι προκύπτει από την τελευταία υπερνομοθετικής ισχύος (άρθρο 28 του Συντάγματος) διάταξη του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ που κυρώθηκε μαζί με τη σύμβαση με το ΝΔ 53/1974, ότι κάμπτεται η προστασία της

ιδιοκτησίας για λόγους δημόσιας ωφέλειας, πάντοτε όμως υπό την προϋπόθεση της καταβολής πλήρους αποζημίωσης με τη σφαιρική εκτίμηση των συνεπειών της απαλλοτριώσης. Παρέπεται, ότι στη δίκη που διεξάγεται κατά την ειδική διαδικασία του ΝΔ 797/1971 (ή του Ν. 2882/2001) για τον προσδιορισμό τιμής μονάδας αποζημίωσης ακινήτων που απαλλοτριώνονται για τη διάνοιξη εθνικών οδών, το δικαστήριο είναι λειτουργικά αρμόδιο να αποφανθεί περί του αν ο ιδιοκτήτης απαλλοτριουμένου ακινήτου, που αποκτά πρόσωπο σε διανοιγόμενη εθνική οδό, έχει ή όχι ωφέλεια στη συγκεκριμένη περίπτωση και αν έχει υποχρέωση συμμετοχής στις δαπάνες απαλλοτριώσεως, κατά τις διατάξεις του άρθρ. 1 παρ. 1 και 3 του Ν. 653/1977, κάθε δε διάταξη της εσωτερικής μας νομοθεσίας (ΝΔ 797/1971 ή Ν. 2882/2001) που αποκρούει την ως άνω ρύθμιση είναι ανίσχυρη (ΟΛΑΠ 10 και 11/2004, ΑΠ 1132/2004).

Στην προκείμενη περίπτωση, η προσβαλλόμενη απόφαση απέρριψε ως απαράδεκτο, το υποβληθέν νομίμως κατά την ειδική αυτή διαδικασία αίτημα των αναιρεσιόντων να καθορίσει οριστική τιμή μονάδος αποζημιώσεως και για τα θεωρούμενα ως αυτοαποζημιούμενα τμήματα των ωφελούμενων παροδίων, αφού αυτοί δεν ωφελούνται αλλά βλάπτονται από την απαλλοτρίωση μέρους των ιδιοκτησιών τους. Έτσι που έκρινε το Εφετείο εσφαλμένα ερμήνευσε τις πιο πάνω διατάξεις και πρέπει, να αναιρεθεί η προσβαλλόμενη απόφαση, κατά το βάσιμο σχετικό τρίτο λόγο αναίρεσης (μέρος δεύτερο), όπως συμπληρώθηκε και διευκρινίστηκε από τον εισηγητή αρεοπαγίτη και από το δεύτερο πρόσθετο λόγο αναίρεσης, με τον οποίο προβάλλεται πλημμέλεια, κατ' εκτίμηση, από το εδάφιο 1 του άρθρου 559 ΚΠολΔ.

Διατάξεις:

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 1,

Σ: 17,

ΝΔ: 797/1971, άρθ. 14, 17, 18, 19, 20,

Νόμοι: 653/1977, άρθ. 1,

Νόμοι: 2881/2001, αρθ. 20,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Αναγκαστική απαλλοτρίωση - Μαχητό τεκμήριο ωφελείας ακινήτων

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 688

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Τεκμήριο ωφελείας ακινήτων. Έλλειψη νόμιμης βάσης. Αναιρείται η προσβαλλόμενη απόφαση.
- σύμφωνα με το άρθρο 33 παρ. Ι του Ν. 2971/2001 (κατά το άρθρο 37 του οποίου ισχύει από 19-1-2002 και εφαρμόζεται και στις αναγκαστικές απαλλοτριώσεις που δεν είχαν μέχρι τότε συντελεσθεί), το τεκμήριο της ωφελείας των ιδιοκτητών κατά τις διατάξεις του Ν. 653/1977 είναι μαχητό και κρίνεται, μετά την κήρυξη της απαλλοτριώσεως, από το αρμόδιο για τον οριστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης Εφετείο κατά την ειδική διαδικασία του άρθρου αυτού. Έτσι ο εικαζόμενος ιδιοκτήτης ή εκείνος ο οποίος αξιώνει δικαιώματα επί του απαλλοτριουμένου, εφόσον θεωρεί ότι δεν υφίσταται το τεκμήριο της ωφελείας το οποίο προβλέπεται από τον ανωτέρω ν. 653/1977, δικαιούται με αίτησή του να ζητήσει από το φορέα του έργου τη διόρθωση του κτηματολογικού πίνακα. Η αίτηση, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 33 του Ν. 2971/2001 υποβάλλεται μέσα σε ανατρεπτική προθεσμία δύο μηνών από την έκδοση της απόφασης επί του προσωρινού ή απ' ευθείας οριστικού προσδιορισμού της αποζημίωσης και μετά τη λήξη της παραπέμπεται στην προβλεπόμενη από το ίδιο άρθρο τριμελή επιτροπή. Η τελευταία, σύμφωνα με την

παρ. 4 του ως άνω άρθρου, μετά από αυτοψία και έλεγχο των στοιχείων προβαίνει το αργότερο εντός τριών μηνών, στη σύνταξη έκθεσης σχετικά με την ωφέλεια ή μη του ακινήτου λόγω του έργου, αιτιολογώντας πλήρως τους λόγους και συνδέοντας τους ίδια με τη δυνατότητα πρόσβασης του ακινήτου στο έργο ή τα έργα που περιλαμβάνονται στη ζώνη απαλλοτρίωσης, τη δημιουργία επιπτώσεων στις χρήσεις του ακινήτου και την κατά τις ισχύουσες διατάξεις αρτιότητα και οικοδομησιμότητά του. Ακόμη σύμφωνα με την παρ. 6 του ίδιου άρθρου, η αίτηση του ιδιώτη μαζί με την έκθεση της επιτροπής και τα στοιχεία της απαλλοτρίωσης αποστέλλονται από τη αρχή που κήρυξε την απαλλοτρίωση στο αρμόδιο για τον οριστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης Εφετείο, από το οποίο, σύμφωνα με την παρ. 1 του εν λόγω άρθρου κρίνεται το ήδη μαχητό, κατά την ίδια παράγραφο, τεκμήριο της ωφέλειας των ιδιοκτητών. Έτσι δεν ισχύει πλέον η ρύθμιση του άρθρου 1 αρ. 3 του Ν. 653/1977, σύμφωνα με την οποία, σε περίπτωση διανοίξεων, (στη συνέχεια δε κατόπιν τροποποίησης με το άρθρο 62 αρ. 9 του Ν. 947/1979) και νέας χαράξεως ή διαπλάτυνσης Εθνικών Οδών κλπ, ωφελούμενοι παρόδιοι ιδιοκτήτες, οι οποίοι υποχρεούνται σε αποζημίωση ζώνης για συμμετοχή στις δαπάνες απαλλοτρίωσης, είναι εκείνοι των οποίων τα ακίνητα αποκτούν πρόσωπο επί των οδών, που διανοίγονται ή διαπλάτνονται αφού για τις περιπτώσεις αυτές, εκείνος ο οποίος αξιώνει δικαιώματα επί του απαλλοτριούμενου ακινήτου, μπορεί πλέον να ζητήσει από το αρμόδιο ως άνω δικαστήριο να κριθεί ότι δεν υπάρχει το τεκμήριο ωφέλειας και επομένως δεν υποχρεούται σε αποζημίωση τρίτων ιδιοκτησιών, ούτε σε αυταποζημίωση (ΑΠ 1060/2008, 152/2007).

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 19 του ΚΠολΔ, αναίρεση επιτρέπεται αν η απόφαση δεν έχει νόμιμη βάση και ιδίως αν δεν έχει καθόλου αιτιολογίες, ή έχει αιτιολογίες αντιφατικές ή ανεπαρκείς σε ζητήματα που ασκούν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Από την υπόψη διάταξη, που αποτελεί κύρωση της παράβασης του άρθρου 93 παράγραφος 3 του Συντάγματος προκύπτει ότι ο προβλεπόμενος απ' αυτή λόγος αναίρεσης ιδρύεται όταν στην ελάχιστο πρόταση του νομικού συλλογισμού δεν εκτίθενται καθόλου πραγματικά περιστατικά (έλλειψη αιτιολογίας), ή όταν τα εκτιθέμενα δεν καλύπτουν όλα τα στοιχεία που απαιτούνται βάσει του πραγματικού του εφαρμοστέου κανόνα δικαίου για την επέλευση της έννομης συνέπειας που απαγγέλθηκε ή την άρνηση του (ανεπαρκής αιτιολογία), ή όταν αντιφάσκουν μεταξύ τους (αντιφατική αιτιολογία) (ΟΛΑΠ 1/1999). Ο προβλεπόμενος από το άρθρο 559 αριθ. 19 λόγος αναίρεσης για έλλειψη νόμιμης βάσης με την έννοια της ανεπαρκούς αιτιολογίας αφορά ελλείψεις αναγόμενες αποκλειστικά στη διατύπωση του αιτιολογικού πορίσματος αναφορικά με τη συνδρομή ή μη γεγονότων, που στη συγκεκριμένη περίπτωση συγκροτούν το πραγματικό του εφαρμοστέου κανόνα ουσιαστικού δικαίου, έτσι ώστε, από την ανεπαρκή ή αντιφατική έκθεση τους, να μη μπορεί να κριθεί αν η απόφαση στηρίζεται ή όχι νομικώς (ΟΛΑΠ 13/1995). Η ύπαρξη νόμιμης βάσης και η αντίστοιχη έλλειψή της πρέπει να προκύπτουν αμέσως από την προσβαλλόμενη απόφαση, ο δε Άρειος Πάγος διαπιστώνει την ύπαρξη ή την ανυπαρξία του προκειμένου λόγου αναίρεσης, ελέγχοντας μόνο την προσβαλλόμενη απόφαση και το αιτιολογικό της και όχι το περιεχόμενο των άλλων εγγράφων ή αποφάσεων σε εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 561 παρ.2 του ΚΠολΔ. Αντίθετα, δεν υπάρχει έλλειψη νόμιμης βάσης όταν πρόκειται για ελλείψεις αναγόμενες στην εκτίμηση των αποδείξεων και μάλιστα στην ανάλυση, στάθμιση και αιτιολόγηση του εξαγόμενου από αυτές πορίσματος, γιατί στην κρίση του αυτή το δικαστήριο προβαίνει κατά το άρθρο 561 παρ. 1 ΚΠολΔ, εκτός αν δεν είναι σαφές το πόρισμα και για το λόγο αυτό γίνεται αδύνατος ο αναιρετικός έλεγχος.

Διατάξεις:

Νόμοι: 653/1977, άρθ. 1,
Νόμοι: 2971/2001, άρθ. 33,
Δημοσίευση: INLAW 2011

Αναγκαστική απαλλοτρίωση - Μαχητό τεκμήριο ωφέλειας ακινήτων**Δικαστήριο: Άρειος Πάγος****Αριθμός απόφασης: 782****Έτος: 2011****Σύντομη Περίληψη:**

- Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Μαχητό τεκμήριο της ωφέλειας των ιδιοκτητών.
- Κατά την παράγραφο 1 του άρθρου 33 του Ν. 2971/19.12.2001, "το τεκμήριο της ωφέλειας των ιδιοκτητών κατά τις διατάξεις του Ν. 653/1977, είναι μαχητό και κρίνεται μετά την κήρυξη της απαλλοτρίωσης, από το αρμόδιο για τον οριστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης Εφετείο, κατά την ειδική διαδικασία του παρόντος άρθρου". Κατά την παράγραφο 2 του ίδιου ως άνω άρθρου "Ο εικαζόμενος ιδιοκτήτης ή ο αξιών δικαιώματα επί του απαλλοτριωμένου, εφόσον θεωρεί ότι δεν υφίσταται το τεκμήριο της ωφέλειας, μπορεί με αίτησή του να ζητήσει από το φορέα του έργου τη διόρθωση του κτηματολογικού πίνακα κήρυξης της απαλλοτρίωσης. Η υποβολή της αίτησης δεν αναστέλλει τις διαδικασίες της απαλλοτρίωσης". Κατά την παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου "Η αίτηση υποβάλλεται εντός ανατρεπτικής προθεσμίας δύο (2) μηνών από την έκδοση της απόφασης περί προσωρινού ή απευθείας οριστικού προσδιορισμού της αποζημίωσης και παραπέμπεται μετά τη λήξη της προθεσμίας προς εξέταση σε τριμελή Επιτροπή...". Περαιτέρω, με το άρθρο 37 του ίδιου ως άνω άρθρου, ορίζεται ότι "Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει α) των διατάξεων του άρθρου 33 μετά την πάροδο ενός (1) μηνός από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και εφαρμόζεται και για τις αναγκαστικές απαλλοτριώσεις που δεν έχουν μέχρι της ισχύος του συντελεσθεί. Στις περιπτώσεις που κατά την έναρξη ισχύος του ίδιου αυτού άρθρου έχει παρέλθει η ανατρεπτική προθεσμία της παραγράφου 3 του άρθρου αυτού, η ανατρεπτική αυτή προθεσμία παρατείνεται για δύο (2) μήνες από την έναρξη ισχύος του". Με το ανωτέρω άρθρο 33 του Ν 2971/2001 θεσπίστηκε ότι το τεκμήριο είναι μαχητό και από το συνδυασμό των διατάξεων αυτού και αυτών του άρθρου 37 σαφώς προκύπτει, ότι οι διατάξεις του πρώτου από αυτά εφαρμόζονται για τις απαλλοτριώσεις οι οποίες κηρύσσονται μετά την έναρξη της ισχύος του, καθώς και γι' αυτές οι οποίες κηρύχθηκαν πριν από την έναρξη της ισχύος του, αλλά δεν είχε ολοκληρωθεί η συντέλεσή τους μέχρι αυτή (έναρξη ισχύος), δεν εφαρμόζονται δε για τις απαλλοτριώσεις η συντέλεση των οποίων είχε ολοκληρωθεί πριν από την έναρξη ισχύος των ανωτέρω διατάξεων.

Διατάξεις:

Νόμοι: 653/1977,
Νόμοι: 2971/2001, άρθ. 33,
Δημοσίευση: INLAW 2011

Αναγκαστική απαλλοτρίωση - Ιδιαίτερη αποζημίωση**Δικαστήριο: Άρειος Πάγος****Αριθμός απόφασης: 1902****Έτος: 2009****Σύντομη Περίληψη:**

- Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Προσδιορισμός αποζημίωσης. Ιδιαίτερη αποζημίωση. Έλλειψη νόμιμης βάσης. Αδίκαστη αίτηση. Αναιρείται η προσβαλλόμενη απόφαση.

- Κατά την διάταξη του άρθρου 17 § 1 του Συντάγματος, η ιδιοκτησία τελεί υπό την προστασία του Κράτους, τα δικαιώματα όμως που απορρέουν από αυτή δεν μπορούν να ασκούνται σε βάρος του γενικού συμφέροντος. Κατά την διάταξη δε του άρθρου 13 παρ. 4 του Ν. 2882/2001 (Κώδικας Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων), εάν απαλλοτριωθεί τμήμα ακινήτου με αποτέλεσμα η αξία του τμήματος που απομένει στον ιδιοκτήτη να μειωθεί ή το τμήμα αυτό να γίνει άχρηστο για την χρήση που προορίζεται, με την απόφαση του προσδιορισμού της αποζημίωσης για το απαλλοτριούμενο τμήμα προσδιορίζεται και ιδιαίτερη αποζημίωση, για το τμήμα που απομένει στον ιδιοκτήτη, η οποία καταβάλλεται μαζί με την αποζημίωση για το απαλλοτριούμενο.

- Κατά το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της από 4-11-1950 Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των θεμελιωδών Ελευθεριών (ΕΣΔΑ), που κυρώθηκε αρχικώς μαζί με την σύμβαση, με τον Ν. 2329/1953 και εκ νέου με το Ν.Δ 53/1974 και έχει αυξημένη ισχύ έναντι των κοινών νόμων, κατ' άρθρο 28 του Συντάγματος, κάθε φυσικό η νομικό πρόσωπο δικαιούται σεβασμού της περιουσίας του και κανένας δεν μπορεί να στερηθεί της ιδιοκτησίας του, παρά μόνο για λόγους δημόσιας ωφέλειας και υπό τους όρους, που προβλέπονται από τον νόμο και τις γενικές αρχές του διεθνούς δικαίου. Με την διάταξη αυτή προστατεύονται και ενοχικά δικαιώματα του προσώπου, όπως και το δικαίωμα αποζημίωσης για την προσγενομένη ζημία στην περιουσία του. Έλλειψη δε σεβασμού της περιουσίας του, στην περίπτωση αυτή, υπάρχει όταν η συνεπεία του λόγου της αποζημίωσης μείωση της περιουσιακής δυναμικότητας του προσώπου δεν απακαθίσταται πλήρως. Επομένως, στην περίπτωση, κατά την οποία, λόγω απαλλοτριώσεως μέρους του ακινήτου, το απομένον τμήμα αυτού, που εξακολουθεί να αποτελεί στοιχείο της περιουσίας του ιδιοκτήτη, υφίσταται σημαντική υποτίμηση της αξίας του ή καθίσταται άχρηστο για την χρήση για την οποία προορίζεται, το αναγνωριζόμενο, από την προαναφερθείσα διάταξη του άρθρου 13 παρ. 4 του Ν. 2882/2001, δικαίωμα αποζημίωσης ικανοποιείται πλήρως και εντεύθεν διασφαλίζεται ο σεβασμός στην περιουσία του ιδιοκτήτη, όταν η αποζημίωση καλύπτει όχι μόνον την εκ της απομειώσεως και μόνον της εκτάσεως του όλου ακινήτου ζημία, αλλά και εκείνη που επήλθε από την εκτέλεση του έργου, για το οποίο κηρύχθηκε η απαλλοτρίωση του μέρους του ακινήτου. Διότι, άλλως, ως προς την τελευταία αυτή ζημία, το παραμένον στον ιδιοκτήτη μέρος του ακινήτου και επομένως η περιουσία του θα παρέμενε χωρίς αποκατάσταση. Περαιτέρω, από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 17 παρ. 2 και 3 του Συντάγματος και 1 του, ως άνω, Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, συνάγεται ότι, για τον προσδιορισμό της πλήρους αποζημίωσης απαλλοτριωθέντος ακινήτου, λαμβάνεται υπ' όψη η αξία τούτου, κατά τον χρόνο της συζητήσεως ενώπιον του δικαστηρίου της αιτήσεως για τον προσωρινό καθορισμό της αποζημίωσης ή για τον οριστικό καθορισμό, σε περίπτωση παραλείψεως του προσωρινού. Ως πλήρης δε αποζημίωση νοείται η αποζημίωση, που παρέχει στον ιδιοκτήτη την δυνατότητα αντικαταστάσεως του απαλλοτριωθέντος με άλλο ισάξιο. Εξ άλλου, κατά την διάταξη του άρθρου 13 παρ. 1 εδ. τελευταίο του Ν. 2882/2001 (Κ.Α.Α.Α), όπως αυτό τροποποιήθηκε με το άρθρο 9 παρ. 1 του Ν. 3193/2003, "ως κριτήριο, για την εκτίμηση της αξίας του απαλλοτριωμένου ακινήτου, λαμβάνεται υπ' όψη, ιδίως, η αξία που έχουν κατά τον κρίσιμο χρόνο παρακείμενα και ομοειδή ακίνητα, που προσδιορίζεται κυρίως από την αντικειμενική αξία, τα τιμήματα σε συμβόλαια μεταβίβασης κυριότητας ακινήτων, τα οποία συντάχθηκαν το χρόνο κήρυξης της απαλλοτρίωσης, καθώς και η πρόσδοδος του απαλλοτριούμενου".

- Έλλειψη νομίμου βάσεως της αποφάσεως, κατά την έννοια της διατάξεως του άρθρου 559 αριθ. 19 του ΚΠολΔ, υπάρχει και όταν στο αιτιολογικό της αποφάσεως,

που αποτελεί την ελάχισσα πρόταση του δικανικού συλλογισμού, δεν αναφέρονται καθόλου ή δεν αναφέρονται, με σαφήνεια, πληρότητα και χωρίς αντιφάσεις, τα πραγματικά περιστατικά εκείνα, τα οποία είναι αναγκαία για να κριθεί, αν στην συγκεκριμένη περίπτωση συντρέχουν ή όχι οι όροι του κανόνα δικαίου, που εφαρμόστηκε.

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 9 του ΚΠολΔ, ιδρύεται λόγος αναιρέσεως και όταν το δικαστήριο άφησε αίτηση αδίκαστη. Ο λόγος αυτός αναιρέσεως ιδρύεται και όταν το δικαστήριο δεν αποφάνθηκε στο διατακτικό ή σε αιτιολογίες με δέσμευση διατακτικού, επί αιτήματος, το οποίο είχε υποβληθεί νομίμως με το εισαγωγικό δικόγραφο. Τέτοιο αίτημα αποτελεί και αυτό για τον προσδιορισμό οριστικής αποζημίωσης, για την αξία των επικειμένων του απαλλοτριωθέντος ακινήτου, τα οποία δεν περιλαμβάνονται, ως συστατικά αυτού, στον οικείο κτηματολογικό πίνακα.

Διατάξεις:

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 9, 559 αριθ. 19,

Σ: 17, 28,

ΕΣΔΑ: 1,

Νόμοι: 2882/2001, αρθ. 13,

Νόμοι: 3193/2003, αρθ. 9,

Δημοσίευση: INLAW 2009 * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 77

Αναγκαστική απαλλοτρίωση - Προσδιορισμός αποζημίωσης

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 825

Έτος: 2008

Σύντομη Περίληψη:

- Αναγκαστική απαλλοτρίωση. Δημόσια ωφέλεια. Καταβολή αποζημίωσης. Προσωρινή και οριστική αποζημίωση. Χρόνος καταβολής αποζημίωσης. Αυτοδίκαιη άρση. Κατάθεση στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. Συντέλεση απαλλοτρίωσης.

- Αναγκαστική απαλλοτρίωση και καταβολή αποζημίωσης. Κανένας δεν στερείται την ιδιοκτησία του, παρά μόνο για δημόσια ωφέλεια που έχει αποδειχθεί με τον προσήκοντα τρόπο, όταν και όπως ο νόμος ορίζει, και πάντοτε αφού προηγηθεί πλήρους αποζημίωση, που να ανταποκρίνεται στην αξία την οποία είχε το απαλλοτριούμενο κατά το χρόνο της συζήτησης στο δικαστήριο για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης. Αν ζητηθεί απευθείας ο οριστικός προσδιορισμός της αποζημίωσης λαμβάνεται υπόψη η αξία κατά το χρόνο της σχετικής συζήτησης στο δικαστήριο. Η αποζημίωση ορίζεται από τα αρμόδια δικαστήρια. Μπορεί να οριστεί και προσωρινά δικαστικώς, ύστερα από ακρόαση ή πρόσκληση του δικαιούχου. Πριν καταβληθεί η οριστική ή προσωρινή αποζημίωση διατηρούνται ακέραια όλα τα δικαιώματα του ιδιοκτήτη και δεν επιτρέπεται κατάληψη.

- Χρόνος καταβολής της αποζημίωσης και συντέλεση της απαλλοτρίωσης. Η αποζημίωση που ορίστηκε καταβάλλεται υποχρεωτικά το αργότερο μέσα σε ενάμισι έτος από τη δημοσίευση της απόφασης για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης και, σε περίπτωση απευθείας αίτησης για οριστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης, από τη δημοσίευση της σχετικής αποφάσεως του δικαστηρίου, διαφορετικά η απαλλοτρίωση αίρεται αυτοδικαίως. Η αναγκαστική απαλλοτρίωση συντελείται με την καταβολή στον δικαστικώς αναγνωρισθέντα η στον αληθινό δικαιούχο της αποζημίωσης που προσδιορίστηκε προσωρινά ή οριστικά ή από τη δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως γνωστοποίησης ότι η αποζημίωση, η δικαστική δαπάνη, η οποία επιδικάζεται καθώς και η αμοιβή των πληρεξουσίων δικηγόρων κατατέθηκαν στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων.

- Η μετά την παρακατάθεση και τη δημοσίευση της σχετικής γνωστοποίησης έκδοση απόφασης για τον καθορισμό οριστικής αποζημίωσης δεν επηρεάζει την επελθούσα συντέλεση της απαλλοτριώσεως, έστω και αν η δικαστική απόφαση για τον οριστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης εκδόθηκε εντός της δεκαοκτάμηνης προθεσμίας από τη δημοσίευση της απόφασης για τον προσωρινό προσδιορισμό, ακόμη και αν η αίτηση των ενδιαφερομένων για οριστικό προσδιορισμό ασκήθηκε πριν την παρακατάθεση της προσωρινής αποζημίωσης και τη δημοσίευση της σχετικής γνωστοποίησης στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Απορριπτέος ως αβάσιμος ο μοναδικός λόγος αναιρέσεως, αφού θεωρείται συντελεσθείσα η απαλλοτρίωση.

Διατάξεις:

Σ: 17 παρ. 2 και 4

ΥΑ: ΚΥΑ 1070095/7475/0010/25-8-1999

Νόμοι: 2882/2001, αρθ. 7, 11, 18

Δημοσίευση: INLAW 2008 * ΝοΒ 2008, σελίδα 2456 * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 79

Απόσβεση χρέους - Καταλογισμός σε περίπτωση περισσότερων ενοχών

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 1977

Έτος: 2009

Σύντομη Περίληψη:

- Απόσβεση ενοχών. Καταβολή. Καταλογισμός σε περίπτωση περισσότερων ενοχών. Έλλειψη νόμιμης βάσης. Αναιρείται η προσβαλλόμενη απόφαση.

- Από τις διατάξεις των άρθρων 416 και 422 ΑΚ, σε συνδυασμό με εκείνη του άρθρου 361 του ίδιου κώδικα, προκύπτει ότι, αν ο οφειλέτης έχει περισσότερα χρέη προς τον δανειστή και η καταβαλλόμενη παροχή δεν επαρκεί για την εξόφληση όλων, τότε ο προσδιορισμός του εξοφλούμενου χρέους θα γίνει με βάση την τυχόν συμφωνία των μερών, ελλείψει δε τέτοιας συμφωνίας, ο προσδιορισμός αυτός θα γίνει μονομερώς από τον οφειλέτη, κατά την καταβολή, ενώ, σε περίπτωση που ούτε ο οφειλέτης άσκησε το εν λόγω δικαίωμα επιλογής, η παροχή θα καταλογισθεί με τη σειρά που ορίζει το εδάφιο β' του άρθρου 422 ΑΚ. Ενόψει έτσι και της ρυθμίσεως του άρθρου 338 παρ. 1 ΚΠολΔ, ο μεν εναγόμενος (οφειλέτης), προτείνων την ένσταση της εξοφλήσεως του επίδικου χρέους με καταβολή, πρέπει (και αρκεί), για την ουσιαστική βασιμότητα της ενστάσεώς του, να αποδείξει μόνο την καταβολή, ο δε ενάγων (δανειστής), ισχυριζόμενος, κατ' αντένσταση, ότι υπάρχουν και άλλα χρέη και ότι η καταβληθείσα παροχή δεν αφορούσε στο επίδικο αλλά σε άλλο ληξιπρόθεσμο χρέος, φέρει το βάρος αποδείξεως της υπάρξεως του άλλου χρέους. Αν αποδειχθεί η ύπαρξη του άλλου χρέους, ο εναγόμενος οφείλει, προτείνων σχετική επανένσταση, να αποδείξει ότι ο καταλογισμός της παροχής στο επίδικο χρέος έγινε είτε βάσει συμφωνίας των μερών, είτε κατόπιν ασκήσεως από αυτόν του σχετικού δικαιώματος επιλογής, είτε σύμφωνα με την προβλεπόμενη στο άρθρο 422 εδ. Β' ΑΚ σειρά.

- Ο αναιρετικός λόγος του αριθμού 19 του άρθρου 559 ΚΠολΔ ιδρύεται όταν στη δεύτερη (ελάσσονα) πρόταση του νομικού συλλογισμού της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως δεν περιέχονται καθόλου ή δεν αναφέρονται με πληρότητα, σαφήνεια και χωρίς αντιφάσεις τα πραγματικά εκείνα γεγονότα που είναι αναγκαία για να κριθεί αν στη συγκεκριμένη περίπτωση συντρέχουν ή όχι οι προϋποθέσεις εφαρμογής του εφαρμοστέου κανόνα ουσιαστικού δικαίου ή αν έγινε ή όχι ορθός νομικός χαρακτηρισμός των κρίσιμων πραγματικών γεγονότων.

Διατάξεις:

ΑΚ: 361, 416, 422,

ΚΠολΔ: 338, 559 αρθ. 19,

Δημοσίευση: INLAW 2009 * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 130, σχολιασμός Ι.Ν.Κ.

Απόσβεση χρέους - Με καταβολή

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 285

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Απόσβεση ενοχής με καταβολή. Έλλειψη νόμιμης βάσης. Αναίρεται η προσβαλλόμενη απόφαση.

- Κατά τα άρθρα 416 και 417 του ΑΚ. "Η ενοχή αποσβήνεται με καταβολή". "Η καταβολή απαιτείται να γίνει στο δανειστή ή σε όποιον ο δανειστής ή το δικαστήριο ή ο νόμος έχει επιτρέψει να δεχθεί την καταβολή. Η καταβολή που έγινε σε άλλον ισχύει εν ο δανειστής την εγκρίνει ή εφόσον ωφελείται από αυτήν". Από τις διατάξεις αυτές σε συνδυασμό με εκείνες των άρθρων 211, 236, 361 και 424 εδ, α' ΑΚ συνάγεται ότι για να έχει αποσβεστικό αποτέλεσμα της ενοχής η εκπλήρωση της παροχής που συντελείται με καταβολή πρέπει αυτή να γίνει: 1) είτε προς το δανειστή προσωπικά η τον επιτετραμένο από το δικαστήριο ή το νόμιμο η δικαστικό αντιπρόσωπο του δανειστή, εφοδιασμένο στην τελευταία περίπτωση με πληρεξούσιο έγγραφο, 2) είτε προς τον έχοντα ειδική εξουσιοδότηση του δανειστή, ρητή (π.χ. με έκταξη του άρθρου 876 ΑΚ) ή και σιωπηρή προκύπτουσα από τη σχέση του δανειστή με τον εξουσιοδοτημένο (π.χ. του ταμία μιας επιχειρήσεως προς είσπραξη των πωλούμενων από αυτή πραγμάτων) να λάβει την παροχή ενεργώντας στο δικό του όνομα και για δικό του λογαριασμό με τη συγκατάθεση του δανειστή, 3) είτε προς τρίτο δεκτικό καταβολής πρόσωπο, το οποίο προσδιόρισε ο δανειστής, κατόπιν συμβάσεως του με τον οφειλέτη, παρέχοντας (κληρονομητό) δικαίωμα στον οφειλέτη να καταβάλει με αποσβεστικά αποτελέσματα την παροχή προς τον δεκτικό καταβολής, ο οποίος δεν είναι μονομερώς ανακλητός. Καταβολή που έγινε σε άλλον, εκτός από τα προαναφερόμενα πρόσωπα, δεν ενεργεί κατ' αρχήν έναντι του δανειστή, έστω και αν ο καταβαλόν τελούσε σε συγγνωστή πλάνη - με εξαίρεση τις περιπτώσεις των άρθρων 889, 224, 1654, 1540, 1541, 426 του ΑΚ και 822 του ΚΠολΔ - εκτός αν ο δανειστής εγκρίνει μια τέτοια καταβολή ή ωφελείται από αυτή, λόγω αποδόσεως του ληφθέντος στο δικαιούχο ή κληρονομήσεως του ενός από αυτούς από τον άλλο ή αποσβέσεως της υποχρεώσεως αποδόσεως του καταβληθέντος από το λαβόντα τρίτο στο δανειστή από άλλη αιτία. Ο οφειλέτης, φέρει το βάρος επικλήσεως και αποδείξεως της καταβολής κατά τον προσήκοντα τρόπο.

- Κατά την έννοια του άρθρου 559 αριθ. 19 του ΚΠολΔ λόγος αναιρέσεως για έλλειψη νόμιμης βάσης της αποφάσεως ιδρύεται όταν από τις αιτιολογίες της δεν προκύπτουν σαφώς τα περιστατικά που είναι αναγκαία για να κριθεί, αν στη συγκεκριμένη περίπτωση συντρέχουν οι νόμιμοι όροι της ουσιαστικής διατάξεως που εφαρμόσθηκε ή δεν συντρέχουν, ώστε να αποκλείεται η εφαρμογή της, καθώς και όταν η απόφαση έχει ανεπαρκείς ή αντιφατικές αιτιολογίες ως προς το νομικό χαρακτηρισμό των περιστατικών που έγιναν δεκτοί και έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης (ΟΛΑΠ, 1/1999, 28/1997, 12/1995), Το κατά νόμο αναγκαίο περιεχόμενο της ελάσσονος προτάσεως του νομικού συλλογισμού προσδιορίζεται από τον εκάστοτε εφαρμοστέο κανόνα του ουσιαστικού δικαίου, του οποίου το πραγματικό πρέπει να καλύπτεται πλήρως, έστω και με συνοπτικές αιτιολογίες από τις παραδοχές της αποφάσεως στο αποδεικτικό της πόρισμα και να μην καταλείπονται αμφιβολίες. Δεν συνιστούν ανεπαρκείς αιτιολογίες οι ελλείψεις που ανάγονται στην ανάλυση και στάθμιση των αποδεικτικών μέσων και γενικότερα στην αξιολόγηση του αποδεικτικού πορίσματος, αν αυτό διατυπώνεται σαφώς (ΟΛΑΠ 661/1984).

Διατάξεις:

ΑΚ: 211, 224, 236, 361, 416, 417, 424, 426, 822, 889, 1540, 1541, 1654,

Αρραβώνας και Ποινική ρήτρα - Αγωγή για την καταβολή

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 605

Έτος: 2010

Σύντομη Περίληψη:

- Μίσθωση πράγματος. Ποινική ρήτρα. Υπέμετρη ποινή. Παράβαση κανόνα δικαίου. Έλλειψη νόμιμης βάσης. Αναιρείται η προσβαλλόμενη απόφαση.

- Κατά την διάταξη του άρθρου 574 ΑΚ, "με την σύμβαση μισθώσεως πράγματος ο εκμισθωτής έχει υποχρέωση να παραχωρήσει στο μισθωτή την χρήση του πράγματος για όσο χρόνο διαρκεί η σύμβαση και ο μισθωτής να καταβάλει το συμφωνημένο μίσθωμα". Από την διάταξη αυτή συνάγεται, ότι η μίσθωση είναι ενοχική σχέση και δεν ασκεί επιρροή στην ισχύ και την λειτουργία της συμβάσεως αυτής η κυριότητα ή οποιοδήποτε άλλο εμπράγματο δικαίωμα επί του μισθίου, ανεξαρτήτως αν αυτό είναι κινητό ή ακίνητο, ενώ είναι έγκυρος και η εκμίσθωση αλλοτρίου πράγματος, κινητού ή ακινήτου. Η σχετικότητα της μισθωτικής σχέσεως έχει ως αποτέλεσμα να ανήκουν τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις από αυτή μόνον στα συμβαλλόμενα μέρη, δηλαδή στον εκμισθωτή και τον μισθωτή, οι οποίοι και νομιμοποιούνται, αντιστοίχως, στις σχετικές δίκες με βάση αυτή. Εκ τούτου παρέπεται, ότι δεν αποτελεί στοιχείο, για το ορισμένο της αγωγής του εκμισθωτού, με την οποία ζητείται η απόδοση της χρήσεως του μισθίου ή η καταβολή καθυστερουμένων μισθωμάτων ή η αναγνώριση άλλης απαιτήσεως, που προέρχεται από την σύμβαση της μισθώσεως, η κυριότητα ή η νομή του ενάγοντος εκμισθωτού επί του επιδικίου μισθίου και η επίκληση του τρόπου κτήσεως της κυριότητος ή άλλου εμπραγμάτου δικαιώματος, όπως η επικαρπία.

- Κατά την διάταξη του άρθρου 404 ΑΚ "ο οφειλέτης μπορεί να υποσχεθεί στο δανειστή ως ποινή χρηματικό ποσό ή κάτι άλλο (ποινική ρήτρα), για την περίπτωση που δεν θα εκπλήρωνε ή που δεν θα εκπλήρωνε προσηκόντως την παροχή". Κατά την διάταξη δε του άρθρου 405 του αυτού Κώδικα, "Η ποινή καταπίπτει αν ο οφειλέτης αδυνατεί υπαίτια να εκπληρώσει την παροχή ή αν περιέλθει σε υπερημερία. Η κατάπτωση της ποινής επέρχεται και αν ακόμη ο δανειστής δεν έχει υποστεί καμία ζημία". Από τις διατάξεις αυτές, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 361 ΑΚ, συνάγεται, ότι, στα πλαίσια της αρχής της ελευθερίας των συμβάσεων, είναι έγκυρος ο όρος του μισθωτηρίου, κατά τον οποίο, αν καταγγελθεί η μίσθωση λόγω παραβάσεως όρου της συμβάσεως, καθίστανται απαιτητά και ληξιπρόθεσμα όλα τα μη δεδουλευμένα μισθώματα, ενώ στην πραγματικότητα ο όρος αυτός αποτελεί συνομολόγηση ποινικής ρήτρας.

- Κατά την διάταξη του άρθρου 409 ΑΚ, "Αν η ποινή που συμφωνήθηκε είναι δυσανάλογα μεγάλη, μειώνεται, ύστερα από αίτηση του οφειλέτη, από το δικαστήριο στο μέτρο που αρμόζει. Αντίθετη συμφωνία δεν ισχύει". Από την διάταξη αυτή συνάγεται, ότι το δικαστήριο της ουσίας, για την μόρφωση της δικαστικής του κρίσεως, σε σχέση με τον προσδιορισμό του περιεχομένου της αόριστης νομικής έννοιας της "δυσανάλογα μεγάλης ποινής" και του "μέτρου που αρμόζει", λαμβάνει υπ' όψη τα περιστατικά που, σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, συντρέχουν και ιδίως το μέγεθος της ποινής, σε σύγκριση με την αξία της αντιπαροχής του δανειστού, την οικονομική κατάσταση των μερών, τα συμφέροντα του δανειστού που επλήγησαν από την αθέτηση της συμβάσεως, την έκταση της συμβατικής παραβάσεως του οφειλέτου, τον βαθμό του πταίσματός του, την ενδεχόμενη ωφέλειά του από την μη εκπλήρωση της παροχής, τα απώτερα επιβλαβή αποτελέσματα και κάθε δικαιολογημένο συμφέρον του δανειστού. Η κρίση του δικαστηρίου της ουσίας

ελέγχεται, κατά το άρθρο 559 αριθ. 1 και 19 ΚΠολΔ, για την ορθή υπαγωγή στα ανωτέρω κριτήρια του άρθρου 409 ΑΚ των περιστατικών που έγιναν, ανελέγκτως, δεκτά, δεν ελέγχεται, όμως, ο προσδιορισμός του ποσού κατά το οποίο θα μειωθεί η ποινική ρήτρα. Για την σχετική δε κρίση του δικαστηρίου, λαμβάνεται υπ' όψη ο χρόνος εκδόσεως της οριστικής αποφάσεως του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου, δηλαδή της συζητήσεως, μετά την οποία αυτή εξεδόθη, ασχέτως αν, κατά τις περιστάσεις, λαμβάνονται υπ' όψη περιστατικά, αναγόμενα σε προγενέστερο χρόνο.

- Παράβαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου, η οποία ιδρύει τον προβλεπόμενο, από την διάταξη του άρθρου 559 αριθμός 1 του ΚΠολΔ λόγο αναιρέσεως, συντελείται, όταν λάβει χώρα ψευδής ερμηνεία, που συνιστά η απόδοση στον εφαρμοστέο κανόνα εννοίας διαφορετικής από την αληθινή, ή η μη ορθή εφαρμογή, η οποία εκδηλώνεται με την μη εφαρμογή κανόνα, ενώ συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του, ή με την εφαρμογή κανόνα, που δεν έπρεπε να εφαρμοσθεί, ή με την εσφαλμένη εφαρμογή του. Η αοριστία της αγωγής που συνδέεται με την νομική εκτίμηση του κανόνα ουσιαστικού δικαίου, ο οποίος πρέπει να εφαρμοσθεί, ελέγχεται ως παράβαση από τον αριθμό 1 του άρθρου 559 του ΚΠολΔ, αν το δικαστήριο, για την κρίση του, περί της νομικής βασιμότητος της αγωγής, αξίωσε περισσότερα στοιχεία ή αρκέσθηκε σε λιγότερα από αυτά που απαιτεί ο νόμος.

- Κατά την έννοια της διατάξεως του άρθρου 559 αριθ. 19 του ΚΠολΔ, η απόφαση δεν έχει νόμιμη βάση και έτσι ιδρύεται ο προβλεπόμενος από αυτή λόγος αναιρέσεως και όταν στο αιτιολογικό της αποφάσεως, που αποτελεί την ελάχιστη πρόταση του δικανικού συλλογισμού, δεν περιέχονται καθόλου ή δεν αναφέρονται με σαφήνεια, πληρότητα και χωρίς αντιφάσεις τα πραγματικά περιστατικά, στα οποία το δικαστήριο της ουσίας στήριξε την κρίση του, επί ζητήματος με ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης, και έτσι δεν μπορεί να ελεγχθεί, αν στην συγκεκριμένη περίπτωση συνέτρεχαν ή όχι οι όροι του κανόνα ουσιαστικού δικαίου που εφαρμόσθηκε.

Διατάξεις:

ΑΚ: 361, 404, 409, 574,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 1, 559 αριθ. 19,

Δημοσίευση: INLAW 2010 * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 139

Γενικές Αρχές - Αυτοδικία, άμυνα και κατάσταση ανάγκης

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 167

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Ένσταση κατάστασης ανάγκης. Αναιρετικοί λόγοι σχετιζόμενοι με αοριστία αγωγής.

- Στο άρθρο 285 ΑΚ, με παράτιτλο "Κατάσταση ανάγκης", ορίζεται ότι δεν αποτελεί παράνομη πράξη η καταστροφή ξένου πράγματος, εφ' όσον είναι αναγκαία για να αποτραπεί επικείμενος κίνδυνος που απειλεί δυσανάλογα μεγαλύτερη ζημία αυτού που επιχειρεί την καταστροφή άλλου. Στο επόμενο άρθρο 286 ορίζεται ότι εκείνος που επιχειρήσει την καταστροφή κατά το προηγούμενο άρθρο ευθύνεται σε αποζημίωση αν είχε προκαλέσει υπαίτια τον κίνδυνο σε κάθε άλλη περίπτωση μπορεί, κατά τις περιστάσεις, να καταδικαστεί σε εύλογη αποζημίωση. Κατά την έννοια των διατάξεων αυτών για την ύπαρξη καταστάσεως ανάγκης απαιτείται η καταστροφή του ξένου πράγματος να είναι αναγκαία για την αποτροπή επικείμενου κινδύνου, που απειλεί ζημία δυσανάλογα μεγαλύτερη από την πραγματοποιούμενη για τον επιχειρούντα την καταστροφή ή τρίτο. Με τη συνδρομή των προϋποθέσεων αυτών αίρεται το παράνομο της άδικης κατ' αρχάς πράξεως της καταστροφής ξένου

πράγματος και αναιρείται εντεύθεν η υποχρέωση αποζημίωσης αυτού για τον επιχειρούντα την καταστροφή. Ο ισχυρισμός περί καταστάσεως ανάγκης αποτελεί γνήσια, αυτοτελή και ανατρεπτική ένσταση και από τη φύση της καταφάσκει κατ' αρχάς στον θεμελιωτικό της αγωγής ισχυρισμό της καταστροφής ξένου πράγματος, άδικη πράξη για την άρση του παράνομου χαρακτήρα της οποίας προτείνεται. Με την έννοια αυτή για το κατά το άρθρο 262 παρ.1 ΚΠολΔ ορισμένο αυτής αρκεί η επίκληση της αναγκαιότητας της αποτροπής επικειμένου κινδύνου, που απειλεί ζημία δυσανάλογα μεγαλύτερη από την πραγματοποιούμενη με την επιχειρούμενη πράξη της καταστροφής ξένου πράγματος, η οποία, ως θεμελιωτικός της αγωγικής αξιώσεως ισχυρισμός, δεν περιλαμβάνεται στο πραγματικό του άρθρου 285 ΑΚ και με την έννοια αυτή δεν αποτελεί στοιχείο για το ορισμένο της προβλεπόμενης από το εν λόγω άρθρο ενστάσεως.

- Η νομική αοριστία της αγωγής ή της ενστάσεως (ΚΠολΔ 216 παρ. 1, 262 παρ.1), που συνδέεται με τη νομική εκτίμηση του εφαρμοστέου κανόνα ουσιαστικού δικαίου, ελέγχεται ως παραβίαση από το άρθρο 559 αρ. 1 ΚΠολΔ, διάταξη προς την οποία εννοιολογικώς ταυτίζεται εκείνη του άρθρου 560 αρ.1 ΚΠολΔ, που αναφέρεται σε ανáιρεση κατ' αποφάσεως πρωτοδικείου που εκδόθηκε επί εφέσεως κατ' αποφάσεως ειρηνοδικείου, εάν το δικαστήριο για το σχηματισμό της περί νομικής επάρκειας της αγωγής ή της ενστάσεως κρίσεως του αξίωσε περισσότερα στοιχεία από όσα απαιτεί ο νόμος για τη θεμελίωση του δικαιώματος ή αρκέστηκε σε λιγότερα, ενώ η ποσοτική ή ποιοτική αοριστία της αγωγής ή της ενστάσεως, η οποία υπάρχει όταν δεν αναφέρονται όλα τα στοιχεία που απαιτούνται κατά νόμο για τη θεμελίωση του αιτήματος της αγωγής ή της ενστάσεως, ελέγχεται ως παραβίαση από το άρθρο 559 αρ.14 ΚΠολΔ. Η νομική αυτή παραδοχή τελεί υπό την προϋπόθεση ότι η κυριαρχική εκτίμηση του δικογράφου της αγωγής ή της ενστάσεως από το δικαστήριο της ουσίας ανταποκρίνεται στο πραγματικό περιεχόμενο αυτής. Σε αντίθετη περίπτωση στοιχειοθετείται ο προβλεπόμενος από τη διάταξη του άρθρου 559 αρ. 8 ΚΠολΔ λόγος αναιρέσεως, με την έννοια ότι δεν λήφθηκε υπόψη αγωγικός ή της ενστάσεως ισχυρισμός, θεμελιωτικός του φερόμενου προς διάγνωση δικαιώματος, ο οποίος διαφοροποιεί την εκτίμηση για αοριστία της αγωγής ή της ενστάσεως ή αντιστρόφως λήφθηκε υπόψη ισχυρισμός, που δικαιολογούσε την νομική ή ποιοτική επάρκεια της αγωγής ή της ενστάσεως, ο οποίος δεν προτάθηκε με το δικόγραφο αυτής, ή με την ένσταση. Οι αναιρετικές αιτιάσεις από το άρθρο 559 αρ.8 και 14 ΚΠολΔ δεν προβλέπονται από το άρθρο 560 ΚΠολΔ ως λόγοι αναιρέσεως κατά αποφάσεως Πρωτοδικείου που εκδόθηκε επί εφέσεως κατ' αποφάσεως Ειρηνοδικείου και με την έννοια αυτή, δεν ελέγχεται αναιρετικώς η ποσοτική ή ποιοτική αοριστία της αγωγής ή της ενστάσεως.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ INLAW: Όμοια με ΑΠ 168

Διατάξεις:

ΑΚ: 285, 286,

ΚΠολΔ: 216, 262, 559 αριθ. 1, 559 αριθ. 8, 559 αριθ. 14, 560,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Γενικοί Όροι Συναλλαγών - Καταχρηστικότητα όρων

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 652

Έτος: 2010

Σύντομη Περίληψη:

- Καταχρηστικοί όροι των συναλλαγών (ΓΟΣ) σε τραπεζική σύμβαση. Πιστωτικές κάρτες. Αγωγή ένωσης καταναλωτών. Χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη.

Απόφαση του διοικητικού συμβουλίου για την άσκηση της προβλεπόμενης από τις διατάξεις αυτού συλλογικής αγωγής. Αναιρείται η προσβαλλόμενη απόφαση.

Διατάξεις:

ΑΚ: 173, 174, 200, 281, 299, 332, 371, 914, 932,

Νόμοι: 2251/1994, άρθ. 2, 3, 6, 7, 8, 10, 16, 17,

Νόμοι: 3587/2007, άρθ. 10, 13,

Δημοσίευση: ΔΕΕ 2010, σελίδα 943 * ΕΤρΑξΧρΔ 2010, σελίδα 85 * ΑρχΝ 2011, σελίδα 142, σχολιασμός Χρήστος Δ. Νικολαΐδης * ΕΕμπΔ 2010, σελίδα 656 * ΕφΑΔ 2011, σελίδα 859

Δάνειο - Γενικά

Δικαστήριο: Συμβούλιο της Επικρατείας

Αριθμός απόφασης: 190

Έτος: 2009

Σύντομη Περίληψη:

- Σύμβαση δανείου. Τέλη χαρτοσήμου.

- Όπως έχει κριθεί (ΣτΕ 6172, 6170, 4287/1995, 2805/1994, 1802/1993, 725/1990), κατά την έννοια των διατάξεων αυτών, ερμηνευόμενων εν όψει και της εκ του ανωτέρω Κώδικα βασικής αρχής ότι σε τέλη υπόκεινται κατά κανόνα τα έγγραφα περί συνάψεως των συμβάσεων και όχι απλώς οι συνομολογούμενες συμβάσεις (ΣτΕ 1966/1998 7μελ., 1368/1989, 2230/1988, 2746/1987), για την επιβολή ειδικότερα του υπό των ανωτέρω διατάξεων, τέλους χαρτοσήμου για σύμβαση δανείου, η εγγραφή στα βιβλία, ως αναπληρώνουσα το σχετικό έγγραφο περί δανείου, πρέπει να περιέχει όλα τα απαραίτητα στοιχεία της σύμβασης του δανείου, ώστε από την εγγραφή αυτή και μόνο να προκύπτει η συνομολόγηση της σύμβασης αυτής, χωρίς να επιτρέπεται να συναχθεί ότι συνομολογήθηκε σύμβαση δανείου από εγγραφές στα βιβλία που αναφέρονται σε άλλες σχέσεις (ΣτΕ 1666/1991, 314/1987), έστω και αν αυτές λογίζονται ως δάνειο (ΣτΕ 1367-8/1989: ανώμαλη παρακαταθήκη). Δεν απαιτείται όμως να αναφέρεται η σχετική εγγραφή, ρητά, σε σύμβαση δανείου (ΣτΕ 73/1990).

- Απαραίτητα στοιχεία της σύμβασης δανείου είναι, κατά το άρθρο 806 του ΑΚ, η δόση ορισμένου ποσού χρημάτων, με τη συμφωνία απόδοσής του. Συνεπώς, σύμφωνα με τις πιο πάνω διατάξεις, τα στοιχεία της συμφωνίας αυτής πρέπει να προκύπτουν είτε από τη σχετική σύμβαση είτε από την εγγραφή στα βιβλία του επιτηδευματία, η οποία "λογίζεται ως έγγραφον αποδεικνύον την σύμβασιν" (ΣτΕ 6172, 4287/1995, 2073/1989).

Διατάξεις:

ΑΚ: 806,

ΝΔ: 3717/1957, άρθ. 12,

Δημοσίευση: INLAW 2011 * ΔΕΕ 2010, σελίδα 117

Διαζύγιο - 4ετής διάσταση

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 661

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Τετραετής διάσταση. Παρά τον νόμο λήψη υπόψη αποδείξεων που δεν προσκομίσθηκαν και ειδικότερα λήψη υπόψη ομολογίας διαδίκου, η οποία ουδέποτε έγινε. Έλλειψη νόμιμης βάσης.

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 1439 παρ. 3 ΑΚ "Εφ' όσον οι σύζυγοι βρίσκονται σε διάσταση συνεχώς από τέσσερα τουλάχιστον χρόνια, ο κλονισμός τεκμαίρεται αμάχητα και το διαζύγιο μπορεί να ζητηθεί έστω και αν ο λόγος του κλονισμού

αφορά το πρόσωπο του ενάγοντα. Η συμπλήρωση του χρόνου διάστασης δεν εμποδίζεται από μικρές διακοπές που έγιναν ως προσπάθεια αποκατάστασης των σχέσεων ανάμεσα στους συζύγους". Κατά την έννοια της διάταξης αυτής, καθένας από τους συζύγους ανεξάρτητα του αν αυτός προκάλεσε τη διάσταση ή όχι, έχει δικαίωμα να ζητήσει διαζύγιο, όταν η διάσταση διήρκεσε μία συναπτή τετραετία, υπολογιζόμενη αναδρομικώς από τον χρόνο συζητήσεως της αγωγής, κατά τον οποίο, σύμφωνα με τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 68, 69, 224, 269 και 281 ΚΠολΔ κρίνεται το κεκτημένο του καταγόμενου στη δίκη δικαιώματος και όχι από τον χρόνο ασκήσεως της αγωγής (ΑΠ 1325/2008, 1752/2006).

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 11 περ. β' ΚΠολΔ, αναίρεση επιτρέπεται αν το δικαστήριο παρά τον νόμο έλαβε υπόψη αποδείξεις που δεν προσκομίσθηκαν, πράγμα το οποίο συμβαίνει και όταν το δικαστήριο δέχεται ομολογία διαδίκου, η οποία ουδέποτε έγινε. Οι αποδείξεις που παρά τον νόμο λήφθηκαν υπόψη από το δικαστήριο της ουσίας, πρέπει να είναι κρίσιμες για την απόδειξη ή ανταπόδειξη ουσιώδους για την έκβαση της δίκης ισχυρισμού των διαδίκων, αφού μόνο ένα τέτοιος (ουσιώδης) ισχυρισμός καθίσταται αντικείμενο απόδειξης (ΟΛΑΠ 42/2002), δεν ιδρύεται δε ο λόγος αυτός, αν το δικαστήριο στήριξε τη δικανική του πεποίθηση κυρίως σε άλλα αποδεικτικά μέσα.

- Ο από τη διάταξη του άρθρου 559 αρ. 20 ΚΠολΔ λόγος αναίρεσης για παραμόρφωση του περιεχομένου εγγράφου από το δικαστήριο της ουσίας, ιδρύεται μόνο όταν το δικαστήριο υποπίπτει σε σφάλμα ανάγνωσης και αποδίδει στο έγγραφο περιεχόμενο διαφορετικό εκείνου που αυτό πραγματικά έχει, ακολούθως στηριζόμενο στο έγγραφο αυτό ή κυρίως σ' αυτό, καταλήγει σε επιζήμιο για τον αναιρεσείοντα αποδεικτικό πόρισμα, για πράγματα που έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Ως έγγραφα νοούνται τα, κατά τα άρθρα 339 και 432-465 του ΚΠολΔ αποδεικτικά έγγραφα, που παρέχουν άμεση ή έμμεση απόδειξη κατά του αντιδίκου και όχι τα διαδικαστικά έγγραφα, όπως είναι τα ένδικα μέσα και οι προτάσεις των διαδίκων (ΑΠ 168/2006, ΑΠ 44/2003).

- Ο από το άρθρο 559 αριθ. 19 ΚΠολΔ λόγος αναίρεσης για έλλειψη νόμιμης βάσης, ιδρύεται όταν στο αιτιολογικό της αποφάσεως του δικαστηρίου της ουσίας δεν περιέχονται καθόλου ή δεν αναφέρονται με πληρότητα, σαφήνεια και χωρίς αντιφάσεις τα πραγματικά εκείνα γεγονότα που είναι αναγκαία για να κριθεί αν στη συγκεκριμένη περίπτωση συντρέχουν ή όχι οι προϋποθέσεις εφαρμογής του κατάλληλου κανόνα ουσιαστικού δικαίου ή αν έγινε ή όχι ορθός νομικός χαρακτηρισμός των κρίσιμων πραγματικών γεγονότων.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ INLAW: Πλέον απαιτείται διετής διάσταση

Διατάξεις:

ΑΚ: 1439,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 11, 559 αριθ. 19, 559 αριθ. 20,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Διαζύγιο - 4ετής διάσταση

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 252

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Διαζύγιο. Τετραετής διάσταση. Ανεπαρκής ή αντιφατική αιτιολογία.

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 1439 παρ. 3 ΑΚ, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 16 του Ν. 1329/1983, εφόσον οι σύζυγοι βρίσκονται σε διάσταση συνεχώς από τέσσερα τουλάχιστον χρόνια ο κλονισμός τεκμαίρεται αμάχητα και το διαζύγιο μπορεί να ζητηθεί, έστω και αν ο λόγος του κλονισμού αφορά το πρόσωπο του

ενάγοντος. Από τη διάταξη αυτή, που καθιερώνει ως λόγο διαζυγίου τον αντικειμενικό κλονισμό της έγγαμης σχέσεως των συζύγων προκύπτει ότι, εφόσον αποδειχθεί η τετραετής διάσταση, η οποία υπολογίζεται αναδρομικά από το χρόνο της πρώτης, στο ακροατήριο συζητήσεως της αγωγής, τεκμαίρεται αμάχητα ο κλονισμός των σχέσεων των συζύγων και το δικαστήριο χωρεί, μετά και τη διαπίστωση της προθέσεως για διάσταση, στη λύση του γάμου. Ως διάσταση, κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, νοείται εκείνη, κατά την οποία οι σύζυγοι απομακρύνονται φυσικώς και ψυχικώς μεταξύ τους, με τη θέληση να μην έχουν πλέον κοινωνία βίου. Η υποκειμενική πρόθεση διακοπής της έγγαμης συμβίωσης (ψυχικό στοιχείο) δεν αρκεί να αποτελεί ενδόμυχη διάθεση ή επιθυμία, αλλά πρέπει να εκδηλώνεται και εξωτερικά. Συνήθως η διάσταση συνοδεύεται και από την διακοπή του να κατοικούν ή διαμένουν οι σύζυγοι στην ίδια οικία, είναι ωστόσο νοητή αυτή (η διάσταση) έστω και αν συνεχίζουν εκείνοι να κατοικούν ή διαμένουν στην ίδια οικία, σε διαφορετικούς βέβαια χώρους της. Ουδόλως δε ελλείπει η διάσταση όταν παρεμβάλλονται μικρές διακοπές εξ' άλλων λόγων που δεν αναιρούν την σταθερή εξακολουθητικά υπάρχουσα πρόθεση διασπάσεως του συζυγικού δεσμού.

- Κατά την έννοια του αριθ. 19 του άρθρου 559 του ΚΠολΔ, ανεπαρκής ή αντιφατική αιτιολογία, που έχει ως συνέπεια την αναίρεση για έλλειψη νομίμου βάσεως, υπάρχει όταν από το αιτιολογικό της αποφάσεως δεν προκύπτουν κατά τρόπο σαφή και χωρίς αντιφάσεις τα πραγματικά περιστατικά, τα οποία, σύμφωνα με το νόμο, είναι αναγκαία για τη θεμελίωση του κανόνα δικαίου που εφαρμόσθηκε στη συγκεκριμένη περίπτωση, όχι όμως και όταν υπάρχουν ελλείψεις αναγόμενες στην εκτίμηση των αποδείξεων και ειδικότερα στην ανάλυση, στάθμιση και αιτιολόγηση του πορίσματος που έχει εξαχθεί από αυτές, εφόσον τούτο εκτίθεται σαφώς. Μόνο τι αποδείχθηκε ή δεν αποδείχθηκε είναι ανάγκη να εκτίθεται πλήρως και σαφώς και όχι γιατί αποδείχθηκε ή δεν αποδείχθηκε. Ως "ζητήματα" των οποίων η μη αιτιολόγηση ή η αιτιολόγηση κατά τρόπο ανεπαρκή ή αντιφατικό στερεί απ' την απόφαση τη νόμιμη βάση της, νοούνται μόνον οι ισχυρισμοί που έχουν αυτοτελή ύπαρξη, δηλαδή εκείνοι που τείνουν στη θεμελίωση ή την κατάλυση δικαιώματος, που ασκήθηκε είτε ως επιθετικό είτε ως αμυντικό μέσο, όχι όμως και τα απλά πραγματικά ή νομικά επιχειρήματα, που δεν συνέχονται με την αξιολόγηση και στάθμιση των αποδείξεων, για την οποία η έλλειψη ειδικής και εμπεριστατωμένης αιτιολογίας δεν ιδρύει λόγο αναιρέσεως.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ INLAW: Πλέον απαιτείται διετής και όχι τετραετής διάσταση.

Διατάξεις:

ΑΚ: 1439,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 19,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Διαζύγιο - 4ετής διάσταση

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 930

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Διαζύγιο. Τετραετής διάσταση. Παράβαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου. Αοριστία λόγου αναίρεσης ότι το Εφετείο δεν εξέτασε μάρτυρες.

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 1439 παρ. 3 ΑΚ, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 16 του Ν. 1329/1983, εφόσον οι σύζυγοι βρίσκονται σε διάσταση συνεχώς από τέσσερα τουλάχιστον χρόνια ο κλονισμός τεκμαίρεται αμάχητα και το διαζύγιο μπορεί να ζητηθεί, έστω και αν ο λόγος του κλονισμού αφορά το πρόσωπο του ενάγοντος. Από τη διάταξη αυτή, που καθιερώνει ως λόγο διαζυγίου τον

αντικειμενικό κλονισμό της έγγαμης σχέσεως των συζύγων προκύπτει ότι, εφόσον αποδειχθεί η τετραετής διάσταση, η οποία υπολογίζεται αναδρομικά από το χρόνο της πρώτης, στο ακροατήριο συζητήσεως της αγωγής, τεκμαίρεται αμάχητα ο κλονισμός των σχέσεων των συζύγων και το δικαστήριο χωρεί, μετά και τη διαπίστωση της προθέσεως για διάσταση, στη λύση του γάμου. Ως διάσταση, κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, νοείται εκείνη, κατά την οποία οι σύζυγοι απομακρύνονται φυσικώς και ψυχικώς μεταξύ τους, με τη θέληση να μην έχουν πλέον κοινωνία βίου. Η υποκειμενική πρόθεση διακοπής της έγγαμης συμβίωσης (ψυχικό στοιχείο) δεν αρκεί να αποτελεί ενδόμυχη διάθεση ή επιθυμία, αλλά πρέπει να εκδηλώνεται και εξωτερικά. Συνήθως η διάσταση συνοδεύεται και από την διακοπή του να κατοικούν ή διαμένουν οι σύζυγοι στην ίδια οικία, είναι ωστόσο νοητή αυτή (η διάσταση) έστω και αν συνεχίζουν εκείνοι να κατοικούν ή διαμένουν στην ίδια οικία, σε διαφορετικούς βέβαια χώρους της. Ουδόλως δε ελλείπει η διάσταση όταν παρεμβάλλονται μικρές διακοπές εξ' άλλων λόγων που δεν αναιρούν την σταθερή εξακολουθητικά υπάρχουσα πρόθεση διασπάσεως του συζυγικού δεσμού.

- Κατά το άρθρο 559 αρ. 1 Κ.Πολ.Δ, επιτρέπεται αναίρεση, αν παραβιάσθηκε κανόνας του ουσιαστικού δικαίου, στον οποίο περιλαμβάνονται και οι ερμηνευτικοί κανόνες των δικαιопραξιών, αδιάφορο αν πρόκειται για νόμο ή έθιμο, ελληνικό ή ξένο, εσωτερικού ή διεθνούς δικαίου.

- Ο διαλαμβανόμενος στον ίδιο λόγο ισχυρισμός (αιτίαση) ότι το Εφετείο δεν εξέτασε, όπως είχε υποχρέωση σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 270, 524 παρ. 2 και 528 ΚΠολΔ, μάρτυρες προς απόδειξη των υποβληθέντων ως άνω ισχυρισμών της αναιρεσείουσας είναι απορριπτέος ως απαράδεκτος, λόγω της αοριστίας του, καθ' όσον δεν αναφέρεται στο αναιρετήριο, όπως απαιτείται κατά το άρθρο 562 παρ. 2 ΚΠολΔ, ότι η τελευταία είχε προτείνει, ως εκκαλούσα, νομίμως την εξέταση του τυχόν παρισταμένου στο ακροατήριο του Εφετείου μάρτυρα αυτής, κατά τη συζήτηση της εφέσεώς της.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ INLAW: Πλέον απαιτείται διετής διάσταση

Διατάξεις:

ΑΚ: 1439,

ΚΠολΔ: 270, 524, 528, 559 αριθ. 1, 562, 576,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Διαζύγιο - Διατροφή πρώην συζύγου

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 1921

Έτος: 2009

Σύντομη Περίληψη:

- Διατροφή μετά το διαζύγιο. Έννομο συμφέρον στο πρόσωπο αυτού που ασκεί το ένδικο μέσο. Παράβαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου. Έλλειψη νόμιμης βάσης. Αναιρείται η προσβαλλόμενη απόφαση.

- Κατά το άρθρο 1442 ΑΚ, όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή του με το άρθρο 16 του Ν. 1329/83, "εφόσον ο ένας από τους πρώην συζύγους δεν μπορεί να εξασφαλίσει τη διατροφή του από τα εισοδήματά του ή από την περιουσία του, δικαιούται να ζητήσει διατροφή από τον άλλο 1) αν κατά την έκδοση διαζυγίου βρίσκεται σε ηλικία ή σε κατάσταση υγείας που δεν επιτρέπει να αναγκασθεί να αρχίσει ή να συνεχίσει την άσκηση καταλλήλου επαγγέλματος ώστε να εξασφαλίζει από αυτό τη διατροφή του, 2) αν έχει την επιμέλεια ανηλίκου τέκνου και γι' αυτό το λόγο εμποδίζεται στην άσκηση καταλλήλου επαγγέλματος, 3) αν δεν βρίσκει σταθερή κατάλληλη εργασία ή χρειάζεται κάποια επαγγελματική εκπαίδευση, και στις δύο όμως αυτές περιπτώσεις για ένα διάστημα που δεν μπορεί να υπερβεί τα τρία χρόνια από την έκδοση του

διαζυγίου, 4) σε κάθε άλλη περίπτωση όπου η επιδίκαση διατροφής κατά την έκδοση διαζυγίου επιβάλλεται από λόγους επιείκειας". Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι η μεν βασική προϋπόθεση της αξίωσης διατροφής, ήτοι η αδυναμία εξασφάλισης της διατροφής του πρώην συζύγου από τα εισοδήματα του ή την περιουσία του, πρέπει να υπάρχει κατά τον χρόνο της πρώτης συζήτησεως της αγωγής διατροφής, η δε πρόσθετη προϋπόθεση της αδυναμίας ενάρξεως ή συνεχίσεως της ασκήσεως επαγγέλματος (1442 π. 1) ή της υπάρξεως λόγων επιείκειας για την παροχή διατροφής (1442 αρ. 4) πρέπει να υπάρχει κατά τον χρόνο εκδόσεως του διαζυγίου. Περαιτέρω, από την ίδια αυτή διάταξη, συνδυαζόμενη και με το επόμενο άρθρο 1443 εδ. α' ΑΚ, όπως και αυτό ισχύει μετά το Ν. 1329/83, που ορίζει, ότι οι διατάξεις των άρθρων 1487, 1493 1494 και 1498 εφαρμόζονται αναλόγως και για το δικαίωμα διατροφής μετά το διαζύγιο, συνάγεται, ότι αξίωση διατροφής μετά το διαζύγιο παρέχεται μόνον όταν η διατροφή δικαιολογείται από λόγους κοινωνικούς ώστε ο πρώην σύζυγος να μη μένει αβοήθητος, όταν δεν μπορεί με τα εισοδήματα, την περιουσία του ή το δυνάμενο να ασκηθεί από αυτόν επάγγελμα, να καλύψει τις ανάγκες διατροφής του, όπως αυτές προκύπτουν από τις μετά το διαζύγιο συνθήκες της ζωής του. Συνεπώς, βασικές προϋποθέσεις για τη γέννηση του δικαιώματος διατροφής διαζευγμένου συζύγου είναι αφενός η ευπορία του υπόχρεου (1487 σε συνδυασμό με το 1443 εδ. α' ΑΚ) και αφετέρου η απορία του δικαιούχου. Έτσι, είναι δυνατόν, ενόψει των όλων συνθηκών ηλικίας, υγείας, ικανότητας ή δυνατότητας προς εργασία, εισοδημάτων, περιουσίας και γενικώς ζωής του πρώην συζύγου, συγκριτικώς πάντοτε προς την ευπορία του υποχρέου, να γεννηθεί δικαίωμα διατροφής, όταν ο πρώτος, που στο πρόσωπό του συντρέχει μία των προαναφερθεισών πρόσθετων προϋποθέσεων (κατά τον χρόνο εκδόσεως του διαζυγίου αδυναμία ασκήσεως ή συνεχίσεως επαγγέλματος ή ύπαρξη λόγων επιείκειας), έχει περιουσία το προϊόν όμως ρευστοποιήσεως της οποίας μαζί με τα τυχόν υπάρχοντα περιορισμένα εισοδήματά του δεν επαρκούν υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις, για συνολική κάλυψη των βιοτικών αναγκών. Περαιτέρω, με βάση τη διέπουσα το θεσμό αρχή της επιείκειας δεν δύναται να αξιωθεί η εκποίηση του μοναδικού περιουσιακού στοιχείου, οσάκις η διατήρησή του επιβάλλεται από λόγους πρόνοιας προς εξασφάλιση του ιδιοκτήτη, τέως συζύγου, στο μέλλον για αντιμετώπιση έκτακτης οικονομικής ανάγκης. Ως απορία του δικαιούχου, νοείται, η αδυναμία του να εξασφαλίσει τη διατροφή του από τα εισοδήματά του ή την περιουσία του, ευπορία δε του υποχρέου δεν σημαίνει κάποιο ιδιαίτερο πλούτο αυτού, αλλά τη δυνατότητά του να παράσχει στο δικαιούχο διατροφή, χωρίς να θέσει σε κίνδυνο τη δική του διατροφή.

- Κατά τα άρθρα 68, 556 παρ. 1 και 577 ΚΠολΔ προκύπτει ότι για την άσκηση του ενδίκου μέσου της αναίρεσης γενικώς αλλά και για κάθε λόγο αναίρεσης, από τους περιοριστικώς αναφερόμενους στο άρθρο 559 του ιδίου Κώδικα, απαιτείται να υπάρχει στο πρόσωπο του αναιρεσειόντος έννομο συμφέρον, τόσο κατά την άσκηση, όσο και κατά τη συζήτηση της αναίρεσης, τη συνδρομή του οποίου πρέπει να επικαλείται ο αναιρεσειών στο δικόγραφο της αναίρεσης και το δικαστήριο εξετάζει αυτεπαγγέλτως. Το έννομο συμφέρον πρέπει να προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφαση και να είναι ατομικό και άμεσο, υπάρχει δε όταν εξ αιτίας της προσβαλλόμενης αναιρετικής πλημμέλειας της προσβαλλόμενης απόφασης βλάπτονται ή εκτίθενται σε κίνδυνο βλάβης συγκεκριμένα (ιδιωτικά) δικαιώματα ή νόμιμα συμφέροντα του αναιρεσειόντος, όταν δηλαδή αναπτύσσει δυσμενείς συνέπειες για τη νομική του κατάσταση (ουσιαστική ή δικονομική).

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 559 αρ.1 ΚΠολΔ προκύπτει ότι η παραβίαση των διδαγμάτων της κοινής πείρας, δηλαδή των γενικών και αφηρημένων αρχών για την εξέλιξη των πραγμάτων που αντλούνται από την εμπειρική πραγματικότητα με τη βοήθεια της επιστημονικής έρευνας ή της επαγγελματικής ενασχόλησης, δημιουργεί

λόγο αναίρεσης μόνον όταν αυτά αφορούν στην ερμηνεία των κανόνων δικαίου ή την υπαγωγή σ' αυτούς των πραγματικών περιστατικών και όχι για τη διαπίστωση αυτών. Ειδικότερα αυτό συμβαίνει όταν το δικαστήριο εσφαλμένα χρησιμοποιεί τα διδάγματα της κοινής πείρας για να ανεύρει με βάση αυτά την έννοια του κανόνα δικαίου ιδίως όταν αυτός περιέχει αόριστες νομικές έννοιες ή για να υπαγάγει ή όχι τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς στον κανόνα δικαίου. Για να είναι ορισμένος αυτός ο λόγος πρέπει να αναφέρεται στο αναιρετήριο, ποια είναι τα διδάγματα της κοινής πείρας και οι κανόνες δικαίου στην εξειδίκευση των οποίων αυτά δεν χρησιμοποιήθηκαν ή χρησιμοποιήθηκαν εσφαλμένα.

- Κατά την έννοια του αρ. 19 του άρθρου 559 ΚΠολΔ ανεπαρκής ή αντιφατική αιτιολογία, που έχει ως συνέπεια την αναίρεση για έλλειψη νόμιμης βάσης, υπάρχει, όταν από το αιτιολογικό της αποφάσεως δεν προκύπτουν κατά τρόπο σαφή και χωρίς αντιφάσεις τα πραγματικά περιστατικά, τα οποία, σύμφωνα με τον νόμο, είναι αναγκαία για τη θεμελίωση του κανόνα δικαίου, που εφαρμόστηκε στη συγκεκριμένη περίπτωση, όχι, όμως, και όταν υπάρχουν ελλείψεις αναγόμενες στην εκτίμηση των αποδείξεων, και ειδικότερα στην ανάλυση και αιτιολόγηση του πορίσματος, που έχει εξαχθεί από αυτές, εφόσον τούτο εκτίθεται σαφώς. Ως ζητήματα, των οποίων ή μη αιτιολόγηση ή η αιτιολόγηση κατά τρόπον ανεπαρκή ή αντιφατικό στερεί από την απόφαση τη νόμιμη βάση της, νοούνται μόνον οι ισχυρισμοί που έχουν αυτοτελή ύπαρξη, δηλαδή εκείνοι που τείνουν στη θεμελίωση ή την κατάλυση δικαιώματος, που ασκήθηκε είτε ως επιθετικό είτε ως αμυντικό μέσο, όχι, όμως και τα απλά πραγματικά ή νομικά επιχειρήματα, που συνέχονται με την αξιολόγηση και στάθμιση των αποδείξεων, για την οποία η έλλειψη ειδικής και εμπειριστατωμένης αιτιολογίας δεν ιδρύει λόγο αναίρεσης.

Διατάξεις:

ΑΚ: 1442, 1443, 1487, 1493, 1494, 1498,
ΚΠολΔ: 68, 556, 559 αριθ. 1, 559 αριθ. 19, 577,
Νόμοι: 1329/1983, αρθ. 16,

Δημοσίευση: INLAW 2009 * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 104

Διαζύγιο - Συμμετοχή στα αποκτήματα

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 874

Έτος: 2008

Σύντομη Περίληψη:

- Αναλογική εφαρμογή νομοθετικής διάταξης. Προϋποθέσεις εφαρμογής της. Συμμετοχή στα αποκτήματα. Εφαρμογή στην ελεύθερη (εκτός γάμου) ένωση. Εφαρμογή των διατάξεων για την αφανή εταιρεία στην ελεύθερη ένωση.

- Στο πλαίσιο της δικαστικής διαγνώσεως μιας διαφοράς η χρησιμοποίηση της μεθόδου της αναλογίας νόμου προϋποθέτει, αφενός μεν, την ύπαρξη ακούσιου κενού ως προς τη νομοθετική ρύθμιση μιας συγκεκριμένης βιοτικής σχέσεως, δηλαδή την κατάληψη αυτής αρρυθμιστής, αφετέρου δε, την ομοιότητα της εν λόγω βιοτικής σχέσεως, κατά τα ουσιώδη της σημεία, με άλλη νομοθετικώς ρυθμισμένη. Ως εκ τούτου, δεν υπάρχει κενό που να απαιτεί συμπλήρωση με αναλογία, ήτοι με προσφυγή σε έναν άλλο κανόνα δικαίου, όταν ο νομοθέτης άφησε μια περίπτωση αρρυθμιστή είτε διότι δεν τον ενδιέφερε η ρύθμισή της είτε, κατά μείζονα λόγο, διότι δεν επιθυμούσε να τη ρυθμίσει.

- Το άρθρο 1400 παρ. 1 ΑΚ ορίζει ότι "αν ο γάμος λυθεί και η περιουσία του ενός συζύγου έχει, αφότου τελέσθηκε ο γάμος, αυξηθεί, ο άλλος σύζυγος, εφόσον συνέβαλε με οποιονδήποτε τρόπο στην αύξηση αυτή, δικαιούται να απαιτήσει την απόδοση του μέρους της αύξησης το οποίο προέρχεται από τη δική του συμβολή.."

Από τη διάταξη αυτή, αποσκοπούσα στην προστασία του συζύγου με τη μικρότερη αύξηση της περιουσίας (δηλ. κατά κανόνα του οικονομικώς ασθενέστερου) και περιέχουσα, ως εκ τούτου κανόνα αναγκαστικού δικαίου, συνάγεται ότι η εφαρμογή της προϋποθέτει τέλεση γάμου και άρα στο ρυθμιστικό της πεδίο εμπίπτει μόνο η αξίωση του ενός συζύγου για συμμετοχή στα αποκτήματα του άλλου συζύγου. Αναλογική εφαρμογή αυτής της ρυθμίσεως στη λεγόμενη ελεύθερη (εκτός γάμου) ένωση δύο ετερόφυλων προσώπων δεν είναι δυνατή, καθόσον δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της αναλογίας. Ειδικότερα, κατά τη θέσπιση της κρίσιμης ρύθμισης, ο νομοθέτης, επιθυμώντας την υπαγωγή σ' αυτή μόνο της έγγαμης σχέσεως, απέφυγε ηθελημένως όμοια ή ανάλογη ρύθμιση και της ελεύθερης ενώσεως, μολονότι τη γνώριζε ως υπάρχουσα de facto κατάσταση. Μεταξύ των δύο περιπτώσεων άλλωστε υπάρχουν ουσιώδεις διαφορές, ως προς τη σύσταση, τη λειτουργία, τη λύση, τα δικαιώματα, τις υποχρεώσεις, τις δεσμεύσεις κλπ, και ως εκ τούτου η ελεύθερη ένωση, μη υπαγόμενη στο νομικό καθεστώς του γάμου, δεν επιφέρει τις έννομες συνέπειές του, ενόψει μάλιστα και του ότι οι ίδιοι οι ενδιαφερόμενοι, αρνούμενοι να τελέσουν γάμο, δεν θέλησαν να υπαχθούν γενικώς στις διατάξεις που ρυθμίζουν τον γάμο. Περαιτέρω, δεν υπάρχουν περιθώρια αναλογικής εφαρμογής των διατάξεων για την αφανή εταιρία στην ελεύθερη ένωση, αφού μεταξύ των δύο αυτών βιοτικών σχέσεων δεν υπάρχει καμία ομοιότητα. Θα είναι όμως δυνατή η ευθεία εφαρμογή των άνω διατάξεων, καθώς και των διατάξεων για τον αδικαιολόγητο πλουτισμό, αν σε συγκεκριμένη περίπτωση ελεύθερης συμβιώσεως συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής των εν λόγω διατάξεων.

Διατάξεις:

ΑΚ: άρθρ. 741, 904, 1400,

ΚΠολΔ: άρθρ. 559 αριθ. 1,

ΕμπΝ: 47 επ.,

Δημοσίευση: INLAW 2008 * ΧρΙΔ 2009, σελίδα 139, σχολιασμός Ν.Κ. * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 81

Διαζύγιο - Συμμετοχή στα αποκτήματα

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 287

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Συμμετοχή στα αποκτήματα. Παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου. Έλλειψη νόμιμης βάσης.

- Κατά μεν τη διάταξη του άρθρου 1400 παρ. 1 του ΑΚ: "Αν ο γάμος λυθεί ή ακυρωθεί και η περιουσία του ενός συζύγου έχει, αφότου τελέσθηκε ο γάμος, αυξηθεί, ο άλλος σύζυγος, εφόσον συνέβαλε με οποιονδήποτε τρόπο στην αύξηση αυτή, δικαιούται να απαιτήσει την απόδοση του μέρους της αύξησης το οποίο προέρχεται από τη δική του συμβολή. Τεκμαίρεται ότι η συμβολή αυτή ανέρχεται στο 1/3 της αύξησης, εκτός αν αποδειχθεί μεγαλύτερη ή μικρότερη ή καμία συμβολή". Από τη διάταξη του άρθρου 1400 ΑΚ, η οποία εφαρμόζεται και επί γάμων που τελέσθηκαν και επί περιουσιακών στοιχείων που αποκτήθηκαν και πριν από την έναρξη της ισχύος του Ν. 1329/1983 (άρθρο 12 Ν. 1649/1986), συνάγεται ότι η απαίτηση του κάθε συζύγου προς συμμετοχή στα αποκτήματα του άλλου είναι κατ' αρχήν ενοχή αξίας, δηλαδή χρηματική ενοχή, αντικείμενο της οποίας αποτελεί η χρηματική αποτίμηση της περιουσιακής αύξησης του υπόχρεου συζύγου, που προέρχεται από τη συμβολή, άμεση ή έμμεση του δικαιούχου (ΟΛΑΠ 28/1996). Ως αύξηση νοείται όχι μια συγκεκριμένη κτήση, αλλ' η διαφορά που υπάρχει στην περιουσιακή κατάσταση του υποχρέου σε δύο διαφορετικά χρονικά σημεία, ήτοι κατά

την τέλεση του γάμου και κατά το χρόνο που γεννιέται η αξίωση για συμμετοχή στα αποκτήματα με βάση τις παρ. 1 και 2 του ίδιου άρθρου 1400 του ΑΚ. Από τη σύγκριση της αξίας αυτών, αναγόμενης σε τιμές του χρόνου γέννησης της αξίωσης, θα κριθεί αν υπάρχει περιουσιακή αύξηση του ενός συζύγου που να δικαιολογεί την αξίωση του άλλου για συμμετοχή στα αποκτήματα. Για την περαιτέρω, όμως, αναγωγή σε χρήμα των περιουσιακών αυτών στοιχείων, για την εξεύρεση δηλαδή της αξίας τους σε χρήμα, κρίσιμος είναι ο χρόνος της παροχής έννομης προστασίας, ήτοι ο χρόνος της έγερσης της αγωγής. Ειδικότερα, για το στοιχείο της αύξησης λαμβάνεται υπόψη το σύνολο της περιουσιακής κατάστασης του υποχρέου, ώστε, από τη σύγκριση της περιουσιακής κατάστασης στο χρονικό σημείο της τέλεσης του γάμου (αρχική περιουσία) με την υπάρχουσα στο χρονικό σημείο που γεννιέται η αξίωση (τελική περιουσία), πρέπει να προκύπτει αύξηση. Η τελευταία δεν αποκλείεται να ξεκινά με την αγωγή από μία μόνο ή περισσότερες μεν αλλά συγκεκριμένες κτήσεις του υποχρέου, οπότε η συμβολή του ενάγοντος υπολογίζεται με βάση την τελική αξία τούτων. Η τυχόν ύπαρξη αρχικής περιουσίας ή στοιχείων που την διαφοροποιούν, αποτελεί βάση ένστασης, που προβάλλεται και αποδεικνύεται από τον εναγόμενο. Ο χρόνος λύσης ή της ακύρωσης του γάμου ή της συμπλήρωσης τριετίας από τη συζυγική διάσταση είναι κρίσιμος για την εξεύρεση της εν λόγω τελικής περιουσίας υπό την έννοια του καθορισμού των περιουσιακών στοιχείων που την αποτελούν. Ο δικαιούχος σύζυγος θα πρέπει να αποδείξει την τελική περιουσία, από τι αποτελείται και ποια είναι η αξία της (ΑΠ 447/2005).

Ο εναγόμενος περαιτέρω, ως υπόχρεος σύζυγος, του οποίου η περιουσία αυξήθηκε με τη συμβολή του ενάγοντος συζύγου μπορεί να προβάλλει, μεταξύ άλλων, ότι η συμβολή του ενάγοντος ήταν κάτω από το ένα τρίτο ή ότι δεν υπάρχει καμία συμβολή. Για να γίνει όμως δεκτή η ανυπαρξία συμβολής που αποκλείει την αξίωση συμμετοχής στα αποκτήματα θα πρέπει ο εναγόμενος σύζυγος να επικαλεσθεί και αποδείξει ότι ο δικαιούχος της αξίωσης συμμετοχής σύζυγος είτε δεν μπορούσε εκ των πραγμάτων είτε δεν ήθελε να συμβάλει και ότι η επαύξηση της περιουσίας οφείλεται μόνο σ' αυτόν. Ο ισχυρισμός αυτός του εναγομένου, ενόψει του ότι το καθιερούμενο από το άρθρο 1400 ΑΚ τεκμήριο της συμβολής συμμετοχής στα αποκτήματα κατά το 1/3 ενεργεί και ως προς τους δύο συζύγους, ο δε ενάγων, έστω και αν δεν αποδείξει τη δική του συμβολή, θα δικαιούται οπωσδήποτε το 1/3 της αύξησης της περιουσίας του εναγομένου, συνιστά ως προς την απόκρουση του τεκμηρίου ένσταση (ΑΠ 1223/2007, 661- 662/2005). Κατά δε τη διάταξη της παρ. 3 του ίδιου άρθρου 1400 ΑΚ στην αύξηση της περιουσίας των συζύγων δεν υπολογίζεται ό,τι αυτοί απέκτησαν από δωρεά, κληρονομία, κληροδοσία ή με διάθεση των αποκτημάτων από αυτές τις αιτίες. Ο λόγος είναι προφανής, αφού σ' αυτές τις περιπτώσεις δεν υπάρχει συμβολή του άλλου συζύγου. Λαμβανομένου δε υπόψη του σκοπού της πιο πάνω διατάξεως, ως δωρεά πρέπει να νοηθεί οποιαδήποτε απόκτηση οφέλους από χαριστική αιτία.

- Κατά μεν το άρθρο 559 αρ. 1 ΚΠολΔ, επιτρέπεται αναίρεση, αν παρεβιάσθη κανόνας του ουσιαστικού δικαίου, στον οποίο περιλαμβάνονται και οι ερμηνευτικοί κανόνες των δικαιοπραξιών, αδιάφορο αν πρόκειται για νόμο ή έθιμο, ελληνικό ή ξένο, εσωτερικού ή διεθνούς δικαίου, κατά δε την έννοια του άρθρου 559 αριθ. 19 ΚΠολΔ, λόγος αναιρέσεως για έλλειψη νόμιμης βάσεως της αποφάσεως ιδρύεται όταν από τις αιτιολογίες της δεν προκύπτουν σαφώς τα περιστατικά, που είναι αναγκαία, για να κριθεί αν στη συγκεκριμένη περίπτωση συντρέχουν οι νόμιμοι όροι της διατάξεως του ουσιαστικού δικαίου που εφαρμόστηκε ή δεν συντρέχουν, ώστε να αποκλείεται η εφαρμογή της, καθώς και όταν η απόφαση δεν έχει καθόλου αιτιολογίες ή έχει αιτιολογίες ελλιπείς ή αντιφατικές ως προς το νομικό

χαρακτηρισμό των πραγματικών περιστατικών, τα οποία έγιναν δεκτά και έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης.

Διατάξεις:

ΑΚ: 1400,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 1, 559 αριθ. 19,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Διαθήκη - Ακύρωση διαθήκης

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 1360

Έτος: 2002

Σύντομη Περίληψη:

- Ακύρωση διαθήκης. Μυστική διαθήκη. Έλλειψη νόμιμης βάσης.

- Κατά μεν το άρθρο 1718 ΑΚ «διαθήκη για τη σύνταξη της οποίας δεν τηρήθηκαν οι διατάξεις του άρθρου 1719 έως 1757 είναι άκυρη, εφόσον ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά. Κατά δε το άρθρο 1719 παρ. 4 του αυτού Κώδικος, όπως αυτό ίσχυε προ της με το άρθρο 30 του Ν. 2447/1996 τροποποίησης του «ανίκανοι να συντάσσουν διαθήκη είναι όσοι κατά το χρόνο σύνταξης της διαθήκης δεν έχουν συνείδηση των πράξεών τους ή δεν έχουν τη χρήση του λογικού λόγω πνευματικής ασθένειας.» Κατά την έννοια της τελευταίας αυτής διατάξεως έλλειψη συνειδήσεως των πραττομένων υπάρχει όταν ο διαθέτης από θόλωση της διανοίας εκ τινός νοσηρού ή μη αιτίου, σε βαθμό συγχύσεως, αδυνατεί να διαγνώσει την ουσία και το περιεχόμενο της πράξεως που επιχειρεί, δηλαδή της διαθήκης, χωρίς να απαιτείται γενική και πλήρης έλλειψη της συνειδήσεως, αρκούσης της σε μεγάλο βαθμό συγχύσεως εκείνης (συνειδήσεως), στέρηση δε της χρήσεως του λογικού λόγω πνευματικής ασθένειας υπάρχει όταν ένεκα της τελευταίας (πνευματικής ασθένειας) ο διαθέτης ευρίσκεται σε κατάσταση αδυναμίας λογικής σταθμίσεως και ελεύθερου προσδιορισμού της βουλήσεως.

- Εκ της διατάξεως του άρθρου 179 παρ. 4 ΑΚ και της διατάξεως του άρθρου 1538 του αυτού Κώδικος, με την οποία ορίζεται "για την κατάρτιση μυστικής διαθήκης ο διαθέτης εγχειρίζεται στο συμβολαιογράφο ενώ είναι παρόντες τρεις μάρτυρες ή δεύτερος συμβολαιογράφος και ένας μάρτυρας έγγραφα δηλώνοντας προφορικά ότι περιέχει την τελευταία του βούληση", προκύπτει ότι προς σύνταξη έγκυρου διαθήκης ο διαθέτης πρέπει να έχει ικανότητα προς τούτο, υπάρχουσαν, κατά τον χρόνο καταρτίσεως της διαθήκης και καθ'όλην τη διάρκεια της, προκειμένου δε ειδικότερα περί μυστικής διαθήκης η ικανότης αυτή αρκεί να υπάρχει καθ'ον χρόνο συντάσσεται η περί εγχειρίσεως πράξη του συμβολαιογράφου και μέχρι πέρατος αυτής αφού κατά τον χρόνον τούτον λαμβάνει χώρα η κατάρτιση της διαθήκης. Εξάλλου η εις την συγκεκριμένη περίπτωση συνδρομή ή μη της ως άνω υπό την μορφήν της ελλείψεως συνειδήσεως των πραττομένων ή της στέρησεως της χρήσεως του λογικού, κατά την ως άνω έννοιαν, ανικανότητος του διαθέτου προς σύνταξη υπ' αυτού διαθήκης αφορώσα και σε σχέση προς τα προκαλέσαντα ή μη αυτήν αίτια εις την διάγνωση πραγματικής καταστάσεως δεν υπόκειται εις τον αναιρετικόν έλεγχον.

- Έλλειψη νομίμου βάσεως της αποφάσεως, για την οποία ιδρύεται ο από την διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 19 ΚΠολΔ λόγος αναιρέσεως, υπάρχει όταν από το αιτιολογικό της δεν προκύπτουν σαφώς τα περιστατικά, που είναι αναγκαία για την κρίση του Δικαστηρίου, περί της συνδρομής, στη συγκεκριμένη περίπτωση, των νομίμων όρων και προϋποθέσεων της ουσιαστικού δικαίου διατάξεως, που εφηρμόσθη, ή περί της μη συνδρομής τούτων, που αποκλείει την εφαρμογή της, καθώς και όταν η απόφαση έχει ανεπαρκείς ή αντιφατικές αιτιολογίες ως προς το νομικό χαρακτηρισμό των περιστατικών, που έγιναν δεκτά και έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης.

Όμως ο από την ως άνω διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 19 ΚΠολΔ λόγος αναιρέσεως δεν ιδρύεται για ελλείψεις, ανεπάρκεια και αντίφαση στις αιτιολογίες, που άγονται στην εκτίμηση των αποδείξεων και δη την ανάλυση, στάθμιση και αξιολόγηση αυτών, ως και την αιτιολόγηση του σαφούς και πλήρους, κατά την ως άνω έννοια, αποδεικτικού πορίσματος.

Διατάξεις:

ΑΚ: 179, 1538, 1718, 1719 - 1757,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 19,

Δημοσίευση: INLAW 2002

Διαθήκη - Ακύρωση διαθήκης

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 444

Έτος: 2003

Σύντομη Περίληψη:

- Άκυρη διαθήκη. Έλλειψη συνειδήσεως των πράξεων του διαθέτη. Έλλειψη νόμιμης βάσης.

- Κατά τις διατάξεις των άρθρων 1718 και 1719 αρ. 4 ΑΚ, όπως το τελευταίο ίσχυε πριν από την τροποποίησή του με το άρθρο 30 του Ν. 2447/1996, η διαθήκη είναι άκυρη, αν ο διαθέτης κατά το χρόνο συντάξεώς της δεν έχει συνείδηση των πράξεών του ή στερείται της χρήσεως του λογικού λόγω πνευματικής ασθενείας. Κατά την έννοια της τελευταίας διατάξεως, έλλειψη συνειδήσεως των πράξεων υφίσταται όταν ο διαθέτης αδυνατεί να διαγνώσει την ουσία και το περιεχόμενο της επιχειρούμενης πράξεως, χωρίς να απαιτείται γενική και πλήρης έλλειψη συνειδήσεως του εξωτερικού κόσμου, αρκούσης της συγχύσεώς της σε μεγάλο βαθμό, ενώ στέρηση της χρήσεως του λογικού εξαιτίας πνευματικής ασθενείας υπάρχει όταν ο διαθέτης, εξαιτίας κάποιας πνευματικής νόσου αδυνατεί να προσδιορίσει ελεύθερα τη βούλησή του με λογικούς υπολογισμούς και κυριαρχείται από παραστάσεις, αισθήματα, ορμές ή επιρροές τρίτων. Η συνδρομή ανικανότητας του διαθέτη με τις ανωτέρω μορφές, σε συσχετισμό και με τα αίτια που την προκάλεσαν, ανάγεται στη διάγνωση πραγματικής καταστάσεως που διαφεύγει τον αναιρετικό έλεγχο.

- Ο από το άρθρο 559 εδ. 19 ΚΠολΔ λόγος αναιρέσεως για έλλειψη νομίμου βάσεως της αποφάσεως, ιδρύεται όταν από το αιτιολογικό της δεν προκύπτουν σαφώς τα περιστατικά που είναι αναγκαία για την κρίση του δικαστηρίου στη συγκεκριμένη περίπτωση, περί της συνδρομής των νομίμων όρων και προϋποθέσεων της ουσιαστικής διατάξεως που εφαρμόστηκε, ή περί της μη συνδρομής τούτων που αποκλείει την εφαρμογή της, καθώς και όταν η απόφαση έχει ανεπαρκείς ή αντιφατικές αιτιολογίες ως προς το νομικό χαρακτηρισμό των περιστατικών που έγιναν δεκτά και έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Αντίθετα δεν ιδρύεται ο ανωτέρω λόγος αναιρέσεως, όταν οι ελλείψεις της αποφάσεως ανάγονται στην εκτίμηση (ανάλυση, στάθμιση και αξιολόγηση) των αποδείξεων και στην αιτιολόγηση του εξαγομένου από αυτές πορίσματος, αρκεί τούτο να διατυπώνεται σαφώς (ΟλΑΠ. 861/1984).

Διατάξεις:

ΑΚ: 1718, 1719,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 19,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Διαθήκη - Ακύρωση διαθήκης

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 1063

Έτος: 2006

Σύντομη Περίληψη:

- Ακυρότητα διαθήκης. Έλλειψη χρήση λογικού. Αναιρετικοί λόγοι σχετιζόμενοι με την αοριστία αγωγής. Μη λήψη υπόψη πραγμάτων. Μη λήψη υπόψη αποδεικτικών μέσων.

- Από τις διατάξεις των άρθρων 68, 70, 1718 και 1719 ΑΚ προκύπτει ότι την ακυρότητα της διαθήκης, για το λόγο ότι ο διαθέτης κατά το χρόνο σύνταξής της δεν είχε τη χρήση του λογικού λόγω διαρκούς ψυχικής νόσου, δικαιούται να ζητήσει όποιος έχει έννομο συμφέρον, το οποίο πρέπει να είναι άμεσο. Τέτοιο άμεσο έννομο συμφέρον έχουν οι εξ αδιαθέτου κληρονόμοι του διαθέτη, στους οποίους λόγω της ακυρότητας της διαθήκης περιέρχεται ολόκληρη η κληρονομία του, έστω και να κάποιος εξ αυτών έχει τιμηθεί με διάταξη της διαθήκης, χωρίς να απαιτείται προηγούμενη αποδοχή εκ μέρους αυτού της κληρονομιάς που καταλείφθηκε στον ίδιο με τη διαθήκη.

- Κατά το άρθρο 1719 αριθ. 3 ΑΚ, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 30 του Ν. 2447/1996, ανάκανοι να συντάσσουν διαθήκη είναι όσοι κατά το χρόνο σύνταξης της διαθήκης δεν έχουν συνείδηση των πράξεών τους ή βρίσκονται σε ψυχική ή διανοητική διαταραχή που περιορίζει αποφασιστικά τη λειτουργία της βούλησής τους.

- Η νομική αοριστία της αγωγής, δηλαδή εκείνη που συνδέεται με την εκτίμηση του κανόνα ουσιαστικού δικαίου που πρέπει να εφαρμοστεί, ελέγχεται ως παράβαση από το άρθρο 559 αριθ. 1 ΚΠολΔ αν το δικαστήριο για την κρίση του ως προς τη νομική βασιμότητα της αγωγής, είτε αξίωσε περισσότερα στοιχεία από όσα απαιτεί ο νόμος, είτε αρκέστηκε σε λιγότερα, ενώ αντίθετα η ποσοτική αοριστία της αγωγής, η οποία υπάρχει όταν δεν αναφέρονται με πληρότητα και σαφήνεια όλα τα κατά νόμο απαιτούμενα στοιχεία για τη θεμελίωση του αιτήματος αυτής, ελέγχεται ως παράβαση από το άρθρο 559 αριθ. 8 ή 14 ΚΠολΔ.

- Κατά τον αριθ. 8 περ. β' άρθρου 559 ΚΠολΔ, αναίρεση επιτρέπεται και αν το δικαστήριο παρά το νόμο δεν έλαβε υπόψη πράγματα που προτάθηκαν και έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Ως πράγματα νοούνται οι αυτοτελείς πραγματικοί ισχυρισμοί που τείνουν στη θεμελίωση, κατάλυση ή παρακώλυση του ασκούμενου με την αγωγή, ένσταση ή αντένσταση ουσιαστικού ή δικονομικού δικαίωματος (ΟλΑΠ 3/1997), καθώς και οι λόγοι έφεσης που αφορούν αυτοτελείς ισχυρισμούς. Δεν αποτελούν πράγματα, άρα δεν ιδρύεται ο λόγος αναίρεσης αν δεν ληφθούν υπόψη, οι αιτιολογημένες αρνήσεις της αγωγής ή τα επιχειρήματα των διαδίκων προς υποστήριξη των απόψεών τους, έστω και αν στηρίζουν λόγους έφεσης.

- Κατά το άρθρο 559 αριθ. 11 περ. γ' ΚΠολΔ, αναίρεση επιτρέπεται αν το δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη αποδεικτικά μέσα που οι διάδικοι επικαλέστηκαν και προσκόμισαν. Κατά την έννοια αυτής της διάταξης για την ίδρυση του λόγου αναίρεσης αρκεί και μόνη η ύπαρξη αμφιβολιών για το αν πράγματι λήφθηκαν υπόψη από το δικαστήριο της ουσίας τα αποδεικτικά μέσα που επικαλέστηκαν και προσκόμισαν οι διάδικοι, τα οποία το δικαστήριο έχει υποχρέωση να λαμβάνει υπόψη του, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 335, 338, 339, 340 και 346 ΚΠολΔ.

Διατάξεις:

ΑΚ: 68, 70, 1718, 1719,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 8, 559 αριθ. 11γ, 559 αριθ. 14,

Δημοσίευση: INLAW 2006

Διαθήκη - Ακύρωση διαθήκης

Δικαστήριο: Εφετείο Αθηνών

Αριθμός απόφασης: 4588

Έτος: 2009

Σύντομη Περίληψη:

- Αναγνώριση ακυρότητας διαθήκης. Δημόσια διαθήκη.
- Κατά τη διάταξη του άρθρου 1718 ΑΚ «διαθήκη για τη σύνταξη της οποίας δεν τηρήθηκαν οι διατάξεις των άρθρων 1719 έως 1757 είναι άκυρη, εφόσον ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά». Εξάλλου, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1719 ΑΚ, όπως ισχύει, μετά την τροποποίηση του με το άρθρο 30 του Ν. 2447/1996, από τη δημοσίευση του νόμου αυτού (30.12.1996) «ανίκανοι να συντάσσουν διαθήκη είναι... 3. όσοι κατά το χρόνο συντάξεως της διαθήκης δεν έχουν συνείδηση των πράξεων τους ή βρίσκονται σε ψυχική ή διανοητική διαταραχή, που περιορίζει αποφασιστικά τη λειτουργία της βουλήσεως τους». Η συνδρομή της ανικανότητας με τις παραπάνω μορφές κρίνεται κατά το χρόνο συντάξεως της διαθήκης, ενώ η μεταγενέστερη επέλευση της ή η ύπαρξη της σε προγενέστερο χρόνο δεν ασκεί έννομη επιρροή. Διαθήκη που συντάσσεται από τέτοιο ανίκανο προς σύνταξη διαθήκης πρόσωπο είναι αυτοδικαίως άκυρη και θεωρείται εξ αρχής ως μη γενομένη (άρθρα 1718, 180 ΑΚ) και καθένας που έχει έννομο συμφέρον και τέτοιο έχει ο εξ αδιαθέτου κληρονόμος του διαθέτη, στον οποίο λόγω της ακυρότητας της διαθήκης περιέρχεται η κληρονομιά του, μπορεί να ζητήσει με αγωγή να αναγνωριστεί ότι η εν λόγω διαθήκη είναι άκυρη. Η ικανότητα, όμως, κατά τεκμήριο υφίσταται και, συνεπώς, αυτός που επικαλείται το αντίθετο του τεκμηρίου, βαρύνεται με την απόδειξη του (Κ. Παπαδόπουλος: Αγωγές Κληρονομικού Δικαίου εκδ. 1994 Τόμος 1 παρ. 159, ΑΠ 1063/2006 ΕΛΔνη 47.1418, ΑΠ 1527/1999 ΕΛΔνη 44.1328, ΕφΑθ 3192/2003 ΕΛΔνη 45.569). Στην παραπάνω διάταξη προβλέπονται δύο περιπτώσεις ανικανότητας προς σύνταξη διαθήκης α) η έλλειψη συνείδησης των πράξεων, η οποία υπάρχει όταν το πρόσωπο από αίτιο νοσηρό ή μη δεν έχει τη δύναμη να διαγνώσει την ουσία και το περιεχόμενο της διαθήκης που συντάσσει καθώς και την ικανότητα να συλλάβει τη σημασία των επί μέρους διατάξεων της και β) η ψυχική ή διανοητική διαταραχή, που περιορίζει αποφασιστικά τη λειτουργία της βουλήσεως του διαθέτη, η οποία υφίσταται όταν ο διαθέτης βρίσκεται σε διαταραχή (ψυχική ή διανοητική) που περιορίζει αποφασιστικά και δεν του επιτρέπει τον ελεύθερο προσπορισμό της βουλήσεως του με λογικούς υπολογισμούς, τον καθιστά δε αδύναμο να αντισταθεί σε υποβολή προερχόμενη από άλλον (ΑΠ 12/2005, ΑΠ444/2003, ΕφΑθ 306/2008, ΕφΑθ 7808/2007 ΕΛΔνη 49.888 και 892). Κατάσταση που είναι δυνατόν στη συγκεκριμένη περίπτωση να έχει ως συνέπεια την ανικανότητα για σύνταξη διαθήκης σύμφωνα με την πιο πάνω διάταξη είναι και η γεροντική άνοια, όταν απ' αυτήν προκαλείται μόνιμη διαταραχή της λειτουργίας του νου, σε βαθμό που αποκλείει την ύπαρξη λογικής κρίσης. Η απλή νοητική μείωση, που συχνά συνοδεύει τη γήρανση, είναι φαινόμενο απολύτως φυσιολογικό και η επίκληση και η απόδειξη της δεν δικαιολογεί από μόνη της ανικανότητα προς σύνταξη διαθήκης (ΑΠ 1680/2002 ΕΛΔνη 44.1618). Τέλος, η βεβαίωση του συμβολαιογράφου σε δημόσια διαθήκη ότι ο διαθέτης έχει συνείδηση των πράξεων του ή ότι έχει τη χρήση του λογικού, αποτελεί αντικειμενική κρίση και αντίληψη αυτού, που δεν εμποδίζει την απόδειξη της ανικανότητας αυτού, χωρίς να απαιτείται να προσβληθεί η διαθήκη για πλαστότητα (ΑΠ 964/2005 ΕΛΔνη 46.1451, ΑΠ 88/2003 ΕΛΔνη 2003.1330).

Διατάξεις:

ΑΚ: 180, 1718, 1719 - 1757,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Διαθήκη - Ακύρωση διαθήκης

Δικαστήριο: Εφετείο Αθηνών

Αριθμός απόφασης: 399

Έτος: 2010

Σύντομη Περίληψη:

- Ακυρότητα ιδιόγραφης διαθήκης. Τρίτη τάξη κληρονόμων. Ικανότητα διαδίκου.
- Από τις διατάξεις των άρθρων 1718, 1721 παρ. 1 εδάφ. α και 180 ΑΚ συνάγεται ότι η ιδιόγραφη διαθήκη, η οποία δεν έχει γραφεί ολόκληρη, χρονολογηθεί και υπογραφεί με το χέρι του διαθέτη, αλλά με το χέρι άλλου προσώπου, είναι άκυρη (ΑΠ 1336/2009 ΕφΑστΔ 2.1358, ΑΠ 1595/2006 ΕλλΔνη 47.1673 και ΝοΒ 55.659 και ΧρΙΔ 7.47, ΑΠ 1520/2006 ΕλλΔνη 48.483, ΑΠ 1155/2005 ΕλλΔνη 48.1682 και ΝοΒ 54.196, ΑΠ 750/2000 Χρ ΙΔ 1.133, ΑΠ 107/2000 ΧρΙΔ 1.135, ΑΠ 1442/1999 ΕλλΔνη 41.742, ΑΠ 1591/1997 ΕλλΔνη 39.844). Την ακυρότητα αυτής μπορεί να προτείνει καθένας που έχει έννομο συμφέρον, το οποίο πρέπει να είναι άμεσο. Τέτοιο άμεσο έννομο συμφέρον έχουν και οι εξ αδιαθέτου κληρονόμοι του διαθέτη, στους οποίους, εξαιτίας της ακυρότητας της διαθήκης, περιέρχεται ολόκληρη η κληρονομιά του (ΑΠ 1063/2006 ΕλλΔνη 47.1418, ΑΠ 1591/1997 όπ.π., ΕφΑθ 744/2007 ΕλλΔνη 48.903 και ΕφΑστΔικ 1.206 με παρατηρήσεις Νίκης Ψούνη, ΕφΑθ 3183/2006 ΕλλΔνη 47.1500). Ο επικαλούμενος τη διαθήκη δεν αρκεί να αποδείξει τη γνησιότητα της υπογραφής σ' αυτή, αλλά πρέπει ν' αποδείξει ότι και όλο το περιεχόμενο γράφτηκε ιδιοχείρως από το διαθέτη. Η κήρυξη ως κυρίας της ιδιόγραφης διαθήκης δεν παράγει τεκμήριο γνησιότητας υπέρ εκείνου που την επικαλείται. Τότε μόνο αποτελεί τεκμήριο, μέχρις ανταποδείξεως, όταν από τη δημοσίευση της διαθήκης παρήλθε πενταετία, χωρίς στο μεταξύ ν' αμφισβητηθεί η γνησιότητα της διαθήκης σε δίκη μεταξύ κάποιου που αντλεί δικαιώματα απ' αυτή και κάποιου από τους βλαπτόμενους (άρθρ. 1777 ΑΚ). Τα ίδια ισχύουν και στην περίπτωση της αρνητικής αναγνωριστικής αγωγής για ακυρότητα της διαθήκης, λόγω της μη ιδιοχείρης γραφής και υπογραφής αυτής, όπου αρκεί μόνο η με την αγωγή αντιτασσόμενη γενική άρνηση του ενάγοντος κατά του προβαλλόμενου, από τη διαθήκη, δικαιώματος του εναγομένου. Στην περίπτωση, δηλαδή, αυτή δεν είναι υποχρεωμένος ο ενάγων ν' αποδείξει την αλήθεια των πραγματικών περιστατικών που στηρίζουν το δικαίωμα του εναγομένου, αλλά ο τελευταίος είναι υποχρεωμένος ν' αποδείξει την αλήθεια των περιστατικών αυτών, δηλαδή την ιδιοχείρη, από το διαθέτη, γραφή και υπογραφή της διαθήκης (ΑΠ 1595/2006 όπ.π., ΑΠ 380/1989 ΕλλΔνη 31.530 ΕφΑθ 3183/2006 όπ.π., ΕφΑθ 10055/2002 ΕλλΔνη 44.1001). Η προσβολή συγχρόνως της διαθήκης ως πλαστής δεν είναι αναγκαία, αφού αυτή είναι εξίσου άκυρη και όταν δεν είναι πλαστή, όπως συμβαίνει όταν γράφτηκε από τρίτο με υπαγόρευση του διαθέτη. Στην περίπτωση, όμως, που προβληθεί αυτοτελής ισχυρισμός για πλαστότητα της ιδιόγραφης διαθήκης, τα πραγματικά περιστατικά που τον στηρίζουν οφείλει ν' αποδείξει αυτός που τον προβάλλει (ΕφΑθ 2781/2008 ΕλλΔνη 50.589, ΕφΑθ 3183/2006 όπ.π., ΕφΑθ 888/2006, Απ. Γεωργιάδης σε ΑΚ Γεωργιάδη-Σταθόπουλου, άρθρ. 1721, αριθμ. 2, όπου και άλλες παραπομπές σε συγγραφείς και στη νομολογία, πρβλ. και ΕφΑθ 6620/1993 ΝοΒ 42.428).
- Κατά το άρθρο 1816 του ΑΚ, «στην τρίτη τάξη καλούνται οι παππούδες και οι γιαγιάδες του κληρονομούμενου και από τους κατιόντες τα τέκνα και οι εγγονοί. Αν κατά την επαγωγή ζουν οι παππούδες και οι γιαγιάδες των δύο γραμμών, κληρονομούν μόνο αυτοί κατ' ισομοιρία. Αν κατά την επαγωγή δεν ζει ο παππούς ή η γιαγιά από την πατρική ή τη μητρική γραμμή, στη θέση εκείνου που έχει πεθάνει υπεισέρχονται τα τέκνα και οι εγγονοί του. Αν δεν υπάρχουν τέκνα και εγγονοί, η μερίδα αυτού που έχει πεθάνει περιέρχεται στον παππού ή τη γιαγιά της ίδιας γραμμής και, αν δεν υπάρχει, στα τέκνα και στους εγγονούς του. Αν κατά την επαγωγή δεν ζουν ο παππούς και η γιαγιά, είτε από την πατρική είτε από τη μητρική γραμμή και δεν υπάρχουν τέκνα και εγγονοί αυτών που έχουν πεθάνει, κληρονομούν μόνο ο παππούς ή η γιαγιά ή τα τέκνα και οι εγγονοί τους από την άλλη γραμμή. Τα

τέκνα κληρονομούν κατ' σμοιρία και αποκλείουν τους εγγονούς της ίδιας ρίζας. Οι εγγονοί κληρονομούν κατά ρίζες». Από τις διατάξεις αυτές, με τις οποίες καθιερώνεται το σύστημα των γενεών και με τις οποίες επαναλαμβάνονται οι διατάξεις του Ν. 2310/1920, προκύπτει, ότι στην τρίτη τάξη καλείται η γενεά που έχει ως αρχηγούς τους παππούδες και τις γιαγιάδες του κληρονομουμένου, δηλαδή τους γονείς του πατέρα και της μητέρας του και από τους κατιόντες αυτών τα τέκνα και οι εγγονοί τους, δηλαδή οι θείοι και οι πρωτοξάδελφοι του κληρονομουμένου κατά την πιο πάνω σειρά. Επομένως, αν κατά την επαγωγή της κληρονομιάς δεν ζουν οι παππούδες και οι γιαγιάδες και των δύο γραμμών, στη θέση τους υπεισέρχονται τα τέκνα τους (θείοι του κληρονομουμένου), οι οποίοι κληρονομούν κατ' ισομοιρία και αποκλείουν τους εγγονούς της ίδιας ρίζας, καθώς και οι εγγονοί (πρωτοξάδελφοι του κληρονομουμένου) των προαποβιωσάντων τέκνων, οι οποίοι κληρονομούν κατά ρίζες (ΑΠ 1728/2001 ΕλλΔνη 43.1667 και ΝοΒ 50.1688, ΕφΑθ 4342/1991 ΕλλΔνη 33364, ΕφΑθ 6611/1986 ΕλλΔνη 28,662, ΕφΘεσ 1413/1993 Αρμ. 47.815, Μπαλής, Κληρονομικό Δίκαιο, έκδ. 5η, παρ. 118 και 130, Ανδρ. Τούσης, Κληρονομικό Δίκαιο, έκδ. 1969, παρ. 88 και 92, Παπαντωνίου, Κληρονομικό Δίκαιο, έκδ. 5η, παρ. 86 και 95, Ν. Ψούνη, Κληρονομικό Δίκαιο, Τόμος 1ος, έκδ. 2004, σελ. 215 και 285-291, Λιβάνης σε ΑΚ Γεωργιάδη - Σταθόπουλου, αρθρ. 1816, αριθμ. 1, 6-11).

- Κατά το άρθρο 62 εδάφ. α ΚΠολΔ, ικανός να είναι διάδικος είναι εκείνος που έχει την ικανότητα να είναι υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Η ικανότητα αυτή, όταν πρόκειται για φυσικό πρόσωπο, αρχίζει να υπάρχει μόλις αυτό γεννηθεί ζωντανό και παύει να υπάρχει με το θάνατο του (αρθρ. 34 και 35 ΚΠολΔ). Εξάλλου, κατά το άρθρο 73 ΚΠολΔ, το δικαστήριο εξετάζει και αυτεπαγγέλτως αν συντρέχει η κατά το άρθρο 62 προϋπόθεση, ενόψει και του άρθρου 313 παρ. 1 στοιχ. δ του ίδιου Κώδικα, κατά το οποίο μπορεί να επιδιωχθεί με αγωγή ή ένσταση η αναγνώριση της ανυπαρξίας δικαστικής απόφασης, αν εκδόθηκε σε δίκη που είχε διεξαχθεί κατά ανύπαρκτου φυσικού προσώπου, όπως είναι εκείνο που είχε αποβιώσει (ΑΠ 631/2001 ΝοΒ 50.695, ΑΠ 1194/1997 ΕλλΔνη 40.90, Νίκας, Πολιτική Δικονομία, Τόμος 1ος, έκδ. 2003, παρ. 21, αριθμ. 5, 7, 8 και 16, σελ. 291 επ., Χαρ. Απαλαγάκη, Εφαρμογές Πολιτικής Δικονομίας, Τόμος 1ος, έκδ. 2008, σελ. 97, αριθμ. 3, όπου και άλλες παραπομπές στη νομολογία και σε συγγραφείς). Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει, ότι το δικόγραφο της αγωγής που φέρει ως ενάγοντα πρόσωπο, το οποίο πέθανε πριν από το χρόνο άσκησης της, είναι απαράδεκτο ως τέτοιο (βλ. και αρθρ. 159 αριθμ. 2 και 160 παρ. 1 ΚΠολΔ), αφού σε άσκηση αγωγής δικαιούται το φυσικό πρόσωπο που υπάρχει ακόμη, όπως απαράδεκτη είναι και η εισαγόμενη με την άσκηση εκείνου δίκη καθόλες τις επιμέρους πράξεις της, με περαιτέρω συνέπεια το απαράδεκτο της συμμετοχής στη δίκη των κληρονόμων του πιο πάνω θανόντος που συνεχίζουν τη δίκη στη θέση αυτού (ad hoc ΑΠ 641/2006 - βλ. και παρατηρήσεις Σπυρ. Αλεξανδρή σε ΝοΒ 54.1329).

Διατάξεις:

ΑΚ:

ΚΠολΔ: 62, 73,

Δημοσίευση: INLAW 2010

Διαθήκη - Ακύρωση διαθήκης

Δικαστήριο: Πολυμελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης

Αριθμός απόφασης: 35049

Έτος: 2010

Σύντομη Περίληψη:

- Ακύρωση διαθήκης. Με θετική αναγνωριστική αγωγή μπορεί να ζητηθεί και η αναγνώριση της πλαστότητας διαθήκης. Έννομο συμφέρον. Πλαστογραφία. Διατάσσει τη διενέργεια

γραφολογικής πραγματογνωμοσύνης.

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 1721 παρ. 1 ΑΚ η ιδιόγραφη διαθήκη γράφεται ολόκληρη με το χέρι του διαθέτη, χρονολογείται και υπογράφεται απ' αυτόν και από τη χρονολογία πρέπει να προκύπτει η ημέρα, ο μήνας και το έτος. Από την ανωτέρω διάταξη σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 1718 και 180 του ΑΚ συνάγεται, ότι η ιδιόγραφη διαθήκη, η οποία δεν έχει γραφεί ολόκληρη, χρονολογηθεί και υπογραφεί με το χέρι του διαθέτη αλλά με το χέρι άλλου προσώπου είναι άκυρη (ΑΠ 1595/2006 ΕλΔνη 47.1673, ΑΠ 1520/2006 ΕλΔνη 48.483, ΕφΑθ 399/2010 ΕλΔνη 2010.551). Εξάλλου, την ακυρότητα ιδιόγραφης διαθήκης μπορεί να προτείνει καθένας που έχει έννομο συμφέρον ασκώντας αναγνωριστική αγωγή κατά το άρθρο 70 του ΚΠολΔ (βλ. Α. Γεωργιάδη, σε ΑΚ Γεωργιάδη-Σταθόπουλου, άρθρο 1718 αριθ. 6 και 7, Ε. Βουζίκας, Κληρονομικό Δίκαιο, έκδοση 1975, παρ.127, Ν. Παπαντωνίου, Κληρονομικό Δίκαιο, σελ. 276) και όχι μόνο ο κληρονόμος, διότι η αγωγή δεν είναι προσωποπαγής, όπως είναι η αγωγή του άρθρου 1787 ΑΚ περί ακυρώσεως ακυρώσιμου διαθήκης για κάποιον από τους λόγους που αναφέρονται στα άρθρα 1782 έως 1786 (ΑΠ 1591/1997 ΕλΔνη 39. 844, ΕφΑθ 744/2007 ΕλΔνη 2007.903, ΕφΑθ 3183/2006 ΕλΔνη 2006.1500). Τέτοιο έννομο συμφέρον για άσκηση αναγνωριστικής αγωγής ακυρότητας ιδιόγραφης διαθήκης έχει και εκείνος που βλάπτεται από την ύπαρξη της (ΕφΑθ 3183/2006 ό.π.). Επομένως, ο επικαλούμενος τη διαθήκη δεν αρκεί να αποδείξει τη γνησιότητα της σ' αυτή υπογραφής, αλλά πρέπει να αποδείξει ότι και όλο το περιεχόμενο γράφτηκε ιδιοχείρως από το διαθέτη. Η κήρυξη ως κυρίας της ιδιόγραφης διαθήκης δεν παράγει τεκμήριο γνησιότητας υπέρ του επικαλουμένου αυτήν. Τότε μόνο αποτελεί τεκμήριο, μέχρις ανταποδείξεως, όταν από τη δημοσίευση της διαθήκης παρήλθε πενταετία, χωρίς στο μεταξύ να αμφισβητηθεί η γνησιότητα της διαθήκης σε δίκη μεταξύ κάποιου, που αντλεί δικαιώματα από αυτήν και κάποιου από τους βλαπτομένους (άρθρ. 1777 ΑΚ). Τα ανωτέρω ισχύουν και στην περίπτωση της αρνητικής αναγνωριστικής αγωγής περί ακυρότητας της διαθήκης, λόγω της μη ιδιοχείρου γραφής και υπογραφής αυτής, όπου αρκεί μόνον η με αυτήν (αγωγή) αντιτασσομένη γενική άρνηση του ενάγοντος κατά του προβαλλομένου, από τη διαθήκη, δικαιώματος του εναγομένου. Στην περίπτωση δηλαδή αυτή, δεν είναι υποχρεωμένος ο ενάγων να αποδείξει την αναλήθεια των πραγματικών περιστατικών που στηρίζουν το δικαίωμα του εναγομένου, αλλά ο τελευταίος (εναγόμενος) υποχρεούται να αποδείξει την αλήθεια των περιστατικών αυτών, ήτοι την ιδιοχείρη από το διαθέτη γραφή και υπογραφή της διαθήκης (ΑΠ 1595/2006 ό.π., ΕφΑθ 2781/2008 ΕλΔνη 2009.589).

- Με θετική αναγνωριστική αγωγή μπορεί να ζητηθεί και η αναγνώριση της πλαστότητας διαθήκης τόσο ότι το περιεχόμενο αυτής είναι πλαστό, δηλαδή ότι δεν αποτελεί δήλωση τελευταίας βουλήσεως του διαθέτη, αλλά τέθηκε από συγκεκριμένο πρόσωπο που κατονομάζεται ως πλαστογράφος, όσο και το ότι η υπογραφή είναι πλαστή, γιατί δεν έχει τεθεί από το διαθέτη, αλλά από πρόσωπο που φέρεται ως πλαστογράφος, κατ' απομίμηση της υπογραφής του διαθέτη. Ο ενάγων που προβάλλει τον ισχυρισμό περί πλαστότητας της διαθήκης, οφείλει να αποδείξει, στην περίπτωση αυτή, τα πραγματικά περιστατικά που στηρίζουν τον ισχυρισμό του (ΕφΑθ 2781/2008 ό.π., ΕφΑθ 3183/2006 ό.π., Α. Γεωργιάδη ό.π., άρθρο 1721, αριθμ. 2). Όταν δηλαδή πρόκειται για αναγνωριστική αγωγή πλαστότητας, που εισάγεται με αυτοτελές δικόγραφο και δεν φέρει χαρακτήρα παρεμπόπτουσας αγωγής, δεν έχει εφαρμογή η εξαιρετική και περιοριστική ρύθμιση που καθιερώνει το άρθρο 463 του ΚΠολΔ, για υποχρέωση προσκόμισης των εγγράφων που αποδεικνύουν την

πλαστικότητα και ονομαστική αναφορά των μαρτύρων και των άλλων αποδεικτικών μέσων από αυτόν που προβάλλει τον ισχυρισμό για την πλαστικότητα της διαθήκης, διότι κάτι τέτοιο δεν απαιτείται από το άρθρο 216 του ίδιου Κώδικα για το ορισμένο και παραδεκτό της αγωγής, το οποίο άρθρο έχει εφαρμογή μόνο όταν ο ισχυρισμός πλαστικότητας προβάλλεται κατ' ένσταση ή με παρεμπόμπουσα αγωγή και σκοπεύει στην αποτροπή της στρενωδικίας και παρελκύσεως της εκκρεμούς δίκης (ΟΛΑΠ 23/1999 ΕΛΔνη 2000.29, ΕφΑθ 3183/2006 ό.π., Κ. Παπαδόπουλου, «Αγωγές Κληρονομικού Δικαίου», έκδοση 1994, τόμος Πρώτος, σελ. 237). Όπως δε προκύπτει από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 96 παρ. 1, 98 περ. β' και 460 ΚΠολΔ, για την προσβολή της διαθήκης ως πλαστής απαιτείται ειδική πληρεξουσιότητα του πληρεξουσίου δικηγόρου, η έλλειψη της οποίας αναπληρώνεται με την έγκριση του ενάγοντος, που μπορεί να είναι ρητή ή σιωπηρή και να συνάγεται από την αυτοπρόσωπη εμφάνιση του στο ακροατήριο με τον πληρεξούσιο δικηγόρο (ΕφΑθ 3317/1990 ΕΛΔνη 1991.150). Τέτοια όμως πληρεξουσιότητα δεν απαιτείται όταν έχει υποβληθεί αρμοδίως σχετική μήνυση (ΕφΑθ 819/2003 ΤΝΠ Νόμος, ΕφΑθ 7338/1998 αδημ., ΕφΑθ 7048/1996 ΕΛΔνη 1997.1669, Κ. Παπαδόπουλου, ό.π. σελ. 238).

- Κατά το άρθρο 70 του ΚΠολΔ "όποιος έχει έννομο συμφέρον να αναγνωριστεί η ύπαρξη ή μη ύπαρξη κάποιας έννομης σχέσης, μπορεί να εγείρει σχετική αγωγή". Η διάταξη αυτή με την οποία προβλέπονται οι διαδικαστικές προϋποθέσεις της παροχής έννομης προστασίας είναι δικονομικού και όχι ουσιαστικού δικαίου. Το έννομο συμφέρον αποτελεί ειδική προϋπόθεση του παραδεκτού της αγωγής, που πρέπει να υφίσταται κατά το χρόνο συζήτησης της αγωγής (αλλά και σε κάθε στάση της δίκης) και να είναι άμεσο, υπό την έννοια ότι η έννομη προστασία, που ζητείται με τη μορφή έκδοσης αναγνωριστικής απόφασης, να αποτελεί πρόσφορο και μοναδικό (όχι όμως απαραίτητως και το μείζον) ένδικο μέσο για την εξάλειψη της αβεβαιότητας, που δυσχεραίνει την άσκηση των δικαιωμάτων του ενάγοντος ή προκαλεί άλλο κίνδυνο στα έννομα συμφέροντα του (ΑΠ 640/2003 ΕΛΔνη 45.1347, ΑΠ 638/2003 ΕΛΔνη 45.1044, ΑΠ 541/2003 ΕΛΔνη 45.1370).

- Για να διαγνωσθεί αν η άνω διαθήκη έχει γραφεί ιδιοχείρως από τη διαθέτρια και έχει υπογραφεί από την ίδια, απαιτούνται ιδιάζουσες γνώσεις επιστήμης και δη γραφολογίας (άρθρ. 368 επ. ΚΠολΔ), κρίνεται απαραίτητο να διαταχθεί η επανάληψη της συζητήσεως της υποθέσεως κατ' άρθρο 254 του ΚΠολΔ (βλ. ΕφΘεσ 91/2009 ΕφΑΔ 2009.1101, ΕφΑθ 633/2009, ΕφΑθ 2516/2008 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ) προκειμένου να διενεργηθεί γραφολογική πραγματογνωμοσύνη, που θα γίνει κατά τον αναφερόμενο στο διατακτικό τρόπο, αναβαλλομένης της εκδόσεως οριστικής απόφασης (ΑΠ 1474/1990 ΕΕΝ 1991. 629, ΑΠ 418/1990 ΕΛΔνη 31.1026).

Διατάξεις:

ΑΚ: 174, 180, 1716, 1718, 1721, 1771, 1774, 1787,

ΚΠολΔ: 68, 70, 189, 191, 216, 463,

ΠΚ: 216,

Δημοσίευση: INLAW 2010

Διαθήκη - Ακύρωση διαθήκης

Δικαστήριο: Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών

Αριθμός απόφασης: 933

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Ανικανότητα για σύνταξη διαθήκης. Αγωγή ακύρωσης διαθήκης.

- Η κατά το άρθρο 1724 ΑΚ δημόσια διαθήκη, που συντάσσεται ενώπιον συμβολαιογράφου, έχει την αυξημένη αποδεικτική δύναμη του δημοσίου εγγράφου, την οποία ρυθμίζουν τα άρθρα 438, 440 και 441 ΚΠολΔ. Περαιτέρω, από τη διάταξη

του άρθρου 1719 ΑΚ, όπως ισχύει μετά την τροποποίηση της από το άρθρο 30 του Ν. 2447/1996, σύμφωνα με την οποία «ανίκανοι να συντάσσουν διαθήκη είναι: 1)... 2)... 3) όσοι κατά το χρόνο σύνταξης της διαθήκης δεν έχουν συνείδηση των πράξεων τους ή βρίσκονται σε ψυχική ή διανοητική διαταραχή που περιορίζει αποφασιστικά τη λειτουργία της βούλησης τους», προκύπτει ότι με αυτήν προβλέπονται δύο περιπτώσεις ανικανότητας προς σύνταξη διαθήκης, δηλαδή: α) η έλλειψη συνειδήσεως των πράξεων και β) η ψυχική ή διανοητική διαταραχή που περιορίζει αποφασιστικά τη λειτουργία της βουλήσεως. Έλλειψη συνειδήσεως των πράξεων υφίσταται όταν ο διαθέτης από αίτιο νοσηρό ή μη (μέθη, ύπνωση κ.λ.π.) σε βαθμό συγχύσεως, αδυνατεί να διαγνώσει την ουσία και το περιεχόμενο της διαθήκης που συντάσσει, καθώς και τις συνέπειες που θα προκύψουν από αυτήν, χωρίς να απαιτείται γενική και πλήρης έλλειψη της συνειδήσεως, αφού αρκεί η σε μεγάλο βαθμό σύγχυση της συνειδήσεως, ενώ ψυχική ή διανοητική διαταραχή που περιορίζει σημαντικά τη λειτουργία της βουλήσεως υφίσταται όταν ο διαθέτης βρίσκεται σε διαταραχή (ψυχική ή διανοητική) που περιορίζει αποφασιστικά και δεν του επιτρέπει τον ελεύθερο προσδιορισμό της βουλήσεως του με λογικούς υπολογισμούς (ΑΠ 12/2005, ΑΠ 444/2003, ΑΠ 1360/2002, ΑΠ 1145/1999, ΕφΑθ 7893/2002). Στην περίπτωση, ειδικά, που ο διαθέτης πάσχει από ψυχική ή διανοητική διαταραχή, αν μεν πρόκειται για πάθηση περιοδικού ή παροδικού χαρακτήρα, απαιτείται και πάλι να αποδειχθεί η ψυχική ή διανοητική διαταραχή του διαθέτη κατά το χρόνο συντάξεως της διαθήκης, αν, όμως, πρόκειται για πάθηση μη ιάσιμη ή βαριά ψυχική διαταραχή, αρκεί η απόδειξη ότι ο διαθέτης κατά την εποχή περίπου της συντάξεως της διαθήκης (όχι ακριβώς και κατά το χρόνο συντάξεως) έπασχε από τη μόνιμη πνευματική νόσο (ΕφΑθ 3504/2006, ΕλΔνη 2007.576). Πάντως, η απλή νοητική μείωση, που συνοδεύει συχνά τη γήρανση, είναι φαινόμενο απολύτως φυσιολογικό και η επίκληση και η απόδειξη της δε δικαιολογεί, από μόνη της, ανικανότητα προς σύνταξη διαθήκης (ΑΠ 1680/2002, ΕλΔνη 2002.1648, ΕφΑθ 7808/2007, ΕλΔνη 2008.892). Η συνδρομή της ανικανότητας με τις ανωτέρω μορφές κρίνεται κατά τη σύνταξη της διαθήκης, ενώ η μεταγενέστερη επέλευση της ή η ύπαρξη της σε προγενέστερο χρόνο δεν ασκεί επιρροή (ΑΠ 1527/1999, ΕλΔνη 2003.328, ΑΠ 1304/1999 ΕλΔνη 2003.766, ΕφΑθ 3192/2003, ΕλΔνη 2004.569, ΕφΑθ 9243/2000, ΑρχΝομ 2002.32). Διαθήκη που συντάσσεται από τέτοιο ανίκανο προς σύνταξη διαθήκης πρόσωπο είναι αυτοδικαίως άκυρη και θεωρείται εξ αρχής ως μη γενομένη (άρθρα 1718,180 ΑΚ) και καθένας που έχει έννομο συμφέρον, μπορεί να ζητήσει με αγωγή να αναγνωρισθεί ότι η εν λόγω διαθήκη είναι άκυρη (ο.α. ΑΠ 1304/1999, ΑΠ 754/1995, ΕΕΝ 1996.654). Η ικανότητα προς σύνταξη διαθήκης, κατά τεκμήριο υφίσταται και συνεπώς αυτός που επικαλείται το αντίθετο του τεκμηρίου βαρύνεται με την απόδειξη του (ΕφΑθ 3192/2003, ΕλΔνη 2004.569). Η βεβαίωση του συμβολαιογράφου σε δημόσια διαθήκη για εχεφροσύνη του διαθέτη, ήτοι περί της ικανότητας αυτού να συντάξει διαθήκη κατά το άρθρο 1719 περ. 3 ΑΚ αποτελεί υποκειμενική κρίση και αντίληψη αυτού και μπορεί να ανατραπεί με απλή απόδειξη για το αντίθετο, χωρίς να απαιτείται να προσβληθεί η διαθήκη για πλαστότητα (ΑΠ 964/2005, ΕλΔνη 2005.1451, ΕφΑθ 306/2008, ΕλΔνη 2008.888, ΕφΑθ 460/2008, ΕλΔνη 2008.890, ΕφΑθ 826/1999, ΕλΔνη 2001.1392, ΕφΑθ 4756/1992, ΕλΔνη 1996.1141). Ο συμβολαιογράφος δεν είναι ειδικός για τη διάγνωση της ψυχοδιανοητικής καταστάσεως του διαθέτη. Αυτό το οποίο είναι δυνατό να υποπέσει στην αντίληψη του είναι μόνο τα έκδηλα συμπτώματα μιας ορισμένης παθολογικής καταστάσεως. Για το λόγο αυτό και η βεβαίωση για ανυπαρξία οποιασδήποτε πνευματικής νόσου ικανής να αποστερήσει το διαθέτη από τη λογική του, καθώς και για πλήρη επίγνωση των πράξεων του κατά το χρόνο δηλώσεως της βουλήσεως του, αποδεικνύει ότι πάντως δεν υπήρχαν στο

πρόσωπο του έκδηλα συμπτώματα ψυχοδιανοητικής καταστάσεως (ΕφΑθ 9243/2000, ΑρχΝομ 2002.32).

Διατάξεις:

ΑΚ: 180, 1718, 1719, 1724,

ΚΠολΔ: 438, 440, 441,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Διαθήκη - Ερμηνεία διαθήκης

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 1999

Έτος: 2009

Σύντομη Περίληψη:

- Ερμηνεία διαθήκης. Μη λήψη υπόψη πραγμάτων. Αποδοχή πραγμάτων παρά το νόμο που έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης ως αληθινών χωρίς απόδειξη. Μη λήψη υπόψη αποδεικτικών μέσων.

-Από τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 173 και 1781 επ. του ΑΚ, προκύπτει ότι στην ερμηνεία των διαθηκών αναζητείται, χωρίς προσήλωση στις λέξεις, η αληθινή βούληση του διαθέτη, σκοπούμενη από, άποψη υποκειμενική και όχι αντικειμενική, κατά την έννοια της οποίας η βούληση αυτή θα προσδιοριζόταν κατά τις αντιλήψεις τρίτων, σύμφωνα με τη συναλλακτική καλή πίστη, την προβλεπόμενη οπότε ο άρθρο 200 του ίδιου Κώδικα, το οποίο όμως δεν έχει εφαρμογή στην ερμηνεία διαθηκών. Εξάλλου, έδαφος για τέτοια ερμηνεία, που θα αποβλέπει στην αναζήτηση βούλησης διαφορετικής από εκείνη, η οποία εκφράστηκε με τις λέξεις που χρησιμοποίησε ο διαθέτης, δεν παρέχεται όταν, κατά την κρίση του δικαστηρίου της ουσίας, η διατύπωση που έγινε με τις παραπάνω λέξεις είναι απόλυτα σαφής και αποδίδει με πληρότητα αυτό που ο διαθέτης θέλησε. Η κρίση του δικαστηρίου της ουσίας περί της ύπαρξης ή όχι ανάγκης προσφυγής στις αμέσως πιο πάνω ερμηνευτικές διατάξεις, καθώς και περί της αληθινής βούλησης του διαθέτη, ως αναγόμενη στην εκτίμηση πραγμάτων, δεν υπόκειται σε αναιρετικό έλεγχο. Τότε μόνο συγχωρείται η προσφυγή σε γεγονότα και στοιχεία εκτός διαθήκης, όταν το πιο πάνω δικαστήριο κρίνει, ότι η δήλωση της τελευταίας βούλησης εμφανίζει ασαφή και αμφίβολα σημεία, που χρειάζονται για την αποσαφήνισή τους ερμηνεία προς το σκοπό της εξεύρεσης της αληθινής βούλησης του διαθέτη.

-Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 8 ΚΠολΔ ιδρύεται λόγος αναίρεσης όταν το δικαστήριο της ουσίας παρά το νόμο έλαβε υπόψη πράγματα που δεν προτάθηκαν ή δεν έλαβε υπόψη πράγματα που προτάθηκαν και έχουν ουσιώδη επιρροή στην έκβαση της δίκης. Πράγματα, υπό την έννοια της πιο πάνω διάταξης, θεωρούνται οι ασκούντες ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης αυτοτελείς ισχυρισμοί των διαδίκων, που, υπό την προϋπόθεση της νόμιμης πρότασής τους, θεμελιώνουν ιστορικά το αίτημα της αγωγής, ανταγωγής, ένστασης ή αντένστασης ουσιαστικού ή δικονομικού δικαιώματος. (ΟΛΑΠ 25/2003, 12/2000 και 3/1997), όχι δε και εκείνοι που συνέχονται με την ιστορική βάση της αγωγής και αποτελούν άρνηση αυτής, ούτε και εκείνοι που δεν έχουν αυτοτέλεια και αποτελούν επιχειρήματα νομικά ή πραγματικά, τα οποία αντλούνται από το νόμο ή από την εκτίμηση των αποδείξεων (ΟΛΑΠ 469/1984, ΑΠ 1121/1998), έστω και αν τα τελευταία διατυπώνονται υπό τη μορφή λόγου έφεσης (ΑΠ 1274/1994). Πράγματα, επίσης, κατά την έννοια της αμέσως πιο πάνω διάταξης, αποτελούν και οι λόγοι έφεσης που περιέχουν παράπονα κατά της πρωτοβάθμιας κρίσης. (ΟΛΑΠ 11/1996).

-Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ.10 ΚΠολΔ, όπως ήδη ισχύει από 1.1.2002 (άρθρο 15 του Ν. 2943/2001), αναίρεση επιτρέπεται αν το δικαστήριο παρά το νόμο δέχθηκε πράγματα που έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης ως

αληθινά χωρίς απόδειξη. Ο λόγος αυτός της αναίρεσης ιδρύεται, όταν το δικαστήριο της ουσίας δέχεται πράγματα, δηλαδή, αυτοτελείς πραγματικούς ισχυρισμούς, που τείνουν σε θεμελίωση, κατάλυση ή παρακώλυση του δικαιώματος που ασκείται με την αγωγή, ένσταση, ή αντένσταση, χωρίς να έχει προσκομιστεί καμιά απόδειξη γι' αυτά- πράγματα-ή όταν δεν εκθέτει από ποια αποδεικτικά στοιχεία άντλησε την απόδειξη για τα εν λόγω πράγματα.

-Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 335, 338-341 και 346 ΚΠολΔ προκύπτει, ότι το δικαστήριο της ουσίας, προκειμένου να σχηματίσει τη δικανική του πεποίθηση για τη βασιμότητα των πραγματικών ισχυρισμών των διαδίκων, που ασκούν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης, υποχρεούται να λαμβάνει υπόψη όλα τα αποδεικτικά μέσα που επικαλούνται να προσκομίζουν οι διάδικοι, η παράβαση δε της υποχρέωσης αυτής του δικαστηρίου ιδρύει τον αναιρετικό λόγο από τον αριθμό 11 περίπτ. γ' του άρθρου 559 ΚΠολΔ. Για την ίδρυση του αναιρετικού αυτού λόγου απαιτείται όχι μόνο η προσκομιδή, αλλά και η σαφής και ορισμένη επίκληση των αποδεικτικών μέσων στο δικαστήριο της ουσίας από μέρους του αναιρεσιόντα. Η επίκληση αυτή μπορεί να γίνει είτε με τις προτάσεις της συζήτησης μετά τη οποία εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση, είτε με αναφορά δια των προτάσεων αυτών σε συγκεκριμένο μέρος των προσκομιζόμενων προτάσεων προηγούμενης συζήτησης, όπου γίνεται σαφής και ορισμένη επίκληση των αποδεικτικών μέσων (ΟΛΑΠ 14/2005, ΟΛΑΠ 9/2000).

Διατάξεις:

ΑΚ: 173, 200, 1781 επ.,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 8, 559 αριθ. 10, 559 αριθ. 11γ,

Δημοσίευση: INLAW 2009 * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 135

Διαθήκη - Ιδιόγραφη διαθήκη

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 1811

Έτος: 2009

Σύντομη Περίληψη:

- Ιδιόγραφη διαθήκη. Παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου. Έλλειψη νόμιμης βάσης.

- Κατά μεν τη διάταξη του άρθρου 1721 παρ. 1 ΑΚ, η ιδιόγραφη διαθήκη γράφεται ολόκληρη με το χέρι του διαθέτη, χρονολογείται και υπογράφεται από αυτόν. Από τη χρονολογία πρέπει να προκύπτει η ημέρα, ο μήνας και το έτος, κατά δε τη διάταξη της παρ.3 του ίδιου άρθρου, ψευδής ή εσφαλμένη χρονολογία δεν επάγεται μόνη της ακυρότητα της ιδιόγραφης διαθήκης. Από τις διατάξεις αυτές και το συνδυασμό τους με τη διάταξη του άρθρου 1718 του ίδιου Κώδικα, με την οποία ορίζεται ότι, διαθήκη, για τη σύνταξη της οποίας δεν τηρήθηκαν οι διατάξεις των άρθρων 1719 έως 1757 είναι άκυρη, εφόσον ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά, συνάγεται ότι, η ατελής ή ελλιπής, ως προς ένα ή περισσότερα από τα αναγκαία στοιχεία της, χρονολογία ιδιόγραφης διαθήκης, εξομοιώνεται προς την παντελώς ελλείπουσα χρονολογία και συνεπάγεται την ακυρότητα της διαθήκης, εκτός εάν το στοιχείο που λείπει μπορεί να αναπληρωθεί επιτρεπτός από το όλο περιεχόμενο της διαθήκης καθεαυτό ή σε συνάρτηση με άλλα εκτός αυτού στοιχεία, τα οποία λαμβάνονται υπόψη προς αποσαφήνιση εκείνων που είτε αναφέρονται ως προς την χρονολογία είτε συνάγονται από το κείμενο της διαθήκης.

- Ιδρύεται ο από τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 1 περ. α ΚΠολΔ, προβλεπόμενος λόγος αναίρεσης, αν παραβιάστηκε κανόνας δικαίου, όταν, για την εφαρμογή κανόνα ουσιαστικού δικαίου, το δικαστήριο απαιτήσε περισσότερα στοιχεία ή αρκέσθηκε σε λιγότερα στοιχεία από εκείνα που απαιτεί ο νόμος, καθώς και αν το δικαστήριο

προσέδωσε στον εφαρμοστέο κανόνα έννοια διαφορετική από την αληθινή. Στην περίπτωση που το δικαστήριο έκρινε κατ' ουσία την υπόθεση, η παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου κρίνεται ενόψει των πραγματικών περιστατικών που ανελέγκτως δέχτηκε ότι αποδείχθηκαν το δικαστήριο της ουσίας και της υπαγωγής αυτών στο νόμο, ιδρύεται δε ο λόγος αυτός όταν το δικαστήριο εφάρμοσε το νόμο, παρότι τα πραγματικά περιστατικά που δέχτηκε ότι αποδείχθηκαν δεν ήταν αρκετά για την εφαρμογή του ή δεν εφάρμοσε το νόμο, παρότι τα πραγματικά περιστατικά που δέχτηκε αρκούσαν για την εφαρμογή του, καθώς και όταν προέβη σε εσφαλμένη υπαγωγή των πραγματικών περιστατικών σε διάταξη στο πραγματικό της οποίας αυτά δεν υπάρχουν.

- Κατά την έννοια της διάταξης του άρθρου 559 αριθ. 19 ΚΠολΔ, η απόφαση δεν έχει νόμιμη βάση όταν στο αιτιολογικό, που συνιστά την ελάχιστο πρόταση του δικανικού συλλογισμού, δεν αναφέρονται καθόλου ή αναφέρονται ανεπαρκώς ή αντιφατικώς τα πραγματικά περιστατικά στα οποία το δικαστήριο της ουσίας στήριξε την κρίση του επί ζητήματος με ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης και έτσι δεν μπορεί να ελεγχθεί αν στη συγκεκριμένη περίπτωση συνέτρεχαν οι όροι του κανόνα ουσιαστικού δικαίου που εφαρμόστηκε ή δεν συνέτρεχαν οι όροι εκείνου που δεν εφαρμόστηκε. Ως ζητήματα δε, σε σχέση με τα οποία η έλλειψη, η αντιφατικότητα ή η ανεπάρκεια των αιτιολογιών στερεί από νόμιμη βάση την απόφαση, νοούνται οι αυτοτελείς πραγματικοί ισχυρισμοί των διαδίκων, που συγκροτούν την ιστορική βάση αγωγής, ανταγωγής ένστασης ή αντένστασης και όχι ελλείψεις που ανάγονται σε επιχειρήματα, νομικά ή πραγματικά, τα οποία αντλούνται από το νόμο ή από την εκτίμηση των αποδείξεων.

Διατάξεις:

ΑΚ: 1718, 1719, 1721, 1757,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 1, 559 αριθ. 19,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Διαθήκη - Ιδιόγραφη διαθήκη

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 93

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Ιδιόγραφη διαθήκη. Μη λήψη υπόψη πραγμάτων. Μη λήψη υπόψη αποδεικτικών μέσων.

- Από τις διατάξεις των άρθρων 1718, 1721 παρ. 1 εδ. α και 180 ΑΚ συνάγεται ότι η ιδιόγραφη διαθήκη, η οποία δεν έχει γραφεί ολόκληρη, χρονολογηθεί και υπογραφεί με το χέρι του διαθέτη, αλλά με το χέρι άλλου προσώπου, είναι άκυρη. Την ακυρότητα δε αυτής μπορεί να προτείνει καθένας που έχει έννομο συμφέρον. Από τις διατάξεις αυτές ακόμη σαφώς προκύπτει, ότι για το κύρος της διατάξεως τελευταίας βουλήσεως είναι υποχρεωτική η τήρηση συγκεκριμένου τύπου, ο οποίος προβλέπεται από τις σχετικές διατάξεις του ΑΚ που είναι αποκλειστικές και αποκλείουν κάθε άλλο τύπου που δεν αναγράφεται σ' αυτές.

- Δεν ιδρύεται ο από το άρθρο 559 αρ. 8 περ. β ΚΠολΔ λόγος αναιρέσεως για τη μη λήψη υπόψη πραγμάτων που προτάθηκαν και έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης, όταν ο φερόμενος ως αγνοηθείς ισχυρισμός δεν είναι νόμιμος. Στην προκειμένη περίπτωση, με τον πρώτο, κατά το πρώτο μέρος του, λόγο της αναίρεσης, από τον αριθμό 8 περ. β του άρθρου 559 ΚΠολΔ, η αναιρεσείουσα προβάλλει την αιτίαση, ότι το Εφετείο δεν έλαβε υπόψη τον νομίμως προταθέντα απ'αυτήν ουσιώδη ισχυρισμό, κατά τον οποίο, ενόψει του ότι η ως άνω ιδιόγραφη διαθήκη δημοσιεύθηκε νόμιμα, και ουδέποτε προσεβλήθη, είναι καθόλα ισχυρή και παράγει

όλες τις έννομες συνέπειες της και άρα υπάρχει το απαιτούμενο έννομο συμφέρον. Ο ισχυρισμός αυτός όμως, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, δεν είναι νόμιμος και, συνεπώς, ο ερευνώμενος λόγος αναίρεσης είναι απαράδεκτος.

- Κατά το άρθρο 559 αρ. 11 περ. γ ΚΠολΔ, αναίρεση επιτρέπεται αν το δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη αποδεικτικά μέσα που οι διάδικοι επικαλέστηκαν και προσκόμισαν. Από τη διάταξη αυτή προκύπτει, ότι ο λόγος αυτός της αναίρεσης πλήττει την προσβαλλόμενη απόφαση για σφάλματα τα οποία έχουν γίνει κατά την έρευνα της αλήθειας ή όχι των πραγματικών περιστατικών, δηλαδή τα σφάλματα αυτά αναφέρονται στα αποδεικτικά στοιχεία, με βάση τα οποία καταστρώνεται η ελάσσων πρόταση του νομικό συλλογισμού.

Διατάξεις:

ΑΚ: 180, 1718, 1721,

ΚΠολΔ: 443, 559 αριθ. 8, 559 αριθ. 11γ,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Δικαιοπραξία - Δήλωση βούλησης από πρόσωπο χωρίς συνείδηση των πράξεών του

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 1041

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Σύμβαση μίσθωσης. Άκυρη δήλωση βούλησης. Ψυχική ή διανοητική διαταραχή. Παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου. Έλλειψη νόμιμης βάσης. Μη λήψη υπόψη αποδεικτικών μέσων. Παραμόρφωση περιεχομένου εγγράφου.

-Κατά το άρθρο 131 ΑΚ, όπως ίσχυε κατά το χρόνο κατάρτισης των ένδικων δικαιοπραξιών (11-10-1999 και 30-4-2001), ήτοι μετά την αντικατάστασή του με το άρθρο 16 Ν 2447/1996, "η δήλωση βούλησης είναι άκυρη αν κατά τον χρόνο που έγινε το πρόσωπο δεν είχε συνείδηση των πράξεών του ή βρισκόταν σε ψυχική ή διανοητική διαταραχή που περιόριζε αποφασιστικά τη λειτουργία της βούλησής του", ενώ πριν την ως άνω νομοθετική μεταβολή το δεύτερο εδάφιο της διάταξης διατυπώνονταν ως "η δήλωση βούλησης είναι άκυρη, αν κατά το χρόνο που έγινε, το πρόσωπο ... δεν είχε τη χρήση του λογικού επειδή έπασχε από πνευματική ασθένεια". Στην ανωτέρω λεκτική μεταβολή, ο νομοθέτης προέβη (όπως και στην αντίστοιχη νέα διάταξη του άρθρου 1666 ΑΚ για τη δικαστική συμπαράσταση) με το σκοπό χρήσης της ορθής ορολογίας "ψυχική ή διανοητική διαταραχή", αντί της πνευματικής ασθένειας" και "περιόριζε αποφασιστικά τη λειτουργία της βούλησής του", αντί της "δεν είχε τη χρήση του λογικού", έτσι ώστε να είναι κατανοητό το κείμενο του νόμου από τους μη ειδικούς, συγχρόνως όμως να εκφράζουν οι νέοι όροι όλες τις καταστάσεις που στο προϊσχύον δίκαιο αποδίδονταν με τους ανωτέρω όρους. Από τη διάταξη αυτή του άρθρου 131 ΑΚ συνάγεται ότι η δήλωση είναι άκυρη, αν κατά το χρόνο που έγινε, ο δηλών από τις άνω αιτίες δεν είχε έλλογη κρίση, που να επιτρέπει τον ελεύθερο προσδιορισμό της βούλησης με λογικούς υπολογισμούς και αδυνατεί να διαγνώσει το περιεχόμενο και την ουσία της δικαιοπραξίας που επιχειρεί και τις συνέπειες που θα προκύψουν από αυτή. Η ρύθμιση αναφέρεται στην ανικανότητα κατά τη στιγμή της δήλωσης βούλησης για τη συγκεκριμένη δικαιοπραξία που προσβάλλεται (ΑΠ 48/2009, 12/2005).

- Ο αναιρετικός έλεγχος της απόφασης από τον λόγο του αριθμού 1 του άρθρου 559 ΚΠολΔ για παράβαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου, ασκείται με βάση τον κανόνα που ίσχυε κατά το χρόνο σύστασης της ένδικης σχέσης. Προς εξεύρεση της παραβίασης ελέγχεται ο δικανικός συλλογισμός που διατυπώνεται στην προσβαλλόμενη απόφαση και ο αναιρετικός λόγος απορρίπτεται, αν, με βάση τις

πραγματικές παραδοχές του δικαστηρίου της ουσίας, επέρχεται η έννομη συνέπεια που δέχθηκε το δικαστήριο της ουσίας, κατ' εφαρμογή του προσήκοντος στη σχέση κανόνα δικαίου. Η παράβαση, εξάλλου, των διδαγμάτων της κοινής πείρας αποτελεί λόγο αναίρεσης μόνο αν τα διδάγματα αυτά αφορούν την ερμηνεία κανόνων δικαίου ή την υπαγωγή των πραγματικών γεγονότων σ' αυτούς.

- Κατά τη διάταξη δε του άρθρου 559 αρ 19 ΚΠολΔ, αναίρεση επιτρέπεται αν η απόφαση δεν έχει νόμιμη βάση και ιδίως αν δεν έχει καθόλου αιτιολογίες, ή έχει αντιφατικές ή ανεπαρκείς σε ζητήματα που ασκούν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Από τη διάταξη αυτή που αποτελεί κύρωση της παράβασης του άρθρου 93 παράγραφος 3 του Συντάγματος, προκύπτει ότι ο προβλεπόμενος από αυτή λόγος αναίρεσης ιδρύεται όταν δεν προκύπτουν επαρκώς από τις παραδοχές της τα περιστατικά που είναι αναγκαία, στη συγκεκριμένη περίπτωση, για την κρίση του δικαστηρίου περί της συνδρομής των νόμιμων όρων και προϋποθέσεων της διάταξης που εφαρμόστηκε ή περί της μη συνδρομής τούτων, η οποία αποκλείει την εφαρμογή της, καθώς και όταν η απόφαση έχει ανεπαρκείς ή αντιφατικές αιτιολογίες σχετικά με το χαρακτηρισμό των περιστατικών που έγιναν δεκτά και έχουν ουσιώδη επιρροή στην έκβαση της δίκης.

-Ο αναιρετικός λόγος του άρθρου 559 αρ. 11 περ. γ' ΚΠολΔ ιδρύεται όταν το δικαστήριο της ουσίας δεν έλαβε υπόψη αποδεικτικά μέσα που οι διάδικοι επικαλέστηκαν και προσκόμισαν είτε προς άμεση απόδειξη, είτε για τη συναγωγή δικαστικών τεκμηρίων. Εξάλλου, κατά την έννοια του πιο πάνω εδαφίου για την ίδρυση του λόγου αυτού αναίρεσης αρκεί και μόνη η ύπαρξη αμφιβολιών για τη λήψη υπόψη από το δικαστήριο προσκομισθέντων με επίκληση αποδεικτικών μέσων, τα οποία το δικαστήριο έχει υποχρέωση να λαμβάνει υπόψη κατά τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 335, 338, 339, 341 και 346 ΚΠολΔ (ΟΛΑΠ 2/2008).

- Ο προβλεπόμενος από το άρθρο 559 αριθμός 20 ΚΠολΔ λόγος αναιρέσεως για παραμόρφωση του περιεχομένου εγγράφου ιδρύεται, όταν το δικαστήριο της ουσίας υπέπεσε σε διαγνωστικό σφάλμα, αναγόμενο δηλαδή στην ανάγνωση του εγγράφου με την παραδοχή ότι περιέχει περιστατικά προδήλως διαφορετικά από εκείνα που πράγματι περιλαμβάνει, όχι δε και όταν από το περιεχόμενο του εγγράφου, το οποίο σωστά διέγνωσε, συνάγει αποδεικτικό πόρισμα διαφορετικό από εκείνο που ο αναιρεσείων θεωρεί ορθό. Πράγματι, στην τελευταία περίπτωση πρόκειται για παράπονο αναφερόμενο στην εκτίμηση πραγματικών γεγονότων, η οποία εκφεύγει από τον αναιρετικό έλεγχο. Πάντως για να θεμελιωθεί ο προαναφερόμενος λόγος αναιρέσεως θα πρέπει το δικαστήριο της ουσίας να έχει στηρίξει το αποδεικτικό του πόρισμα αποκλειστικά ή κατά κύριο λόγο στο έγγραφο, το περιεχόμενο του οποίου φέρεται ότι παραμορφώθηκε, όχι δε όταν το έχει συνεκτιμήσει απλώς μαζί με άλλα αποδεικτικά μέσα, χωρίς να εξαιρεί το έγγραφο, αναφορικά με το πόρισμα στο οποίο κατέληξε για την ύπαρξη ή μη του αποδεικτέου γεγονότος (ΟΛΑΠ 2/2008).

Διατάξεις:

ΑΚ: 131, 158, 574, 1666,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 1, 559 αριθ. 11γ, 559 αριθ. 19, 559 αριθ. 20, 562,

ΠΔ: 34/1995,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Δουλεία - Δουλεία οδού

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 1335

Έτος: 2010

Σύντομη Περίληψη:

- Σύσταση δουλείας. Μεταγραφή. Περιεχόμενο δουλείας. κοινής χρήσης πράγματα. Δρόμοι.

- Από τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 1118 και 1121 εδάφ. α' του ΑΚ προκύπτει, ότι η πραγματική δουλεία είναι εμπράγματο δικαίωμα σε ακίνητο υπέρ του κυρίου άλλου ακινήτου, που του παρέχει κάποια ωφέλεια, συνιστώμενο με δικαιοπραξία ή με χρησικτησία. Εξάλλου, κατά μεν τη διάταξη του άρθρου 1192 του ΑΚ, μεταγράφονται στο γραφείο μεταγραφών της περιφέρειας του ακινήτου: 1. οι εν ζωή δικαιοπραξίες, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι αιτία θανάτου δωρεές, με τις οποίες συνιστάται, μετατίθεται, καταργείται εμπράγματο δικαίωμα (εμπράγματα δικαιοπραξίες) πάνω σε ακίνητο ..., κατά δε τη διάταξη του άρθρου 1198 του ίδιου Κώδικα, χωρίς μεταγραφή στις περιπτώσεις των άρθρων 1192 εδάφια 1 έως 4 και 1193, δεν επέρχεται η μεταβίβαση της κυριότητας του ακινήτου ή η σύσταση, μετάθεση, κατάργηση εμπράγματος δικαίωματος πάνω στο ακίνητο. Από τη διάταξη, επίσης, του άρθρου 1194 του ΑΚ, με σαφήνεια προκύπτει, ότι όταν, με το ίδιο συμβολαιογραφικό έγγραφο, καταρτίζονται δύο δικαιοπραξίες, οι οποίες είναι, κατά νόμο, μεταγραφτέες, πρέπει η καθεμιά απ' αυτές να μεταγράφεται χωριστά. Από το συνδυασμό των αμέσως πιο πάνω διατάξεων με εκείνες των άρθρων 1205 του ΑΚ, που ρυθμίζει τη συρροή πολλών μεταγραφών, 18, 19 και 20 του ΒΔ/τος 533/1963, που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 10 του ΝΔ 4201/1961 "περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του οργανισμού των υποθηκοφυλακείων του Κράτους κ.λ.π.", με τις οποίες ορίζεται ο τρόπος με τον οποίο επιδιώκεται από τον ενδιαφερόμενο η μεταγραφή, τα έγγραφα στοιχεία τα οποία πρέπει να προσκομιστούν από τον ίδιο στον οικείο υποθηκοφύλακα, η από τον τελευταίο τήρηση ειδικού ευρετηρίου μεταγραφών και, ειδικότερα, το διάγραμμα κάθε σελίδας του ευρετηρίου αυτού και τα αναγραφόμενα σε κάθε στήλη στοιχεία, τα οποία για την πέμπτη μεν στήλη είναι το αντικείμενο της πράξης (σύσταση, μετάθεση, αλλοίωση ή κατάργηση εμπράγματος δικαίωματος ...), και εάν πρόκειται περί εκποίησης ή κτήσης η αιτία αυτής, για την έκτη δε στήλη "αμοιβαίως παραπομπάι εις ετέρας πράξεις αφορώσας εις το αυτό ακίνητον...", προκύπτει, ότι, όταν με το ίδιο έγγραφο καταρτίζονται δύο δικαιοπραξίες (περί ακινήτου) για τις οποίες απαιτείται μεταγραφή, η καθεμιά απ' αυτές πρέπει να καταχωρίζεται διακεκριμένα και στις μερίδες και των δύο συμβαλλομένων, εφόσον πρόκειται για διμερή δικαιοπραξία. Στην περίπτωση, επομένως, της σύστασης δουλείας με δικαιοπραξία, με την οποία συγχρόνως συνιστάται ή μετατίθεται και άλλο εμπράγματο δικαίωμα, για την κτήση της δουλείας προσ απαιτείται η μεταγραφή της συστατικής αυτής δικαιοπραξίας, ειδικά και ανεξάρτητα από τη μεταγραφή της εν λόγω δικαιοπραξίας ως προς τη σύσταση, μετάθεση κ.λ.π. του άλλου εμπράγματος δικαίωματος. Με τα δεδομένα αυτά, η παράλειψη της ιδιαίτερης μεταγραφής της συστατικής της δουλείας δικαιοπραξίας αποστερεί στην τελευταία τόσο της ικανότητάς της προς εμπράγματα ενέργεια, δηλαδή την κτήση του δικαίωματος της δουλείας, όσο και της ιδιότητάς της ως νόμιμου ή νομιζόμενου τίτλου προς κτήση του εμπράγματος αυτού δικαίωματος με τακτική χρησικτησία. Τέλος, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 25 παρ. 1 του Ν. 1577/1985 "Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός", που τέθηκε σε ισχύ από τις 19-2-1986, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 35 του ίδιου νόμου και ισχύει και σε οικισμούς χωρίς εγκεκριμένο σχέδιο σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 28 παρ. 3 του νόμου αυτού: "Απαγορεύεται η σύσταση δουλειών, οι οποίες συνεπάγονται περιορισμό της δυνατότητας ανέγερσης ή επέκτασης των κτιρίων ή εγκαταστάσεων, σύμφωνα με τις ισχύουσες πολεοδομικές διατάξεις. Από την απαγόρευση αυτή εξαιρείται η δουλεία διόδου, εφόσον αποτελεί τη μοναδική δίοδο προς κοινόχρηστο χώρο οικοπέδου ή κτιρίου ή αυτοτελούς από πλευράς δόμησης ορόφου.

Δικαιοπραξίες που αντιβαίνουν στις διατάξεις της παραγράφου αυτής είναι απολύτως άκυρες".

- Κατά μεν τη διάταξη του άρθρου 966 ΑΚ, εκτός συναλλαγής είναι και τα κοινής χρήσεως πράγματα, ενώ, κατά τη διάταξη του άρθρου 967 του ίδιου Κώδικα, κοινής χρήσεως πράγματα είναι μεταξύ άλλων και οι δρόμοι. Από τις διατάξεις αυτές σε συνδυασμό με εκείνες των άρθρων 968, 969 και 970 ΑΚ προκύπτει, ότι κοινής χρήσεως ή κοινόχρηστα είναι τα πράγματα, τα οποία, είτε από το νόμο, είτε από τη βούληση του ιδιοκτήτη (όπως με διαθήκη ή δωρεά) έλαβαν τον προορισμό αυτό με τη τήρηση των νόμιμων διατυπώσεων. Χαρακτηριστικό στοιχείο της κοινής χρήσεως είναι η εξυπηρέτηση του δημόσιου συμφέροντος. Το περιεχόμενο και η έκταση της κοινής χρήσεως εξαρτάται από τον προορισμό που δόθηκε στο πράγμα, την επάρκειά του και τον αριθμό των προσώπων που μετέχουν στην κοινή χρήση, όσο δε ευρύτερος είναι ο κύκλος των προσώπων που μετέχουν σ' αυτή, τόσο περισσότερο εξυπηρετείται το δημόσιο συμφέρον. Περαιτέρω, από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 369, 966-968, 972, 1033, 1134, 1169, 1192 εδάφ. α' και 1319 ΑΚ συνάγεται, ότι απώλεια της κυριότητας ακινήτου επέρχεται και με παραίτηση (εγκατάλειψη) προς το σκοπό αυτό να καταστεί αδέσποτο ή κοινόχρηστο ή και με αναγνώριση της ιδιότητας του ακινήτου ως αδεσπότη ή κοινοχρήστου, για την παραίτηση, όμως, αυτή, όπως και για την παραίτηση από κάθε άλλο εμπράγματο δικαίωμα επί ακινήτου, απαιτείται, για την ταυτότητα του νομικού λόγου, μονομερής δήλωση του κυρίου με συμβολαιογραφικό έγγραφο και μεταγραφή της δικαιοπραξίας, αφού περιέχει κατάργηση του εμπράγματος δικαιώματος της κυριότητας. Ο κύριος ακινήτου, ο οποίος προόρισε αυτό να καταστεί κοινόχρηστο ή αναγνώρισε την ιδιότητά του ως κοινοχρήστου, χωρίς, όμως, να προβεί στην περί τούτου δήλωση με συμβολαιογραφικό έγγραφο και μεταγραφή νόμιμη του τελευταίου, δεν θεωρείται ότι έχει απολέσει την κυριότητα επ' αυτού και, συνεπώς, καταρχήν δικαιούται σε άσκηση κάθε εξουσίας που απορρέει από το δικαίωμα αυτό. Μακροχρόνια, όμως, χρήση του ακινήτου με την ανοχή ή, πολύ περισσότερο, με τη συναίνεση του κυρίου, έχει ως αποτέλεσμα, ότι μπορεί να αντισταχθεί κατ' αυτού η από το άρθρο 281 ΑΚ ένσταση του γενικού δόλου (exceptio doli generalis), με την έννοια ότι δεν προσπορίζεται η κυριότητα του ακινήτου στον οικείο ΟΤΑ με χρησικτησία, αλλά απλά προστατεύεται η κοινή χρήση έναντι του κυρίου, χαρακτηριζομένου εμμέσως του ακινήτου ως κοινοχρήστου, με άμεσο επακόλουθο την απόρριψη της αγωγής του ιδιοκτήτη με την οποία αυτός επιδιώκει την άσκηση του από την κυριότητά του απορρέοντος δικαιώματος. Αυτό το τελευταίο ειδικότερα μπορεί να συμβεί και σε περίπτωση που ο χώρος έχει αφεθεί για να χρησιμεύσει ως δημοτική ή κοινοτική οδός, αφού γι' αυτές, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 4 παρ.1 του Ν. 3155/1955 "περί κατασκευής και συντηρήσεως οδών", ο οποίος, σε αντίθεση με την προηγούμενη νομοθεσία (άρθρο 1 του π.δ. 25/28 Νοεμβρίου 1929 "περί κωδικοποιήσεως των περί κατασκευής και συντηρήσεως οδών κειμένων διατάξεων", που διέκρινε τις οδούς σε εθνικές, επαρχιακές, δημοτικές ή κοινοτικές και αγροτικές), διακρίνει τους δρόμους σε εθνικούς, επαρχιακούς και δημοτικούς ή κοινοτικούς, δεν προβλέπεται ορισμένη νόμιμη διαδικασία καθορισμού και ανακήρυξής τους, όπως προβλέπεται για τις εθνικές και επαρχιακές οδούς. Έτσι, η διαπίστωση σε κάθε περίπτωση της δημιουργίας δημοτικής και κοινοτικής οδού (όπως και αγροτικής) είναι ζήτημα πραγματικό, που ερευνάται από την αρμόδια διοικητική αρχή. Η δημοτική ή κοινοτική οδός, δηλαδή, αυτή που εξυπηρετεί τις οποιασδήποτε φύσεως ανάγκες του δήμου ή της κοινότητας "εντός των διοικητικών τους ορίων", κατά το άρθρο 4 του ν. 3155/1955, που προπαρατέθηκε, αποτελεί κοινής χρήσεως και εκτός συναλλαγής πράγμα και, εφόσον δεν ανήκει στο δήμο ή κοινότητα ή ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά, ανήκει στο δημόσιο. Η εν λόγω οδός (δημοτική ή κοινοτική) αποκτά τον

προορισμό της, δηλαδή, την ιδιότητα του κοινόχρηστου και εκτός συναλλαγής πράγματος: 1) από το νόμο, δηλαδή, με το χαρακτηρισμό της ως δρόμου με πράξη της αρμόδιας διοικητικής αρχής, σύμφωνα με τις διατάξεις του σχεδίου πόλεως που περιλαμβάνει τον ιδιωτικό χώρο στο - ισχύον - ρυμοτομικό διάγραμμα του σχεδίου πόλεως, 2) από τη βούληση του ιδιοκτήτη, που πρέπει να εκδηλωθεί με νομότυπη μεταβιβαστική δικαιοπραξία κατά τους όρους του άρθρου 1033 ΑΚ (αιτιώδη συμβολαιογραφική σύμβαση) ή με διάταξη τελευταίας βούλησης ή και με μονομερή παραίτηση από την κυριότητα με το σκοπό όμως να καταστεί το συγκεκριμένο ακίνητο κοινόχρηστο, η οποία, όμως, παραίτηση πρέπει να περιβληθεί το συμβολαιογραφικό τύπο και να μεταγραφεί και 3) με την από αμνημονεύτου χρόνου αρχαιότητα (vetustas), που προβλεπόταν από το προϊσχύσαν του ΑΚ ΒΡΔ (ν.3 πανδ. 43.7, ν.2 παρ.8 πανδ. 39.3, ν.28 πανδ. 22,3), με την οποία κυρούσαν ως νόμιμη η πραγματική κατάσταση που υπήρχε πριν από τόσο χρόνο, ώστε η ζώσα γενεά να τη γνώρισε ως έχει και να μη διέδωσε παράδοση από την παρελθούσα γενεά για την ύπαρξη άλλης διαφορετικής κατάστασης. Η τελευταία δεν προβλέπεται από τον ΑΚ, διατηρείται, όμως σύμφωνα με το άρθρο 51 του Εισ. Ν.ΑΚ, η δύναμη αυτής ιδιότητα που απέκτησε το πράγμα ως κοινής χρήσεως, εφόσον πριν από την εισαγωγή του ΑΚ (23-2-1946) δύο συνεχόμενες γενεές ανθρώπων επί συνολικό διάστημα 80 ετών τουλάχιστον δεν γνώρισαν διαφορετική κατάσταση του πράγματος από την κοινοχρησία. Εκείνος, επομένως, που ισχυρίζεται, ότι κάποιο ακίνητο ή οδός είναι κοινόχρηστος χώρος και, ειδικότερα, δημοτικός ή κοινοτικός δρόμος, πρέπει, για να είναι ορισμένος ο ισχυρισμός του, να καθορίσει το νόμιμο τρόπο με τον οποίο αποκτήθηκε η ιδιότητα της κοινοχρησίας. Δεν είναι, όμως, κοινής χρήσεως, κατά την έννοια της διάταξης του άρθρου 967 ΑΚ, η ιδιωτική οδός-λωρίδα εδάφους που δημιουργήθηκε με τη συνεισφορά (παραχώρηση) εδάφους από τους ιδιοκτήτες γειτονικών ακινήτων για την εξυπηρέτηση των ίδιων, αφού μάλιστα η κυριότητα της εν λόγω οδού ανήκει σ' αυτούς που συνεισέφεραν το έδαφος ή στους καθολικούς ή ειδικούς διαδόχους τους κατά το μέρος της συνεισφοράς τους. Το αντίθετο δεν συνάγεται από τις διατάξεις των άρθρων 1192 και 1194 ΑΚ, από τις οποίες η πρώτη μεν επιβάλλει τη μεταγραφή, μεταξύ άλλων, των εμπράγματων δικαιωμάτων επί ακινήτων και η δεύτερη ορίζει πως γίνεται η μεταγραφή, ούτε από τη διάταξη του άρθρου 20 του ν.δ. της 17-7/16-8-1923 "περί σχεδίων πόλεων και κωμών κ.λ.π.", η οποία απαγορεύει τη δημιουργία με ιδιωτική βούληση κοινόχρηστων χώρων σε ιδιωτικά ακίνητα, κηρύσσει άκυρες τις μεταβιβάσεις κυριότητας παρά την απαγόρευση αυτή και αναθέτει στη διοικητική αρχή την κρίση περί του αν οι εν λόγω μεταβιβάσεις έγιναν για τον παραπάνω σκοπό και είναι άκυρες.

Διατάξεις:

ΑΚ: 281, 966, 967, 968, 969, 970, 1118, 1121, 1192, 1193, 1194,

Δημοσίευση: INLAW 2010 * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 137 * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 155

Εγγύηση - Ελευθέρωση εγγυητή

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 377

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Εγγύηση. Ελευθέρωση εγγυητή. Μη λήψη υπόψη πραγμάτων. Παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου. Ερμηνευτικοί κανόνες δικαιοπραξιών. Έλλειψη νόμιμης βάσης.
- Κατά το άρθρο 862 ΑΚ, ο εγγυητής ελευθερώνεται, εφόσον από πταίσμα του δανειστή κατέστη αδύνατη η ικανοποίησή του από τον οφειλέτη. Με τη διάταξη αυτή τίθεται ο κανόνας της ελευθέρωσης του εγγυητή, εάν από πταίσμα (δόλο ή αμέλεια,

έστω και ελαφρά) του δανειστή, κατέστη αδύνατη η ικανοποίησή του από τον οφειλέτη, ενώ η εφαρμογή της εν λόγω διατάξεως δεν αποκλείεται από τυχόν, εκ των προτέρων, παραίτηση του εγγυητή από το κατ' άρθρο 855 ΑΚ δικαίωμα διζήσεως. Λόγω του ενδοτικού χαρακτήρα της ως άνω ρυθμίσεως, ο εγγυητής μπορεί να παραιτηθεί εκ των προτέρων του θεσπιζομένου με αυτή ευεργετήματος (ελευθερώσεως), όχι όμως για την περίπτωση κατά την οποία η ικανοποίηση του δανειστή θα καταστεί αδύνατη από δόλο ή βαριά αμέλεια του τελευταίου, δοθέντος ότι, σύμφωνα με το άρθρο 332 εδ.1 ΑΚ, είναι άκυρη (174 ΑΚ) κάθε προηγούμενη συμφωνία που αποκλείει ή περιορίζει την ευθύνη από δόλο ή βαριά αμέλεια (ΟλΑΠ 6/2000, ΑΠ 512/2008, ΑΠ 573/2001). Περαιτέρω, εφόσον στον ΑΚ δεν περιλήφθηκε ορισμός της βαριάς αμέλειας, στο δικαστή της ουσίας εναπόκειται, εκτιμώντας τις περιστάσεις, να κρίνει πότε η αμέλεια είναι βαριάς μορφής (ΑΠ 573/2001).

- Ο εκ του άρθρου 559 αρ. 8 ΚΠολΔ, λόγος αναιρέσεως, ιδρύεται αν το δικαστήριο έλαβε υπόψη πράγματα που δεν προτάθηκαν ή δεν έλαβε υπόψη πράγματα που προτάθηκαν και έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Ως "πράγματα" νοούνται οι αυτοτελείς ισχυρισμοί που τείνουν στη θεμελίωση, κατάλυση ή παρακώλυση του ασκουμένου με την αγωγή, ένσταση ή αντένσταση ουσιαστικού ή δικονομικού δικαιώματος (ΟλΑΠ 9/1997, ΑΠ 625/2008, ΑΠ 328/2008). Δεν αποτελούν "πράγματα" και άρα δεν ιδρύεται ο ως άνω λόγος αναιρέσεως αν δεν ληφθούν υπόψη οι ισχυρισμοί που αποτελούν απλή ή αιτιολογημένη άρνηση της αγωγής, καθώς και οι ισχυρισμοί που συνιστούν επιχειρήματα ή συμπεράσματα των διαδίκων ή του δικαστηρίου από την εκτίμηση των αποδείξεων (ΑΠ 701/2008, ΑΠ 625/2008, ΑΠ 558/2008). Δεν ιδρύεται ο λόγος αυτός της αναιρέσεως, αν το δικαστήριο που δίκασε, έλαβε υπόψη τον ισχυρισμό που προτάθηκε και τον απέρριψε για οποιοδήποτε λόγο, τυπικό ή ουσιαστικό (ΑΠ 37/2008, ΑΠ 2102/2007, ΑΠ 2068/2007). Ο λόγος εφέσεως αποτελεί "πράγμα", υπό την ως άνω έννοια, όταν επαναφέρει προς κρίση στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο αυτοτελή πραγματικό ισχυρισμό και όχι άρνηση της αγωγής (ΑΠ 309/2009 ΑΠ 1921/2008). Σφάλματα και παραλείψεις της εκκαλουμένης αποφάσεως, που δεν προβλήθηκαν με λόγους εφέσεως, δεν επιτρέπεται να εξετασθούν αυτεπαγγέλτως από το εφετείο (ΑΠ 1779/2008).

- Ο εκ του άρθρου 559 παρ. 1 ΚΠολΔ, λόγος αναιρέσεως, για παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου, ιδρύεται αν το δικαστήριο δεν εφήρμοσε τέτοιο κανόνα, ενώ συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις της εφαρμογής του, ή αν εφήρμοσε αυτόν, ενώ δεν έπρεπε, καθώς και αν προσέδωσε στον εφαρμοστέο κανόνα έννοια διαφορετική από την αληθή (ΟλΑΠ 36/1988, ΑΠ 1186/2009, ΑΠ 1126/2009). Στην περίπτωση κατά την οποία το δικαστήριο έκρινε κατ'ουσίαν την υπόθεση, η παράβαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου κρίνεται ενόψει των πραγματικών περιστατικών που ανελέγκτως δέχθηκε το δικαστήριο της ουσίας ότι αποδείχθηκαν και της υπαγωγής αυτών στο νόμο και ιδρύεται ο λόγος αυτός αναιρέσεως, αν οι πραγματικές παραδοχές της αποφάσεως καθιστούν προφανή την παραβίαση (ΑΠ 236/2009, ΑΠ 12/2009). Ο λόγος αυτός αναιρέσεως ιδρύεται και αν παραβιάστηκαν οι ερμηνευτικοί κανόνες των δικαιοπραξιών, γενικοί (άρθρα 173 και 200 ΑΚ) και ειδικοί, όταν ο νόμος αποδίδει ορισμένη έννοια σε σιωπηρή δήλωση βουλήσεως. Παραβιάζονται δε οι ερμηνευτικοί κανόνες των δικαιοπραξιών όταν το δικαστήριο, παρά τη διαπίστωση, έστω και έμμεσα, κενού ή αμφιβολίας, σχετικά με την έννοια της δηλώσεως βουλήσεως, παραλείπει να προσφύγει σε αυτούς, για τη διαπίστωση της αληθούς εννοίας των δηλώσεων, καθώς και όταν το δικαστήριο της ουσίας δέχθηκε κενό ή ασάφεια της ερμηνευομένης δικαιοπραξίας και προσέφυγε στους κανόνες της καλής πίστεως και των συναλλακτικών ηθών, με την ερμηνεία όμως που έδωσε παραβίασε τους κανόνες αυτούς (ΑΠ 1728/2008, ΑΠ 1703/2008).

- Ο εκ του άρθρου 559 αρ. 19 του ΚΠολΔ, λόγος αναιρέσεως, για έλλειψη νόμιμης βάσεως της αποφάσεως, ιδρύεται όταν δεν προκύπτουν σαφώς από το αιτιολογικό της τα περιστατικά που είναι αναγκαία για την κρίση του δικαστηρίου, στη συγκεκριμένη περίπτωση, περί συνδρομής των νομίμων όρων και προϋποθέσεων της διατάξεως που εφαρμόστηκε ή περί της μη συνδρομής τούτων, που αποκλείει την εφαρμογή της, καθώς και όταν η απόφαση έχει ανεπαρκείς ή αντιφατικές αιτιολογίες ως προς το νομικό χαρακτηρισμό των περιστατικών που έγιναν δεκτά και έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης (ΟΛΑΠ 30/1997, ΟΛΑΠ 28/1997). Αντίθετα, δεν υπάρχει έλλειψη νόμιμης βάσεως, όταν πρόκειται για ελλείψεις αναγόμενες στην εκτίμηση των αποδείξεων και μάλιστα στην ανάλυση, στάθμιση και αξιολόγηση του εξαγόμενου από αυτές πορίσματος, γιατί στην κρίση αυτή το δικαστήριο προβαίνει ανελέγκτως, κατ' άρθρο 561 παρ.1 ΚΠολΔ, εκτός αν δεν είναι σαφές το αποδεικτικό πόρισμα και για το λόγο αυτό καθίσταται ανέφικτος ο αναιρετικός έλεγχος (ΑΠ 1206/2008, ΑΠ 358/2008, 361/2008, ΑΠ 610/2007, ΑΠ 1490/2006).

Διατάξεις:

ΑΚ: 173, 200, 855, 862,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 1, 559 αριθ. 8, 559 αριθ. 19,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Εμπορικές Μισθώσεις Ακινήτων - Αναπροσαρμογή μισθώματος

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 996

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Αναπροσαρμογή μισθώματος σε περίπτωση που δεν υπάρχει συμφωνία αναπροσαρμογής. Δικαιοπραξία που αντιβαίνει σε απαγορευτική διάταξη του νόμου.

Α

νεπίτρεπτη παραίτηση από την προστασία της νομοθεσίας περί επαγγελματικής στέγης. Παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου. Αναιρείται η προσβαλλόμενη απόφαση.

- Κατά τις διατάξεις του άρθρου 7 παράγραφοι 1 και 2 του ΠΔ 34/1995 "Κωδικοποίηση διατάξεων νόμων περί εμπορικών μισθώσεων" το μίσθωμα κατά τη σύναψη της σύμβασης καθορίζεται ελεύθερα από τους συμβαλλομένους και αναπροσαρμόζεται κατά τα χρονικά διαστήματα και το ύψος που ορίζεται στη σύμβαση. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει συμφωνία αναπροσαρμογής του μισθώματος ή αυτή έχει εξαρτηθεί από άκυρη ρήτρα, η αναπροσαρμογή γίνεται μετά διετία από την έναρξη της σύμβασης και καθορίζεται σε ποσοστό ετησίως όχι κατώτερο του έξι (6%) της αντικειμενικής αξίας του μισθίου και για τους ακάλυπτους χώρους του τέσσερα (4%) και στις περιοχές που δεν ισχύει το σύστημα αυτό, της αγοραίας αξίας τους. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι ο νόμος δίδει προβάδισμα στην ιδιωτική βούληση και ότι οι συμβαλλόμενοι έχουν πλήρη ελευθερία ως προς το χρόνο σύναψης της συμφωνίας, ως προς το περιεχόμενό της και το ύψος του κατ' αναπροσαρμογή μισθώματος, ως προς τη χρονική διάρκεια της σχετικής λειτουργίας, αφού λειτουργεί πλήρως η αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων. Περαιτέρω, κατά την παράγραφο 1 του άρθρου 5 του ΠΔ 34/1995 η μίσθωση ισχύει για δώδεκα (12) έτη, ακόμη και αν έχει συμφωνηθεί για βραχύτερο ή για αόριστο χρόνο, μπορεί όμως να λυθεί με νεότερη συμφωνία που αποδεικνύεται με έγγραφο βέβαιης χρονολογίας.

- Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 174 ΑΚ, δικαιοπραξία που αντιβαίνει σε απαγορευτική διάταξη του νόμου, αν δεν συνάγεται κάτι άλλο, είναι άκυρη. Με τη διάταξη αυτή, που αποτελεί περιορισμό της αρχής της ελευθερίας των συμβάσεων

που θεσπίστηκε με το άρθρο 361 του ίδιου κώδικα, καθιερώνεται η αρχή της ακυρότητας της δικαιοπραξίας όταν αντιβαίνει σε απαγορευτική ή επιτακτικού χαρακτήρα δημόσιας τάξης διάταξη οποιουδήποτε νόμου. Αντιβαίνει δε σε απαγορευτική διάταξη κάποιου νόμου μια δικαιοπραξία όχι μόνο όταν έρχεται σε αντίθεση με αυτόν ευθέως, αλλά και όταν επιδιώκεται με αυτή αποτέλεσμα που αποδοκιμάζεται από το νόμο. Η ακυρότητα των δικαιοπραξιών που γίνονται για περιγραφή ή καταστρατήγηση του νόμου (in fraudem legis) θεμελιώνεται στη λογική αρχή ότι ο νομοθέτης απαγορεύοντας ορισμένη δικαιοπραξία διότι αποδοκιμάζει τον οικονομικό και γενικά κοινωνικό σκοπό που επιδιώκεται με αυτήν, εκφράστηκε κατά τρόπο στενότερο από ότι επιβάλλονταν σύμφωνα με την πραγματική του βούληση. Έτσι η ακυρότητα της προς καταστρατήγηση του νόμου επιχειρηθείσας δικαιοπραξίας εξαρτάται από την ερμηνεία της υπό καταστρατήγηση διάταξης και στην περίπτωση που συντρέχουν οι όροι της επέκτασης της απαγόρευσης είτε με διασταλτική είτε με αναλογική ερμηνεία της διάταξης, η δικαιοπραξία, σύμφωνα με τα άρθρα 3 και 174 ΑΚ, είναι άκυρη από μόνο το λόγο ότι αντιστρατεύεται αντικειμενικά στο πνεύμα και το σκοπό δημόσιας τάξης διάταξης, είτε αυτή είναι απαγορευτική είτε επιτακτική.

Διατάξεις:

ΑΚ: 3, 174, 180, 181, 361, 371,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 1, 559 αριθ. 19,

ΠΔ: 34/1995, άρθ. 5, 7,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Εμπορικές Μισθώσεις Ακινήτων - Αποζημίωση χρήσης

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 329

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Λύση μίσθωσης. Αποζημίωση χρήσης. Μη λήψη υπόψη πραγμάτων. Επαναφορά των πραγμάτων στην κατάσταση που υπήρχε πριν από την εκτέλεση. Αναίρεται η προσβαλλόμενη απόφαση.

- Κατά το άρθρο 601 ΑΚ ο μισθωτής, για όσο χρόνο παρακρατεί το μίσθιο μετά τη λήξη της μίσθωσης, οφείλει ως αποζημίωση το συμφωνημένο μίσθωμα, χωρίς αυτό να αποκλείει δικαίωμα του εκμισθωτή να απαιτήσει και άλλη περαιτέρω ζημία. Από τη διάταξη αυτή προκύπτει, ότι, μετά την κατά οποιοδήποτε τρόπο λήξη της μίσθωσης, εάν ο μισθωτής δεν αποδίδει το μίσθιο, αλλά εξακολουθεί να το παρακρατεί, δεν οφείλει μίσθωμα, αλλά αποζημίωση χρήσης, η οποία ορίζεται από τη διάταξη αυτή ίση με το μέχρι τη λήξη της μίσθωσης μίσθωμα, χωρίς να αποκλείεται και η απαίτηση αυξημένου ποσού εάν ο εκμισθωτής αποδεικνύει περαιτέρω ζημία. Το οφειλόμενο, λόγω παρακράτησης του μισθίου μετά τη λήξη της μίσθωσης, ποσό, έστω και αν ορίζεται σε ποσό ίσο με το μίσθωμα, δεν έχει χαρακτήρα μισθώματος, αλλά αποτελεί γνήσια αποζημίωση και συνεπώς δεν υπόκειται στην προβλεπόμενη από το άρθρο 7 του ΠΔ 34/1995 αναπροσαρμογή, η οποία ισχύει μόνο για τα μισθώματα.

- Ο προβλεπόμενος από το άρθρο 559 αριθμός 8 ΚΠολΔ λόγος αναίρεσεως ιδρύεται, αν το δικαστήριο παρά το νόμο έλαβε υπόψη πράγματα που δεν προτάθηκαν ή δεν έλαβε υπόψη πράγματα που προτάθηκαν και έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Ως "πράγματα", κατά την έννοια της διάταξης αυτής, θεωρούνται οι αυτοτελείς ισχυρισμοί, που, υπό την προϋπόθεση της νόμιμης πρότασής τους, θεμελιώνουν, καταλύουν ή παρακωλύουν ουσιαστικό ή δικονομικό δικαίωμα, που ασκείται με την αγωγή, ανταγωγή, ένσταση ή αντένσταση (ΟΛΑΠ 3/1997).

- Από τη διάταξη του άρθρου 579 παρ. 2 ΚΠολΔ προκύπτει ότι ο αναιρεσείων μετά την αναίρεση της απόφασης του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου, η οποία με αποδοχή έφεσης εξαφάνισε την πρωτόδικη απόφαση και περιέλαβε εις βάρος του καταψηφιστική διάταξη, αν αποδεικνύεται προαποδεικτικώς εκούσια ή αναγκαστική εκτέλεση, έχει δικαίωμα να υποβάλει με τις προτάσεις που πρέπει να κατατεθούν στη γραμματεία του Αρείου Πάγου ως την παραμονή της συζήτησης αίτημα επαναφοράς των πραγμάτων στην κατάσταση που υπήρχε πριν από την εκτέλεση. Με την αίτηση αυτή επιδιώκεται η απόδοση των καταβληθέντων, από τον αναιρεσείοντα προς τον αναιρεσίβλητο, χρηματικών ποσών του κεφαλαίου, των τόκων και των δικαστικών εξόδων και η καταβολή νομίμων τόκων, οι οποίοι οφείλονται από την επίδοση της αναιρετικής απόφασης που διατάσσει την επαναφορά των πραγμάτων στην προηγούμενη κατάσταση, γιατί από το χρόνο αυτό καθίσταται υπερήμερος ο αναιρεσίβλητος.

Διατάξεις:

ΑΚ: 601,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 8, 579,

ΠΔ: 34/1995, άρθ. 7,

Δημοσίευση: INLAW 2011 * ΝοΒ 2011, σελίδα 1543

Εμπορικές Μισθώσεις Ακινήτων - Αποζημίωση χρήσης

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 781

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Μισθωτικές διαφορές. Αποζημίωση χρήσης. Παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου. Ερμηνευτικές διατάξεις δικαιοπραξιών. Ενδοσυμβατική ευθύνη και αδικοπραξία.

- Από την διάταξη του άρθρου 601 ΑΚ, συνάγεται ότι προϋποθέσεις για την απαίτηση του συμφωνημένου μισθώματος, ως αποζημιώσεως χρήσεως, είναι η λήξη της μισθώσεως και η μετά ταύτα παράνομος παρακράτηση του μισθίου, χωρίς δηλαδή δικαίωμα από τον νόμο, την σύμβαση ή δικαστική απόφαση, χωρίς να ερευνάται αν ο μισθωτής υπέστη ζημία από την καθυστέρηση της αποδόσεως. Εκτός από την ανωτέρω αποζημίωση χρήσεως, ο εκμισθωτής δικαιούται να απαιτήσει για την παρακράτηση του μισθίου, και την αποκατάσταση κάθε άλλης περαιτέρω ζημίας, κατά τις γενικές διατάξεις περί υπερημερίας του οφειλέτου (άρθρο 343 επ. ΑΚ) καθώς και την κατάπτωση της ποινικής ρήτρας της συμφωνηθείσας για την περίπτωση καθυστέρησης απόδοσης του μισθίου (404, 405 ΑΚ), η οποία έχει ως προϋπόθεση την υπαίτια αδυναμία παροχής ή υπερημερία του οφειλέτη. Δηλαδή, ο μισθωτής - εκμισθωτής πρέπει να επικαλεσθεί και να αποδείξει τη σύμβαση τη συμφωνία για την ποινή και τις προϋποθέσεις της υπερημερίας ή της αδυναμίας εκπλήρωσης, ο δε εναγόμενος μισθωτής πρέπει να επικαλεσθεί, κατ' ένσταση και να αποδείξει την έλλειψη υπαιτιότητάς του, ώστε να απαλλαγεί. Μόνη, όμως, η δικαστική διένεξη μεταξύ των διαδίκων, σε καμιά περίπτωση δεν δικαιολογεί την παρακράτηση του μισθίου από τον μισθωτή (ΑΠ 2165/2009).

- Ο από το αρθρ. 559 αριθ. 1 ΚΠολΔ λόγος αναίρεσης για παραβίαση κανόνα-ουσιαστικού δικαίου ιδρύεται όταν ο κανόνας δικαίου δεν εφαρμοσθεί, ενώ συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του ή εάν εφαρμοσθεί, ενώ δεν έπρεπε, καθώς και εάν εφαρμοσθεί εσφαλμένα. Περαιτέρω, παραβίαση των κανόνων των άρθρων 173 και 200 ΑΚ, κατά την έννοια του άρθρου 559 αριθμ. 1 ΚΠολΔ, υπάρχει, όταν το δικαστήριο της ουσίας δέχεται κενό ή ασάφεια ή αμφιβολία, ως προς τη δικαιοπρακτική βούληση των μερών έστω και έμμεσα και εν τούτοις δεν προσφεύγει

σε εφαρμογή των κανόνων αυτών ή μολονότι βεβαιώνεται στην απόφαση ότι η δήλωση βουλήσεως των μερών είναι σαφής εν τούτοις προβαίνει σε ερμηνεία της δικαιοπραξίας, καθώς και όταν το δικαστήριο της ουσίας διαπιστώνει κενό ή αμφιβολία και προσφεύγει στους εν λόγω κανόνες, πλήν όμως, με τη δοθείσα ερμηνεία παραβιάζει τους κανόνες της καλής πίστεως και των συναλλακτικών ηθών. Η κρίση του δικαστηρίου της ουσίας για ύπαρξη κενού στη δικαιοπρακτική δήλωση βουλήσεως ή ασάφειας στη διατύπωση αυτής και για το λόγο αυτό η προσφυγή στους ερμηνευτικούς κανόνες των αρθ.173 και 200 ΑΚ, για τη συμπλήρωση του κενού ή την άρση της ασάφειας, δεν υπόκειται στον έλεγχο του Αρείου Πάγου, εκτός εάν, από όσα το δικαστήριο της ουσίας δέχεται, δεν διευκρινίζεται η θέση του, ως προς το εάν υπάρχει κενό ή ασάφεια στη δήλωση βουλήσεως, αφού από την καταφατική ή αποφατική απάντηση στο ζήτημα αυτό, εξαρτάται εάν θα εφαρμοσθούν ή όχι οι ως άνω ερμηνευτικές διατάξεις των αρθ.173 και 200 ΑΚ. Για να είναι ορισμένος ο λόγος αυτός πρέπει στο αναιρετήριο να αναφέρεται το περιεχόμενο της μη ερμηνευθείσας ή της εσφαλμένως ερμηνευθείσας δικαιοπραξίας, καθώς και ότι το δικαστήριο της ουσίας διεπίστωσε την ύπαρξη κενού ή αμφιβολίας, ως προς τη δικαιοπρακτική βούληση και να προσδιορίζεται σε τι ακριβώς συνίσταται η παραβίαση των ως άνω ερμηνευτικών κανόνων.

- Η υπαίτια ζημιόγonos πράξη ή παράλειψη, με την οποία παραβιάζεται η σύμβαση, είναι δυνατόν, πέραν της αξίωσης από τη σύμβαση, να στηρίζει και αξίωση από αδικοπραξία, εάν και χωρίς τη συμβατική σχέση διαπραττόμενη, θα ήταν παράνομη, ως αντικείμενη στην επιβαλλόμενη από τη διάταξη του αρθ. 914 ΑΚ γενική δικανική αρχή, κατά την οποία, όποιος ζημιώσει άλλον παράνομα και υπαίτια, υποχρεούται να τον αποζημιώσει. Έτσι, αν και η αθέτηση συμβατικής υποχρέωσης δεν αποτελεί καθ' εαυτή αδικοπραξία, είναι δυνατόν το ίδιο βιοτικό γεγονός να αποτελέσει και αθέτηση συμβατικής υποχρέωσης και αδικοπραξία, όπως στην περίπτωση που ο μισθωτής προξενεί φθορές στο μίσθιο, οπότε υπάρχει συρροή αξιώσεων του εκμισθωτή, τόσο από τη σύμβαση, όσο και από αδικοπραξία, υπό την προϋπόθεση, όμως, ότι η ζημιόγonos πράξη ή παράλειψη, με την οποία παραβιάζεται η σύμβαση και γεννάται ενδοσυμβατική ευθύνη του οφειλέτη, διαπραττόμενη και χωρίς τη συμβατική σχέση, θα ήταν καθεαυτή παράνομη, ως αντιβαίνουσα στο γενικό καθήκον, που επιβάλλει το αρθ. 914 ΑΚ, να μη ζημιώνει κάποιος άλλον υπαιτίως (ΑΠ 1600/2002, ΑΠ 1668/2006).

Διατάξεις:

ΑΚ: 173, 200, 343 επ., 405 επ., 601,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Εμπορικές Μισθώσεις Ακινήτων - Αποζημίωση χρήσης

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 225

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Λήξη μίσθωσης. Παρακράτηση μισθίου. Αποζημίωση χρήσης. Συνέπειες εκκρεμοδικίας.

- Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 601 ΑΚ ο μισθωτής για όσο χρόνο παρακρατεί το μίσθιο, μετά τη λήξη της μίσθωσης, οφείλει, λόγω αποζημίωσης, το συμφωνημένο μίσθωμα, χωρίς να αποκλείεται στον εκμισθωτή να απαιτήσει και άλλη περαιτέρω ζημία. Από τη διάταξη αυτή συνάγεται ότι γεννιέται ιδιότυπη, αντικειμενική ευθύνη του μισθωτή για την περίπτωση που παρακρατεί το μίσθιο μετά τη λήξη της μίσθωσης και ότι η αποζημίωση αυτή ισούται από το νόμο με το ύψος του συμφωνημένου μισθώματος κατ' αποκοπή (ΑΠ 1221/2001 ΕλΔνη 2002.145, ΑΠ

212/2000 ΕλΔνη 2000.758, ΕφΘεσ 104/2007 Αρμ 2007.1176, ΕφΑθ 1353/2006 ΕλΔνη 2007.920). Η αξίωση αυτή είναι διαφορετική από την αξίωση πληρωμής μισθωμάτων, αφού ο γενεσιουργός λόγος της είναι η παράβαση της υποχρέωσης του μισθωτή να αποδώσει το μίσθιο κατά τη λήξη της μίσθωσης και η από την παράβαση αυτή προκύπτουσα υποχρέωση αποζημίωσης κατά τα άρθρα 599, 601, 297, 298 ΑΚ, ενώ γενεσιουργός λόγος της οφειλής των μισθωμάτων είναι η σύμβαση μίσθωσης σύμφωνα με το άρθρο 574 ΑΚ. Η ως άνω αποζημίωση χρήσης δεν έχει χαρακτήρα μισθώματος. Για το λόγο αυτό για την καταβολή της δεν υφίσταται εκ του νόμου δήλη ημέρα, ώστε με την παρέλευσή της να καθίσταται ο οφειλέτης μισθωτής, που παρακρατεί το μίσθιο, υπερήμερος κατά το άρθρο 341 εδ. α ΑΚ και να υποχρεούται έκτοτε στην καταβολή τόκων υπερημερίας (ΑΠ 565/1996, ΕλΔνη 1997,107, ΕφΑθ 2736/2003, ΕπΔικΠολ 2004.185, ΕφΑθ 4118/2003, ΕπΔικΠολ 2004.227, ΕφΑθ 7483/2000, ΕλΔνη 2001.225).

- Κατά την παράγραφο 1 του άρθρου 222 ΚΠολΔ, όταν επέλθει η εκκρεμοδικία και όσο αυτή διαρκεί, δεν μπορεί να γίνει σε οποιοδήποτε δικαστήριο νέα δίκη για την ίδια επίδικη διαφορά ανάμεσα στους ίδιους διαδίκους, εφόσον εμφανίζονται με την ίδια ιδιότητα. Κατά δε την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου αν κατά τη διάρκεια της εκκρεμοδικίας ασκηθεί άλλη αγωγή, ανταγωγή ή κύρια παρέμβαση ή προταθεί ένσταση συμψηφισμού για την ίδια επίδικη διαφορά, αναστέλλεται και αυτεπάγγελα η εκδίκασή της έως ότου περατωθεί η πρώτη δίκη. Εκκρεμοδικία δημιουργείται και με την άσκηση ανακοπής κατά διαταγής πληρωμής, διότι από την άσκηση αυτής αρχίζει η διαγνωστική δίκη, δηλαδή υποβάλλεται το δικαίωμα στο δικαστήριο για έκδοση έπ' αυτού απόφασης η οποία δημιουργεί ή μπορεί να δημιουργήσει ουσιαστικό δεδικασμένο σε σχέση με το δικαίωμα, πράγμα το οποίο δεν συμβαίνει με την έκδοση ή την επίδοση της διαταγής πληρωμής (Μπέης ΠολΔ στην ερμηνεία του άρθρου 200 σελ.990, Σινανιώτης «Ειδικά Διαδικασία εκδ. Β σελ. 165-166, ΕφΑθ 403/1989, ΕλΔνη 31,392).

Η προαναφερόμενη διάταξη του άρθρου 222 ΚΠολΔ με την οποία τίθεται ο θεμελιακός για το δικονομικό σύστημα κανόνας της απαγόρευσης της παράλληλης διεξαγωγής δύο δικών για την ίδια διαφορά μεταξύ των ίδιων υποκειμένων των εκκρεμών δικών, από λόγους που ανάγονται στη εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος, αποβλέπει στην αποτροπή έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων με ισοδύναμα δεδικασμένα, και την επίτευξη οικονομίας χρόνου και δαπάνης. Ενόψει του σκοπού αυτού κάθε συμφωνία των διαδίκων για μη εφαρμογή της είναι, αυτοδικαίως άκυρη, καθόσον εξέρχεται από τα όρια αυτονομίας της ιδιωτικής βούλησης και κάθε παράβασή της επιφέρει ακυρότητα της συζήτησης της μεταγενέστερης αγωγής, χωρίς μάλιστα τη συνδρομή του στοιχείου της βλάβης (Β. Βαθρακοκοίλης ΚΠολΔ Ερμην. Νομολ. Ανάλυση άρθρο 222 σελ. 38).

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 528 ΚΠολΔ όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο παρ.4 του Ν 2915/2001 «αν ασκηθεί έφεση από διάδικο που δικάστηκε σαν να ήταν παρών, η εκκαλούμενη απόφαση εξαφανίζεται μέσα στα όρια που καθορίζονται από την έφεση και τους πρόσθετους λόγους. Ο εκκαλών δικαιούται να προβάλει όλους τους ισχυρισμούς που μπορούσε να προτείνει πρωτοδίκως». Από τη διάταξη αυτή που έχει δομή ίδια ουσιαστικά με εκείνη που της είχε προσδώσει ο Ν 2207/1994, σαφώς προκύπτει ότι, παρά την κατάργηση των τεκμηρίων εκ της ερημοδικίας των διαδίκων (παραίτησεως και ομολογίας της αγωγής), τα οποία θέσπιζαν τα άρθρα 271 και 272 ΚΠολΔ, μετά την οποία εξέλιπαν πλέον οι λόγοι για τη χορήγηση αναιτιολόγητης ανακοπής και κατ' επέκταση, εφέσεως με όμοια αποτελέσματα, εντούτοις η ανωτέρω διάταξη διατήρησε ευθέως την έφεση κατά ερήμην αποφάσεως ως υποκατάστατο της αναιτιολόγητης ανακοπής ερημοδικίας. Τούτο ρητώς ορίζεται στην αιτιολογική έκθεση του νόμου 2915/2001 και προκύπτει από την αντιπαραβολή του άρθρου 528

προς το άρθρο 522 και 535 ΚΠολΔ. Συνεπώς για την εξαφάνιση της πρωτόδικης απόφασης, εφόσον αυτή εκδόθηκε σαν να ήταν παρών ο διάδικος, δεν απαιτείται προηγουμένως να ευδοκιμήσει κάποιος λόγος έφεσης, αλλά αρκεί η τυπική παραδοχή της εφέσεως, καθόσον αυτή έχει τα αποτελέσματα της καταργηθείσας αναιτιολόγητης ανακοπής (ΑΠ 1015/2005 ΕλΔνη 2005.1101).

Διατάξεις:

ΑΚ: 297, 298, 574, 599, 601,

ΚΠολΔ: 271, 272, 495, 511, 513, 516, 518, 528, 522, 528, 535,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Εμπορικές Μισθώσεις Ακινήτων - Απρόοπτη μεταβολή συνθηκών

Δικαστήριο: Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών

Αριθμός απόφασης: 2192

Έτος: 2010

Σύντομη Περίληψη:

- Αναπροσαρμογή του μισθώματος λόγω μεταβολής των συνθηκών.

- Η διάταξη του άρθρου 288 ΑΚ, κατά την οποία ο οφειλέτης έχει υποχρέωση να εκπληρώσει την παροχή, όπως απαιτεί η καλή πίστη, αφού ληφθούν υπόψη και τα συναλλακτικά ήθη, εφαρμόζεται σε οποιαδήποτε ενοχή, ασχέτως αν αυτή απορρέει από σύμβαση ετεροβαρή ή αμφοτεροβαρή ή από άλλη δικαιοπραξία ή αν πηγάζει ευθέως από το νόμο, εκτός αν προβλέπεται άλλη ανάλογη ειδική προστασία ή αν συντρέχουν οι ειδικές προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 388 ΑΚ. Παρέχει δε στο δικαστή τη δυνατότητα, όταν, λόγω συνδρομής ειδικών συνθηκών, η εμμόνη στην εκπλήρωση της παροχής είναι αντίθετη προς την ευθύτητα και την εντιμότητα, που επιβάλλονται στις συναλλαγές, να την επεκτείνει ή να την περιορίσει με βάση αντικειμενικά κριτήρια κατά τις αντιλήψεις, που κρατούν στις συναλλαγές, στο επίπεδο εκείνο που ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της συναλλακτικής πίστης (ΟΛΑΠ 927/1992). Επομένως, με βάση την πιο πάνω διάταξη, η οποία είναι εφαρμοστέα και επί των εμπορικών μισθώσεων, ενόψει του άρθρου 44 του ΠΔ 34/1995, ο μισθωτής εμπορικής μίσθωσης μπορεί να ζητήσει κατά το άρθρο 288 ΑΚ αναπροσαρμογή του οφειλόμενου αρχικού ή μετά από αναπροσαρμογή συμβατική ή νόμιμη (αντικειμενική) μισθώματος, εφόσον εξαιτίας προβλεπτών ή απρόβλεπτων περιστάσεων επήλθε αδιαμφισβήτητα τόσο ουσιαδής μείωση της μισθωτικής αξίας του μισθίου, ώστε με βάση τις συγκεκριμένες συνθήκες η εμμόνη του εκμισθωτή στην καταβολή του ίδιου μισθώματος να είναι αντίθετη προς την ευθύτητα και εντιμότητα που απαιτούνται στις συναλλαγές και να επιβάλλεται, σύμφωνα με την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη παρά την ανάγκη διασφάλισης των σκοπών του ως άνω νόμου και κατοχύρωσης της ασφαλείας των συναλλαγών, η οποία πρέπει πάντοτε να συνεκτιμάται - η αναπροσαρμογή του μισθώματος στο επίπεδο εκείνο το οποίο αίρει τη δυσαναλογία των εκατέρωθεν παροχών και αποκαθιστά τη διαπραχθείσα καλή πίστη (ΟΛΑΠ 9/1997). Μεταβολή των συνθηκών, με την έννοια του άρθρου 288 ΑΚ, μπορεί να αποτελέσουν η σημαντική αύξηση ή μείωση της μισθωτικής αξίας του μισθίου και άλλων όμορων και ομοειδών ακινήτων, η υποτίμηση του νομίσματος, η από διαφόρους λόγους αυξομείωση της ζητήσεως των ακινήτων και άλλοι λόγοι.

Με βάση τα στοιχεία αυτά, το δικαστήριο οφείλει πρώτα να διαγνώσει, αν μεταξύ του οφειλομένου, κατά το σύστημα της συμβατικής ή αντικειμενικής αναπροσαρμογής, μισθώματος και εκείνου μπορεί να επιτευχθεί υπό καθεστώς ελεύθερης μισθώσεως ("ελεύθερου"), υπάρχει διαφορά τόσο σημαντική, ώστε επιβάλλεται κατά τις αρχές της καλής πίστεως, αφού ληφθούν υπόψη και τα συναλλακτικά ήθη, η αναπροσαρμογή του πρώτου (οφειλομένου), και ύστερα, αν διαπιστώσει τέτοια

διαφορά, να αναπροσαρμόσει το ίδιο αυτό μίσθωμα στο επίπεδο, το οποίο αίρει τη δυσαναλογία και αποκαθιστά τη διαταραχθείσα καλή πίστη (ΑΠ 508/2010, ΑΠ 633/2007). Κατά συνέπεια, για την αναπροσαρμογή του μισθώματος κατ' άρθρο 288 ΑΚ απαιτείται και, συνακόλουθα, αρκεί: α) Μόνιμη μεταβολή των συνθηκών κατά το διάστημα από τη σύναψη της επαγγελματικής μίσθωσης και τον αρχικό συμβατικό προσδιορισμό του μισθώματος και της αναπροσαρμογής του ή από το χρόνο της μεταγενέστερης (συμβατικής ή νόμιμης) αναπροσαρμογής μέχρι το χρόνο άσκησης της αγωγής, ανεξάρτητα από το υπαίτιο, το έκτακτο και το απρόβλεπτο των λόγων που προξένησαν την εν λόγω μεταβολή, β) ουσιώδης απόκλιση (αύξηση ή μείωση) κατά το χρόνο ασκήσεως της αγωγής ανάμεσα στο από την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη επιβαλλόμενο αφενός και στο αρχικά συνομολογημένο ή το μετ' αναπροσαρμογή καταβαλλόμενο μίσθωμα αφετέρου, σε τρόπο ώστε η διατήρηση τούτου να επιφέρει ζημία στον ενάγοντα, η οποία υπερβαίνει τον αναλαμβανόμενο, με τον αρχικό ή μετά από αναπροσαρμογή ορισμό του μισθώματος κίνδυνο και γ) αιτιώδης σύνδεσμος (συνάφεια) ανάμεσα στη μεταβολή των συνθηκών και την ουσιώδη απόκλιση του μισθώματος, ώστε η αναπροσαρμογή να αποκλείεται αν η απόκλιση θα επερχόταν και χωρίς μεταβολή των συνθηκών. (ΟΛΑΠ 9/1997 ΕλΔνη 1997.757, ΑΠ 850/2010, ΑΠ 508/2010, ΑΠ 2166/2009, ΑΠ 1464/2009, ΑΠ 1487/2005 ΕλΔνη 2006.170, ΑΠ 328/2004 ΕλΔνη 2005. 1461, ΕφΑθ 7172/2008 ΕλΔνη 2009.1254).

Το σχετικό δικαίωμα, που απορρέει από την παραπάνω διάταξη του άρθρου 288 του ΑΚ, για αναπροσαρμογή του μισθώματος είναι διαπλαστικό, διότι αποτελεί διαμόρφωση της ενοχής στο προσήκον μέτρο, συνιστά δηλαδή διάπλαση ενός από τα στοιχεία της μισθωτικής σύμβασης, με συνέπεια η σχετική αγωγή και η απόφαση που αναπροσαρμόζει το μίσθωμα και ως προς το σημείο αυτό να είναι διαπλαστική. Αποτέλεσμα του παραπάνω χαρακτηρισμού είναι ότι το ασκηθέν δικαίωμα ενεργοποιείται από την επίδοση της αγωγής και μελλοντικώς, χωρίς αναδρομικότητα, υπό την προϋπόθεση ότι η μίσθωση είναι ενεργής (ΑΠ 588/1995, ΕΔΠ 1996.114, ΑΠ 1427/1991, ΕΔΠ 1992.105, ΑΠ 1346/1993, ΕλΔνη 35.1597, ΕφΑθ 6578/2000, ΕλΔνη 41.1684, Χ. Παπαδάκη, Σύστημα Εμπορικών Μισθώσεων, αριθ. 2589 επ., Μ. Ραψομανίκη, ΕΕΝ 45.623). Εξάλλου από τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 574, 575 και 576 ΑΚ προκύπτει ότι, αν κατά το χρόνο της παράδοσης του στο μισθωτή, το μίσθιο έχει πραγματικό ελάττωμα ή στερείται συνομολογημένης ιδιότητας ως και αν κατά τη διάρκεια της μισθώσεως αναφανεί τέτοιο (πραγματικό ελάττωμα) ή εκλείψει η δεύτερη (συμφωνημένη ιδιότητα), ο μισθωτής δικαιούται, αναλόγως της μερικής ή ολικής παρακωλύσεως της χρήσεως, σε μείωση ή μη καταβολή του μισθώματος (ΕφΠειρ 1224/1996, 1344/1995, ΕφΑθ 3811/1994, 3879/1994 ΕλΔνη 38.912, 37.1151 και 36.1607 αντιστοίχως). Πραγματικό ελάττωμα αποτελεί και η μη, για λόγους που αφορούν στο μίσθιο, χορήγηση από την αρμόδια αρχή άδειας λειτουργίας για την άσκηση σε τούτο (μίσθιο) ορισμένης επιχείρησης κατά τη συμφωνημένη χρήση (ΕΑ 1979/1993, 5055/1993, 8299/1992, ΕλΔνη 34.1144, 35.1117 και 1092 αντιστοίχως). Αν όμως συνομολογηθεί μεταξύ των μερών (εκμισθωτή-μισθωτή) ειδικώς ότι το μίσθιο συγκεντρώνει τις (πραγματικές-νομικές) προϋποθέσεις για τη χορήγηση της εν λόγω άδειας λειτουργίας τότε πρόκειται για συμφωνημένη ιδιότητα του μισθίου, οπότε και η έλλειψη της χορηγεί στο μισθωτή τα ίδια ως άνω δικαιώματα.

Διατάξεις:

ΑΚ: 288, 388, 574, 575, 576,

ΠΔ: 34/1995, άρθ. 44,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Εμπορικές Μισθώσεις Ακινήτων - Απρόοπτη μεταβολή συνθηκών

Δικαστήριο: Μονομελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης

Αριθμός απόφασης: 33287

Έτος: 2010

Σύντομη Περίληψη:

- Αναπροσαρμογή του μισθώματος λόγω απρόοπτης μεταβολής των συνθηκών.
- Η διάταξη του άρθρου 288 ΑΚ, η οποία ορίζει ότι "Ο οφειλέτης έχει υποχρέωση να εκπληρώσει την παροχή όπως απαιτεί η καλή πίστη, αφού ληφθούν υπόψη και τα συναλλακτικά ήθη." και η οποία, ενόψει και της διάταξης του άρθρου 44 του ΠΔ 34/1995 "Κωδικοποίηση διατάξεων νόμων περί εμπορικών μισθώσεων", εφαρμόζεται και στην αναπροσαρμογή μισθώματος στις εμπορικές μισθώσεις, εφαρμόζεται σε οποιαδήποτε ενοχή, ασχέτως αν αυτή απορρέει από σύμβαση ετεροβαρή ή αμφοτεροβαρή ή από άλλη δικαιοπραξία, ή αν πηγάζει ευθέως από το νόμο, εκτός αν προβλέπεται άλλη ανάλογη ειδική προστασία, ή αν συντρέχουν οι ειδικές προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 388 ΑΚ. Παρέχει δε στο δικαστή τη δυνατότητα, όταν λόγω συνδρομής ειδικών συνθηκών η εμμονή στην εκπλήρωση της παροχής είναι αντίθετη προς την ευθύτητα και εντιμότητα που επιβάλλονται στις συναλλαγές, να την επεκτείνει ή να την περιορίσει, με βάση αντικειμενικά κριτήρια κατά τις αντιλήψεις που κρατούν στις συναλλαγές, στο επίπεδο εκείνο που ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της συναλλακτικής καλής πίστης (ΑΠ 195/2010). Επομένως, και ο εκμισθωτής εμπορικής μίσθωσης μπορεί να ζητήσει την αναπροσαρμογή του οφειλόμενου σε αυτόν μισθώματος, αρχικού ή μετά από συμβατική ή νόμιμη (αντικειμενική) αναπροσαρμογή, με βάση το άρθρο 288 ΑΚ, εφόσον εξαιτίας προβλεπτών ή απροβλεπτών περιστάσεων επήλθε αδιαμφισβήτητα τόσο ουσιώδης αύξηση της μισθωτικής αξίας του μισθίου, ώστε με τις συγκεκριμένες συνθήκες η εμμονή του εκμισθωτή στην καταβολή του συμφωνημένου μισθώματος να είναι αντίθετη προς την ευθύτητα και την εντιμότητα που απαιτούνται στις συναλλαγές και να επιβάλλεται, σύμφωνα με την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη, παρά την ανάγκη κατοχύρωσης της ασφάλειας των συναλλαγών, η οποία πάντοτε πρέπει να συνεκτιμάται, η αναπροσαρμογή του μισθώματος στο επίπεδο εκείνο, το οποίο αίρει τη δυσαναλογία των εκατέρωθεν παροχών και αποκαθιστά τη διαταραχθείσα καλή πίστη (βλ. ΟλΑΠ 9/1997 ΕλΔνη 1997.767, ΑΠ 2166/2009, ΑΠ 503/2005 ΕΔΠολ 2005.133, ΑΠ 328/2004 ΕλΔνη 2005.1461, ΑΠ 103/2001 ΕλΔνη 42.715). Η δυνατότητα δικαστικής αναπροσαρμογής του μισθώματος, υπάρχει ακόμα και στην περίπτωση που συμφωνήθηκε ποσοστιαία σταδιακή αναπροσαρμογή του. Η αναπροσαρμογή δεν γίνεται στο ύψος του «ελεύθερου» μισθώματος, αλλά στο επίπεδο εκείνο με το οποίο αίρεται η δυσαναλογία σε όση έκταση και όποιο μέτρο επιβάλλουν οι αρχές της καλής πίστης και των συναλλακτικών ηθών, χωρίς τυπικό μαθηματικό υπολογισμό. Μεταβολή δε των συνθηκών, με την έννοια του άρθρου 288 ΑΚ, μπορεί να αποτελέσουν η σημαντική αύξηση ή ουσιώδης μείωση της μισθωτικής αξίας του μισθίου και άλλων γειτονικών και ομοειδών ακινήτων, η σημαντική αύξηση ή μείωση του τιμάρθιμου, η υποτίμηση του νομίσματος, η από διαφόρους λόγους αυξομείωση της ζήτησης των ακινήτων και άλλοι λόγοι, με δεδομένο ότι οι περιπτώσεις στις οποίες χωρεί αναπροσαρμογή μισθώματος κατά τη διάταξη αυτή δεν είναι δυνατό, όπως είναι φυσικό, να προβλεφθούν λεπτομερώς, αφού κάθε φορά η κρίση εξαρτάται από συγκεκριμένες συντρέχουσες συνθήκες (βλ. ΑΠ 508/2010, ΑΠ 1464/2009, ΑΠ 1487/2005). Περαιτέρω, το δικαίωμα αναπροσαρμογής είναι διαπλαστικής φύσης, παρέχει, δηλαδή, τη δυνατότητα να επιδιωχθεί με αγωγή η διάπλαση για το μέλλον της έννομης σχέσης της μίσθωσης. Έτσι ο χρόνος της αναπροσαρμογής ανατρέχει στην επίδοση της αγωγής (βλ. ΑΠ 1487/2005, ό.π., ΑΠ 588/1995 ΕλΔνη 1996.341/1997. 111) και οφείλεται από την τελεσιδικία της σχετικής

απόφασης (βλ. Ιωαν. Κατρά, "Πανδέκτης Μισθώσεων και Οροφοκτησίας", εκδ. 2009, σελ. 482).

Διατάξεις:

ΑΚ: 288, 574,

ΠΔ: 34/1995, άρθ. 44, 61,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Εμπορικές Μισθώσεις Ακινήτων - Απρόοπτη μεταβολή συνθηκών

Δικαστήριο: Μονομελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης

Αριθμός απόφασης: 20373

Έτος: 2010

Σύντομη Περίληψη:

- Εικονική εμπορική μίσθωση. Μείωση μισθώματος λόγω απρόοπτης μεταβολής των συνθηκών. Στοιχεία αγωγής.

- Από τη διάταξη του αρθ. 138 παρ. 1 ΑΚ, που ορίζει ότι: "δήλωση βούλησης που δεν έγινε στα σοβαρά παρά μόνο φαινομενικά (εικονική) είναι άκυρη", προκύπτει ότι εικονική είναι η δήλωση βούλησης, η οποία, εν γνώσει του δηλούντος, δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Σκοπός δε της εν λόγω δήλωσης είναι να δημιουργηθεί στους άλλους η εντύπωση μεταβολής της νομικής κατάστασης, χωρίς να υπάρχει στο δηλούντα πρόθεση τέτοιας πραγματικής μεταβολής. Εικονική, άλλωστε, μπορεί να είναι η δήλωση βούλησης, όχι μόνο σε μονομερή δικαιοπραξία, αλλά και σε σύμβαση. Στην τελευταία αυτή περίπτωση ουσιώδες στοιχείο είναι η γνώση και συμφωνία όλων των κατά το χρόνο κατάρτισής της συμβαλλομένων για το ότι η συναφθείσα σύμβαση είναι εικονική και δεν παράγει έννομες συνέπειες (ΑΠ 633/2006 ΕλΔνη 2006.1025, ΑΠ 483/2005 ΕλΔνη 2005.1430, ΑΠ 1162/2000 ΕλΔνη 2001.1296). Έτσι, εικονική μπορεί να είναι και η από το ΠΔ 34/1995 διεπόμενη σύμβαση εμπορικής μίσθωσης (ΑΠ 382/2009, ΑΠ 829/2005 ΕλΔνη 2006.175), αν οι δηλώσεις βούλησης των συμβαλλομένων σε αυτήν έγιναν μόνο φαινομενικά, ενώ η πραγματική βούλησή τους ήταν είτε να μην παραδοθεί το μίσθιο, είτε να μην καταβληθεί το μίσθωμα (ΑΠ 1332/2005 ΝοΒ 2006.218, ΕφΘεσ 1617/2009 Αρμ 2009.1845). Απόλυτη, εξάλλου, είναι η εικονικότητα, όταν οι δικαιοπρακτούντες δεν ήθελαν να επέλθει με τη δικαιοπραξία καμία έννομη μεταβολή, ενώ, αντίθετα, σχετική, όταν η εικονική δικαιοπραξία καλύπτει άλλη δικαιοπραξία (ΑΠ 1671/2000 ΕλΔνη 2001.1327). Επομένως, σε περίπτωση απόλυτης εικονικότητας, η μίσθωση είναι άκυρη και δεν επιφέρει κανένα αποτέλεσμα (Παπαδάκης, Αγωγές απόδοσης μισθίου, εκδ. 1990, σελ. 130 και 134, αρ. 299 και 310). Για το λόγο δε αυτό και ο εκμισθωτής, όπως συνάγεται από τις διατάξεις των αρθ. 574, 575, 599 και 180 ΑΚ, οι οποίες, σύμφωνα με το αρθ. 44 του ΠΔ 34/1995, εφαρμόζονται και στις επαγγελματικές μισθώσεις, δικαιούται να αξιώσει την απόδοση του μισθίου από το μισθωτή, αλλά και από τον υπομισθωτή ή από εκείνον, στον οποίο παραχωρήθηκε η χρήση του, κατά την ειδική διαδικασία των μισθωτικών διαφορών σύμφωνα με το αρθ. 647 ΚΠολΔ, κατά το οποίο στην ειδική αυτή διαδικασία δικάζονται διαφορές από μίσθωση πράγματος, που αναφέρονται στην παράδοση ή απόδοση της χρήσης του μισθίου για οποιοδήποτε λόγο. Από την τελευταία διάταξη, με την οποία σκοπείται η ταχύτερη επίλυση των διαφορών, που ανακύπτουν μεταξύ εκμισθωτή και μισθωτή και αφορούν την για οποιοδήποτε λόγο απόδοση της χρήσης του μισθίου, προκύπτει ότι υπάγονται στη διαδικασία αυτή οι διαφορές τόσο από έγκυρη, όσο και από άκυρη σύμβαση μίσθωσης, αφού στη διάταξη δεν γίνεται διάκριση και ο πιο πάνω σκοπός εξυπηρετείται και στις δύο περιπτώσεις. Προδήλως δε τα ίδια δικαιώματα με τον εκμισθωτή έναντι του μισθωτή, αλλά και του υπομισθωτή ή του παραχωρησιούχου, έχει και ο υπερθεματιστής του πλειστηριασθέντος μισθίου

ακινήτου ως νέος κτήτοράς του, υπεισερχόμενος αυτοδικαίως από την κατά τα αρθ. 1192 παρ. 2 και 1198 ΑΚ μεταγραφή της περίληψης της κατακυρωτικής έκθεσης, στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις της κατά τον ανώμαλο αυτό τρόπο εξελιχθείσας μισθωτικής αυτής σχέσης, σύμφωνα με τις διατάξεις των αρθ. 614 ΑΚ και 1009 ΚΠολΔ. Έχει δε πρόδηλο έννομο συμφέρον ο υπερθεματιστής να επικαλεστεί την απόλυτη ακυρότητα της μίσθωσης, όπως προαναφέρθηκε, και να ζητήσει, όπως κάθε νέος κτήτορας, να περιέλθει σε αυτόν το μίσθιο, που απέκτησε, ελεύθερο από κάθε δικαίωμα τρίτου, που αποκλείει την ελεύθερη χρήση αυτού (ΑΠ 442/2000 ΕΛΔνη 2000.1357, ΕφΑθ 4702/2003 ΕΛΔνη 2004.1505).

- Η διάταξη του αρθ. 288 ΑΚ, που ορίζει ότι ο οφειλέτης έχει υποχρέωση να εκπληρώσει την παροχή, όπως απαιτεί η καλή πίστη, αφού ληφθούν υπόψη και τα συναλλακτικά ήθη, εφαρμόζεται σε οποιαδήποτε ενοχή, όπως και στις εμπορικές μισθώσεις, εκτός αν προβλέπεται άλλη ανάλογη ειδική προστασία, ή αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του αρθ. 388 ΑΚ. Η αρχή, που θεσμοθετήθηκε με τη διάταξη αυτή, λειτουργεί τόσο ως συμπληρωματική των δικαιοπρακτικών βουλήσεων ρήτρα, όσο και ως διορθωτική αυτών, παρέχει δε στο Δικαστή τη δυνατότητα, όταν, λόγω συνδρομής ειδικών συνθηκών, η εμμονή στην εκπλήρωση της παροχής είναι αντίθετη προς την ευθύτητα και την εντιμότητα, που επιβάλλονται στις συναλλαγές, να την επεκτείνει ή να την περιορίζει, με βάση αντικειμενικά κριτήρια, κατά τις αντιλήψεις, που επικρατούν στις συναλλαγές, στο επίπεδο εκείνο, το οποίο ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της συναλλακτικής πίστης (ΟΛΑΠ 9/1997 ΕΛΔνη 37.767), παρά την ανάγκη κατοχύρωσης της ασφάλειας των συναλλαγών, η οποία λαμβάνεται πάντοτε υπόψη και συνεκτιμάται. Έτσι, αν συντρέχουν οι παραπάνω προϋποθέσεις, ο Δικαστής έχει τη δυνατότητα να αναπροσαρμόσει το μίσθωμα στο επίπεδο εκείνο, που αίρει τη δυσαναλογία των εκατέρωθεν παροχών και αποκαθιστά τη διαταραχθείσα καλή πίστη. Η αναπροσαρμογή δεν γίνεται στο ύψος του "ελεύθερου" μισθώματος, αλλά στο επίπεδο εκείνο, με το οποίο αίρεται η δυσαναλογία σε όση έκταση και όποιο μέτρο επιβάλλουν οι αρχές της καλής πίστης και των συναλλακτικών ηθών, χωρίς τυπικό μαθηματικό υπολογισμό. Μεταβολή των συνθηκών, με την έννοια του αρθ. 288 ΑΚ, μπορεί να αποτελέσουν η σημαντική αύξηση ή η ουσιώδης μείωση της μισθωτικής αξίας του μισθίου, η σημαντική αύξηση ή μείωση του τιμαρίθμου, η υποτίμηση του νομίσματος, η από διαφόρους λόγους αυξομείωση της ζήτησης των ακινήτων και άλλοι λόγοι, με δεδομένο ότι οι περιπτώσεις, στις οποίες χωρεί αναπροσαρμογή μισθώματος, κατά τη διάταξη αυτή, δεν είναι δυνατό, όπως είναι φυσικό, να προβλεφθούν λεπτομερώς, αφού, κάθε φορά, η κρίση εξαρτάται από συγκεκριμένες συντρέχουσες συνθήκες. Τη συνδρομή, πάντως, των ειδικών συνθηκών, που επιβάλλουν την εφαρμογή της άνω διάταξης, οφείλει, για την πληρότητα της σχετικής αγωγής, να επικαλεστεί και, σε περίπτωση αμφισβήτησης, να αποδείξει ο ενάγων, χωρίς να αρκεί η απλή επανάληψη της διατύπωσης του νόμου (ΑΠ 508/2010, ΑΠ 1487/2005 ΝοΒ 2006.394, ΑΠ 1129/2004 ΕΛΔνη 2005.154, ΑΠ 328/2004 ΧρΙΔ 2004.720). Έτσι, για το ορισμένο της αγωγής αναπροσαρμογής μισθώματος ακινήτου, στηριζομένης στη διάταξη του αρθ. 288 ΑΚ, πρέπει, σύμφωνα με τη διάταξη του αρθ. 216 ΚΠολΔ, να αναφέρονται σ' αυτήν τα εξής: 1) Έγκυρη σύμβαση εμπορικής μίσθωσης, 2) Μόνιμη μεταβολή των συνθηκών, κατά το διάστημα από τη σύναψη της μίσθωσης ή από το χρόνο της τυχόν προγενέστερης (της διωκομένης με την αγωγή) συμβατικής ή νόμιμης αναπροσαρμογής μέχρι το χρόνο της αγωγής, ανεξάρτητα από το υπαίτιο, το έκτακτο και απρόβλεπτο των λόγων που προξένησαν την εν λόγω μεταβολή, 3) Ουσιώδης απόκλιση (αύξηση ή μείωση) κατά το χρόνο άσκησης της αγωγής ανάμεσα στο από την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη επιβαλλόμενο αφενός και στο αρχικά συνομολογούμενο ή το μετ' αναπροσαρμογή καταβαλλόμενο μίσθωμα αφετέρου,

κατά τρόπο ώστε η διατήρηση τούτου να επιφέρει ζημία στον ενάγοντα, η οποία υπερβαίνει τον αναλαμβανόμενο με τον αρχικό ή μετ' αναπροσαρμογή ορισμό του μισθώματος κίνδυνο. Επομένως, για το ορισμένο της σχετικής αγωγής πρέπει να ιστορούνται, εκτός από το καταβαλλόμενο μίσθωμα, και τα περιστατικά, από τα οποία συνάγεται το συγκεκριμένο ύψος του μισθώματος, που θα ανταποκρινόταν στη συναλλακτική καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη. Τούτο δε, συνήθως, συμβαδίζει με τη μισθωτική αξία των όμορων ή και παράπλευρων με το μίσθιο ακινήτων. 4) Αιτιώδης σύνδεσμος (συνάφεια) μεταξύ της μεταβολής συνθηκών και της ουσιώδους απόκλισης του μισθώματος και 5) Ορισμένο αίτημα (ΑΠ 423/2008, ΑΠ 2045/2006 ΧρΙΔ 2007.698).

Διατάξεις:

ΑΚ: 70, 71, 138, 178, 180, 247, 281, 288, 574, 575, 599, 614, 748, 1192, 1198,

ΚΠολΔ: 68, 70, 216, 227, 647, 907, 910, 1005, 1009,

Νόμοι: 3190/1955, άρθ. 1, 26, 43α,

ΠΔ: 34/1995, άρθ. 14, 16, 29, 44, 48,

Δημοσίευση: INLAW 2010

Εμπορικές Μισθώσεις Ακινήτων - Απρόοπτη μεταβολή συνθηκών

Δικαστήριο: Μονομελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης

Αριθμός απόφασης: 18844

Έτος: 2010

Σύντομη Περίληψη:

- Αναπροσαρμογή μισθώματος λόγω απρόοπτης μεταβολής των συνθηκών.
- Η διάταξη του άρθρου 388 ΑΚ, που εφαρμόζεται και στις εμπορικές μισθώσεις (άρθρο 7 παρ. 4 του ΠΔ 34/1995) και παρέχει στον έναν από τους συμβαλλόμενους σε αμφοτεροβαρή σύμβαση το διαπλαστικό δικαίωμα να ζητήσει από το δικαστήριο την αναγωγή της οφειλόμενης παροχής στο προσήκον μέτρο και να αποφασίσει τη λήξη της σύμβασης, εξ ολοκλήρου ή κατά το μέρος που δεν εκτελέστηκε ακόμη, έχει ως προϋπόθεση ότι τα μέρη κατά τον χρόνο σύναψης της σύμβασης έλαβαν υπόψη τους περιστατικά στα οποία, με βάση την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη, θεμελίωσαν το περιεχόμενο της σύμβασης, γιατί απέβλεψαν σ' αυτά και αποτέλεσαν το βάθρο της. Στη συνέχεια όμως απαιτείται τα περιστατικά αυτά, σε μεταγενέστερο χρόνο, να μεταβλήθηκαν, τα δε γεγονότα τα οποία προκάλεσαν τη μεταβολή να έχουν χαρακτήρα έκτακτο, μη δυνάμενα να προβλεφθούν. Τέτοια δε περιστατικά είναι εκείνα τα οποία δεν επέρχονται κατά την κανονική πορεία των πραγμάτων, αλλά προκαλούνται από ασυνήθιστα γεγονότα, φυσικά, πολιτικά, κοινωνικά, οικονομικά κλπ. Έτσι, τυχαία γεγονότα, που όμως συμβαίνουν συνήθως, όπως είναι η αυξομείωση των εισπράξεων μιας επιχείρησης, η αύξηση της αξίας του ακινήτου από την υποτίμηση της δραχμής και την παρεπόμενη αύξηση του κόστους ζωής, η αύξηση της αξίας του ακινήτου η οποία οφείλεται στην αύξηση της ζήτησης για μίσθωση ανάλογων ακινήτων, ούτε έκτακτα, ούτε απρόβλεπτα μπορούν να χαρακτηρισθούν (ΑΠ 1171/2004, ΕφΠειρ 953/2004 ΠειρΝομ 2004.418). Ειδικότερα, η μη επίτευξη όλων των προσδοκώμενων εισπράξεων ή κερδών μιας επιχείρησης, υπό τις γνωστές συνθήκες οικονομικής αστάθειας, δεν συνιστά από μόνη της γεγονός έκτακτο και απρόβλεπτο και είναι συμβατή προς τους κανόνες της ελεύθερης οικονομίας υπό τους οποίους συνήφθη η σύμβαση και δεν απαδει, σε κάθε περίπτωση, προς τις αρχές της καλής πίστεως και των συναλλακτικών ηθών, που επιτάσσει η διάταξη του άρθρου 288 ΑΚ (ΕφΘεσ 301/1994 Αρμ 1994.268). Κατά τη σαφή έννοια του άρθρου 388 ΑΚ, προϋποθέσεις υπό τις οποίες παρέχεται στους συμβαλλόμενους σε αμφοτεροβαρή σύμβαση, όπως και εκείνη της μίσθωσης, το διαπλαστικό δικαίωμα να ζητήσουν από το δικαστήριο την αναγωγή της οφειλόμενης παροχής στο μέτρο που

αρμόζει, είναι: α') μεταβολή των περιστατικών, στα οποία κυρίως ενόψει της καλής πίστης και των συναλλακτικών ηθών τα μέρη στήριξαν τη σύναψη αμφοτεροβαρούς σύμβασης, β') η μεταβολή να επακολουθήσει την κατάρτιση της συμβάσεως και να οφείλεται σε λόγους που ήταν έκτακτοι και δεν μπορούσαν να προβλεφθούν και γ') από τη μεταβολή αυτήν η παροχή του οφειλέτη, ενόψει της αντιπαροχής, να γίνεται υπέρμετρα επαχθής. Η εφαρμογή δηλαδή της ερμηνευόμενης διάταξης προϋποθέτει ότι τα μέρη, κατά τον χρόνο κατάρτισης της σύμβασης, έλαβαν υπόψη τους περιστατικά, στα οποία θεμελίωσαν το περιεχόμενο της σύμβασης και απέβλεψαν σε αυτά, τα οποία αποτέλεσαν το βάθος της σύμβασης, στη συνέχεια όμως απαιτείται, τα όσα περιστατικά θεμελίωσαν την απόφαση των συμβαλλομένων, περί κατάρτισης της σύμβασης, να μεταβλήθηκαν, σε χρόνο μεταγενέστερο, τα δε γεγονότα, τα οποία προκάλεσαν τη μεταβολή, να έχουν χαρακτήρα έκτακτο και να μην μπορούσαν να προβλεφθούν, πράγμα που συμβαίνει όταν τα παρεμβαλλόμενα περιστατικά, που εισχώρησαν στη σύμβαση, δεν ήταν δυνατό να διαγνωσθούν υπό ομαλές οικονομικές συνθήκες. Όχι όμως οποιαδήποτε μεταβολή επιδρά στην κατάληξη ή και στην αναπροσαρμογή της σύμβασης, αλλά μόνον εκείνη που έχει ως συνέπεια η παροχή του οφειλέτη να θεωρείται υπέρμετρα επαχθής. Αυτό συμβαίνει όταν ο οφειλέτης, συνεπεία εκτάκτων γεγονότων, βρίσκεται σε πλήρη κατάλυση της ισορροπίας μεταξύ παροχής και αντιπαροχής και μάλιστα σε τέτοια κατάσταση, ώστε αυτός μεν εκτελώντας τη σύμβαση να υφίσταται ουσιώδη και υπερμεγέθη ζημία, που προκλήθηκε εκτάκτως και απροόπτως, ο δε αντισυμβαλλόμενος να ωφελείται υπέρμετρα, από την παρουσία του υπόχρεου, ενώ αν εξελισσόταν ομαλά η σύμβαση, η οικονομική επιβάρυνση θα ήταν συνήθης και αυτή που είχε προβλεφθεί. Το υπέρμετρο της επάχθειας συνιστά το αφετήριο στάδιο κρίσης εφαρμογής του άρθρου 388 ΑΚ και το δικαστήριο θα επέμβει με βάση τα αντικειμενικά κριτήρια, αναπλάσσοντας το περιεχόμενο της σύμβασης και αναπροσαρμόζοντας την παροχή έναντι της αντιπαροχής (ΑΠ 1382/1992 ΝοΒ 44.513, ΑΠ 29/1992 ΕλΔνη 34.1082, ΕφΑθ 6972/2001 ΕΔΠολ 2003.304, ΕφΘεσ 2678/2006 Αρμ 2007.1168).

Διατάξεις:

ΑΚ: 288, 388,

ΚΠολΔ: 176,

ΠΔ: 34/1995, άρθ. 7,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Εμπορικές Μισθώσεις Ακινήτων - Απρόοπτη μεταβολή συνθηκών

Δικαστήριο: Μονομελές Πρωτοδικείο Καλαμάτας

Αριθμός απόφασης: 34

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Αναπροσαρμογή μισθώματος λόγω απρόοπτης μεταβολής των συνθηκών.
- Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθ. 7 παρ. 1 του ΠΔ 34/1995 «το μίσθωμα κατά τη σύναψη της σύμβασης καθορίζεται ελεύθερα από τους συμβαλλομένους και αναπροσαρμόζεται κατά τα χρονικά διαστήματα και το ύψος που ορίζεται στη σύμβαση» ενώ σύμφωνα με την παρ. 4 του ίδιου άρθρου «σε κάθε περίπτωση μπορεί να ζητηθεί αναπροσαρμογή του μισθώματος με τη συνδρομή του άρθ. 388 ΑΚ». Από τη διατύπωση των ως άνω διατάξεων σαφώς συνάγεται ότι οι συμβαλλόμενοι μπορούν να συμφωνήσουν το ύψος και την αναπροσαρμογή του μισθώματος, με όποιον τρόπο επιθυμούν, σε κάθε δε περίπτωση είναι επιτρεπτή η αναπροσαρμογή του με τις προϋποθέσεις του άρθ. 388 ΑΚ. Κατά τη σαφή έννοια της διάταξης αυτής παρέχεται στον καθέναν από τους συμβαλλόμενους σε αμφοτεροβαρή σύμβαση το διαπλαστικό δικαίωμα να ζητήσει από το Δικαστήριο την ολόκληρης της σύμβασης,

εφόσον η τελευταία δεν έχει ακόμα εκτελεστεί, υπό τις εξής προϋποθέσεις: α) μεταβολή των περιστατικών, στα οποία κυρίως ενόψει της καλής πίστης και των συναλλακτικών ήθων τα μέρη στήριζαν τη σύναψη της αμφοτεροβαρούς συμβάσεως, β) η μεταβολή να είναι μεταγενέστερη της κατάρτισης της συμβάσεως και να οφείλεται σε λόγους, που ήταν έκτακτοι και δεν μπορούσαν να προβλεφθούν, γ) από τη μεταβολή αυτή η παροχή του οφειλέτη, ενόψει και της αντιπαροχής να καθίσταται υπέρμετρα επαχθής. Κατά συνέπεια, για το ορισμένο της αγωγής αναπροσαρμογής του μισθώματος με βάση το άρ. 388 ΑΚ πρέπει να αναφέρονται όλα εκείνα τα πραγματικά περιστατικά, από τα οποία να προκύπτει μεταβολή των συνθηκών, στις οποίες στήριζαν οι συμβαλλόμενοι τη σύναψη της σύμβασης μίσθωσης από λόγους απρόβλεπτους, η οποία μεταβολή επιδρά στη μισθωτική αξία του μισθίου σε τέτοιο βαθμό, ώστε η εμμονή στην καταβολή του συμφωνημένου μισθώματος να είναι αντίθετη προς την ευθύτητα και την εντιμότητα, που απαιτούνται στις συναλλαγές και να επιβάλλεται, σύμφωνα με την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη, η αναπροσαρμογή του μισθώματος στο επίπεδο εκείνο, το οποίο αίρει τη δυσαναλογία των εκατέρωθεν παροχών (πρβλ. ΑΠ 850/2010, ΑΠ 607/2010). Σημειώνεται άλλωστε ότι τα περιστατικά, που προκάλεσαν τη μεταβολή πρέπει να είναι έκτακτα και απρόβλεπτα. Τέτοια είναι τα περιστατικά, που δεν επέρχονται κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων, αλλά προκαλούνται από ασυνήθιστα γεγονότα, φυσικά (πλημμύρες, σεισμοί), πολιτικά, κοινωνικά ή οικονομικά (κινήματα, επαναστάσεις κλπ.). Γενικής φύσεως περιστατικά, στα οποία οι συμβαλλόμενοι στηρίζουν τη μισθωτική σύμβαση είναι η σταθερότητα του νομίσματος ή του τιμαρίθμου, δυσχερώς όμως μπορεί να γίνει αποδεκτό ότι αυτά είναι έκτακτα και απρόβλεπτα, ιδίως στη σύγχρονη οικονομία, στην οποία είναι συχνές οι διακυμάνσεις της σταθερότητας, εκτός αν αυτές υπερβαίνουν κατά πολύ τις συνηθισμένες ή λογικά προβλεπόμενες και είναι έκτακτης φύσεως. Γεγονότα τυχαία, που όμως συνήθως συμβαίνουν, ούτε έκτακτα μπορούν να χαρακτηριστούν ούτε απρόβλεπτα είναι (ΑΠ 1171/1004 ΕλΔνη 46.152, ΕφΑθ 5138/2008 ΕΔΠολ 2010.172, ΜΠρΑθ 67/2010). Εφόσον δεν συντρέχουν οι ως άνω ουσιαστικές προϋποθέσεις, είναι επιτρεπτή, ενόψει και της διάταξης του άρ. 44 του ίδιου π.δ., η εφαρμογή του άρ. 288 ΑΚ, το οποίο ορίζει ότι ο οφειλέτης έχει υποχρέωση να εκπληρώσει την παροχή, όπως απαιτεί η καλή πίστη, αφού ληφθούν υπόψη και τα συναλλακτικά ήθη, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του. Η διάταξη αυτή εφαρμόζεται σε οποιαδήποτε ενοχή, ασχέτως αν αυτή απορρέει από σύμβαση ετεροβαρή ή αμφοτεροβαρή ή από άλλη δικαιοπραξία ή αν πηγάζει ευθέως από το νόμο, εκτός αν προβλέπεται άλλη ανάλογη ειδική προστασία ή αν συντρέχουν οι ειδικές προϋποθέσεις εφαρμογής του άρ. 388 ΑΚ. Παρέχει δε στο δικαστή τη δυνατότητα όταν λόγω συνδρομής ειδικών συνθηκών η εμμονή στην εκπλήρωση της παροχής είναι αντίθετη προς την ευθύτητα και την εντιμότητα, που επιβάλλονται στις συναλλαγές, να την επεκτείνει ή να την περιορίσει με βάση αντικειμενικά κριτήρια κατά τις αντιλήψεις, που κρατούν στις συναλλαγές, στο επίπεδο εκείνο που ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της συναλλακτικής καλής πίστης. Επομένως, με βάση τη διάταξη αυτή ο μισθωτής εμπορικής μίσθωσης μπορεί να ζητήσει κατά το άρ. 288 ΑΚ αναπροσαρμογή του οφειλόμενου μισθώματος, αρχικού ή μετά από αναπροσαρμογή, εφόσον εξαιτίας προβλεπτών ή απρόβλεπτων περιστάσεων επήλθε αδιαμφισβήτητα τόσο ουσιαστικής μείωσης της μισθωτικής αξίας του μισθίου, ώστε με βάση τις συγκεκριμένες συνθήκες η εμμονή του εκμισθωτή στην καταβολή του ίδιου μισθώματος να είναι αντίθετη προς την ευθύτητα και την εντιμότητα, που απαιτούνται στις συναλλαγές και να επιβάλλεται, σύμφωνα με την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη, παρά την ανάγκη κατοχύρωσης της ασφάλειας των εναλλαγών, η οποία πρέπει πάντοτε να συνεκτιμάται, η αναπροσαρμογή του μισθώματος, στο επίπεδο εκείνο, το οποίο αίρει τη δυσαναλογία των εκατέρωθεν

παροχών και αποκαθιστά την διαταραχθείσα καλή πίστη (ΟΛΑΠ 9/1997). Μεταβολή των συνθηκών, με την έννοια του άρ. 288 ΑΚ, μπορεί να αποτελέσουν η σημαντική αύξηση ή μείωση της μισθωτικής αξίας του μίσθιου και άλλων όμορων και ομοειδών ακινήτων, η υποτίμηση του νομίσματος, η από διάφορους λόγους αυξομείωση της ζητήσεως ακινήτων και άλλοι λόγοι. Με βάση τα στοιχεία αυτά το Δικαστήριο οφείλει πρώτα να διαγνώσει, αν μεταξύ οφειλομένου μισθώματος και εκείνου, που μπορεί να επιτευχθεί υπό καθεστώς ελεύθερης μισθώσεως («ελεύθερου»), υπάρχει διαφορά τόσο σημαντική, ώστε επιβάλλεται κατά τις αρχές της καλής πίστεως, αφού ληφθούν υπόψη και τα συναλλακτικά ήθη, η αναπροσαρμογή του πρώτου (οφειλόμενου), και ύστερα, αν διαπιστώσει τέτοια διαφορά, να αναπροσαρμόσει το ίδιο αυτό μίσθωμα στο επίπεδο, το οποίο αίρει τη δυσαναλογία και αποκαθιστά τη διαταραχθείσα καλή πίστη (ΑΠ 508/2010, 633/2007). Κατά συνέπεια, για την αναπροσαρμογή του μισθώματος κατ' άρ. 288 ΑΚ απαιτείται και συνακόλουθα αρκεί:

α) μόνιμη μεταβολή των συνθηκών κατά το διάστημα από τη σύναψη της επαγγελματικής μίσθωσης και το αρχικό συμβατικό προσδιορισμό του μισθώματος και της αναπροσαρμογής του ή από το χρόνο της μεταγενέστερης αναπροσαρμογής του μέχρι το χρόνο άσκησης της αγωγής, ανεξάρτητα από το υπαίτιο, το έκτακτο και το απρόβλεπτο των λόγων που προξένησαν την εν λόγω μεταβολή, β) ουσιώδης απόκλιση (αύξηση ή μείωση) κατά το χρόνο ασκήσεως της αγωγής ανάμεσα στο από την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη επιβαλλόμενο αφενός και στο καταβαλλόμενο μίσθωμα αφετέρου, σε τρόπο ώστε η διατήρηση τούτου να επιφέρει ζημία στον ενάγοντα, η οποία υπερβαίνει τον αναλαμβανόμενο με το συμβατικό καθορισμό του μισθώματος κίνδυνο, και γ) αιτιώδης σύνδεσμος ανάμεσα στη μεταβολή των συνθηκών και την ουσιώδη απόκλιση του μισθώματος, ώστε η αναπροσαρμογή να αποκλείεται αν η απόκλιση θα επερχόταν και χωρίς μεταβολή των συνθηκών (ΑΠ 1464/2009, ΑΠ 1487/2005 ΕλΔνη 2006. 170, ΜΠρΑθ 1658/2010).

- Το δικαίωμα που προκύπτει από τη διάταξη του άρθ. 288 ΑΚ για αναπροσαρμογή του μισθώματος είναι διαπλαστικό, διότι αποτελεί διαμόρφωση της ενοχής στο προσήκον μέτρο, συνιστά δηλαδή διάπλαση ενός από τα στοιχεία της μισθωτικής σύμβασης, με συνέπεια η σχετική αγωγή και η επ' αυτής απόφαση, που αναπροσαρμόζει το μίσθωμα ως προς το σημείο αυτό να είναι διαπλαστική. Ως εκ τούτου, το ασκηθέν δικαίωμα ενεργοποιείται από την επίδοση της αγωγής και μελλοντικώς (ΑΠ 588/1995 ΕλΔνη 1996.341, ΜΠρΑθ 2192/2010), η δε σχετική απόφαση δεν υπόκειται σε αναγκαστική εκτέλεση ούτε κηρύσσεται προσωρινά εκτελεστή.

Διατάξεις:

ΑΚ: 288, 388,

ΠΔ: 34/1995, άρθ. 7, 14, 16, 29, 44, 48,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Εμπορικές Μισθώσεις Ακινήτων - Απρόοπτη μεταβολή συνθηκών

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 1229

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Εμπορικές μισθώσεις. Αγωγή για μείωση του μισθώματος λόγω απρόοπτης μεταβολής των συνθηκών. Στοιχεία αγωγής. Αόριστη αγωγή. Αναιρείται η προσβαλλόμενη απόφαση (άρθ. 559 αριθ. 8 & 14). Παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου. Μη λήψη υπόψη πραγμάτων. Μη λήψη υπόψη αποδεικτικών μέσων.

- Το άρθρο 288 ΑΚ ορίζει, ότι ο οφειλέτης έχει υποχρέωση να εκπληρώσει την παροχή, όπως απαιτεί η καλή πίστη, αφού ληφθούν υπόψη και τα συναλλακτικά ήθη.

Η διάταξη αυτή εφαρμόζεται σε οποιαδήποτε ενοχή, ασχέτως αν αυτή απορρέει από σύμβαση, ετεροβαρή ή αμφοτεροβαρή, ή από άλλη δικαιοπραξία, ή αν πηγάζει ευθέως από το νόμο, εκτός αν προβλέπεται άλλη ανάλογη ειδική προστασία ή αν συντρέχουν ειδικές προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 388 ΑΚ. Επομένως, η διάταξη του άρθρου 288 ΑΚ, ενόψει και της διατάξεως του άρθρου 44 του ΠΔ 34/1995 εφαρμόζεται και επί των εμπορικών μισθώσεων. Έτσι παρέχει στο δικαστήριο τη δυνατότητα να προβεί στην αναπροσαρμογή του οφειλόμενου αρχικού ή μετά από αναπροσαρμογή, συμβατική ή νόμιμη (αντικειμενική) μισθώματος, όταν λόγω συνδρομής ειδικών συνθηκών η εμμονή στην εκπλήρωση της παροχής είναι αντίθετη προς την ευθύτητα και την εντιμότητα, που αποκτούνται στις συναλλαγές και επιβάλλεται, σύμφωνα με την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη- παρά την ανάγκη κατοχυρώσεως της ασφάλειας των συναλλαγών, η οποία πρέπει να συνεκτιμάται- η αναπροσαρμογή του μισθώματος στο επίδικο εκείνο, που αίρει τη δυσαναλογία των εκατέρωθεν παροχών και αποκαθιστά τη διαταραχθείσα καλή πίστη. Μεταβολή των συνθηκών με την έννοια του άρθρου 288 ΑΚ μπορεί να αποτελέσουν η σημαντική αύξηση ή ουσιώδης μείωση της μισθωτικής αξίας του μισθίου, η σημαντική αύξηση ή μείωση του τιμαρίθμου, η υποτίμηση του νομίσματος η από διάφορους λόγους αυξομείωση της ζήτησης των ακινήτων και άλλοι λόγοι. Για τη θεμελίωση της αγωγής στο άρθρο 288 ΑΚ όταν την ασκεί ο μισθωτής πρέπει για το ορισμένο αυτής κατ' άρθρο 216 παρ. 1 ΚΠολΔ εκτός των άλλων, να προσδιορίζεται το καταβαλλόμενο μίσθωμα και να αναφέρεται ότι αυτό είναι ανώτερο από εκείνο που μπορεί να επιτευχθεί με τη συνδρομή των προϋποθέσεων της εν λόγω διατάξεως, οπότε και έχει συμφέρον ο ενάγων-μισθωτής στη μείωση του καταβαλλόμενου μισθώματος ή του ποσοστού της συγκεκριμένης αναπροσαρμογής. Επίσης οφείλει ο ενάγων να εκθέσει στο δικόγραφο της αγωγής ποιες είναι οι συγκεκριμένες συνθήκες (οικονομικές, νομισματικές κλπ) οι οποίες μετέβαλαν τις προϋποθέσεις εκπληρώσεως της συμβατικής παροχής στο μέτρο που είχε συμφωνηθεί και δικαιολογούν με αντικειμενικά κριτήρια κατά τις αντιλήψεις που επικρατούν στις συναλλαγές τη μείωση του μισθώματος ή του ποσοστού της συμφωνημένης αναπροσαρμογής. Δηλαδή, απαιτείται έτσι κατά τρόπο συγκεκριμένο να αναφερθεί η σημαντική μείωση του τιμαρίθμου και του ατομικού εισοδήματος, η μη ζήτηση καταστημάτων για μίσθωση που έχει ως συνέπεια τη σημαντική μείωση της μισθωτικής αξίας του μισθίου ακινήτου, η ζημία του μισθωτή και τέλος, η μισθωτική αξία όμορων και ομοειδών καταστημάτων. Με βάση τα στοιχεία αυτά, το δικαστήριο οφείλει, πρώτα να διαγνώσει αν μεταξύ του οφειλόμενου κατά το σύστημα της συμβατικής ή αντικειμενικής αναπροσαρμογής μισθώματος και εκείνος που μπορεί να επιτευχθεί υπό καθεστώς ελεύθερης μισθώσεως (ελεύθερου) υπάρχει διαφορά τόσο σημαντική, ώστε επιβάλλεται κατά τις αρχές της καλής πίστεως, αφού ληφθούν υπόψη και τα συναλλακτικά ήθη, η αναπροσαρμογή του πρώτου (οφειλομένου) και ύστερα, αν διαπιστώσει τέτοια διαφορά, να αναπροσαρμοστεί το ίδιο αυτό μίσθωμα στο επίπεδο, το οποίο αίρει τη δυσαναλογία και αποκαθιστά τη διαταραχθείσα καλή πίστη.

- Νομική αοριστία της αγωγής, που συνδέεται με τη νομική εκτίμηση του εφαρμοστέου κανόνα ουσιαστικού δικαίου, ελέγχεται ως παραβίαση από τον αριθμό 1 του άρθρου 559 ΚΠολΔ, εάν το δικαστήριο για το σχηματισμό της περί νομικής επάρκειας της αγωγής κρίσεώς του, αξίωσε περισσότερα στοιχεία από όσα απαιτεί ο νόμος προς θεμελίωση του δικαιώματος ή αρκέστηκε σε λιγότερα, ενώ η ποσοτική ή ποιοτική αοριστία της αγωγής, η οποία υπάρχει όταν δεν αναφέρονται όλα τα στοιχεία που απαιτούνται κατά νόμο, για τη θεμελίωση του αιτήματος της αγωγής, ως παραβίαση από τους αριθμούς 8 και 14 του άρθρου 559 του ΚΠολΔ.

- Κατά τη διάταξη του αριθμού 1 εδ. α' του άρθρου 559 του ΚΠολΔ επιτρέπεται αναίρεση και αν παραβιάστηκε κανόνας ουσιαστικού δικαίου στον οποίο περιλαμβάνονται και οι ερμηνευτικοί κανόνες των δικαιοπραξιών. Ο κανόνας παραβιάζεται κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, είτε με ψευδή ερμηνεία η οποία υπάρχει όταν αποδίδεται στον κανόνα έννοια διαφορετική από την αληθινή, είτε με τη μη ορθή εφαρμογή, η οποία συντελείται όταν εφαρμόζεται κανόνας, ενώ έπρεπε, ή όταν εφαρμόζεται εσφαλμένως. Εξ άλλου, η παραβίαση των ερμηνευτικών διατάξεων των άρθρων 173 και 200 ΑΚ προϋποθέτει δικαιοπραξία ή σύμβαση της οποίας παραλείφθηκε η ερμηνεία, καίτοι διαπιστώθηκε ανελέγκτως, έστω και εμμέσως, κενό ή αμφιβολία ως προς τη δήλωση βουλήσεως των δικαιοπραξιών, είτε ερμηνεύτηκε κακώς. Στην περίπτωση αυτή οι εν λόγω κανόνες παραβιάζονται, όταν το δικαστήριο παραλείπει να προσφύγει σ' αυτούς για να διαπιστώσει την αληθινή βούληση των συμβαλλομένων ή όταν προβαίνει σε κακή εφαρμογή τους ή όταν παραλείπει ν' αναφέρει στην απόφασή του πραγματικά περιστατικά από τα οποία προκύπτει η εφαρμογή τους.

- Πράγματα κατά την έννοια της διατάξεως του αριθμού 8 του άρθρου 559 του ΚΠολΔ, η μη λήψη υπόψη των οποίων από το δικαστήριο της ουσίας ιδρύει τον προβλεπόμενο από τη διάταξη αυτή λόγο αναιρέσεως θεωρούνται οι αυτοτελείς πραγματικοί ισχυρισμοί που συγκροτούν την ιστορική βάση της αγωγής, ανταγωγής, ενστάσεως ή αντενστάσεως και έτσι θεμελιώνουν το αίτημά τους, καθώς και οι λόγοι εφέσεως με τους οποίους προβάλλονται παράπονα κατά της πρωτοβάθμιας κρίσεως ή αυτοτελείς ισχυρισμοί. Επομένως, δεν είναι πράγματα με την έννοια αυτή οι πραγματικοί ισχυρισμοί που συνιστούν αιτιολογημένη άρνηση των ισχυρισμών ή των αιτήσεων του αντιδίκου ή επιχειρήματα προς υποστήριξη των απόψεων των διαδίκων, καθώς και οι μη νόμιμοι ή απαράδεκτοι ισχυρισμοί ή οι ισχυρισμοί που αποτελούν πραγματικά ή νομικά επιχειρήματα υπέρ της βασιμότητας της αγωγής ή ενστάσεως ακόμη και αν προβάλλονται με λόγους εφέσεως καθώς και τα αποδεικτικά μέσα και το περιεχόμενό τους. Εξ άλλου, ο λόγος αυτός αναιρέσεως δεν στοιχειοθετείται, αν το δικαστήριο έλαβε υπόψη τους αυτοτελείς ισχυρισμούς και τους απέρριψε για οποιοδήποτε λόγο τυπικό ή ουσιαστικό.

- Από τις διατάξεις των άρθρων 106, 335, 338, 340 και 346 του ΚΠολΔ προκύπτει, ότι το δικαστήριο της ουσίας προκειμένου να σχηματίσει το αποδεικτικό πόρισμα αναφορικά με τους πραγματικούς ισχυρισμούς των διαδίκων, που έχουν ουσιαστική επίδραση στην έκβαση της δίκης και έχουν ανάγκη αποδείξεως υποχρεούται να λάβει υπόψη όλα τα αποδεικτικά μέσα τα οποία νομίμως επικαλούνται και προσκομίζουν οι διάδικοι, χωρίς πάντως να είναι ανάγκη να γίνεται χωριστή αξιολόγηση του καθενός. Η παραβίαση της υποχρεώσεως αυτής ιδρύει τον προβλεπόμενο από το άρθρο 559 αρ. 11 περ.γ' του ΚΠολΔ λόγο αναιρέσεως. Ο λόγος αυτός απορρίπτεται ως αβάσιμος κατ' ουσίαν, όταν το δικαστήριο βεβαιώνει στην απόφασή του ότι έλαβε υπόψη τα συγκεκριμένα αποδεικτικά μέσα για τα οποία προτείνεται ο λόγος αναιρέσεως ή προκειμένου περί εγγράφων, όταν έλαβε υπόψη όλα τα με επίκληση προσκομισθέντα από τους διαδίκους έγγραφα, έστω και χωρίς να γίνεται ειδική μνεία ή αξιολόγηση καθενός από αυτά, εκτός αν, παρά τη διαβεβαίωση αυτή, από το περιεχόμενο της αποφάσεως και ιδίως από τις αιτιολογίες της καταλείπονται αμφιβολίες για τη συνεκτίμηση όλων ή ορισμένων εγγράφων, οπότε και μόνον είναι κατ' ουσίαν βάσιμος ο πιο πάνω λόγος.

Διατάξεις:

ΑΚ: 173, 200, 288, 388,

ΚΠολΔ: 216, 559 αριθ. 1, 559 αριθ. 8, 559 αριθ. 11γ, 559 αριθ. 14, 559 αριθ. 19,

ΠΔ: 34/1995, άρθ. 44,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Εμπορικές Μισθώσεις Ακινήτων - Απρόοπτη μεταβολή συνθηκών

Δικαστήριο: Μονομελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης

Αριθμός απόφασης: 2167

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Αναπροσαρμογή του μισθώματος. Μεταβολή των συνθηκών. Καταστήματα που βρίσκονται έξω από το νεκροταφείο, αλλά σε τέτοια τοπική σχέση, ώστε αποκλειστικά να χρησιμοποιούνται για τις ανάγκες εκείνων που χρησιμοποιούν το νεκροταφείο.

- Η δικαστική αναπροσαρμογή του μισθώματος θεμελιώνεται και λειτουργεί σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 388, 288 και 371 ΑΚ. Η δικαστική αναπροσαρμογή δεν μπορεί να αποκλειστεί με συμφωνία των συμβαλλομένων έστω και μεταγενέστερη από την κατάρτιση της μίσθωσης (Γ. Αρχανιωτάκης, Η επαγγελματική μίσθωση, Ι, σελ. 461). Το άρθρο 7 παρ. 4 ΠΔ 34/1995 ορίζει ότι «σε κάθε περίπτωση μπορεί να ζητηθεί αναπροσαρμογή του μισθώματος με τη συνδρομή του άρθρου 388 ΑΚ». Από το άρθρο 288 ΑΚ, το οποίο ορίζει ότι ο οφειλέτης έχει υποχρέωση να εκπληρώσει την παροχή, όπως απαιτεί η καλή πίστη, αφού ληφθούν υπόψη και τα συναλλακτικά ήθη και το οποίο λειτουργεί αμφιμερώς στην εξέλιξη της ενοχικής σχέσεως και απηχεί κανόνα αναγκαστικού δικαίου, προκύπτει ότι το Δικαστήριο, κατ' απόκλιση εκείνων που συμφωνήθηκαν, προσαρμόζει την παροχή συμπληρώνοντας, διευρύνοντας ή περιστέλλοντας αυτήν, όταν, λόγω της συνδρομής ειδικών συνθηκών (οικονομικών, νομισματικών ή άλλων), επιβάλλεται ο εναρμονισμός της παροχής προς τις αρχές που διαλαμβάνονται στο ως άνω άρθρο, το οποίο εφαρμόζεται σε κάθε ενοχή και ειδικά στις αμοτεροβαρείς συμβάσεις, στην περίπτωση που δεν συντρέχουν όλοι οι όροι εφαρμογής του άρθρου 388 ΑΚ (ΑΠ 423/2008, ΑΠ 293/1992 ΕλΔνη 34.1293, ΑΠ 481/1990 ΝοΒ 39.921, ΕφΠειρ 1343/1995 ΕλΔνη 37.1656). Τη συνδρομή των ειδικών συνθηκών που επιβάλλουν την εφαρμογή της ως άνω διατάξεως οφείλει, για την πληρότητα της αγωγής, να επικαλεστεί και, σε περίπτωση αμφισβήτησεως, να αποδείξει ο ενάγων (Γεωργιάδης - Σταθόπουλος, Αστικός Κώδικας, άρθρο 288, αριθμ. 67 και 69). Επομένως, για την πληρότητα της αγωγής, με την οποία επιδιώκεται η αναπροσαρμογή του μισθώματος κατά το άρθρο 288 ΑΚ, πρέπει να περιέχονται πρόσφορα συγκριτικά στοιχεία, καθώς επίσης και συγκεκριμένα (με αριθμούς) στοιχεία σχετικά με την ουσιώδη μεταβολή των οικονομικών συνθηκών, όπως τη σημαντική αύξηση του τιμαρίθμου, του ατομικού εισοδήματος, τη στενότητα της στέγης και τη ζημία του μισθωτή. Καλύπτει επομένως η εφαρμογή του άρθρου κάθε περίπτωση όπου λόγω μεταβολής των συνθηκών, που επισυμβαίνει κατά τη συμβατική και τη νόμιμη διάρκεια της μίσθωσης, το καταβαλλόμενο μίσθωμα δεν ανταποκρίνεται σε εκείνο που κατά τα αντικειμενικά κριτήρια της καλής πίστης και των συναλλακτικών ηθών θα έπρεπε να είχε διαμορφωθεί (Γ. Αρχανιωτάκη, ανωτ, σελ. 470). Η χρήση του μισθίου συμφωνείται ελεύθερα (361 ΑΚ), από το περιεχόμενό της δε κρίνεται αν η σύμβαση εμπίπτει ή όχι στην προστασία του νόμου. Αν άλλη συμφωνείται και άλλη αναγράφεται στο μισθωτήριο προς καταστρατήγηση του νόμου, λαμβάνεται υπόψη η πράγματι συμφωνημένη, από την οποία και χαρακτηρίζεται η μίσθωση (Χ. Παπαδάκη, Σύστημα Εμπορικών Μισθώσεων, Ι, σελ. 66). Τέλος στις μη προστατευόμενες μισθώσεις του άρθρου 4 ΠΔ 34/1995 ανήκουν και οι μισθώσεις χώρων εντός νεκροταφείων (περ. στ'). Κατά κανόνα πάντως οι εν λόγω επιχειρήσεις δεν στεγάζονται μέσα στην περιφραγμένη έκταση του νεκροταφείου, αλλά στον περιβάλλοντα αυτού χώρο. Επιβάλλεται λοιπόν το ανεπίδεκτο να καλύψει το ανωτέρω ΠΔ και τα έξω από την περίφραξη του νεκροταφείου ακίνητα, εφόσον η

λειτουργία τους είναι άμεσα συναρτημένη με τη λειτουργία τούτου. Επομένως εξαιρούνται από την προστασία του νόμου οι μισθώσεις καταστημάτων που βρίσκονται έξω από το νεκροταφείο, αλλά σε τέτοια τοπική σχέση, ώστε αποκλειστικά να χρησιμοποιούνται για τις ανάγκες εκείνων που χρησιμοποιούν το νεκροταφείο (ΕφΑθ 9692/1987, ΑρχΝ 39.357, Γ. Αρχανιωτάκη, ανωτ, Ι, σελ. 106, Χ. Παπαδάκης, ανωτ, Ι, σελ. 390).

Διατάξεις:

ΑΚ: 288, 371, 388,

ΠΔ: 34/1995, άρθ. 4, 7,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Εμπορικές Μισθώσεις Ακινήτων - Άυλη εμπορική αξία

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 827

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Λήξη μίσθωσης με τη συμπλήρωση δωδεκαετίας. Άυλη εμπορική αξία. Παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου. Αναιρείται η προσβαλλόμενη απόφαση.

- Κατά τη διάταξη του άρθρ. 60 παρ. 1 του ΠΔ/τος 34/1995, όπως τροποποιήθηκε με το άρθ. 7 παρ. 14 Ν. 2741/1999, ορίζεται ότι σε περίπτωση απόδοσης του μισθίου, λόγω λήξης της μίσθωσης, ένεκα ... συμπλήρωσης δωδεκαετίας, ο εκμισθωτής οφείλει στο μισθωτή, για την αποκατάσταση της άυλης εμπορικής αξίας, ποσό ίσο με το καταβαλλόμενο, κατά το χρόνο της λήξης της μίσθωσης είκοσι τεσσάρων (24) μηνών. Ενώ, κατά τη διάταξη του άρθ. 61 εδ. β του ίδιου ως άνω ΠΔ/τος (34/1995), όπως τροποποιήθηκε με την παράγρ. 15 του ίδιου ως άνω άρθ. 7 του Ν. 2741/1999, ορίζεται ότι τα ποσά του προηγούμενου άρθρου δεν οφείλονται, μεταξύ άλλων, στις μισθώσεις των περιπτώσεων γ του άρθ. 1 του παρόντος (στέγαση κλινικών και κάθε φύσης νοσηλευτικών ιδρυμάτων), εφόσον δεν ασκούνται στο μίσθιο εμπορικές πράξεις.

- Η από το άρθρ. 559 αριθμ. 1 ΚΠολΔ, προβλεπόμενη πλημμέλεια της παραβίασης κανόνα δικαίου συντρέχει όταν ο κανόνας δικαίου δεν εφαρμοσθεί, ενώ υπήρχαν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του ή εάν εφαρμοσθεί, παρότι δεν ήταν εφαρμοστέος, καθώς και εάν εφαρμοσθεί εσφαλμένα.

Διατάξεις:

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 1,

ΠΔ: 34/1995, άρθ. 60, 61,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Εμπορικές Μισθώσεις Ακινήτων - Γενικά

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 866

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Σχετικότητα της μισθωτικής σχέσης. Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις από αυτάνηκουν μόνο στα συμβαλλόμενα μέρη. Έκτακτη χρησιμότητα. Παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου. Έλλειψη νόμιμης βάσης.

- Από τη διάταξη του άρθρου 574 ΑΚ, που ορίζει, ότι με τη σύμβαση της μίσθωσης πράγματος ο εκμισθωτής έχει υποχρέωση να παραχωρήσει στο μισθωτή τη χρήση του πράγματος για όσο χρόνο διαρκεί η σύμβαση και ο μισθωτής να καταβάλει το συμφωνημένο μίσθωμα, σαφώς προκύπτει ότι η εκμίσθωση αλλότριου πράγματος, κινητού ή ακινήτου είναι καθ' όλα έγκυρη, διότι η μίσθωση είναι ενοχική σχέση και

δεν ασκεί επιρροή στην ισχύ και λειτουργία της σύμβασης αυτής η κυριότητα ή οποιοδήποτε άλλο εμπράγματο δικαίωμα επί του μισθίου, ανεξαρτήτως αν αυτό είναι κινητό ή ακίνητο. Η σχετικότητα της μισθωτικής σχέσης έχει ως αποτέλεσμα να ανήκουν τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις από αυτή μόνο στα συμβαλλόμενα μέρη, δηλαδή στον εκμισθωτή και στο μισθωτή, οι οποίοι και νομιμοποιούνται αντιστοίχως στις σχετικές (μισθωτικές) δίκες. Από αυτά έπεται, ότι ο εκμισθωτής, καίτοι δεν είναι κύριος του μισθίου, έχει το δικαίωμα (μόνο αυτός) να αξιώσει το μίσθωμα ή να ασκήσει τις συναφείς αγωγές απόδοσης του μισθίου και ότι ο κύριος (πλήρης ή ψιλός) ή ο επικαρπωτής του μισθίου δεν δικαιούνται (αν δεν είναι και εκμισθωτές) να ασκήσουν οιαδήποτε αγωγή από τη μίσθωση για καταβολή μισθωμάτων ή απόδοση του μισθίου, ακόμη κι αν έληξε η μίσθωση, αλλά μόνο τις αγωγές από την κυριότητα ή νομή. Τα παραπάνω ισχύουν και στην επαγγελματική μίσθωση με μόνες τις αναφερόμενες στο άρθρο 14 του ΠΔ 34/1995(αρθρ. 7 παρ. 2 Ν. 813/1978) παρεκκλίσεις, κατά τις οποίες, επί εκμίσθωσης αλλότριου ακινήτου η μίσθωση δεσμεύει τον κύριο ή νομέα του μισθίου, εφόσον ο μισθωτής είναι καλής πίστης (δηλαδή αγνοεί τα δικαιώματα τρίτων στο μίσθιο), ο δε κύριος δεν διαμαρτυρήθηκε εγγράφως στο μισθωτή μέσα σε τρεις μήνες, αφότου έλαβε γνώση της εκμίσθωσης. Η κατά τη διάταξη αυτή "δέσμευση" του κυρίου δεν σημαίνει την υπεισέλευσή του στη μίσθωση, αλλά ότι δεν μπορεί αυτός να λάβει κατά τη διάρκεια της μίσθωσης μέτρα που εμποδίζουν τη χρήση του μισθίου από το μισθωτή.

- Κατά μεν τη διάταξη του άρθρου 1045 ΑΚ, εκείνος που έχει στη νομή του για μια εικοσαετία πράγμα κινητό ή ακίνητο γίνεται κύριος αυτού με έκτακτη χρησικτησία, κατά δε το άρθρο 974 του ίδιου Κώδικα όποιος απέκτησε τη φυσική εξουσία πάνω στο πράγμα (κατοχή) είναι νομέας, αν ασκεί την εξουσία αυτή με διάνοια κυρίου. Με τις διατάξεις αυτές, για την κτήση της κυριότητας με έκτακτη χρησικτησία, απαιτείται άσκηση νομής επί συνεχή εικοσαετία, με τη δυνατότητα εκείνου που απέκτησε τη νομή του πράγματος με καθολική ή με ειδική διαδοχή να συνυπολογίσει στο χρόνο της δικής του νομής και το χρόνο νομής του δικαιοπαρόχου του κατ' άρθρο 1051 ΑΚ.

- Από τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 1 ΚΠολΔ προκύπτει ότι ο λόγος αναίρεσης για ευθεία παράβαση ουσιαστικού κανόνα δικαίου ιδρύεται αν αυτός δεν εφαρμοστεί, ενώ συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις της εφαρμογής του ή αν εφαρμοστεί ενώ δεν έπρεπε, καθώς και αν εφαρμοστεί εσφαλμένα, αντίστοιχα δε, όταν στην ελάσσονα πρόταση του νομικού συλλογισμού δεν εκτίθενται καθόλου τα πραγματικά περιστατικά ή όταν τα εκτιθέμενα δεν καλύπτουν όλα τα στοιχεία που απαιτούνται με βάση το πραγματικό κανόνα δικαίου για την επέλευση της έννομης συνέπειας που απαγγέλθηκε ή την άρνησή της. Στην περίπτωση που το δικαστήριο έκρινε κατ' ουσία την υπόθεση, η παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου κρίνεται ενόψει των πραγματικών περιστατικών που ανελέγκτως δέχτηκε, ότι αποδείχθηκαν το δικαστήριο της ουσίας και της υπαγωγής αυτών στο νόμο και ιδρύεται ο λόγος αυτός αναίρεσης αν οι πραγματικές παραδοχές της απόφασης καθιστούν φανερή την παραβίαση.

- Κατά δε το άρθρο 559 αριθ. 19 του ΚΠολΔ ιδρύεται λόγος αναίρεσης και αν η απόφαση δεν έχει νόμιμη βάση και ιδίως δεν έχει καθόλου αιτιολογίες ή έχει αιτιολογίες αντιφατικές ή ανεπαρκείς σε ζήτημα που ασκεί ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Έλλειψη νόμιμης βάσης, κατά την έννοια της διάταξης αυτής, υπάρχει όταν από το αιτιολογικό της απόφασης, που συνιστά την ελάσσονα πρόταση του δικανικού συλλογισμού, δεν προκύπτουν κατά τρόπο πλήρη, σαφή και χωρίς αντιφάσεις, τα πραγματικά περιστατικά, τα οποία σύμφωνα με το νόμο είναι αναγκαία για την κρίση στη συγκεκριμένη περίπτωση ότι συντρέχουν οι όροι της διάταξης που εφαρμόσθηκε ή ότι δε συντρέχουν οι όροι της εφαρμογής της. Ιδρύεται, δηλαδή ο λόγος αυτός, όταν από τις παραδοχές της απόφασης δημιουργούνται αμφιβολίες για το αν παραβιάστηκε ή όχι ορισμένη ουσιαστική διάταξη νόμου.

Αναφέρεται ο λόγος αυτός σε πλημμέλειες αναγόμενες στη διατύπωση του αποδεικτικού πορίσματος και δεν ιδρύεται όταν υπάρχουν ελλείψεις αναγόμενες στην εκτίμηση των αποδείξεων και ειδικότερα στην ανάλυση, στάθμιση και αιτιολόγηση του πορίσματος που έχει εξαχθεί από αυτές, αρκεί τούτο να εκτίθεται σαφώς, πλήρως και χωρίς αντιφάσεις. Ως ζητήματα, τέλος, των οποίων η μη αιτιολόγηση ή η αιτιολόγηση κατά τρόπο ανεπαρκή ή αντιφατικό στερεί από την απόφαση τη νόμιμη βάση, νοούνται μόνο οι ισχυρισμοί που έχουν αυτοτελή ύπαρξη, που τείνουν δηλαδή στη θεμελίωση ή κατάλυση του δικαιώματος που ασκήθηκε, είτε ως επιθετικό είτε ως αμυντικό μέσο, όχι όμως και τα πραγματικά ή νομικά επιχειρήματα που συνέχονται με την αξιολόγηση και στάθμιση των αποδείξεων, για τα οποία η έλλειψη ειδικής και εμπειριστατωμένης αιτιολογίας δεν ιδρύει λόγο αναίρεσης (ΟΛΑΠ 24/1992).

Διατάξεις:

ΑΚ: 574, 1045,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 1, 559 αριθ. 19,

ΠΔ: 34/1995, άρθ. 14,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Εμπορικές Μισθώσεις Ακινήτων - Διατηρητέα

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 776

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Μισθώσεις ακινήτων που έχουν χαρακτηριστεί διατηρητέα. Χρόνος πρότασης ισχυρισμών στην ειδική διαδικασία των μισθωτικών διαφορών. Μεταγραφή της εν ζωή μεταβιβαστικής δικαιοπραξίας και διαδοχή στη μισθωτική σχέση. Παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου. Έλλειψη νόμιμης βάσης.

- Το εδάφιο ε' του άρθρου 3 του Ν. 813/1978, το οποίο προστέθηκε με το άρθρο 6 παρ. 4 του Ν. 1898/1990, όριζε ότι δεν υπάγονται στον Ν. 813/1978 οι μισθώσεις ακινήτων που έχουν χαρακτηριστεί διατηρητέα. Η ρητή εξαίρεση των μισθώσεων αυτών από το προστατευτικό για τους μισθωτές καθεστώς των εμπορικών μισθώσεων δεν προσκρούει στην αρχή της ισότητας, αλλά και στις λοιπές Συνταγματικές διατάξεις που προαναφέρθηκαν για την προστασία της αξίας του ανθρώπου, της προσωπικότητάς του και της περιουσίας του, διότι αφορά σε κτήρια με ιδιαίτερη αρχιτεκτονική εμφάνιση, δηλαδή σε κτήρια των οποίων τα χαρακτηριστικά στοιχεία διαφέρουν ουσιαστικά από εκείνα των άλλων κτηρίων, η σχετική δε επιλογή του νομοθέτη, υπαγορευθείσα από την ανάγκη διατηρήσεως της αρχιτεκτονικής μορφής των εν λόγω κτηρίων με την αποφυγή οποιασδήποτε υλικής ή αισθητικής βλάβης αυτών, εναρμονίζεται με τη συνταγματική επιταγή για την προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος (άρθρο 24 παρ. παρ. 1 και 6 Συντάγματος). Η ως άνω διάταξη του άρθρου 6 παρ. 4 του Ν. 1898/1990 αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 παρ. 1 του Ν. 1930/1991 (ήδη άρθρο 4 παρ. 1 περ. θ' ΠΔ 34/1995), κατά το οποίο δεν υπάγονται στις διατάξεις του Ν. 813/1978 (ήδη ΠΔ 34/1995) οι μισθώσεις ακινήτων χαρακτηρισμένων ως διατηρητέων, οι οποίες συνάπτονται μετά την 1η Σεπτεμβρίου 1990. Η τελευταία αυτή ρύθμιση έγινε προκειμένου να αποφευχθεί ο νομοθετικός αιφνιδιασμός τον οποίο θα προκαλούσε στους παλαιούς μισθωτές η άμεση άρση της προστασίας τους κατά την άσκηση της επαγγελματικής τους δραστηριότητας σε διατηρητέα ακίνητα, γι' αυτό και οι σχετικές μισθώσεις θα εξακολουθούν να υπάγονται στο προστατευτικό καθεστώς του ΠΔ 34/1995 εωσότου παρέλθει ο προβλεπόμενος στο εν λόγω π.δ/μα χρόνος διάρκειάς τους. Ενόψει των ειδικών τούτων συνθηκών, υπό τις οποίες τελούν οι παλαιές μισθώσεις είναι δικαιολογημένη η διαφοροποίηση στη νομοθετική τους μεταχείριση, και ως εκ τούτου η ανωτέρω

ρύθμιση δεν μπορεί, μέσω της αρχής της ισότητας, να επεκταθεί και στις, ρητώς αποκλειόμενες από τη ρύθμιση αυτή, νέες μισθώσεις. Η ρύθμιση αυτή άλλωστε ανταποκρίνεται και στη αρχή της αναδρομικότητας του νόμου, της μη εφαρμογής του δηλαδή σε έννομες σχέσεις ή συνέπειες προγενέστερες της ισχύος του. Η προβλεπόμενη έτσι στο άρθρο 1 παρ. 1 του Ν. 1930/1991 εξαίρεση των συναφθεισών μετά την 1-9-1990 μισθώσεων από τις προστατευτικές για τους μισθωτές διατάξεις του ΠΔ 34/1995 δεν αντίκειται στο άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος, άλλ' ούτε και στα άρθρα 2, 5 και 17 αυτού και 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ (ΑΠ 1589/2006).

Εξ άλλου η εφαρμογή της πιο πάνω διατάξεως του άρθρου 1 παρ. 1 του 1930/1991 (ήδη άρθρο 4 παρ. 1 περ. Θ' του ΠΔ 34/1995) δεν εξαρτήθηκε από καμμία άλλη προϋπόθεση, και για το λόγο αυτό δεν ασκεί για την εφαρμογή της καμμία επιρροή το γεγονός ότι ο μισθωτής αγνοούσε την ιδιότητα του μισθίου ως διατηρητέου κατά την έναρξη της μισθώσεως, ή ότι δεν αναφέρθηκε η ιδιότητα αυτή στο ιδιωτικό συμφωνητικό μισθώσεως (ΑΠ 584/2005). Εν όψει αυτών, ούτε το γεγονός ότι το μίσθιο ακίνητο μισθώσεως, χαρακτηριζομένης ως εμπορικής και υπαγομένης στις ρυθμίσεις 34/1995 χαρακτηρίστηκε εκ των υστέρων ως διατηρητέο, αποκλείει την εφαρμογή της ίδιας πιο πάνω διάταξης, και τον εκ των υστέρων χαρακτηρισμό της ίδιας μίσθωσης ως μη εμπορικής, εφ' όσον δεν πρόκειται για εκ των υστέρων εφαρμογή με αναδρομική δύναμη της ίδιας πιο πάνω διάταξης του άρθρου 4 παρ. 1 περ. θ του ΝΔ 34/1995, χωρίς ν' αναιρείται η κρίση αυτή από το γεγονός ότι στηρίζεται στο μεταγενέστερο μεν γεγονός του χαρακτηρισμού του μισθίου ακινήτου ως διατηρητέου, που όμως ρητά, και πριν από την επέλευση του ίδιου γεγονότος, χαρακτηρίζεται ως λόγος άρσεως της αντίστοιχης προστασίας. Με βάση δε τα όσα προαναφέρθηκαν για τα γεγονότα πρό και μετά την έναρξη ισχύος του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 1930/1991 με την οποία τ' αποτελέσματα του χαρακτηρισμού ως διατηρητέου αφορούν τις μισθώσεις που συνάπτονται μετά την 1η Σεπτεμβρίου 1990, είναι δικαιολογημένη η ίδια ρύθμιση ως ενιαία για όλες τις μισθώσεις που συνάπτονται μετά την 1η-9-1990, έστω και αν για ορισμένες απ' αυτές ο χαρακτηρισμός ως διατηρητέου του μισθίου ακινήτου επήλθε μετά τη 1η-9-1990, και αφορά μίσθωση συναφθείσα επίσης μετά την 1η-9-1990, αφού η διαφοροποίηση στη νομοθετική τους μεταχείριση, ώστε ν' αποκλεισθεί ως προς αυτές η ίδια ρύθμιση, και μέσω της αρχής της ισότητας να επεκταθεί σ' αυτές η ρύθμιση για τις μισθώσεις που είχαν συναφθεί πριν από την 1η-9-1990, δεν είναι επιτρεπτή.

- Στις υποθέσεις που δικάζονται κατά την ειδική διαδικασία των μισθωτικών διαφορών (άρθρα 647 έως 676 ΚΠολΔ), όπου δεν είναι υποχρεωτική η κατάθεση προτάσεων, οι διάδικοι οφείλουν να προτείνουν όλους τους αυτοτελείς ισχυρισμούς τους, όπως είναι και η ένσταση καταχρήσεως δικαιώματος, προφορικά κατά τη συζήτηση στο ακροατήριο και επί πλέον οι ισχυρισμοί αυτοί καταχωρίζονται στα πρακτικά με σαφή (έστω και συνοπτική) έκθεση των γεγονότων που τους θεμελιώνουν (άρθρο 262 ΚΠολΔ), εκτός αν περιέχονται στις κατατιθέμενες στο ακροατήριο προτάσεις. Απαιτείται, δηλονότι, σε κάθε περίπτωση προφορική πρόταση των ισχυρισμών, που "ως γενόμενο κατά τη συζήτηση" σημειώνεται στα πρακτικά. Από τη δεύτερη δε των άνω διατάξεων συνάγεται, ότι η κατά την πρώτη τούτων σημείωση της προφορικής προτάσεως του ισχυρισμού στα πρακτικά πρέπει να προκύπτει ευθέως εκ του περι των προτάσεων και των δηλώσεων τμήματος αυτών και δεν επιτρέπεται έμμεση συναγωγή της προτάσεως αυτών, είτε εκ του περιεχομένου των ακολούθως καταχωρουμένων μαρτυρικών καταθέσεων, είτε εκ του περιεχομένου των υποβαλλομένων εγγράφων προτάσεων (ΟλΑΠ 2/2005).

- Από τις διατάξεις των άρθρων 1033, 1192 αρ. 1, 1194 παρ. 1, 1198, 1201 και 614 του Α.Κ. προκύπτει ότι χωρίς τη μεταγραφή της εν ζωή μεταβιβαστικής

δικαιοπραξίας, που πιστοποιείται αρμοδίως από τον οικείο μεταγραφοφύλακα, εκείνος προς τον οποίο μεταβιβάζεται μισθωμένο ακίνητο δεν καθίσταται κύριος του, και δεν υπεισέρχεται κατά την διάταξη του άρθρου 614 ΑΚ ως νέος κτήτορας στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις, και για το λόγο αυτό στην αγωγή που ασκούνται αξιώσεις από υφισταμένη μίσθωση εκ μέρους του νέου κτήτορος του μισθίου πρέπει να εκτίθετο σ' αυτήν για να είναι ορισμένη κατά τις διατάξεις των άρθρων 118 και 216 ΚΠολΔ και το γεγονός της μεταγραφής της μεταβιβαστικής πράξης.

- Κατά τη διάταξη του άρθρ. 559 αριθ. 1 του ΚΠολΔ αναίρεση επιτρέπεται μόνο αν παραβιάστηκε κανόνας του ουσιαστικού δικαίου στον οποίο περιλαμβάνονται και οι ερμηνευτικοί κανόνες των δικαιοπραξιών. Ο κανόνας δικαίου παραβιάζεται, αν δεν εφαρμοστεί, ενώ συνέτρεχαν οι πραγματικές προϋποθέσεις για την εφαρμογή του, ή αν εφαρμοστεί, ενώ δεν συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις αυτές, καθώς και αν εφαρμοστεί εσφαλμένα, η δε παραβίαση εκδηλώνεται είτε με ψευδή ερμηνεία, είτε με κακή εφαρμογή, δηλαδή με εσφαλμένη υπαγωγή (ΟΛΑΠ 7/2006, ΟΛΑΠ 4/2005).

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 19 του ΚΠολΔ, αναίρεση επιτρέπεται αν η απόφαση δεν έχει νόμιμη βάση και ιδίως αν δεν έχει καθόλου αιτιολογίες, ή έχει αιτιολογίες αντιφατικές ή ανεπαρκείς σε ζητήματα που ασκούν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Από την υπόψη διάταξη, που αποτελεί κύρωση της παράβασης του άρθρου 93 παράγραφος 3 του Συντάγματος προκύπτει ότι ο προβλεπόμενος απ' αυτή λόγος αναίρεσης ιδρύεται όταν στην ελάχιστονα πρόταση του νομικού συλλογισμού δεν εκτίθενται καθόλου πραγματικά περιστατικά (έλλειψη αιτιολογίας), ή όταν τα εκτιθέμενα δεν καλύπτουν όλα τα στοιχεία που απαιτούνται βάσει του πραγματικού του εφαρμοστέου κανόνα δικαίου για την επέλευση της έννομης συνέπειας που απαγγέλθηκε ή την άρνησή του (ανεπαρκής αιτιολογία), ή όταν αντιφάσκουν μεταξύ τους (αντιφατική αιτιολογία ΟΛΑΠ 1/1999).

Διατάξεις:

ΑΚ: 207, 281, 361, 608, 609, 1033, 1192, 1194, 1198, 1201,

ΚΠολΔ: 216, 559 αριθ. 1, 559 αριθ. 19, 562, 647, 676,

Σ: 2, 17, 24,

Νόμοι: 813/1978, άρθ. 3,

Νόμοι: 1898/1990, άρθ. 6,

Νόμοι: 1930/1991, άρθ. 1,

ΠΔ: 34/1995, άρθ. 4,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Εμπορικές Μισθώσεις Ακινήτων - Καταγγελία από το μισθωτή

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 1673

Έτος: 2009

Σύντομη Περίληψη:

- Καταγγελία εμπορικής μίσθωσης από μισθωτή μετά το πέρας της διετίας από την έναρξη της μίσθωσης. Καταβολή αποζημίωσης τεσσάρων μισθωμάτων. Δεδικασμένο στις μισθωτικές διαφορές. Μισθωτικές διαφορές. Δυστροπία μισθωτή. Παράβαση κανόνα δικαίου. Αναίρεται η προσβαλλόμενη απόφαση.

- Κατά το άρθρο 43 του ΠΔ/τος 34/1995, η καταγγελία που γίνεται από το μισθωτή εγγράφως μετά την πάροδο διετίας από την έναρξη της σύμβασης, επιφέρει τη λήξη της μίσθωσης. Σύμφωνα με την ορθότερη άποψη το παραπάνω άρθρο καθιερώνει αυτοτελή λόγο καταγγελίας της μίσθωσης ανεξάρτητο από τους λόγους που προβλέπει ο ΑΚ. Ο μισθωτής οφείλει στον εκμισθωτή, λόγω αποζημίωσης, το κατά το χρόνο της καταγγελίας καταβαλλόμενο μίσθωμα τεσσάρων μηνών. Η αποζημίωση των τεσσάρων μισθωμάτων οφείλεται ανεξάρτητα από ζημία ή μη του εκμισθωτή,

ακόμη και αν ο εκμισθωτής εκμίσθωσε αμέσως το ακίνητο. Αν ο μισθωτής αποχωρήσει αμέσως από το μίσθιο μετά την καταγγελία ή νωρίτερα από την πάροδο των έξι μηνών τότε οφείλει να καταβάλει και τα μισθώματα των μηνών αυτών πέραν της αποζημίωσης των τεσσάρων μισθωμάτων. Άλλη επιζήμια συνέπεια, εκτός από την καταβολή των τεσσάρων μισθωμάτων, δεν έχει ο μισθωτής. Ο εκμισθωτής, εννοείται, ότι διατηρεί τυχόν αξιώσεις του που προκύπτουν από άλλη αιτία και γεννήθηκαν κατά τη διάρκεια της μίσθωσης, όπως για φθορές ή βλάβες.

- Κατά το άρθρο 651 εδ. β' ΚΠολΔ, που εισάγει εξαίρεση από τον κανόνα του άρθρου 331 του ίδιου Κώδικα, κατά τον οποίο το δεδικασμένο καταλαμβάνει και τα παρεμπιπτόντως κριθέντα ζητήματα, οι αποφάσεις για την παράδοση ή απόδοση της χρήσης του μισθίου αποτελούν δεδικασμένο μόνο ως προς το κύριο ζήτημα της παράδοσης ή απόδοσης της χρήσης που κρίθηκε και όχι ως προς τα παρεμπιπτόντως κριθέντα ζητήματα, έστω και αν αυτά αποτέλεσαν αναγκαία προϋπόθεση του κυρίου ζητήματος. Η ρύθμιση αυτή δεν εφαρμόζεται επί των λοιπών διαφορών, που εκδικάζονται κατά την ειδική διαδικασία των άρθρων 647 επ. ΚΠολΔ, όπως είναι και οι διαφορές για την καταβολή μισθωμάτων, στις οποίες το δεδικασμένο ισχύει χωρίς τον ανωτέρω περιορισμό, εφόσον συντρέχουν οι νόμιμες προς τούτο προϋποθέσεις. Το τελευταίο αυτό ισχύει και στην περίπτωση που σωρεύονται στο ίδιο δικόγραφο αγωγή για απόδοση της χρήσης του μισθίου και αγωγή για καταβολή μισθωμάτων. Έτσι, αν στη δίκη αυτή απορρίφθηκαν κατ' ουσίαν τελεσίδικα προταθείσες από την εναγομένη - μισθώτρια ενστάσεις, στηριζόμενες, μεταξύ άλλων, στις διατάξεις των άρθρων 342, 576 και 281 ΑΚ κατά της σωρευόμενης αγωγής μισθωμάτων για τη μη καταβολή τούτων, λόγω πραγματικού ελαττώματος του μισθίου, που εμποδίζει ολικά τη συμφωνημένη χρήση, δημιουργείται δεδικασμένο, που καλύπτει και τις ανωτέρω ενστάσεις για μεταγενέστερα μισθώματα, σύμφωνα με το άρθρο 330 ΚΠολΔ.

- Όπως προκύπτει από τη διάταξη του άρθρου 66 ΕισΝΚΠολΔ, σε περίπτωση δυστροπίας του μισθωτή για την καταβολή του μισθώματος, ο εκμισθωτής έχει δικαίωμα να ζητήσει την απόδοση του μισθίου χωρίς να καταγγείλει τη μίσθωση, ενώ η σχετική αγωγή του δεν ισχύει ως καταγγελία αυτής. Η δυστροπία του μισθωτή με την έννοια της υπερημερίας του για την καταβολή του μισθώματος τεκμαίρεται με την άπρακτη παρέλευση της καθορισμένης ημέρας πληρωμής του. Στη περίπτωση του άρθρου 66 ΕισΝΚΠολΔ δεν μεσολαβεί καταγγελία, αλλά η μίσθωση λήγει είτε με την οικειοθελή απόδοση του μισθίου, είτε με την εκτέλεση της εξωστικής απόφασης.

- Παραβίαση των κανόνων των άρθρων 173 και 200 ΑΚ, κατά την έννοια του άρθρου 559 αριθ. 1 ΚΠολΔ, υπάρχει, όταν το δικαστήριο της ουσίας δέχεται κενό ή ασάφεια ή αμφιβολία, ως προς την δικαιοπρακτική βούληση των μερών, έστω και έμμεσα και εν τούτοις δεν προσφεύγει σε εφαρμογή των κανόνων αυτών ή μολονότι βεβαιώνεται στην απόφαση ότι η δήλωση βουλήσεως των μερών είναι σαφής, εν τούτοις προβαίνει σε ερμηνεία της δικαιοπραξίας, καθώς και όταν το δικαστήριο της ουσίας διαπιστώνει κενό ή αμφιβολία και προσφεύγει στους εν λόγω κανόνες, πλην όμως, με τη δοθείσα ερμηνεία παραβιάζει τους κανόνες της καλής πίστης και των συναλλακτικών ηθών και τέλος όταν δεν αιτιολογείται στην απόφαση η έλλειψη αμφιβολίας ή δεν αναφέρεται ποίες είναι οι δηλώσεις των μερών (εκ πλαγίου παραβίαση. Δεν απαιτείται η εξειδίκευση στην απόφαση των αρχών της καλής πίστης ή των συναλλακτικών ηθών, υπόκειται όμως σε έλεγχο η ορθότητα της δοθείσας ερμηνείας. Αντίθετα, η κρίση του δικαστηρίου της ουσίας περί του εάν η δικαιοπραξία είναι πλήρης και σαφής ή εάν υπάρχουν κενά και ασάφεια στη δικαιοπρακτική βούληση, ώστε να χρήζουν εφαρμογής τα άρθρα 173 και 200 ΑΚ, συνιστά ανέλεγκτη κρίση, μη υπαγομένη στον αναιρετικό έλεγχο.

Σημείωση INLAW: Προσοχή ο χρόνος προειδοποίησης είναι πλέον τρεις μήνες (τα αποτελέσματα της καταγγελίας επέρχονται τρεις μήνες μετά την κοινοποίηση στον

εκμισθωτή αντί για έξι) και ο μισθωτής υποχρεούται σε καταβολή ενός επιπλέον μισθώματος (αντί τεσσάρων).

Διατάξεις:

ΑΚ: 173, 200, 281, 324, 330, 342, 534, 576, 577, 578,

ΚΠολΔ: 330, 331, 559 αριθ. 1, 647 επ., 651,

ΕισΝΚΠολΔ: 66,

ΠΔ: 34/1995, αρθ. 43,

Δημοσίευση: INLAW 2009 * ΧρΙΑ 2010, σελίδα 780 * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 140

Εμπορικές Μισθώσεις Ακινήτων - Λύση της μίσθωσης

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 973

Έτος: 2010

Σύντομη Περίληψη:

- Διάρκεια εμπορικών μισθώσεων. Νόμιμη διάρκεια. Λύση με συμφωνητικό. Παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου. Έλλειψη νόμιμης βάσης.

- Η διάρκεια των εμπορικών μισθώσεων διακρίνεται σε συμβατική και σε νόμιμη. Η νόμιμη διάρκεια των εμπορικών μισθώσεων ήταν αρχικά έξι (6) έτη, (άρθρο 4 παρ. 1 του Ν. 813/1978). Με το άρθρο 2 παρ. 8 του Ν. 2235/1994, (άρθρο 5 παρ. 1 ΠΔ 34/1995), ορίστηκε ότι "η μίσθωση ισχύει για εννέα (9) έτη, ακόμη και αν έχει συναφθεί για βραχύτερο ή αόριστο χρόνο, μπορεί όμως να λυθεί με νεότερη συμφωνία, που αποδεικνύεται με έγγραφο βέβαιης χρονολογίας". Στη συνέχεια, με το άρθρο 7 παρ. 6 του Ν. 2741/1999, τροποποιήθηκε το άρθρο 5 παρ. 1 του ΠΔ 34/1995 και ορίστηκε ότι "η μίσθωση ισχύει για δώδεκα (12) έτη,...". Με το άρθρο 7 παρ. 8 του Ν. 2741/1999 ορίστηκε ότι "οι διατάξεις των παρ. 6 και 7 εφαρμόζονται και στις υφιστάμενες κατά την έναρξη ισχύος του νόμου μισθώσεις". Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι τροποποιήθηκε η προηγούμενη διάταξη μόνο ως προς την υποχρεωτική διάρκεια της μίσθωσης για 12 χρόνια και όχι για το υπόλοιπο περιεχόμενό της. Η διάταξη αυτή καταλαμβάνει και τις προηγούμενες μισθώσεις, αλλά αφορά μόνο την αρχική συμβατική διάρκεια και όχι και τη νεότερη συμφωνία για σύντμηση του χρόνου, η οποία εξακολουθεί να ισχύει και μετά την τροποποίηση με το άρθρο 7 παρ. 6 του Ν. 2741/1999 του άρθρου 5 παρ. 1 του ΠΔ 34/1995 και την επέκταση σε 12 χρόνια. Κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, η συνομολόγηση τέτοιας μίσθωσης για χρονικό διάστημα μικρότερο από δώδεκα έτη, μετατρέπεται από τον νόμο σε μίσθωση με διάρκεια δώδεκα ετών, ανεξαρτήτως της θελήσεως των συμβληθέντων και συνεπώς, στην περίπτωση αυτή δεν εφαρμόζεται η διάταξη του άρθρου 608 παρ. 1 του ΑΚ, κατά την οποία η μίσθωση που συνομολογήθηκε για ορισμένο χρόνο λήγει μόλις περάσει αυτός ο χρόνος, χωρίς να απαιτείται τίποτε άλλο. Επομένως, ο μισθωτής δεν δικαιούται να εναντιωθεί στην επιμήκυνση της διάρκειας της μισθώσεως, ούτε να παραιτηθεί μονομερώς της προστασίας του νόμου και να θεωρήσει ότι η μίσθωση έληξε με την πάροδο του συμβατικού χρόνου, εκτός αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 43 του ΠΔ 34/1995, (ΑΠ 364/2000).

- Από το συνδυασμό των πιο πάνω διατάξεων, με εκείνη του άρθρου 361 ΑΚ, προκύπτει ότι η εμπορική μίσθωση, όπως και κάθε άλλη σύμβαση, μπορεί να λυθεί με νεότερη αντίθετη συμφωνία, η οποία μπορεί να έχει ως περιεχόμενο, είτε την άμεση λύση της μίσθωσης, είτε τη λύση της σε χρόνο συντομότερο από εκείνον που ισχύει σύμφωνα με το νόμο. Η μεταγενέστερη αυτή της συνάψεως της συμβάσεως εμπορικής μισθώσεως συμφωνία, για να είναι έγκυρη, πρέπει να καταρτίζεται ανάμεσα στον εκμισθωτή και το μισθωτή και να αποδεικνύεται με έγγραφο βέβαιης χρονολογίας, να συμφωνείται δε η άμεση λύση της μίσθωσης ή η λύση της σε ρητά καθοριζόμενο χρονικό σημείο. Στην περίπτωση αυτή η λύση της μίσθωσης επέρχεται

ευθύς ως συμπληρωθεί ο συμφωνηθείς εγγύτερος χρόνος, (άρθρο 599 αριθ. 1 ΑΚ). Η νεότερη αυτή συμφωνία ενέχει παραίτηση του μισθωτή από δικαιώματα που του παρέχει ο Ν. 813/1978 ή άλλος τροποποιητικός αυτού μεταγενέστερος νόμος. Γίνεται δεκτό, ότι οι συμβαλλόμενοι στη μίσθωση μπορούν, σύμφωνα με το άρθρο 361 ΑΚ, να συμφωνήσουν με άτυπη συμφωνία ότι στη μισθωτική σχέση από ορισμένο χρονικό σημείο υπεισέρχεται ως μισθωτής άλλο πρόσωπο, ενώ διαρκεί η μίσθωση.

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 1 του ΚΠολΔ, επιτρέπεται αναίρεση μόνο αν παραβιάστηκε κανόνας του ουσιαστικού δικαίου, στον οποίο περιλαμβάνονται και οι ερμηνευτικοί κανόνες των δικαιοπραξιών, συνίσταται δε η παραβίαση στην εσφαλμένη ερμηνεία ή εφαρμογή κανόνα, που υπάρχει, όταν εφαρμόζεται ή δεν εφαρμόζεται κατά περίπτωση, κανόνας ουσιαστικού δικαίου, αν και δεν υπάρχουν ή υπάρχουν αντίστοιχα οι πραγματικές προϋποθέσεις για την εφαρμογή του, σύμφωνα με όσα ανέλεγκτα δέχτηκε το δικαστήριο της ουσίας. Ειδικότερα, αναίρεση επιτρέπεται και αν παραβιάστηκαν οι ερμηνευτικοί κανόνες των δικαιοπραξιών των άρθρων 173 και 200 ΑΚ. Οι ερμηνευτικοί αυτοί κανόνες εφαρμόζονται από το δικαστήριο της ουσίας όταν, κατά την ανέλεγκτη, ως προς αυτό, κρίση του, διαπιστώνει ότι υπάρχει στη σύμβαση κενό ή αμφιβολία σχετικά με τη δήλωση της βουλήσεως των συμβαλλομένων. Παραβιάζει δε τους κανόνες αυτούς το δικαστήριο, αν είτε δεν τους εφαρμόζει, είτε προβαίνει σε εφαρμογή τους, ενώ δεν έπρεπε ή τους εφαρμόζει εσφαλμένα.

- Κατά την έννοια του άρθρου 559 αριθ. 19 του ΚΠολΔ, λόγος για αναίρεση απόφασης επειδή δεν έχει νόμιμη βάση ιδρύεται, όταν δεν προκύπτουν επαρκώς από τις παραδοχές της τα περιστατικά που είναι αναγκαία, στη συγκεκριμένη περί-πτωση, για την κρίση του δικαστηρίου περί της συνδρομής των νόμιμων όρων και προϋποθέσεων της διάταξης που εφαρμόστηκε ή περί της μη συνδρομής τούτων, η οποία αποκλείει την εφαρμογή της, καθώς και όταν η απόφαση έχει ανεπαρκείς ή αντιφατικές αιτιολογίες σχετικά με το χαρακτηρισμό των περιστατικών που έγιναν δεκτά και έχουν ουσιώδη επιρροή στην έκβαση της δίκης, (ΟΛΑΠ 1/1999).

Διατάξεις:

ΑΚ: 173, 200, 361,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 1, 559 αριθ. 19,

ΠΔ: 34/1995, άρθ. 5,

Δημοσίευση: INLAW 2010 * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 143

Εμπορικές Μισθώσεις Ακινήτων - Παραχώρηση χρήσης

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 816

Έτος: 2008

Σύντομη Περίληψη:

- Σύμβαση μίσθωσης ακινήτου. Παραβίαση των όρων της σύμβασης και δικαίωμα καταγγελίας. Υπεκμίσθωση. Παραχώρηση χρήσης σε τρίτο. Καταχρηστική άσκηση αγωγής.

- Σε περίπτωση υπεκμίσθωσης ή παραχώρησης της χρήσης του μισθίου, ο εκμισθωτής μπορεί κατά τη λήξη της μίσθωσης να απαιτήσει το μίσθιο και από εκείνον στον οποίο παραχωρήθηκε η χρήση, ο δε εκμισθωτής έχει την ευχέρεια να εναγάγει μόνο το μισθωτή και να εκτελέσει την απόφαση και κατά του προς όν η παραχώρηση, ή να εναγάγει το μισθωτή συγχρόνως δε και τα πρόσωπα αυτά ή τέλος να εναγάγει μόνο τα πρόσωπα αυτά.

- Επί μισθώσεως πράγματος η αξίωση αποδόσεως του μισθίου λόγω παραβάσεως συμβατικού όρου της μισθώσεως και συμφωνίας αυτόματης λύσης της είναι καταχρηστική, αν η παράβαση είναι ελαφρά και σύμφωνα με τις αρχές της καλής

πίστης ή τα χρηστά ήθη ή τον κοινωνικό και οικονομικό σκοπό του δικαιώματος δεν θίγεται κανένα δικαιολογημένο συμφέρον του εκμισθωτή.

- Ο εκμισθωτής έχει υποχρέωση να παραδώσει στο μισθωτή το μίσθιο κατάλληλο για τη συμφωνημένη χρήση και να το διατηρεί κατάλληλο σ' όλη τη διάρκεια της μίσθωσης.

- Επί μισθώσεως πράγματος μπορούν οι συμβαλλόμενοι να συμφωνήσουν ότι η παράβαση οποιουδήποτε όρου της σύμβασης παρέχει στον εκμισθωτή το δικαίωμα να λύσει μονομερώς τη μίσθωση, χωρίς καμία άλλη προϋπόθεση και ειδικότερα αν η παράβαση αφορά ουσιώδη ή επουσιώδη όρο της σύμβασης ή αν από αυτήν προκύπτει κίνδυνος για το μίσθιο ή παραβλάπεται ή όχι αυτό κατά οποιοδήποτε τρόπο, όπως επίσης και ότι η τέτοια παράβαση συνεπάγεται αυτοδικαίως τη λύση της μίσθωσης, στην τελευταία δε αυτή περίπτωση η λύση της μίσθωσης επέρχεται, χωρίς να απαιτείται προηγούμενη καταγγελία από τον εκμισθωτή. Η συμφωνία αυτή ισχύει και επί εμπορικών μισθώσεων που υπάγονται στις διατάξεις του πδ 34/1995.

- Η ολική ή μερική παραχώρηση του μισθίου σε τρίτον δεν επιτρέπεται εκτός από αντίθετη συμφωνία, ενώ κατ' εξαίρεση επιτρέπεται μετά τριετία από τη σύναψη της μίσθωσης η παραχώρηση της χρήσης του μισθίου σε εταιρία προσωπική ή περιορισμένης ευθύνης, που θα συσταθεί με ελάχιστη συμμετοχή και του μισθωτή κατά ποσοστό 35%. Στις περιπτώσεις αυτές πρέπει να γνωστοποιείται εγγράφως στον εκμισθωτή μέσα σε προθεσμία τριάντα (30) ημερών τόσο η σύναψη των συμβάσεων, όσο και τα στοιχεία εκείνων προς τους οποίους έγινε η παραχώρηση. Η κατά τα ανωτέρω γνωστοποίηση, που αποτελεί δήλωση βουλήσεως απευθυντέα προς τον εκμισθωτή, αποτελεί προϋπόθεση του παραδεκτού της παραχώρησης του μισθίου σε τρίτο με τη μορφή είτε της σύμβασης παραχώρησης της χρήσης του μισθίου, είτε της σύστασης της εταιρίας προς την οποία η παραχώρηση είτε της μεταβολής των προσώπων των εταίρων, και, σύμφωνα με την κρατούσα άποψη, η παράλειψή της καθιστά την παραχώρηση παράνομη και ο εκμισθωτής μπορεί να καταγγείλει τη μίσθωση.

- Λόγος αναίρεσης για ευθεία παράβαση ουσιαστικού δικαίου ιδρύεται αν αυτός δεν εφαρμοστεί ενώ συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του ή αν εφαρμοστεί ενώ δεν συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του, καθώς και αν εφαρμοστεί εσφαλμένα.

Διατάξεις:

ΑΚ: άρθ. 281, 361, 575,

ΚΠολΔ: άρθ. 559 αριθ. 1, 560,

Σ: 25,

ΠΔ: 34/1995, άρθ. 11, 44,

Δημοσίευση: INLAW 2008 * Αρμ 2009, σελίδα 552 * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 138

Εμπορικές Μισθώσεις Ακινήτων - Υπομίσθωση

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 1052

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Εμπορική μίσθωση ακινήτου. Υπομίσθωση. Παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου. Έλλειψη νόμιμης βάσης.

- Η υπομίσθωση η οποία σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 361, 593 του ΑΚ και 11 του ΠΔ 34/1995 επιτρέπεται να συμφωνηθεί μεταξύ των μερών και στην εμπορική μίσθωση, είναι η σύμβαση με την οποία ο μισθωτής ενεργώντας ως εκμισθωτής, παραχωρεί τη χρήση του μισθίου, την οποία απέκτησε με την κύρια μίσθωση σε τρίτον (υπομισθωτή) με ορισμένο αντάλλαγμα - μίσθωμα και για ορισμένο χρόνο,

που, στα πλαίσια της κατά το άρθρο 361 του Α.Κ. αρχής της ελευθερίας των συμβάσεων, μπορεί να είναι το μίσθωμα και ο χρόνος που συμφωνήθηκαν με την κύρια μίσθωση. Πρόκειται, επομένως, περί συμβάσεως με όλα τα χαρακτηριστικά της μίσθωσης, η οποία είναι νέα μεταξύ του μισθωτή και του τρίτου, χωρίς ν' αλλοιώνεται υποκειμενικά η κύρια μίσθωση, η οποία εξακολουθεί να λειτουργεί μεταξύ των αρχικών συμβαλλομένων εκμισθωτή και μισθωτή (ΑΠ 1957/2006). Από τις ανωτέρω διατάξεις προκύπτει ότι η εμπορική μίσθωση έχει παρεπόμενο χαρακτήρα σε σχέση προς την κύρια μίσθωση, με την έννοια ότι δεν μπορεί να συμφωνηθεί για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο της κύριας μίσθωσης (ΟΛΑΠ 14/1992, Α.Π. 554/2001), και για το κύρος της είναι αναγκαία η συναίνεση του εκμισθωτή (αρθρ. 11 παρ. 1 του ΠΔ 34/1995). Η υπομίσθωση από μη δικαιούμενο σε υπεκμίσθωση, ή που είναι άσχετη με προϋπάρχουσα κύρια μίσθωση, διέπεται από τις διατάξεις της μίσθωσης από μη δικαιούμενο σε εκμίσθωση. Ειδικότερα, από τη διάταξη του άρθρου 574 ΑΚ που ορίζει ότι με τη σύμβαση της μίσθωσης πράγματος ο εκμισθωτής έχει υποχρέωση να παραχωρήσει στο μισθωτή τη χρήση του πράγματος για όσο χρόνο διαρκεί η σύμβαση και ο μισθωτής να καταβάλει το συμφωνημένο μίσθωμα, σαφώς προκύπτει ότι η εκμίσθωση αλλότριου πράγματος, κινητού ή ακινήτου είναι καθ' όλα έγκυρη, διότι η μίσθωση είναι ενοχική σχέση και δεν ασκεί επιρροή στην ισχύ και λειτουργία της σύμβασης αυτής η κυριότητα, ή οποιοδήποτε άλλου εμπράγματο δικαίωμα επί του μισθίου, ανεξαρτήτως αν αυτό είναι κινητό ή ακίνητο. Η σχετικότητα της μισθωτικής σχέσης έχει ως αποτέλεσμα ν' ανήκουν τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις απ' αυτή μόνο στα συμβαλλόμενα μέρη, δηλαδή στον εκμισθωτή και στο μισθωτή, οι οποίοι και νομιμοποιούνται αντιστοίχως στις σχετικές (μισθωτικές) δίκες. Απ' αυτά έπεται ότι ο εκμισθωτής, καίτοι δεν είναι κύριος του μισθίου, έχει το δικαίωμα (μόνο αυτός) να αξιώσει το μίσθωμα ή να ασκήσει τις συναφείς αγωγές απόδοσης του μισθίου και ότι ο κύριος (πλήρης ή ψιλός) ή ο επικαρπωτής του μισθίου δεν δικαιούνται (αν δεν είναι και εκμισθωτές) να ασκήσουν οιαδήποτε αγωγή από τη μίσθωση για καταβολή μισθωμάτων ή απόδοση του μισθίου, ακόμη κι αν έληξε η μίσθωση, αλλά μόνο τις αγωγές από την κυριότητα ή νομή. Τα παραπάνω ισχύουν και στην επαγγελματική μίσθωση με μόνες τις αναφερόμενες στο άρθρο 14 του ΠΔ 34/1995 (αρθ. 7 παρ. 2 Ν. 813/78) παρεκκλίσεις, κατά τις οποίες, επί εκμίσθωσης αλλότριου ακινήτου η μίσθωση δεσμεύει τον κύριο ή νομέα του μισθίου, εφ' όσον ο μισθωτής είναι καλής πίστης (δηλαδή αγνοεί τα δικαιώματα τρίτων στο μίσθιο), ο δε κύριος δεν διαμαρτυρήθηκε εγγράφως στο μισθωτή μέσα σε τρεις μήνες αφότου έλαβε γνώση της εκμίσθωσης. Η κατά τη διάταξη αυτή "δέσμευση" του κυρίου δεν σημαίνει την υπεισέλευσή του στη μίσθωση, αλλά ότι δεν μπορεί αυτός να λάβει κατά τη διάρκεια της μίσθωσης μέτρα που εμποδίζουν τη χρήση του μισθίου από το μισθωτή (ΑΠ 108/2003).

- Κατά την διάταξη του άρθρου 559 αριθμ. 1 του ΚΠολΔ, αναίρεση επιτρέπεται μόνον αν παραβιάστηκε κανόνας του ουσιαστικού δικαίου, στον οποίο περιλαμβάνονται και οι ερμηνευτικοί κανόνες των δικαιοπραξιών. Ο κανόνας δικαίου παραβιάζεται, αν δεν εφαρμοστεί ενώ συνέτρεχαν οι πραγματικές προϋποθέσεις για την εφαρμογή του, η αν εφαρμοστεί ενώ δεν συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις αυτές, καθώς και αν εφαρμοστεί εσφαλμένα, η δε παραβίαση εκδηλώνεται είτε με ψευδή ερμηνεία, είτε με κακή εφαρμογή, δηλαδή με εσφαλμένη υπαγωγή (ΟΛΑΠ 7/2006, 4/2005). Με το λόγο αναίρεσης από τον αριθμό 1 του άρθρου 559 ΚΠολΔ (παραβίαση κανόνα του ουσιαστικού δικαίου) ελέγχονται τα σφάλματα του δικαστηρίου κατά την εκτίμηση του νόμου βάσιμου της αγωγής ή των ισχυρισμών των διαδίκων, καθώς και τα νομικά σφάλματα κατά την έρευνα της ουσίας της διαφοράς. Ελέγχεται, δηλαδή, αν η αγωγή, ένσταση κ.λπ. ορθώς απορρίφθηκε ως μη νόμιμη ή

αν, κατά παράβαση ουσιαστικού κανόνα δικαίου, έγινε δεκτή ως νόμιμη ή απορρίφθηκε ή έγινε δεκτή κατ' ουσίαν

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 19 του ΚΠολΔ, αναίρεση επιτρέπεται αν η απόφαση δεν έχει νόμιμη βάση και ιδίως αν δεν έχει καθόλου αιτιολογίες, ή έχει αιτιολογίες αντιφατικές ή ανεπαρκείς σε ζητήματα που ασκούν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Από την υπόψη διάταξη, που αποτελεί κύρωση της παράβασης του άρθρου 93 παράγραφος 3 του Συντάγματος, προκύπτει ότι ο προβλεπόμενος απ' αυτή λόγος αναίρεσης ιδρύεται όταν στην ελάχιστονα πρόταση του νομικού συλλογισμού δεν εκτίθενται καθόλου πραγματικά περιστατικά (έλλειψη αιτιολογίας), ή όταν τα εκτιθέμενα δεν καλύπτουν όλα τα στοιχεία που απαιτούνται βάσει του πραγματικού του εφαρμοστέου κανόνα δικαίου για την επέλευση της έννομης συνέπειας που απαγγέλθηκε ή την άρνηση του (ανεπαρκής αιτιολογία) ή όταν αντιφάσκουν μεταξύ τους (αντιφατική αιτιολογία).

Διατάξεις:

ΑΚ: 361, 574, 593,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 1, 559 αριθ. 17, 559 αριθ. 19,

ΠΔ: 34/1995, άρθ. 11, 14,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Ενοχικό - Ενοχές από συμβάσεις γενικά

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 205

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Σύμβαση για αδύνατη παροχή. Παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου. Έλλειψη νόμιμης βάσης. Λήψη υπόψη αποδεικτικών μέσων που ο νόμος δεν επιτρέπει.

- Κατά τα άρθρα 362 και 363 ΑΚ, αυτός που υποσχέθηκε παροχή, η οποία είναι αδύνατη κατά τη σύναψη της σύμβασης, για λόγους οι οποίοι είτε είναι γενικοί είτε αφορούν τον ίδιο, έχει υποχρέωση να ανορθώσει τη ζημία του δανειστή από τη μη εκπλήρωση της παροχής. Ο οφειλέτης, εφόσον στο νόμο δεν ορίζεται διαφορετικά, απαλλάσσεται από κάθε υποχρέωση που απορρέει από την υπόσχεση αδύνατης παροχής, αν κατά τη συνομολόγηση της σύμβασης αγνοούσε χωρίς υπαιτιότητα ότι η παροχή είναι αδύνατη.

- Ο εκ του άρθρου 559 παρ. 1 ΚΠολΔ, λόγος αναιρέσεως, για παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου, ιδρύεται αν το δικαστήριο δεν εφήρμοσε τέτοιο κανόνα, ενώ συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις της εφαρμογής του, ή αν εφήρμοσε αυτόν, ενώ δεν έπρεπε, καθώς και αν προσέδωσε στον εφαρμοστέο κανόνα έννοια διαφορετική από την αληθή (ΟΛΑΠ 36/1988, ΑΠ 1186/2009, ΑΠ 1126/2009). Στην περίπτωση κατά την οποία το δικαστήριο έκρινε κατ'ουσίαν την υπόθεση, η παράβαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου κρίνεται ενόψει των πραγματικών περιστατικών που ανελέγκτως δέχθηκε το δικαστήριο της ουσίας ότι αποδείχθηκαν και της υπαγωγής αυτών στο νόμο και ιδρύεται ο λόγος αυτός αναιρέσεως, αν οι πραγματικές παραδοχές της αποφάσεως καθιστούν προφανή την παραβίαση (ΑΠ 236/2009, ΑΠ 12/2009).

- Ο εκ του άρθρου 559 αρ.19 ΚΠολΔ, λόγος αναιρέσεως, για έλλειψη νόμιμης βάσεως της αποφάσεως, ιδρύεται όταν δεν προκύπτουν σαφώς από το αιτιολογικό της τα περιστατικά που είναι αναγκαία για την κρίση του δικαστηρίου, στη συγκεκριμένη περίπτωση, περί συνδρομής των νομίμων όρων και προϋποθέσεων της διατάξεως που εφαρμόστηκε ή περί της μη συνδρομής τούτων, που αποκλείει την εφαρμογή της, καθώς και όταν η απόφαση έχει ανεπαρκείς ή αντιφατικές αιτιολογίες ως προς το νομικό χαρακτηρισμό των περιστατικών που έγιναν δεκτά και έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης (ΟΛΑΠ 30/1997, ΟΛΑΠ 28/1997). Αντίθετα, δεν

υπάρχει έλλειψη νόμιμης βάσεως, όταν πρόκειται για ελλείψεις αναγόμενες στην εκτίμηση των αποδείξεων και μάλιστα στην ανάλυση, στάθμιση και αξιολόγηση του εξαγόμενου από αυτές πορίσματος, γιατί στην κρίση αυτή το δικαστήριο προβαίνει ανελέγκτως, κατ' άρθρο 561 παρ.1 ΚΠολΔ, εκτός αν δεν είναι σαφές το αποδεικτικό πόρισμα και για το λόγο αυτό καθίσταται ανέφικτος ο αναιρετικός έλεγχος (ΑΠ 1206/2008, ΑΠ 358/200, 361/2008, ΑΠ 610/2007, ΑΠ 1490/2006).

- Ο εκ του άρθρου 559 αρ. 11 περ. α' ΚΠολΔ, λόγος αναιρέσεως, ιδρύεται αν το δικαστήριο έλαβε υπόψη αποδεικτικά μέσα που ο νόμος δεν επιτρέπει. Ο νόμος (αρ. 339 ΚΠολΔ) καθορίζει περιοριστικώς τα αποδεικτικά μέσα. Δεν επιτρέπεται η χρήση άλλων, είτε για άμεση είτε για έμμεση, δια τεκμηρίων, απόδειξη. Ο λόγος ιδρύεται επίσης αν το αποδεικτικό μέσο περιλαμβάνεται μεν στα απαριθμούμενα στο άρθρο 339 ΚΠολΔ, δεν επιτρέπεται όμως η χρήση του στη συγκεκριμένη περίπτωση λόγω της φύσεως της υποθέσεως, όπως στην περίπτωση του άρθρου 393 ΚΠολΔ (βλ. αρ. 270 παρ. 2 εδ. β' ΚΠολΔ).

Διατάξεις:

ΑΚ: 362, 363,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 1, 559 αριθ. 11, 559 αριθ. 19,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Ενοχικό - Χρηματικές ενοχές

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 851

Έτος: 2008

Σύντομη Περίληψη:

- Σύμβαση ανανέωσης ενοχής. Αποτελέσματα αναίρεσης τελεσίδικης απόφασης. Ειδικότερα για την εφετειακή απόφαση. Μη λήψη υπόψη πραγμάτων. Αποδοχή πραγμάτων ως αληθινών χωρίς απόδειξη. Έλλειψη νόμιμης βάσεως.

- Κατά το άρθρο 436 ΑΚ, η ενοχή αποσβήνεται αν με σύμβαση αντικατασταθεί, με το σκοπό καταργήσεως, με νέα ενοχή (ανανέωση) που περιλαμβάνει είτε τα ίδια πρόσωπα είτε άλλο οφειλέτη και άλλο δανειστή. Σύμφωνα με την διάταξη αυτή για την σύσταση της ανανεώσεως απαιτείται: α) να λάβει χώρα σύμβαση μεταξύ των μερών της νέας ενοχής, δηλαδή μεταξύ του δανειστού και του οφειλέτου της νέας ενοχής. β) να υφίσταται ήδη χρέος, δηλαδή παλαιά ενοχή γ) εις αμφοτέρα τα μέρη να υπάρχει σκοπός, δηλαδή πρόθεση καταργήσεως της παλαιάς ενοχής δια της συστάσεως νέας. Η σύμβαση ανανεώσεως γίνεται είτε μεταξύ των ίδιων υποκειμένων της παλαιάς ενοχής είτε προς νέο οφειλέτη ή νέο δανειστή.

- Από το άρθρο 579 παρ. 1 ΚΠολΔ προκύπτει ότι, αν τελεσίδικη απόφαση αναιρεθεί, αποβάλλει κάθε ισχύ, θεωρείται ως εντελώς άκυρη και επομένως παύει αυτή να έχει την από το άρθρο 321 και επ. ΚΠολΔ ισχύ δεδικασμένου. Οι διάδικοι επανέρχονται στην κατάσταση που υπήρχε πριν από την απόφαση που αναιρέθηκε και το Εφετείο, στο οποίο παραπέμφθηκε εξ ολοκλήρου η υπόθεση προς περαιτέρω εκδίκαση, ερευνά αυτή εξ υπαρχής δεσμευόμενο μόνο από τα όρια που διαγράφονται στην αναιρετική απόφαση (άρθρ. 580 παρ. 4, 581 παρ. 2 ΚΠολΔ). Στην περίπτωση δε αναιρέσεως της εφετειακής αποφάσεως και παραπομπής της υποθέσεως προς συζήτηση της ασκηθείσης εφέσεως ενώπιον του Εφετείου είναι νόμω παραδεκτή η υποβολή από τον εφεσίβλητο και νέων πραγματικών ισχυρισμών προς υπεράσπιση κατά της εφέσεως (άρθρο 527 περ. α' ΚΠολΔ), που δεν είχαν προταθεί κατά την προηγηθείσα συζήτηση της εφέσεως, μετά την οποία εκδόθηκε η αναιρεθείσα απόφαση.

- Ο λόγος αναιρέσεως του άρθρου 559 αρ.8 ΚΠολΔ για λήψη ή μη υπόψη προταθέντος ουσιώδους πράγματος προϋποθέτει πράγμα παραδεκτώς προταθέν, αφού διαφορετικά το δικαστήριο της ουσίας δεν επιτρέπεται να το λάβει υπόψη (ΟΛΑΠ

2/2001 και 12/2000). "Πράγματα" θεωρούνται οι αυτοτελείς πραγματικοί ισχυρισμοί των διαδίκων που συγκροτούν την ιστορική βάση και επομένως θεμελιώνουν το αίτημα της αγωγής, ανταγωγής, ενστάσεως ή αντενστάσεως και όχι οι ισχυρισμοί που αποτελούν άρνηση της αγωγής ή επιχειρήματα νομικά ή πραγματικά, τα οποία αντλούνται από το νόμο ή την εκτίμηση των αποδείξεων (ΟΛΑΠ 11/1996).

- Από τη διάταξη του άρθρου 559 αριθμ. 10 του ΚΠολΔ, που ορίζει ότι αναίρεση επιτρέπεται, αν το δικαστήριο παρά το νόμο δέχθηκε πράγματα που έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης ως αληθινά, χωρίς απόδειξη, προκύπτει ότι ο λόγος αυτός αναιρέσεως ιδρύεται, όταν το δικαστήριο δέχεται πράγματα, δηλαδή αυτοτελείς πραγματικούς ισχυρισμούς, οι οποίοι τείνουν σε θεμελιώδη, κατάλυση ή παρακώλυση του δικαιώματος που ασκείται με την αγωγή, ένσταση ή αντένσταση, χωρίς να έχει προσαχθεί οποιαδήποτε απόδειξη για τα πράγματα αυτά, ή όταν δεν εκθέτει από ποια αποδεικτικά στοιχεία άντλησε την απόδειξη γι' αυτά (ΑΠ 1085/1999).

- Κατά την έννοια του άρθρου 559 αρ. 19 ΚΠολΔ λόγος αναιρέσεως για έλλειψη νομίμου βάσεως της αποφάσεως ιδρύεται όταν από τις αιτιολογίες της δεν προκύπτουν σαφώς τα περιστατικά που είναι αναγκαία για να κριθεί αν στη συγκεκριμένη περίπτωση συντρέχουν οι νόμιμοι όροι της ουσιαστικής διατάξεως που εφαρμόστηκε, ή δεν συντρέχουν ώστε να αποκλείεται η εφαρμογή της, καθώς και όταν η απόφαση δεν έχει καθόλου αιτιολογίες ή έχει αιτιολογίες ελλειπείς και αντιφατικές ως προς το νομικό χαρακτηρισμό των πραγματικών περιστατικών, τα οποία έγιναν δεκτά και έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης (ΟΛΑΠ 12-13/95).

Διατάξεις:

ΑΚ: άρθ. 436

ΚΠολΔ: άρθ. 321, 561, 559 αριθ. 8, 559 αριθ. 10, 559 αριθ. 19, 579, 580, 581

Δημοσίευση: INLAW 2008 * ΝοΒ 2008, σελίδα 2460 * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 72 * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 75

Επικοινωνία γονέων και τέκνων - Ρύθμιση δικαιώματος

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 255

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Επικοινωνία με ανήλικο τέκνο. Έλλειψη νόμιμης βάσης. Αναίρεται η προσβαλλόμενη απόφαση.

- Κατά το άρθρο 1520 παρ. 1 και 3 του ΑΚ, όπως αυτό ισχύει μετά το Ν. 1329/1983, ο γονέας με τον οποίο δεν διαμένει το τέκνο διατηρεί το δικαίωμα της προσωπικής επικοινωνίας με αυτό και τα σχετικά με την επικοινωνία κανονίζονται ειδικότερα από το δικαστήριο. Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι η επικοινωνία του γονέα με το ανήλικο τέκνο του, ως καθιερούμενο δικαίωμα εντάσσεται στο γενικότερο πλαίσιο των διατάξεων που προβλέπουν την άσκηση του δικαιώματος και καθήκοντος των γονέων για τη μέριμνα υπέρ του ανηλικού τέκνου τους (άρθρα 1510 έως 1519 του ΑΚ) και απορρέει από το φυσικό δεσμό του αίματος και του αισθήματος στοργής του γονέα προς το τέκνο, κατά τη ρύθμιση όμως αυτού του δικαιώματος λαμβάνεται υπόψη πρωτίστως το αληθινό συμφέρον του τέκνου (ΑΠ 534/91), που υπάρχει, όταν η επικοινωνία συντελεί στην ανάπτυξη του ψυχικού κόσμου και της προσωπικότητας του ανηλικού. Το δικαίωμα της επικοινωνίας δεν αναίρεται από οποιαδήποτε υπαιτιότητα του γονέα για τη διάσπαση της έγγαμης συμβιώσεώς του ούτε μπορεί να αποκλειστεί, παρά μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όπου η άσκησή του με οποιοδήποτε τρόπο θα απέβαινε επιβλαβής για τον ανήλικο. Το συμφέρον του τέκνου, ως κριτήριο για τη ρύθμιση του δικαιώματος επικοινωνίας του γονέα με το

τέκνο, αποτελεί αόριστη νομική έννοια, που εξειδικεύεται από το δικαστήριο ανάλογα με τις συνθήκες της συγκεκριμένης περιπτώσεως, συνεκτιμώντας τα πραγματικά περιστατικά που προκύπτουν με βάση αξιολογικά κριτήρια, αντλούμενα από τους κανόνες της λογικής και το διδάγματα της κοινής πείρας, λαμβάνοντας υπόψη και τα πορίσματα της εξελικτικής ψυχολογίας και παιδοψυχιατρικής.

- Κατά το άρθρο 559 αρ. 19 του ΚΠολΔ, αναίρεση επιτρέπεται αν η απόφαση δεν έχει νόμιμη βάση και ιδίως αν δεν έχει καθόλου αιτιολογίες ή έχει αιτιολογίες αντιφατικές ή ανεπαρκείς σε ζήτημα που ασκεί ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, λόγος αναιρέσεως για έλλειψη νόμιμης βάσης της αποφάσεως ιδρύεται, όταν από τις αιτιολογίες της δεν προκύπτουν σαφώς τα περιστατικά που είναι αναγκαία για να κριθεί, αν στη συγκεκριμένη περίπτωση συντρέχουν οι νόμιμοι όροι της ουσιαστικής διατάξεως που εφαρμόσθηκε ή δεν συντρέχουν, ώστε να αποκλείεται η εφαρμογή της, καθώς και όταν η απόφαση έχει ανεπαρκείς ή αντιφατικές αιτιολογίες ως προς το νομικό χαρακτηρισμό των περιστατικών που έγιναν δεκτά και έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης (ΟλαΠ 1/1999, 28/1997, 12/1995).

Διατάξεις:

ΑΚ: 1520,

ΚΠολΔ: 559 αρθ. 19,

Δημοσίευση: INLAW 2011 * NoB 2011, σελίδα 1533

Καταδολίευση Δανειστών - Αγωγή διαρρήξεως

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 1963

Έτος: 2009

Σύντομη Περίληψη:

- Καταδολίευση δανειστών. Διάρρηξη καταδολιευτικής απαλλοτριώσεως. Μερική και ολική διάρρηξη. Έλλειψη νόμιμης βάσης.

- Από τις διατάξεις των άρθρων 939 και 943 παρ. 1 ΑΚ, σε συνδυασμό προς εκείνες των άρθρων 936 παρ. 3, 953 παρ. 2 και 992 παρ. 1 ΚΠολΔ, που προστέθηκαν με το άρθρο 4 παρ. 3, 6 και 19 του Ν. 2298/1995, προκύπτει ότι, για τη γέννηση του δικαιώματος του δανειστή προς διάρρηξη της εκ μέρους του οφειλέτη του επιχειρηθείσας καταδολιευτικής απαλλοτριώσεως, προϋποτίθεται, πλην άλλων, ότι η υπόλοιπη περιουσία του τελευταίου δεν επαρκεί για την ικανοποίηση της απαιτήσεως του πρώτου. Από τη νομοθετική αυτή ρύθμιση συνάγεται ότι η διάρρηξη μπορεί να ζητηθεί από τον δανειστή και να διαταχθεί από το δικαστήριο, κατ' αρχήν, μόνο στο μέτρο που αυτό είναι αναγκαίο για την ικανοποίηση του δανειστή, ο οποίος και δεν έχει έννομο συμφέρον για διάρρηξη πέρα από αυτό το μέτρο. Σε περίπτωση έτσι που αντικείμενο της καταδολιευτικής απαλλοτριώσεως είναι περισσότερα περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη, η διάρρηξη περιορίζεται σε όσα (και σε εκείνα που) απαιτούνται για την ικανοποίηση της απαιτήσεως του δανειστή, ενώ σε περίπτωση που αντικείμενό της είναι μόνο ένα (ενιαίο) περιουσιακό στοιχείο, η διάρρηξη περιορίζεται στο ποσοστό του εκείνου, η αξία του οποίου καλύπτει την αξία της απαιτήσεως του δανειστή. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, το δικαστήριο, για να διατάξει τη μερική διάρρηξη (λ.χ. ως προς το καθοριζόμενο εξ αδιαίρετου ποσοστό συγκυριότητας επί του ενός ακινήτου που αποτελεί αντικείμενο της καταδολιευτικής απαλλοτριώσεως), θα πρέπει, προκειμένου να καταστεί δυνατή η ολοσχερής ικανοποίηση της απαιτήσεως του ενάγοντος δανειστή από το πλειστηρίασμα, να συνεκτιμήσει, πέρα από την εν λόγω απαίτηση (κατά το κεφάλαιο και τους τυχόν οφειλόμενους τόκους), τα έξοδα της κατά του οφειλέτη επικείμενης αναγκαστικής εκτελέσεως, καθώς και το γεγονός ότι κατά τον πλειστηριασμό είναι απίθανο να

επιτευχθεί πλειστηρίασμα ίσο με την αγοραία αξία του ακινήτου. Συνεκτιμητέο είναι επίσης και το γεγονός ότι in concreto δεν αποκλείεται η ολική διάρρηξη να συμφέρει περισσότερο σε όλα τα εμπλεκόμενα μέρη, αφού η μερική διάρρηξη (λ.χ. κατά ποσοστό 60%) θα οδηγήσει σε διαίρεση του ακινήτου σε δύο ιδανικά μερίδια (60% και 40%), η αθροιστική αξία των οποίων θα υπολείπεται προδήλως της αξίας του ενιαίου ακινήτου.

- Κατά το άρθρο 559 αρ. 19 ΚΠολΔ αναίρεση επιτρέπεται αν η απόφαση δεν έχει νόμιμη βάση και ιδίως αν δεν έχει καθόλου αιτιολογίες ή έχει αιτιολογίες αντιφατικές ή ανεπαρκείς σε ζήτημα που ασκεί ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης.

Διατάξεις:

ΑΚ: 939, 943,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 19, 936, 953, 992,

Νόμοι: 2298/1995, αρθ. 4,

Δημοσίευση: INLAW 2009 * ΧρΠΔ 2010, σελίδα 611, σχολιασμός Ε.Ν. * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 131

Καταδολίευση Δανειστών - Γενικά

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 552

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Καταδολίευση δανειστών. Περιεχόμενο αγωγής διάρρηξης. Αναίρεται η προσβαλλόμενη απόφαση.

- Από τις διατάξεις των άρθρων 939, 941 και 942 του ΑΚ, σε συνδυασμό προς αυτές του άρθρου 943 του ίδιου Κώδικα, προκύπτει ότι με αυτές χορηγείται ένδικο βοήθημα στους δανειστές προς διάρρηξη των επιβλαβών γι' αυτούς απαλλοτριωτέων πράξεων του οφειλέτη τους, εφόσον η υπολειπόμενη περιουσία του δεν επαρκεί για ικανοποίηση των κατ' αυτού απαιτήσεών τους. Η αγωγή για διάρρηξη, που αποτελεί άσκηση διαπλαστικού δικαιώματος, μπορεί να ασκηθεί κατά των προσώπων που έχουν συναλλαγή καταδολιευτικά, δηλαδή κατά του οφειλέτη και του τρίτου, κυρίως όμως αρμόζει κατά του τρίτου, στον οποίο περιήλθε το περιουσιακό στοιχείο που απαλλοτριώθηκε, δεδομένου ότι αυτός είναι υποχρεωμένος, κατά το άρθρο 943 εδάφ. α' του ΑΚ να αποκαταστήσει τα πράγματα στην κατάσταση που ήταν πριν από την απαλλοτρίωση. Κατά την έννοια της τελευταίας διάταξης, η διάρρηξη συνεπάγεται τη δημιουργία ενοχικής υποχρέωσης του τρίτου να αναμεταβιβάσει, είτε εκουσίως είτε κατόπιν δικαστικής απόφασης, με βάση τη διάταξη του άρθρου 949 του ΚΠολΔ, στον οφειλέτη το αντικείμενο της καταδολιευτικής απαλλοτρίωσης, οπότε και θα μπορεί να επισπεύσει ο δανειστής αναγκαστική εκτέλεση στο αντικείμενο αυτό. Όμως, με το Ν. 2298/1995 (που ισχύει από 4.4.1995), στο κεφάλαιο της αναγκαστικής εκτέλεσης έχουν εισαχθεί νέες διατάξεις που αφορούν αμέσως τα αποτελέσματα της διάρρηξης της καταδολιευτικής απαλλοτρίωσης. Ειδικότερα: α) κατά τη διάταξη του άρθρου 936 παρ. 3 του ΚΠολΔ, που προστέθηκε με το άρθρο 4 παρ. 2 του νόμου αυτού, τρίτος που απέκτησε το δικαίωμα από τον καθ' ου η εκτέλεση με απαλλοτρίωση που διαρρήχθηκε ως καταδολιευτική κατά τα άρθρα 939 επ. του Αστικού Κώδικα, δεν μπορεί να αντιτάξει το δικαίωμα αυτό κατά του επισπεύδοντος που πέτυχε τη διάρρηξη ούτε κατά του υπερθεματιστή και των διαδόχων του και β) κατά τη διάταξη του άρθρου 992 παρ. 1 εδ. β' του ΚΠολΔ, όπως η παρ. αυτή αντικαταστάθηκε με το άρθρο 4 παρ. 19 του πιο πάνω Ν. 2298/1995, ακίνητο που έχει μεταβιβαστεί από το οφειλέτη σε τρίτο, κατάσχεται στην περιουσία του οφειλέτη από το δανειστή που πέτυχε τη διάρρηξη της μεταβίβασης αυτής ως καταδολιευτικής, κατά τα άρθρα 939 επ. του Αστικού Κώδικα, αφού η απόφαση που απαγγέλλει τη διάρρηξη σημειωθεί

στο περιθώριο της μεταγραφής της απαλλοτριωτικής πράξης. Με βάση τις διατάξεις αυτές σε συνδυασμό με τη διάταξη του άρθρου 4 παρ. 37 του ίδιου Ν. 2298/1995, η διάρρηξη της καταδολιευτικής απαλλοτρίωσης δεν δημιουργεί πλέον ενοχική υποχρέωση αναμεταβίβασης του αντικειμένου της απαλλοτρίωσης, όπως γινόταν δεκτό με βάση τις διατάξεις του άρθρου 943 του ΑΚ, αλλά μπορεί ο δανειστής που πέτυχε τη διάρρηξη, μετά την τελεσιδικία της απόφασης, να προβεί στην κατάσχεση του πράγματος στην περιουσία του οφειλέτη σαν να μη είχε υπάρξει η απαλλοτρίωση που διαρρήχθηκε. Επομένως, με τις πιο πάνω διατάξεις, με τις οποίες εισάγεται ρύθμιση ουσιαστικού δικαίου για την επίλυση σύγκρουσης δικαιωμάτων, που απλώς βρίσκεται στον ΚΠολΔ, επανακαθορίζεται η έννοια του άρθρου 943 του ΑΚ και η διάταξη αυτή προσλαμβάνει το ακόλουθο νόημα: "η αποκατάσταση των πραγμάτων στην κατάσταση που ήταν" συνίσταται στην αυτοδικαίως επερχόμενη απαγόρευση προβολής από τον τρίτο του δικαιώματός του όσο απαιτείται για την ικανοποίηση του δανειστή που πέτυχε τη διάρρηξη. Έτσι, το αντικείμενο της αγωγής του δανειστή χρηματικής απαίτησης για διάρρηξη, είναι πλέον μόνο η απαγγελία της διάρρηξης της προσβαλλόμενης απαλλοτρίωσης υπέρ του ενάγοντος δανειστή και δεν απαιτείται πλέον να σωρεύσει αυτός και αίτημα αναμεταβίβασης του πράγματος που απαλλοτριώθηκε, από τον τρίτο στον οφειλέτη, διότι με βάση την ανωτέρω ρύθμιση ο δανειστής μπορεί να κατάσχει το πράγμα απ' ευθείας στην περιουσία του οφειλέτη.

Διατάξεις:

ΑΚ: 281, 939, 941, 942, 943,

ΚΠολΔ: 76, 559 αριθ. 1, 936, 949, 992,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Καταχρηστική άσκηση δικαιώματος - Έννοια

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 859

Έτος: 2008

Σύντομη Περίληψη:

- Κατάχρηση δικαιώματος στην περίπτωση που η δαπάνη για αποκατάσταση της βλάβης που επήλθε από αδικοπραξία υπερβαίνει την ίδια την αξία του βλαβέντος πράγματος. Αναιρείται η προσβαλλόμενη απόφαση.

- Αν η αξία του βλαβέντος κατόπιν αδικοπραξίας πράγματος υπολείπεται της δαπάνης αποκαταστάσεώς του, η αγωγή προς αποζημίωση που λαμβάνει ως βάση υπολογισμού της ζημίας την ως άνω δαπάνη μπορεί να αποκρουσθεί, κατά το υπερβάλλον, ως καταχρηστική κατά την έννοια του άρθρου 281 ΑΚ. Διότι, ενόψει και της αρχής της αποκαταστάσεως του δανειστή στην προ του ζημιογόνου γεγονότος κατάσταση, που διέπει το δίκαιο της αποζημιώσεως, το ασκούμενο κατά τον άνω τρόπο δικαίωμα υπερβαίνει προφανώς τα όρια που επιβάλλουν η καλή πίστη, τα χρηστά ήθη και ο κοινωνικός και οικονομικός σκοπός του.

Διατάξεις:

ΑΚ: 281,

Δημοσίευση: INLAW 2008 * ΝοΒ 2008, σελίδα 2460 * ΧρΙΔ 2009, σελίδα 31 * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 69

Κληρονομία - Αναγνωριστική αγωγή κληρονομικού δικαιώματος

Δικαστήριο: Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών

Αριθμός απόφασης: 5890

Έτος: 2008

Σύντομη Περίληψη:

- Αναγνωριστική αγωγή περί κληρονομικού δικαιώματος. Αν στην κληρονομία περιέχονται και ακίνητα, εγγράφεται στα βιβλία διεκδικήσεων μέσα σε τριάντα ημέρες από την κατάθεσή της στο αρμόδιο δικαστήριο.

- Η αναγνωριστική αγωγή περί κληρονομικού δικαιώματος, αν στην κληρονομία περιέχονται και ακίνητα, εγγράφεται στα βιβλία διεκδικήσεων μέσα σε τριάντα ημέρες από την κατάθεσή της στο αρμόδιο δικαστήριο, σύμφωνα με το άρθρο 220 ΚΠολΔ. Η παράλειψη εγγραφής της αγωγής ή η εκπρόθεσμη εγγραφή καθιστά απαράδεκτη την αγωγή, ζητήματα που το Δικαστήριο εξετάζει αυτεπαγγέλτως (ΕφΑθ 267/92 ΕλΔνη 35,444 ΕφΑθ 7336/77 ΝοΒ 26.1073, Δωρή ΝοΒ 31, 539-541, Μπέη Πολιτ. Δικ. Σελ. 983, 986, Κ. Παπαδόπουλου Αγωγές Κληρον. Δικαίου, τόμος 1ος σελ. 316, 354, Ανδρ. Τούση παρ. 159 σημ. 1 σελ. 394, Στ. Σταυρόπουλου ΕρμΚΠολΔικ εκδ. 1968 σελ. 366). Περαιτέρω κατά την έννοια της διάταξης του άρθρου 298 ΚΠολΔ η αποδοχή, το αντίθετο της παραίτησης, της οποίας η αφετηρία βρίσκεται στην αρχή της οικονομίας της δίκης, με σκοπό τον σύντομο τερματισμό μιας διαφοράς, για την οποία υπάρχει σύμπτωση βουλήσεων των διάδικων μερών, είναι η μονομερής εκείνη διαδικαστική πράξη που προέρχεται από τον εναγόμενο ή τον ειδικό πληρεξούσιό του και απευθύνεται στο Δικαστήριο ενώπιον του οποίου γίνεται και με την οποία αναγνωρίζεται και ισχυροποιείται πράξη του αντιδίκου του αποδεχομένου, δηλ. το συμπέρασμα του δικονομικού συλλογισμού (η υπό διάγνωση έννομη συνέπεια) το οποίο ταυτίζεται με το αίτημα της αγωγής. Γι' αυτό επιφέρει το αποτέλεσμα της και αν ακόμη η αγωγή είναι αόριστη ή νομικά αβάσιμη, αν υπάρχει έλλειψη εννόμου συμφέροντος, όχι όμως και απαράδεκτη (βλ. Κεραμέα Αστικό Δικονομικό Δίκαιο, σελ. 364, Μπέη Πολ. Δικον. Τευχ. 6, άρθρο 298, σελ. 1255, ΕφΑθ 1716/1988 ΝοΒ 36.576 ΕφΑθ 2976/86 Δ 18.324). Για την αποδοχή απόφαση από του πληρεξουσίου διαδίκου απαιτείται ειδική πληρεξουσιότητα κατά τον τύπο του άρθρου 98 ΚΠολΔ (ΕφΑθ 573/2001, ΑΠ 1288/79 ΝοΒ 28.732).

Διατάξεις:

ΚΠολΔ: 98, 220, 298,

Δημοσίευση: INLAW 2008

Κοινωνία - Διανομή ακινήτου

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 2230

Έτος: 2009

Σύντομη Περίληψη:

- Δικαστική διανομή. Διανομή σε ίσα μέρη. Διαίρεση σε ίσα μέρη. Απονομή του διανεμητέου με κλήρωση. Αυτούσια διανομή. Παράβαση κανόνα δικαίου. Συνέπειες της αναίρεσης. Αναιρείται η προσβαλλόμενη απόφαση.

- Κατά το άρθρο 799 ΑΚ αν δεν συμφωνούν για τη διανομή όλοι οι κοινωνοί, κάθε κοινωνός μπορεί να απαιτήσει δικαστική διανομή κατά τις διατάξεις της πολιτικής δικονομίας. Κατά δε το άρθρο 800 ΑΚ, η διανομή γίνεται αυτουσίως, αν το αντικείμενο ή τα αντικείμενα που πρόκειται να διανεμηθούν είναι δυνατόν χωρίς μείωση της αξίας να διαιρεθούν σε ομοειδή μέρη ανάλογα προς τις μερίδες των κοινωνών.

- Κατά την παράγραφο 1 του άρθρου 480 του ΚΠολΔ, το δικαστήριο αποφασίζει την αυτούσια διανομή, αν είναι δυνατή η διαίρεση του διανεμητέου σε μέρη ανάλογα προς τις μερίδες των κοινωνών, δίχως να μειώνεται η αξία του, κατά δε την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου αν τα διανεμητέα αντικείμενα είναι περισσότερα και η αυτούσια διανομή όλων ή μερικών από αυτά είναι αδύνατη ή ασύμφορη, είναι όμως δυνατή η κατανομή τους σε μέρη ανάλογα προς τις μερίδες των κοινωνών, το δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει την αυτούσια διανομή με τον τρόπο αυτόν. β) Κατά

την παράγραφο 1 του άρθρου 486 ΚΠολΔ, αν τα μέρη που σχηματίστηκαν κατά τα άρθρα 480 και 480 Α είναι ίσα, η αυτούσια διανομή τους μεταξύ των κοινωνιών γίνεται με κλήρωση ..., κατά δε την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου, αν τα μέρη που σχηματίστηκαν κατά τα άρθρα 480 και 480 Α είναι άνισα, η αυτούσια διανομή γίνεται με επιδίκαση στους συγκυρίους ή στις ομάδες εκείνων που ζήτησαν κοινή μερίδα, κατά το λόγο των μερίδων τους. γ) Κατά το άρθρο 481 εδαφ. 2 του Κ.Πολ.Δ, στις περιπτώσεις των άρθρων 480 και 480 Α το δικαστήριο μπορεί για την εξίσωση άνισων μερών να αποφασίσει ότι οι κοινωνοί που λαμβάνουν ορισμένα μέρη θα καταβάλουν σε άλλους κοινωνούς ορισμένο χρηματικό ποσό ή να συστήσει δουλεία σε ορισμένα μέρη υπέρ άλλων κοινωνιών. Με τις προπαρατεθείσες διατάξεις των άρθρων 480 και 486 ΚΠολΔ, επιτράπηκε, υπό τις διαλαμβανόμενες σ' αυτές προϋποθέσεις, η αυτούσια διανομή με απονέμηση, ήτοι χωρίς κλήρωση, με απ' ευθείας επιδίκαση στους συγκυρίους άνισων, ομοειδών ή μη, μερών, κατά το λόγο των μερίδων τους. Περαιτέρω κατά το άρθρο 480 Α ΚΠολΔ, 1. Κάθε συγκύριος οικοπέδου στο οποίο υπάρχει οικοδομή ή χωριστές οικοδομές έχει δικαίωμα να ζητήσει την αυτούσια διανομή του οικοπέδου με σύσταση χωριστής ιδιοκτησίας κατ' ορόφους ή μέρη ορόφων ή με σύσταση χωριστής ιδιοκτησίας σε διακεκριμένα μέρη του ενιαίου οικοπέδου στα οποία έχουν ανεγερθεί οι χωριστές οικοδομές, με την επιφύλαξη των πολεοδομικών διατάξεων. Το δικαστήριο αποφασίζει τη διανομή με τον τρόπο αυτόν αν είναι εφικτή και δεν αντιβαίνει στο συμφέρον των λοιπών συγκυρίων ... 2. Αν πρόκειται για οικόπεδο ακάλυπτο και οικοδομήσιμο και η αυτούσια διαίρεσή του είναι ανέφικτη, το δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει την αυτούσια διανομή του με σύσταση χωριστής ιδιοκτησίας σε διακεκριμένα μέρη του ενιαίου οικοπέδου στα οποία θα είναι δυνατή η ανέγερση χωριστών οικοδομημάτων, με την επιφύλαξη των πολεοδομικών διατάξεων. Κατά την αληθινή έννοια των ανωτέρω διατάξεων, σε συνδυασμό ερμηνευομένων και εφαρμοζομένων ενόψει και του σκοπού για τον οποίο τέθηκαν ως νέο δίκαιο, είναι επιτρεπτή, αν είναι εφικτή και δεν αντιβαίνει στο συμφέρον όλων των συγκυρίων, η αυτούσια διανομή ακινήτου επί του οποίου υπάρχει μία μόνο οικοδομή με τη σύσταση χωριστών ιδιοκτησιών σε διακεκριμένα μέρη του ακινήτου σύμφωνα με το ν.δ.1024/1971, με την έννοια ότι η υπάρχουσα οικοδομή θα περιέλθει, ως αυτοτελής ιδιοκτησία, σε ένα των συγκυρίων και στους λοιπούς θα περιέλθουν οι ανεγερθησόμενες επί των οριζομένων υπό του δικαστηρίου διακεκριμένων μερών υπόλοιπες ιδιοκτησίες, εξισουμένων των τυχόν ανισοτήτων με την καταβολή χρηματικού ποσού ή σύσταση δουλειών

- Από τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 1 ΚΠολΔ προκύπτει ότι ιδρύεται αναιρετικός λόγος, αν παραβιάσθηκε κανόνας ουσιαστικού δικαίου. Ο κανόνας δικαίου παραβιάζεται με το να μην εφαρμοσθεί, ενώ συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του ή με το να εφαρμοσθεί, ενώ δεν έπρεπε, ή με το να εφαρμοσθεί εσφαλμένα. Η παραβίαση εκδηλώνεται είτε με ψευδή ερμηνεία, είτε με την κακή εφαρμογή, δηλαδή εσφαλμένη υπαγωγή. Προς εξεύρεση της παραβίασεως ελέγχεται ο δικανικός συλλογισμός, που διατυπώνεται, έστω και ατελώς, στην απόφαση και που συγκροτείται από την μείζονα πρόταση (νομική διάταξη), την ελάσσονα πρόταση (πραγματικές παραδοχές) και το συμπέρασμα (διατακτικό).

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 579 παρ.2 ΚΠολΔ, αν αποδεικνύεται προαποδεικτικώς εκούσια ή αναγκαστική εκτέλεση της αποφάσεως που αναιρέθηκε, ο Άρειος Πάγος, εφόσον υποβληθεί αίτηση με το αναιρετήριο ή με τις προτάσεις ή με αυτοτελές δικόγραφο, διατάζει με την αναιρετική απόφαση την επαναφορά των πραγμάτων στην κατάσταση που υπήρχε πριν από την εκτέλεση. Από τη διάταξη αυτή, σε συνδυασμό προς τη διάταξη της πρώτης παραγράφου του ίδιου άρθρου, που ορίζει ότι "αν αναιρεθεί η απόφαση οι διάδικοι επανέρχονται στην κατάσταση που υπήρχε πριν από την απόφαση που αναιρέθηκε και η διαδικασία πριν από την απόφαση αυτή

ακυρώνεται μόνο εφόσον στηρίζεται στην παράβαση για την οποία έγινε δεκτή η αναίρεση", προκύπτει ότι: α) μπορεί να ζητηθεί από τον αναιρεσείοντα και να διαταχθεί με την αναιρετική απόφαση, ως συνέπεια της επαναφοράς των πραγμάτων στην προ της αναιρεθείσης αποφάσεως και της εκούσιας ή αναγκαστικής εκτελέσεως αυτής κατάστασης, και η ακύρωση των πράξεων της τελευταίας, υπό την προϋπόθεση όμως ότι οι πράξεις αυτές αφορούν το αντικείμενο που αποτέλεσε περιεχόμενο της απόφασης που εκτελέστηκε, και β) για να διατάξει ο Άρειος Πάγος, με την αναιρετική απόφασή του, την επαναφορά των πραγμάτων, πρέπει η εκτέλεση, εκούσια ή αναγκαστική, να έγινε με βάση την απόφαση που αναιρέθηκε.

Διατάξεις:

ΑΚ: 799, 800,

ΚΠολΔ: 480, 481, 486, 559 αριθ. 1, 579,

ΝΔ: 1024/1971,

Δημοσίευση: INLAW 2009 * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 73, σχολιασμός Γεώργιος Διαμαντόπουλος * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 101

Κοινωνία - Διανομή ακινήτου

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 913

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Αυτούσια διανομή ακινήτου. Παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου. Αναιρείται η προσβαλλόμενη απόφαση.

- Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 798, 799, 800 και 801 ΑΚ, 480, 480Α' , 481 και 484 παρ. 1 ΚΠολΔ, όπως τα άρθρα 480, 481 και 484 ΚΠολΔ αντικαταστάθηκαν με τα άρθρα 10, 12 και 13, αντίστοιχα, του Ν. 1562/1985, το άρθρο 480Α' ΚΠολΔ προστέθηκε με το άρθρο 11 του ίδιου νόμου και το πρώτο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 480Α' του ίδιου κώδικα αντικαταστάθηκε με το άρθρο 12 του Ν. 2207/1994, οι οποίες, σύμφωνα με το άρθρο 1113 ΑΚ, εφαρμόζονται και επί διανομής κοινού πράγματος, προκύπτει, ότι: α) Αν δεν συμφωνούν όλοι οι κοινωνοί για τη λύση της κοινωνίας με διανομή, κάθε κοινωνός μπορεί να ζητήσει τη δικαστική διανομή κατά τις διατάξεις του ΚΠολΔ. β) Αίτημα της αγωγής διανομής κοινού πράγματος αποτελεί η λύση της κοινωνίας που υπάρχει επί αυτού, ο δε τρόπος λύσης της κοινωνίας, δηλαδή, το αν η λύση αυτής θα γίνει με αυτούσια διανομής ή με πώληση με πλειστηριασμό, δεν περιλαμβάνεται αναγκαίως στο αίτημα της αγωγής διανομής, αλλά ανήκει στις εξουσίες του δικαστηρίου. Και γ) Από την έναρξη της ισχύος του Ν. 1562/1985, δηλαδή, από τις 16.9.1985, καθιερώθηκε για πρώτη φορά ως τρόπος αυτούσιας διανομής κοινού οικοπέδου, στο οποίο υπάρχει οικοδομή ή το οποίο είναι ακάλυπτο και οικοδομήσιμο, η κατόπιν σχετικού αιτήματος κάποιου από τους συγκυρίους του οικοπέδου, σύσταση χωριστής ιδιοκτησίας είτε κατά ορόφους ή μέρη ορόφων είτε σε διακεκριμένα μέρη του ενιαίου οικοπέδου, στα οποία θα είναι δυνατή η ανέγερση χωριστών οικοδομημάτων, σύμφωνα με το Ν. 3741/1929, το ΝΔ 1024/1971, αντίστοιχα, καθώς και τα άρθρα 1002 και 1117 ΑΚ, ορίζεται δε περαιτέρω, συναφώς, στην παρ. 1 του άρθρου 480 Α' ΚΠολΔ, ότι το δικαστήριο αποφασίζει τη διανομή με τον τρόπο που αναφέρεται στην παράγραφο αυτή, αν είναι εφικτή και δεν αντιβαίνει στο συμφέρον των λοιπών συγκυρίων, ότι η απόφαση που διατάζει τη διανομή κατά τον τρόπο αυτό προσδιορίζει τα χωριστά μέρη της οικοδομής που αναλογούν στις μερίδες των συγκυρίων και τα επιδικάζει σ' αυτούς και ότι, αν με την εν λόγω διανομή περιέρχονται σε κάποιο συγκύριο περισσότερες αυτοτελείς ιδιοκτησίες, η απόφαση καθορίζει το ποσοστό της συγκυριότητας που αναλογεί σε καθεμία από τις ιδιοκτησίες αυτές. Από τις αμέσως παραπάνω διατάξεις

και, ειδικότερα, αυτές του άρθρου 480Α' παρ. 1 εδ. α' και β' και 2 εδ. α' και β' ΚΠολΔ, προκύπτει ειδικότερα ότι σε περίπτωση αυτούσιας διανομής ακάλυπτου και οικοδομήσιμου οικοπέδου με σύσταση χωριστής ιδιοκτησίας σε διακεκριμένα μέρη του ενιαίου οικοπέδου στα οποία θα είναι δυνατή η ανέγερση χωριστών οικοδομημάτων, με την επιφύλαξη των πολεοδομικών διατάξεων, απαιτείται, κατά ρητή νομοθετική επιταγή, η μη αντίθεση της διανομής αυτής στο συμφέρον των λοιπών συγκυρίων.

- Από τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 1 ΚΠολΔ προκύπτει, ότι λόγος αναίρεσης για παραβίαση κανόνα του ουσιαστικού δικαίου ιδρύεται αν αυτός δεν ερμηνευτεί ή αν ερμηνευτεί εσφαλμένα ή αν δεν εφαρμοστεί ενώ συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις της εφαρμογής του ή αν εφαρμοστεί ενώ δεν έπρεπε ή αν εφαρμοστεί εσφαλμένα (ΟΛΑΠ 36/1988).

Διατάξεις:

ΑΚ: 798, 799, 800, 801, 1113,
ΚΠολΔ: 480, 480Α', 481, 484, 559 αριθ. 1,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Κοινωνία - Δικαιώματα κοινωνών

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 915

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Δαπάνες που έγιναν σε κοινό πράγμα. Αδικοιολόγητος πλουτισμός. Έλλειψη νόμιμης βάσης.

- Από τις διατάξεις των άρθρων 787 επ. και 794 ΑΚ, οι οποίες εφαρμόζονται σύμφωνα με το άρθρο 1113 του ίδιου κώδικα και στη συγκυριότητα, σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 730 επ., 904 επ. και 1101 έως 1107, συνάγεται ότι προκειμένου για δαπάνες που έγιναν σε κοινό πράγμα από ένα από τους συγκύριους, μπορεί αυτός να επιδιώξει την ανάληψή τους από τους λοιπούς συγκύριους, κατά την αναλογία της μερίδας τους, όχι μόνο όταν πραγματοποιήσει τις δαπάνες μετά από σύμφωνη απόφαση της πλειοψηφίας ή σχετική δικαστική απόφαση ή για την αποτροπή επικείμενου κινδύνου και για τη συντήρηση του πράγματος, αλλά και όταν υποβλήθηκε στις δαπάνες αυτές, χωρίς να υπάρχουν οι παραπάνω προϋποθέσεις, αλλά με τη συνδρομή των όρων της διοικήσεως αλλότριων ή του αδικοιολόγητου πλουτισμού, ειδικότερη εφαρμογή του οποίου αποτελεί η διάταξη του άρθρου 1103 ΑΚ.

Εξάλλου, κατά την έννοια του άρθρου 904 παρ. 1 εδ. 1 ΑΚ ουσιαστική δικαιολόγηση του πλουτισμού και επομένως νόμιμη αιτία της διατηρήσεώς του είναι η προς τούτο βούληση του ζημιωθέντος, αυτού δηλαδή από την περιουσία του οποίου ή με ζημία του έλαβε χώρα ο πλουτισμός. Ειδικότερα αυτός που με τη ελεύθερη βούληση του ωφέλησε άλλον, δεν μπορεί, παραβλέποντας την οικειοθελή πράξη του, να ζητήσει την επιστροφή της ωφέλειας. Πρόκειται για τον επιβαλλόμενο πλουτισμό, ο οποίος δεν αναζητείται, καθώς ο λήπτης αυτού, στον οποίο επιβάλλεται χωρίς τη θέλησή του, δεν θα προέβαινε στην πραγματοποίηση της δαπάνης αυτής.

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 559 αρ. 19 ΚΠολΔ, αναίρεση επιτρέπεται αν η απόφαση δεν έχει νόμιμη βάση και ιδίως αν δεν έχει καθόλου αιτιολογίες ή έχει αιτιολογίες αντιφατικές ή ανεπαρκείς σε ζητήματα που ασκούν ουσιαστική επίδραση στην έκβαση της δίκης. Από την υπόψη διάταξη, που αποτελεί κύρωση της παράβασης του άρθρου 93§3 του Συντάγματος προκύπτει ότι ο προβλεπόμενος απ' αυτή λόγος αναίρεσης ιδρύεται όταν στην ελάσσιμα πρόταση του νομικού συλλογισμού δεν εκτίθενται καθόλου -πραγματικά περιστατικά (έλλειψη

αιτιολογίας), ή όταν τα εκτιθέμενα δεν καλύπτουν όλα τα στοιχεία που απαιτούνται, βάσει του πραγματικού του εφαρμοστέου κανόνα δικαίου, για την επέλευση της έννομης συνέπειας που απαγγέλθηκε ή την άρνησή της (ανεπαρκής αιτιολογία) ή όταν αντιφάσκουν μεταξύ τους (αντιφατική αιτιολογία). Δεν υπάρχει όμως ανεπάρκεια αιτιολογιών, όταν η απόφαση περιέχει συνοπτικές αλλά πλήρεις αιτιολογίες, Εξ άλλου, το κατά νόμο αναγκαίο περιεχόμενο της ελάχιστονης πρότασης προσδιορίζεται από τον εκάστοτε εφαρμοστέο κανόνα ουσιαστικού δικαίου, του οποίου το πραγματικό πρέπει να καλύπτεται πλήρως από τις παραδοχές της απόφασης στο αποδεικτικό της πόρισμα, και να μην καταλείπονται αμφιβολίες. Ελλείψεις δε αναγόμενες μόνο στην ανάλυση και στάθμιση των αποδεικτικών μέσων και γενικότερα ως προς την αιτιολόγηση του αποδεικτικού πορίσματος, αν αυτό διατυπώνεται σαφώς, δεν συνιστούν ανεπαρκείς αιτιολογίες. Δηλαδή, μόνο το τι αποδείχθηκε ή δεν αποδείχθηκε είναι ανάγκη να εκτίθεται στην απόφαση πλήρως και σαφώς και όχι γιατί αποδείχθηκε ή δεν αποδείχθηκε. Περαιτέρω, τα επιχειρήματα του δικαστηρίου, που σχετίζονται με συνεκτίμηση των αποδείξεων, δεν συνιστούν παραδοχές επί τη βάσει των οποίων διαμορφώνεται το αποδεικτικό πόρισμα και ως εκ τούτου δεν αποτελούν "αιτιολογία" της απόφασης, ώστε στο πλαίσιο της ερευνώμενης διάταξης του άρθρου 559 αριθ. 19 να επιδέχεται αυτή μομφή για αντιφατικότητα ή ανεπάρκεια, ενώ δεν δημιουργείται ο ίδιος λόγος αναίρεσης του αριθ. 19 του άρθρου 559 του ΚΠολΔ ούτε εξ αιτίας του ότι το δικαστήριο δεν αναλύει ιδιαίτερος και διεξοδικά τα μη συνιστώντα αυτοτελείς ισχυρισμούς επιχειρήματα των διαδίκων, οπότε ο σχετικός λόγος αναίρεσης απορρίπτεται ως अपαράδεκτος.

Διατάξεις:

ΑΚ: 787 επ., 794, 904 επ., 1101 - 1107, 1113,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 19, 561,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Κυριότητα - Αρνητική αγωγή

Δικαστήριο: Εφετείο Αθηνών

Αριθμός απόφασης: 4395

Έτος: 2010

Σύντομη Περίληψη:

- Προσβολή κυριότητας. Αρνητική αγωγή. Στοιχεία αγωγής. Διαχώρισμα συνεχόμενων ακινήτων.

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 1108 ΑΚ, αν η κυριότητα προσβάλλεται με άλλο τρόπο εκτός από αφαίρεση ή κατακράτηση του πράγματος, ο κύριος δικαιούται να απαιτήσει από εκείνον που προσέβαλε την κυριότητα να άρει την προσβολή και να την παραλείπει στο μέλλον. Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι η αρνητική αγωγή ασκείται στην περίπτωση μερικής και όχι ολικής προσβολής της κυριότητας, δηλαδή όταν ο κύριος διαταράσσεται στη νομή του που ασκεί επί του πράγματος και όχι όταν προσβάλλεται με άλλο τρόπο, όπως με την αφαίρεση ή κατακράτηση του πράγματος, οπότε προστατεύεται με τη διεκδικητική αγωγή κατ' αυτού που κατέχει το πράγμα. Διατάραξη της κυριότητας (ή συγκυριότητας) αποτελεί κάθε έμπρακτη εναντίωση στο θετικό ή αποθετικό περιεχόμενο της κυριότητας, δηλαδή όταν ο εναγόμενος ενεργεί στο πράγμα πράξεις, τις οποίες μόνο ο κύριος δικαιούται να ενεργήσει ή όταν εμποδίζει τον κύριο να ενεργήσει στο δικό του πράγμα, η δε διατάραξη αυτή έχει ως συνέπεια τη μη ελεύθερη και ανενόχλητη χρησιμοποίηση, εκμετάλλευση και απόλαυση ορισμένων μόνο εξουσιών εκ της κυριότητας επί του πράγματος. Στην περίπτωση αυτή ο κύριος του πράγματος, εκτός από την άρση της διατάραξης και την παράλειψη αυτής στο μέλλον, μπορεί να απαιτήσει και την αναγνώριση της

κυριότητας του, αν αμφισβητείται από τον εναγόμενο, οπότε η αγωγή έχει το χαρακτήρα αρνητικής αγωγής κυριότητας του άρθρου 1108 ΑΚ, στην οποία έχει σωρευτεί και αναγνωριστική αγωγή του δικαιώματος της κυριότητας.

- Από τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 1094, 1108 ΑΚ και 70 ΚΠολΔ προκύπτει ότι αναγκαία στοιχεία της αναγνωριστικής και της αρνητικής περί κυριότητας ακινήτου αγωγής είναι, εκτός των άλλων, η κυριότητα του ενάγοντος επί του επίδικου ακινήτου και, συνεπώς, πρέπει να αναφέρεται σ' αυτήν κάποιος προβλεπόμενος από το νόμο τρόπος, με τον οποίο ο ενάγων απέκτησε την κυριότητα του ακινήτου.

- Κατά το άρθρο 1021 ΑΚ, αν δύο ακίνητα χωρίζονται με μονοπάτι ή άλλη λωρίδα γης ή φράχτη ή τοίχο ή τάφρο ή άλλο κατασκευάσμα που εξυπηρετεί και τα δύο ακίνητα, τεκμαίρεται ότι οι κύριοι τους έχουν δικαίωμα κοινής χρήσης αυτών των διαχωρισμάτων, εφόσον από τα εξωτερικά σημεία ή την τοπική συνήθεια δεν προκύπτει αποκλειστική χρήση του ενός από αυτούς. Με το άρθρο δε 1022 ΑΚ ρυθμίζονται τα της κοινωνίας επί των ως άνω κοινής χρήσεως διαχωρισμάτων. Παρέπεται ότι, αν δύο ακίνητα χωρίζονται με φυσικό ή τεχνητό διαχώρισμα, η κυριότητα πάνω στο διαχώρισμα αυτό κρίνεται σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις (άρθρα 948, 953, 954 ΑΚ). Αν δηλαδή το διαχώρισμα βρίσκεται στα όρια, αλλά μέσα στο ένα ακίνητο, ανήκει στον κύριο του ακινήτου αυτού, ενώ αν βρίσκεται πάνω στην οριοθετική γραμμή, κάθε ιδιοκτήτης είναι κύριος εκείνου μόνο του μέρους που βρίσκεται επί τους εδάφους της ιδιοκτησίας του

Διατάξεις:

ΑΚ: 1021, 1094, 1108,

ΚΠολΔ: 70,

Δημοσίευση: ΕλλΔνη 2011, σελίδα 172

Κυριότητα - Γενικά

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 577

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Μεταβίβαση κυριότητας ακινήτου. Διεκδικητική αγωγή. Ταυτότητα ακινήτου. Παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου.

- Σύμφωνα με το άρθρο 1033 ΑΚ, για τη μεταβίβαση της κυριότητας ακινήτου απαιτείται συμφωνία μεταξύ του κυρίου και εκείνου που την αποκτά, ότι μετατίθεται σ' αυτόν η κυριότητα για κάποια νόμιμη αιτία. Η συμφωνία γίνεται με συμβολαιογραφικό έγγραφο που υποβάλλεται σε μεταγραφή. Για τη μεταβίβαση με τον παράγωγο αυτό τρόπο της κυριότητας του ακινήτου, αποτελεί προϋπόθεση να ήταν κύριος εκείνος που συμφώνησε τη μεταβίβασή της. Συνακόλουθα επί διεκδικητικής αγωγής που είχε ως βάση τον παράγωγο αυτό τρόπο κτήσης της κυριότητας, πρέπει το επίδικο να ταυτίζεται με το ακίνητο που περιγράφεται στο μεταβιβαστικό τίτλο.

- Κατά το άρθρο 559 αριθ. 1 του ΚΠολΔ, ιδρύεται λόγος αναίρεσης, αν παραβιάσθηκε κανόνας ουσιαστικού δικαίου. Τούτο συμβαίνει αν, για την εφαρμογή κανόνα ουσιαστικού δικαίου, το δικαστήριο απαιτήσει περισσότερα στοιχεία ή αρκέστηκε σε λιγότερα στοιχεία από εκείνα που αυτός απαιτεί, καθώς και αν το δικαστήριο προσέδωσε στον εφαρμοστέο κανόνα δικαίου έννοια διαφορετική από την αληθινή. Στην περίπτωση που το δικαστήριο έκρινε κατ' ουσίαν την υπόθεση, η παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου κρίνεται ενόψει των πραγματικών περιστατικών που ανελέγκτως δέχθηκε ότι αποδείχθηκαν το δικαστήριο της ουσίας και της υπαγωγής αυτών στο νόμο, ιδρύεται δε ο λόγος αυτός, όταν το δικαστήριο

εφάρμοσε το νόμο, παρότι τα πραγματικά περιστατικά που δέχθηκε ότι αποδείχθηκαν δεν ήταν αρκετά για την εφαρμογή του ή δεν εφάρμοσε το νόμο, παρότι τα πραγματικά περιστατικά που δέχθηκε αρκούσαν για την εφαρμογή του, καθώς και όταν προέβη σε εσφαλμένη υπαγωγή των πραγματικών περιστατικών σε διάταξη στο πραγματικό της οποίας αυτά δεν υπάγονται.

Διατάξεις:

ΑΚ: 1033,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 1,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Κυριότητα - Διεκδικητική αγωγή

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 1985

Έτος: 2009

Σύντομη Περίληψη:

- Διεκδικητική αγωγή. Περί κλήρου αγωγή. Μπορούν να σωρευθούν στο ίδιο δικόγραφο η διεκδικητική και η περί κλήρου αγωγή. Παράβαση ουσιαστικού κανόνα δικαίου. Έλλειψη νόμιμης βάσης. Μη λήψη υπόψη πραγμάτων. Αδίκαστη αίτηση. Μη λήψη υπόψη αποδεικτικών μέσων.

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 1094 ΑΚ ο κύριος πράγματος δικαιούται να απαιτήσει από τον νομέα ή τον κάτοχο την αναγνώριση της κυριότητάς του και την απόδοση του πράγματος. Για το ορισμένο της αντίστοιχης αγωγής το δικόγραφό της, εκτός από το αίτημα και τα λοιπά στοιχεία κάθε δικογράφου (άρθρ.118 ΚΠολΔ) πρέπει να περιέχει κατά το άρθρο 216 ΚΠολΔ, και τα εξής: α) Τον τρόπο, με τον οποίο απέκτησε την κυριότητα ο ενάγων και ειδικότερα, αν μεν απέκτησε την κυριότητα ακινήτου με κληρονομική διαδοχή να μνημονεύει την ιδιότητά του ως κληρονόμου και τη μεταγραφή της δηλώσεως αποδοχής ή του κληρονομητηρίου, αν δε την απέκτησε με έκτακτη χρησικτησία, αυτός ή ο δικαιοπάροχός του να μνημονεύει ότι νεμήθηκαν το ακίνητο με διάνοια κυρίων επί μία συνεχή εικοσαετία, β) ακριβή περιγραφή του αντικειμένου της αγωγής, γ) την αφαίρεση ή κατακράτηση της νομής του επιδίκου από τον εναγόμενο, δ) την αξία του επιδίκου και ε) το σχετικό αίτημα (αναγνωρίσεως της κυριότητας και αποδόσεως του πράγματος).

- Από τη διάταξη του άρθρου 1871 του ΑΚ προκύπτει, ότι τα στοιχεία της βάσης της αγωγής περί κλήρου, η οποία αποσκοπεί στην προστασία του καθολικού κληρονομικού δικαιώματος και την οποία μπορεί να εγείρει ο κληρονόμος και κατά συγκληρονόμου του (ΑΠ 1500/1999), είναι τα εξής: α) ο θάνατος του διαθέτη, β) το κληρονομικό δικαίωμα του ενάγοντος, γ) ότι ο κληρονομούμενος είχε στη νομή ή κατοχή του τα κληρονομαία πράγματα και δ) ότι ο εναγόμενος κατακρατεί τα κληρονομαία αντικείμενα ως κληρονόμος, αντιποιούμενος το κληρονομικό δικαίωμα του ενάγοντος (ΑΠ 788/2005, ΑΠ 1374/2000). Έτσι, από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 1094, 1871, 1878 και 1882 ΑΚ προκύπτει ότι, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις της διατάξεως του άρθρου 218 παρ. 1 ΚΠολΔ, μπορούν να σωρευθούν στο ίδιο δικόγραφο η διεκδικητική και η περί κλήρου αγωγή, αρκεί να αναφέρονται στο δικόγραφο αυτό τα απαραίτητα για τη θεμελίωση εκάστης των ανωτέρω αγωγών περιστατικά.

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 1033 ΑΚ για τη μεταβίβαση της κυριότητας ακινήτου απαιτείται συμφωνία μεταξύ του κυρίου και εκείνου που την αποκτά, ότι μετατίθεται σ' αυτόν η κυριότητα για κάποια νόμιμη αιτία. Η συμφωνία γίνεται με συμβολαιογραφικό έγγραφο και υποβάλλεται σε μεταγραφή. Από τη διάταξη αυτή προκύπτει, ότι μεταξύ των προϋποθέσεων που απαιτούνται για την απόκτηση της κυριότητας ακινήτου με σύμβαση είναι, ότι ο μεταβιβάσας ήταν κύριος του ακινήτου

που μεταβιβάστηκε. Από δε το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 980, 981, 982, 983, 994, 1041, 1045 και 1846 ΑΚ, προκύπτει ότι, αν ο συγκληρονόμος κατέχει ολόκληρο το κληρονομαίο ακίνητο, θεωρείται ότι κατέχει αυτό στο όνομα και των άλλων συγκληρονόμων και δεν μπορεί να αντιτάξει κατ' αυτών αποσβεστική ή κτητική παραγραφή, πριν να καταστήσει γνωστό σ' αυτούς ότι νέμεται περισσότερο από τη μερίδα του ή ολόκληρο τούτο, αποκλειστικά σαν κύριος, γενικότερα δε η απώλεια της νομής δεν επέρχεται για τον νομέα, πριν πληροφορηθεί τη μεταστροφή της βουλήσεως του αντιπροσώπου του (ΟΛΑΠ 485/1982, ΑΠ 1468/2006).

- Από τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 1 ΚΠολΔ προκύπτει ότι ο λόγος αναίρεσης για ευθεία παράβαση ουσιαστικού κανόνα δικαίου ιδρύεται αν αυτός δεν εφαρμοστεί, ενώ συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις της εφαρμογής του ή αν εφαρμοστεί ενώ δεν έπρεπε, καθώς και αν εφαρμοστεί εσφαλμένα, αντίστοιχα δε, όταν στην ελάχιστονα πρόταση του νομικού συλλογισμού δεν εκτίθενται καθόλου τα πραγματικά περιστατικά ή όταν τα εκτιθέμενα δεν καλύπτουν όλα τα στοιχεία που απαιτούνται με βάση το πραγματικό κανόνα δικαίου για την επέλευση της έννομης συνέπειας που απαγγέλθηκε ή την άρνησή της.

- Ο δε από το άρθρο 559 αριθ. 19 ΚΠολΔ λόγος αναίρεσης ιδρύεται, όταν δεν προκύπτουν επαρκώς από τις παραδοχές της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης τα περιστατικά που είναι αναγκαία στη συγκεκριμένη περίπτωση για την κρίση του δικαστηρίου περί της συνδρομής των νόμιμων όρων και προϋποθέσεων της διάταξης που εφαρμόστηκε ή περί της μη αναδρομής τούτων, η οποία αποκλείει την εφαρμογή της, καθώς και όταν η απόφαση έχει ανεπαρκείς ή αντιφατικές αιτιολογίες σχετικά με τον χαρακτηρισμό των περιστατικών που έγιναν δεκτά και έχουν ουσιώδη επιρροή στην έκβαση της δίκης, όχι δε όταν υφίστανται ελλείψεις αναγόμενες στην εκτίμηση των αποδείξεων και ειδικότερα στην ανάλυση, στάθμιση και αιτιολόγηση του πορίσματος που έχει εξαχθεί από αυτές, εφόσον το πόρισμα από την εκτίμηση αυτή εκτίθεται σαφώς (ΟΛΑΠ 1/1999). Ως ζητήματα δε, των οποίων η μη αιτιολόγηση ή η αιτιολόγηση κατά τρόπο ανεπαρκή ή αντιφατικό στερεί από την απόφαση τη νόμιμη βάση, νοούνται μόνο οι ισχυρισμοί που έχουν αυτοτελή ύπαρξη, που τείνουν δηλαδή στη θεμελίωση ή την κατάλυση του δικαιώματος που ασκήθηκε είτε ως επιθετικό είτε ως αμυντικό μέσο, όχι όμως και τα πραγματικά ή νομικά επιχειρήματα που συνεχονται με την αξιολόγηση και στάθμιση των αποδείξεων, για την οποία η έλλειψη ειδικής και εμπειριστατωμένης αιτιολογίας δεν ιδρύει λόγο αναίρεσης.

- Ο από τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 8 ΚΠολΔ λόγος αναιρέσεως ιδρύεται, όταν το δικαστήριο, παρά το νόμο, έλαβε υπόψη πράγματα που δεν προτάθηκαν ή δεν έλαβε υπόψη πράγματα που προτάθηκαν και έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Ως πράγματα κατά την έννοια της διάταξης αυτής νοούνται οι πραγματικοί ισχυρισμοί που έχουν αυτοτελή ύπαρξη και τείνουν στη θεμελίωση, παρακώλυση ή κατάλυση ουσιαστικού ή δικονομικού δικαιώματος, το οποίο ασκήθηκε, είτε ως επιθετικό (βάση αγωγής, ανταγωγής) είτε ως αμυντικό (ένσταση, αντένσταση) μέσο, αλλά όχι και οι ισχυρισμοί που αποτελούν άρνηση της αγωγής, ένστασης ή αντένστασης, ή επιχειρήματα, νομικά ή πραγματικά, τα οποία αντλούνται από το νόμο ή από την εκτίμηση των αποδείξεων. Πράγματα, επίσης, κατά την έννοια της αμέσως πιο πάνω διάταξης, αποτελούν και οι λόγοι έφεσης, που περιέχουν παράπονα κατά της πρωτοβάθμιας κρίσης. Δεν στοιχειοθετείται, όμως, ο λόγος αυτός αναίρεσης αν το δικαστήριο έλαβε υπόψη τον ισχυρισμό που προτάθηκε και τον απέρριψε για οποιοδήποτε λόγο, τυπικό ή ουσιαστικό, έστω και αν η απόρριψή του δεν είναι ρητή, αλλά συνάγεται από το περιεχόμενο της απόφασης (ΟΛΑΠ 11/1996).

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 9 περ. γ' ΚΠολΔ, αναίρεση επιτρέπεται αν το δικαστήριο άφησε αίτηση αδίκαστη. Ως αίτηση κατά την έννοια της ως άνω διατάξεως θεωρείται η αίτηση που αποτελεί ιδιαίτερο κεφάλαιο της δίκης και

προκαλεί εκκρεμοδικία και όχι αίτηση για παραδοχή ενστάσεων, προτάσεων, πραγματικών ισχυρισμών ή αποδεικτικών μέσων. Εξάλλου, για να δημιουργηθεί ο λόγος αυτός αναιρέσεως, πρέπει το δικαστήριο να άφησε αδικαστη αίτηση του αναιρεσιδόντος και όχι του αναιρεσιβλήτου, διότι αν άφησε αδικαστη αίτηση του αναιρεσιβλήτου, ο αναιρεσιδών δεν έχει έννομο συμφέρον για προβολή της. Στην προκείμενη περίπτωση οι αναιρεσιδόντες-εναγόμενοι με τον πρώτο, κατά το δεύτερο μέρος του, λόγο αναίρεσης προσάπτουν στην προσβαλλόμενη απόφαση την από την ως άνω διάταξη πλημμέλεια ότι το Εφετείο άφησε αδικαστη αίτησή τους και δη την ένστασή τους περί ιδίας κυριότητας επί των επίδικων ακινήτων, ενώ δεν ερεύνησε τη σωρευθείσα βάση της διεκδικητικής αγωγής της ενάγουσας-αναιρεσιβλήτης. Σύμφωνα, όμως, με τα εκτεθέντα ανωτέρω, ο εξεταζόμενος λόγος αναίρεσης είναι προεχόντως απαράδεκτος.

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 11 περ. γ' ΚΠολΔ, αναίρεση επιτρέπεται αν το δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη αποδεικτικά μέσα, που οι διάδικοι επικαλέστηκαν και προσκόμισαν. Εξάλλου, από τις διατάξεις των άρθρων 335 και 338 έως και 340 ΚΠολΔ προκύπτει ότι το δικαστήριο της ουσίας, προκειμένου να σχηματίσει την κρίση του για τους πραγματικούς ισχυρισμούς των διαδίκων, που ασκούν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης, υποχρεούται να λαμβάνει υπόψη του όλα τα αποδεικτικά μέσα, τα οποία νόμιμα επικαλούνται και προσκομίζουν οι διάδικοι, χωρίς να επιβάλλεται να γίνεται ειδική αναφορά και χωριστή αξιολόγηση του καθενός από αυτά, αρκεί να καθίσταται αδιστάκτως βέβαιο από όλο το περιεχόμενο της απόφασης, ότι συνεκτιμήθηκαν όλα τα αποδεικτικά μέσα που με επίκληση προσκομίστηκαν από τους διαδίκους, ήτοι αρκεί η γενική αναφορά του είδους του αποδεικτικού μέσου (μάρτυρες, έγγραφα κ.λ.π.) που έλαβε υπόψη του το δικαστήριο (ΟΛΑΠ 42/2002). Ο λόγος αυτός αναίρεσης δεν ιδρύεται, όταν η παράλειψη του δικαστηρίου αφορά στη μη αξιολόγηση συγκεκριμένων αποδεικτικών μέσων, που έλαβε υπόψη, σε συνδυασμό με τα άλλα ληφθέντα υπόψη αποδεικτικά μέσα ή αν το δικαστήριο δεν προσέδωσε στο αποδεικτικό μέσο την αποδεικτική βαρύτητα που υποστηρίζει ο αναιρεσιδών ότι αυτό έχει, διότι με την αιτίαση αυτή πλήττεται η ανααιρετικώς ανέλεγκτη εκτίμηση των αποδείξεων (άρθρο 561 παρ. 1 ΚΠολΔ).

Διατάξεις:

ΑΚ: 980, 981, 982, 983, 994, 1033, 1041, 1045, 1094, 1846, 1871, 1878, 1882,
ΚΠολΔ: 118, 216, 559 αριθ. 1, 559 αριθ. 8, 559 αριθ. 9, 559 αριθ. 11γ, 559 αριθ. 19,
Δημοσίευση: INLAW 2009 * Ελλάδα 2011, σελίδα 68

Κυριότητα - Έκτακτη χρησικτησία

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 2367

Έτος: 2009

Σύντομη Περίληψη:

- Ακίνητα ελεύθερης ιδιοκτησίας. Δεκαπενταετής έκτακτη χρησικτησία στα Δωδεκανήσια. Έλλειψη νόμιμης βάσης. Μη λήψη υπόψη προταθέντων πραγμάτων. Αποκλειόμενοι ανααιρετικοί λόγοι. Μη λήψη υπόψη προσκομισθέντων αποδεικτικών μέσων. Βίαη διακοπή δίκης.

- Κατά το άρθρο 63 του Κτηματολογικού Κανονισμού Δωδεκανήσου, που κυρώθηκε με το 132/1929 διάταγμα του Ιταλού Κυβερνήτη Δωδεκανήσου και διατηρήθηκε σε ισχύ, ως τοπικό δίκαιο, και μετά την προσάρτηση της Δωδεκανήσου και την εισαγωγή σ' αυτή της Ελληνικής νομοθεσίας, με το άρθρο 8 παρ. 2 Ν. 510/1947, κατά των εγγραφών του κτηματικού βιβλίου, που αφορούν ακίνητα ελεύθερης ιδιοκτησίας (μουλκ) συγχωρείται η παραγραφή κατά τις αρχές της Ιταλικής νομοθεσίας, μετά από δεκαπενταετία από την εγγραφή που έγινε, ο δε νομέας που

χρησιδέσποσε μπορεί να επιτύχει την εγγραφή του δικαιώματος είτε με πράξη, με την οποία συνομολογείται η συνεχής 15ετής νομή του από μέρους του τιτλούχου που είναι εγγεγραμμένος, είτε με δικαστική απόφαση που αναγνωρίζει έναντι του τελευταίου τιτλούχου ή των κληρονόμων του ή, αν αυτοί δεν υπάρχουν, του διευθυντή του κτηματολογικού γραφείου, ότι η παραγραφή συμπληρώθηκε. Με τη διάταξη αυτή καθιερώνεται έκτακτη χρησικτησία (κτητική παραγραφή) με 15ετή νομή, ως προς τα άλλα δε στοιχεία αυτής, ήτοι τις προϋποθέσεις έναρξης, διαδρομής και συμπλήρωσης της δεκαπενταετούς αυτής κτητικής παραγραφής, παραπέμπει στις διατάξεις της Ιταλικής νομοθεσίας. Η παραπομπή όμως αυτή, που είναι γνησία, έχει την έννοια ότι η συμπλήρωση των παραπάνω διατάξεων γίνεται όχι με εκείνες της αστικής νομοθεσίας που ίσχυε κατά τη θέσπισή τους, αλλά με αυτές που ισχύουν κάθε φορά.

Συνεπώς, ενόψει και του ερμηνευτικού κανόνα του άρθρου 3 ΕισΝΑΚ, κατά τον οποίο "στις περιπτώσεις που στην ισχύουσα νομοθεσία γίνεται παραπομπή σε διατάξεις που καταργούνται με το νόμο αυτό εφαρμόζονται στη θέση τους οι αντίστοιχες διατάξεις του Αστικού Κώδικα", είναι σαφές ότι από 30-12-1947, που έχει εισαχθεί στη Δωδεκάνησο, με το άρθρο 2 παρ. 1 στοιχ. α' του πιο πάνω ν. 510/1947, ο ΑΚ, ο ΕισΝΑΚ και το ΝΔ 7/10-5-1946 "περί αποκαταστάσεως του ΑΚ και του Εισαγωγικού αυτού Νόμου", η παραπομπή της παραπάνω διάταξης του άρθρου 63 παρ. 1 του Κτηματολογικού Κανονισμού Δωδεκανήσου στις αρχές της Ιταλικής νομοθεσίας έχει πλέον την έννοια της παραπομπής στις αντίστοιχες διατάξεις του ελληνικού ΑΚ, που ισχύει πλέον στη Δωδεκάνησο, από τις οποίες τώρα διέπεται η δεκαπενταετής κτητική παραγραφή που προβλέπει ο κανονισμός αυτός, ως προς τις προϋποθέσεις έναρξης διαδρομής και συμπλήρωσης αυτής. Επομένως, μετά την εισαγωγή της Ελληνικής νομοθεσίας στη Δωδεκάνησο, αρκεί, κατά τα άρθρα 974 - 979, 1045 και 1051 ΑΚ προς κτήση κυριότητας με έκτακτη χρησικτησία η επί πλήρη δεκαπενταετία άσκηση νομής με διάνοια κυρίου με τη δυνατότητα εκείνου που απέκτησε τη νομή του πράγματος με καθολική ή με ειδική διαδοχή να συνυπολογίσει στο χρόνο της δικής του νομής και το χρόνο νομής του δικαιιοπαρόχου του (άρθρο 1051 ΑΚ). Άσκηση νομής, προκειμένου για ακίνητο, συνιστούν εμφανείς υλικές ενέργειες επάνω σ' αυτό που προσιδιάζουν στη φύση και τον προορισμό του, με τις οποίες εκδηλώνεται η βούληση του νομέα να το εξουσιάζει.

- Ο από το άρθρο 559 αριθ. 19 ΚΠολΔ λόγος αναίρεσης ιδρύεται, όταν δεν προκύπτουν επαρκώς από τις παραδοχές της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης τα περιστατικά που είναι αναγκαία στη συγκεκριμένη περίπτωση για την κρίση του δικαστηρίου περί της συνδρομής των νόμιμων όρων και προϋποθέσεων της διάταξης που εφαρμόστηκε ή περί της μη συνδρομής τούτων, η οποία αποκλείει την εφαρμογή της, καθώς και όταν η απόφαση έχει ανεπαρκείς ή αντιφατικές αιτιολογίες σχετικά με τον χαρακτηρισμό των περιστατικών που έγιναν δεκτά και έχουν ουσιώδη επιρροή στην έκβαση της δίκης, όχι δε και όταν υφίστανται ελλείψεις αναγόμενες στην εκτίμηση των αποδείξεων και ειδικότερα στην ανάλυση, στάθμιση και αιτιολόγηση του πορίσματος που έχει εξαχθεί από αυτές, εφόσον το πόρισμα από την εκτίμηση αυτή εκτίθεται σαφώς.

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 8 περ. β' ΚΠολΔ ιδρύεται λόγος αναίρεσης, όταν το δικαστήριο της ουσίας παρά το νόμο δεν έλαβε υπόψη πράγματα που προτάθηκαν και έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Ως πράγματα κατά την έννοια της διάταξης αυτής νοούνται οι αυτοτελείς ισχυρισμοί των διαδίκων που συγκροτούν την ιστορική βάση και επομένως στηρίζουν το αίτημα αγωγής, ανταγωγής, ένστασης ή αντένστασης και όχι ισχυρισμοί που αποτελούν άρνηση της αγωγής ή επιχειρήματα, νομικά ή πραγματικά, τα οποία αντλούνται από το νόμο ή

από την εκτίμηση των αποδείξεων. Επομένως, πράγματα κατά την έννοια αυτήν, αποτελούν και οι λόγοι έφεσης.

- Κατά το άρθρο 562 παρ.2 ΚΠολΔ είναι απαράδεκτος λόγος αναιρέσεως που στηρίζεται σε ισχυρισμό ο οποίος δεν προτάθηκε νόμιμα στο δικαστήριο της ουσίας, εκτός αν πρόκειται: α) για παράβαση που δεν μπορεί να προβληθεί στο δικαστήριο της ουσίας, β) για σφάλμα που προκύπτει από την ίδια απόφαση και γ) για ισχυρισμό που αφορά τη δημόσια τάξη. Η διάταξη αυτή, η οποία αποτελεί εκδήλωση της θεμελιώδους αρχής ότι ο Άρειος Πάγος ελέγχει τη νομιμότητα της αποφάσεως του δικαστηρίου της ουσίας με βάση την πραγματική και νομική κατάσταση που όφειλε να λάβει υπόψη του ο ουσιαστικός δικαστής, καθιερώνει ειδική προϋπόθεση του παραδεκτού όλων των αναιρετικών λόγων του άρθρου 559 ΚΠολΔ, η συνδρομή της οποίας πρέπει να προκύπτει από το αναιρετήριο. Πρέπει δηλαδή να αναφέρεται στο αναιρετήριο ότι ο ισχυρισμός που στηρίζει το λόγο αναιρέσεως είχε προταθεί στο δικαστήριο το οποίο εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση, έστω και αν ο εν λόγω ισχυρισμός ερευνάται αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο.

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 11 περ. γ' ΚΠολΔ, αναιρέση επιτρέπεται αν το δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη αποδεικτικά μέσα, που οι διάδικοι επικαλέστηκαν και προσκόμισαν. Εξάλλου, από τις διατάξεις των άρθρων 335 και 338 έως και 340 ΚΠολΔ προκύπτει ότι το δικαστήριο της ουσίας, προκειμένου να σχηματίσει την κρίση του για τους πραγματικούς ισχυρισμούς των διαδίκων, που ασκούν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης, υποχρεούται να λαμβάνει υπόψη του όλα τα αποδεικτικά μέσα, τα οποία νόμιμα επικαλούνται και προσκομίζουν οι διάδικοι, χωρίς να επιβάλλεται να γίνεται ειδική αναφορά και χωριστή αξιολόγηση του καθενός από αυτά, αρκεί να καθίσταται αδιστάκτως βέβαιο από όλο το περιεχόμενο της απόφασης, ότι συνεκτιμήθηκαν όλα τα αποδεικτικά μέσα που με επίκληση προσκομίστηκαν από τους διαδίκους, ήτοι αρκεί η γενική αναφορά του είδους του αποδεικτικού μέσου (μάρτυρες, έγγραφα κ.λ.π.) που έλαβε υπόψη του το δικαστήριο.

- Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 286 εδ. α' , 287 παρ. 1 και 290 ΚΠολΔ, τα οποία εφαρμόζονται και στην κατ' αναιρέση δίκη (αρθρ. 573 παρ. 1 ΚΠολΔ), προκύπτει ότι η βίαιη διακοπή της δίκης που επέρχεται από το θάνατο του διαδίκου, καθώς και η εκούσια επανάληψη αυτής από τους κληρονόμους του, μπορούν να γνωστοποιηθούν διαδοχικά με ενιαία δήλωση στο ακροατήριο κατά την εκφώνηση της υποθέσεως προς συζήτηση, εφόσον δεν υπάρξει αμφισβήτηση της ιδιότητάς τους ως κληρονόμων, οπότε ακολουθεί αμέσως συζήτηση της υποθέσεως.

Διατάξεις:

ΑΚ: 974-979, 1045, 1051,

ΕισΝΑΚ: 3,

ΚΠολΔ: 286, 287, 335, 338-341, 559 αριθ. 8, 559 αριθ. 11γ, 559 αριθ. 19, 562,

Νόμοι: 510/1947, αρθ. 8,

Δημοσίευση: INLAW 2009 * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 171

Κυριότητα - Έκτακτη χρησικτησία

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 1346

Έτος: 2010

Σύντομη Περίληψη:

- Έκτακτη χρησικτησία. Νησιά Ιουνίου. Παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου. Έλλειψη νόμιμης βάσης. Νομική αοριστία της αγωγής, (ή της ένστασης). Μη λήψη υπόψη αποδεικτικών μέσων. Ένορκες βεβαιώσεις.

- Από τις διατάξεις των άρθρων 216 ΚΠολΔ, 974 και 1045 του ΑΚ και 593, 2063 και 2092 του Ιονίου Αστικού Κώδικα, που εφαρμόζονται σύμφωνα με τα άρθρα 64 και 65

του ΕισΝΑΚ στην έκτακτη χρησικτησία, όταν αυτή συμπληρώνεται πριν την εισαγωγή του ΑΚ ή και μετά την εισαγωγή του ΑΚ, πριν όμως συμπληρωθεί εικοσαετία προκύπτει ότι υπό την ισχύ του ΑΚ εκείνος που έχει στη νομή του για μια εικοσαετία πράγμα ακίνητο γίνεται κύριος αυτού (έκτακτη χρησικτησία), υπό δε την ισχύ του προϊσχύσαντος Ιονίου Κώδικα, κύριος του ακινήτου με έκτακτη χρησικτησία (παραγραφή) γίνεται αυτός που το διακατέχει συνεχώς, αδιακόπτως, ειρηνικώς, δημοσίως, αναμφιβόλως και επί λόγω κυριότητας για μια τριακονταετία. Δεν αποκλείεται να συντρέξει νόμιμη περίπτωση, κατά την οποία ο ειδικός διάδοχος στη νομή θα προσμετρήσει στο δικό του χρόνο νομής εκείνον του προκατόχου δικαιοπαρόχου του (αρθρ. 1051 ΑΚ), για να συμπληρωθεί ο χρόνος της έκτακτης χρησικτησίας και να γίνει κύριος του πράγματος. Σε τέτοια περίπτωση, αν με τον συνυπολογισμό του χρόνου πριν από τον ΑΚ υπολείπεται για τη συμπλήρωση της τριακονταετίας χρόνος μικρότερος των είκοσι ετών, θα εφαρμοσθεί το τέως δίκαιο και η τριακονταετία θα αρχίσει από την έναρξη της νομής του δικαιοπαρόχου και θα συμπληρωθεί με το συνυπολογισμό του χρόνου που υπολείπεται υπό την ισχύ του ΑΚ, αν δε, αντίθετα, υπολείπεται χρόνος μεγαλύτερος, θα εφαρμοστεί ο ΑΚ και η καθοριζόμενη απ' αυτόν εικοσαετία θα αρχίσει από 23-2-1946 (σχετ. ΑΠ 463/2004).

- Από τις διατάξεις των άρθρων 787, 980, 981, 984, επ., 994 του ΑΚ και 2084 του Ιονίου Αστικού Κώδικα, συνάγεται ότι ο εξ αδιαιρέτου συγκύριος, αν κατέχει ολόκληρο το κοινό πράγμα, θεωρείται ότι κατέχει αυτό και στο όνομα των λοιπών συγκυρίων και δεν μπορεί να αντιτάξει κατ' αυτών αποσβεστική ή κτητική παραγραφή (έκτακτη χρησικτησία) προτού καταστήσει γνωστό στους άλλους συγκυρίους ότι αποφάσισε να νέμεται το κοινό πράγμα ολόκληρο ή κατά ποσοστό μεγαλύτερο από την μερίδα του αποκλειστικώς στο όνομα του, ως κύριος και περάσει από τη γνωστοποίηση αυτήν η προθεσμία της εν λόγω (αποσβεστικής ή κτητικής) παραγραφής. Μεταξύ των εξ αδιαιρέτου συγκυρίων περιλαμβάνονται και οι συγκληρονόμοι (ΑΠ 1559/2001). Όμως τέτοια γνωστοποίηση δεν απαιτείται, όταν οι λοιποί συγκοινωνοί έχουν λάβει γνώση, με οποιονδήποτε τρόπο, της αποφάσεως, που εκδήλωσε ο κοινωνός, ότι κατέχει ολόκληρο το κοινό και ότι νέμεται εφεξής αυτό αποκλειστικά για τον εαυτό του (ΑΠ 32/2000). Εξάλλου, κατά το άρθρο 974 ΑΚ, όποιος απέκτησε τη φυσική εξουσία πάνω στο πράγμα (κατοχή) είναι νομέας του, αν ασκεί την εξουσία αυτή με διάνοια κυρίου. Κατά την τελευταία αυτή διάταξη, νομή είναι η με διάνοια κυρίου φυσική εξουσίαση του πράγματος. Η διάνοια κυρίου, δηλαδή το πνευματικό στοιχείο της νομής, υποδηλώνεται είτε ρητώς είτε σιωπηρώς με πράξεις τις οποίες επιχειρεί συνήθως ο ιδιοκτήτης του πράγματος ή ο αντιπρόσωπος του. Ειδικότερα, άσκηση νομής επί του ακινήτου, που άγει στην κτήση της κυριότητας αυτού με έκτακτη χρησικτησία, αποτελούν οι εμφανείς υλικές πράξεις επάνω σ' αυτό, οι οποίες προσιδιάζουν στη φύση και τον προορισμό του και οι οποίες είναι δηλωτικές της φυσικής εξουσιάσεώς του με διάνοια κυρίου. Τέτοιες δε πράξεις είναι και η επίβλεψη του ακινήτου, η καλλιέργεια, η σπορά, η φύτευση δέντρων και συλλογή των καρπών αυτού αυτοπροσώπως ή με την πρόσληψη εργατών, η βόσκηση ζώων, η ανέγερση κτίσματος κλπ.

- κατά το άρθρο 559 αρθ. 1 του ΚΠολΔ, ιδρύεται ο προβλεπόμενος από αυτή λόγος αναιρέσεως, για παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου, αν, για την εφαρμογή κανόνα ουσιαστικού δικαίου, το δικαστήριο απαιτήσει περισσότερα στοιχεία ή αρκέσθηκε σε λιγότερα στοιχεία από εκείνα που απαιτεί ο νόμος, καθώς και αν το δικαστήριο προσέδωσε στον εφαρμοστέο κανόνα έννοια διαφορετική από την αληθινή. Στην περίπτωση που το δικαστήριο έκρινε κατ' ουσίαν την υπόθεση, η παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου κρίνεται ενόψει των πραγματικών περιστατικών που ανελέγκτως δέχτηκε το δικαστήριο της ουσίας ότι αποδείχθηκαν και της υπαγωγής αυτών στο νόμο, ιδρύεται δε ο λόγος αυτός όταν το δικαστήριο

εφάρμοσε το νόμο, παρότι τα πραγματικά περιστατικά που δέχτηκε αρκούσαν για την εφαρμογή του, καθώς και όταν προέβη σε εσφαλμένη υπαγωγή των πραγματικών περιστατικών σε διάταξη, στο πραγματικό της οποίας αυτά δεν υπάγονται.

- Κατά την έννοια της διάταξης του άρθρου 559 αριθ. 19 ΚΠολΔ, η απόφαση δεν έχει νόμιμη βάση όταν στο αιτιολογικό, που συνιστά την ελάχιστη πρόταση του δικανικού συλλογισμού, δεν αναφέρονται καθόλου ή αναφέρονται ανεπαρκώς ή αντιφατικώς τα πραγματικά περιστατικά στα οποία το δικαστήριο της ουσίας στήριξε την κρίση του επί ζητήματος με ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης, ως τέτοια δε νοούνται οι αυτοτελείς πραγματικοί ισχυρισμοί των διαδίκων, που συγκροτούν την ιστορική βάση αγωγής, ανταγωγής έκστασης- ή αντένστασης, και έτσι δεν μπορεί να ελεγχθεί αν στη συγκεκριμένη περίπτωση συνέτρεχαν οι όροι του κανόνα ουσιαστικού δικαίου που εφαρμόστηκε ή δεν συνέτρεχαν οι όροι εκείνοι που δεν εφαρμόστηκε.

- Η νομική αοριστία της αγωγής, (ή της ένστασης), δηλαδή εκείνη που συνδέεται με τη νομική εκτίμηση του κανόνα ουσιαστικού δικαίου που πρέπει να εφαρμοστεί, ελέγχεται ως παράβαση από το άρθρο 559 αριθ. 1 ΚΠολΔ, αν το δικαστήριο της ουσίας, για την κρίση του ως προς το νόμο βάσιμο της αγωγής, είτε αξίωσε περισσότερα στοιχεία από όσα ο νόμος απαιτεί, για τη θεμελίωση του ασκούμενου δικαιώματος, είτε αρκέστηκε σε λιγότερα από τα απαιτούμενα στοιχεία. Αντιθέτως, η ποσοτική ή ποιοτική αοριστία του δικογράφου της αγωγής υπάρχει, αν ο ενάγων δεν αναφέρει στην αγωγή με πληρότητα τα πραγματικά περιστατικά, τα οποία αποτελούν προϋπόθεση για την εφαρμογή του κανόνα δικαίου, στον οποίο στηρίζεται το αίτημα της αγωγής. Στην περίπτωση αυτή η αγωγή απορρίπτεται ως αόριστη και η σχετική παράβαση ελέγχεται αναιρετικά με τους λόγους του άρθρου 559 αριθ. 8 ή 14 του ΚΠολΔ.

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 11 περ. γ' του ΚΠολΔ, αναίρεση επιτρέπεται αν το Δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη αποδεικτικό μέσα, που οι διάδικοι επικαλέστηκαν και προσκόμισαν. Εξάλλου, από τις διατάξεις των άρθρων 335 και 338 έως και 340 ΚΠολΔ προκύπτει ότι το δικαστήριο της ουσίας, προκειμένου να σχηματίσει την κρίση του για τους πραγματικούς ισχυρισμούς των διαδίκων, που ασκούν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης, υποχρεούται να λαμβάνει υπόψη του όλα τα αποδεικτικά μέσα, τα οποία νόμιμα επικαλούνται και προσκομίζουν οι διάδικοι, χωρίς να επιβάλλεται να γίνεται ειδική αναφορά και χωριστή αξιολόγηση του καθενός απ' αυτά, αρκεί να καθίσταται αδιστακτως βέβαιο από όλο το περιεχόμενο της απόφασης, ότι συνεκτιμήθηκαν όλα τα αποδεικτικά μέσα, που με επίκληση προσκομίστηκαν νόμιμα από τους διαδίκους.

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 270 εδ. γ' ΚΠολΔ., όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 12 του Ν. 2915/2001 "Επιτάχυνση της τακτικής διαδικασίας ενώπιον των πολιτικών Δικαστηρίων και λοιπές δικονομικές και συναφείς ρυθμίσεις", και τυγχάνει εφαρμογής στην προκειμένη υπόθεση, της οποίας ο χρόνος πρώτης συζήτησης ενώπιον του (αρμόδιου) Μονομελούς Πρωτοδικείου είχε ορισθεί για την 24-2-2004 (ΑΠ 1253/2005, 1084/2006), ένορκες βεβαιώσεις ενώπιον του Ειρηνοδίκη ή Συμβολαιογράφου ή Προξένου λαμβάνονται υπόψη το πολύ τρεις για κάθε πλευρά και μόνο αν έχουν δοθεί ύστερα από κλήτευση του αντιδίκου, δύο τουλάχιστον εργάσιμες ημέρες πριν από τη βεβαίωση και, αν πρόκειται να δοθούν στην αλλοδαπή, οκτώ τουλάχιστον ημέρες πριν από αυτή. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, η οποία τυγχάνει εφαρμογής και στη διαδικασία της δευτεροβάθμιας δίκης (άρθρ. 524 §1 ΚΠολΔ), ορίζεται περιορισμός των ενόρκων βεβαιώσεων, μέχρι τρεις το πολύ, που λαμβάνονται υπόψη από το δικαστήριο, εφόσον αυτές έχουν ληφθεί αποκλειστικώς για τη συγκεκριμένη δίκη.

Διατάξεις:

ΑΚ: 787, 974, 980, 981, 984, επ., 994, 1045, 1051,
ΕισΝΑΚ: 64, 65,
ΚΠολΔ: 216, 270, 559 αριθ. 1, 559 αριθ. 11, 559 αριθ. 19,
Δημοσίευση: INLAW 2010 * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 87 * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 170

Κυριότητα - Έκτακτη χρησικτησία

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 210

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Έκτακτη χρησικτησία.Μεταβίβαση της κυριότητας ακινήτου. Παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου.

- Από τις διατάξεις των άρθρων 974, 976, 1045 και 1051 του ΑΚ, προκύπτει, ότι, για την κτήση της κυριότητας ακινήτου με έκτακτη χρησικτησία, απαιτείται άσκηση της φυσικής εξουσίας πάνω στο πράγμα, με διάνοια κυρίου, επί συνεχή εικοσαετία, με δικαίωμα εκείνου, που απέκτησε τη νομή του πράγματος με καθολική ή ειδική διαδοχή να συνυπολογίσει στο δικό του χρόνο χρησικτησίας και το χρόνο χρησικτησίας του δικαιοπάροχου του. Η ειδική διαδοχή στη νομή επέρχεται με άτυπη αναιτιώδη σύμβαση, η οποία έχει την έννοια ότι στον αποκτώντα μεταβιβάζεται η ίδια η νομή που είχε εκείνος, ο οποίος μεταβιβάζει και παραδίδει το ακίνητο. Αποτελούν δε πράξεις νομής, όταν πρόκειται για ακίνητα, οι υλικές και εμφανείς πάνω σ' αυτό πράξεις που προσιδιάζουν στη φύση και τον προορισμό του, με τις οποίες φανερώνεται η βούληση του νομέα να έχει το πράγμα για δικό του. Τέτοιες δε πράξεις είναι και η επίσκεψη και εποπτεία του ακινήτου, το όργωμα, καθώς και η παραχώρηση αυτού σε τρίτον για τη βόσκηση των ζώων του με ή χωρίς αντάλλαγμα.

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 1033 ΑΚ, για τη μεταβίβαση της κυριότητας ακινήτου απαιτείται συμφωνία μεταξύ του κυρίου και εκείνου που την αποκτά ότι μετατίθεται σ' αυτόν η κυριότητα για κάποια νόμιμη αιτία. Η συμφωνία γίνεται με συμβολαιογραφικό έγγραφο που υποβάλλεται σε μεταγραφή.

- Κατά το άρθρο 560 αριθ. 1 του ΚΠολΔ, ιδρύεται λόγος αναίρεσης, αν παραβιάσθηκε κανόνας ουσιαστικού δικαίου, εφόσον για την εφαρμογή κανόνα ουσιαστικού δικαίου, το δικαστήριο απαιτήσε περισσότερα στοιχεία ή αρκέσθηκε σε λιγότερα στοιχεία από εκείνα που απαιτεί ο νόμος, καθώς και αν το δικαστήριο προσέδωσε στον εφαρμοστέο κανόνα έννοια διαφορετική από την αληθινή.

Διατάξεις:

ΑΚ: 974, 976, 1033, 1045, 1051,

ΚΠολΔ: 560,

Δημοσίευση: INLAW 2011 * ΝοΒ 2011, σελίδα 1531

Κυριότητα - Έκτακτη χρησικτησία

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 295

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Έκτακτη χρησικτησία. Παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου. Έλλειψη νόμιμης βάσης.

- Από τις διατάξεις των άρθρων 974 και 1045 του ΑΚ προκύπτει ότι για την κτήση της κυριότητας ακινήτου με έκτακτη χρησικτησία, απαιτείται άσκηση της φυσικής εξουσίας πάνω στο πράγμα, με διάνοια κυρίου επί συνεχή εικοσαετία. Η διάνοια δε κυρίου, δηλαδή το πνευματικό στοιχείο της νομής υποδηλώνεται είτε ρητώς είτε σιωπηρώς με πράξεις, τις οποίες επιχειρεί συνήθως ο ιδιοκτήτης του πράγματος ή ο

αντιπρόσωπος του. Ειδικότερα, άσκηση νομής επί ακινήτου, που άγει στην κτήση της κυριότητας αυτού με χρησικτησία (τακτική ή έκτακτη) αποτελούν όλες οι εμφανείς υλικές πράξεις επάνω σ' αυτό, οι οποίες προσιδιάζουν στη φύση και τον προορισμό του και οι οποίες είναι δηλωτικές της φυσικής εξουσιάσεώς του με διάνοια κυρίου. Τέτοιες δε πράξεις είναι και η επίβλεψη, η επίσκεψη, η φροντίδα και η περιφραγή του ακινήτου.

- Κατά το άρθρο 559 αριθ. 1 του ΚΠολΔ, ιδρύεται ο προβλεπόμενος από αυτή λόγος αναίρεσης, για παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου, αν, για την εφαρμογή κανόνα ουσιαστικού δικαίου, το δικαστήριο απαίτησε περισσότερα στοιχεία ή αρκέσθηκε σε λιγότερα στοιχεία από εκείνα που απαιτεί ο νόμος, καθώς και αν το δικαστήριο προσέδωσε στον εφαρμοστέο κανόνα έννοια διαφορετική από την αληθινή. Στην περίπτωση που το δικαστήριο έκρινε κατ' ουσίαν την υπόθεση, η παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου κρίνεται ενόψει των πραγματικών περιστατικών που ανελέγκτως δέχτηκε το δικαστήριο της ουσίας ότι αποδείχθηκαν και της υπαγωγής αυτών στο νόμο, ιδρύεται δε ο λόγος αυτός όταν το δικαστήριο εφάρμοσε το νόμο, παρότι τα πραγματικά περιστατικά που δέχτηκε ότι αποδείχθηκαν δεν ήταν αρκετά για την εφαρμογή του ή δεν εφάρμοσε το νόμο, παρότι τα πραγματικά περιστατικά που δέχτηκε, αρκούσαν για την εφαρμογή του, καθώς και όταν προέβη σε εσφαλμένη υπαγωγή των πραγματικών περιστατικών σε διάταξη στο πραγματικό της οποίας αυτά δεν υπάγονται.

- Κατά το άρθρο 559 αριθ. 19 του ΚΠολΔ, ιδρύεται λόγος αναίρεσης και αν η απόφαση δεν έχει νόμιμη βάση και ιδίως δεν έχει καθόλου αιτιολογίες ή έχει αιτιολογίες αντιφατικές ή ανεπαρκείς σε ζήτημα που ασκεί ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Έλλειψη νόμιμης βάσης, κατά την έννοια της διάταξης αυτής, υπάρχει όχι μόνο όταν η απόφαση δεν έχει καθόλου αιτιολογίες, όταν δηλαδή δεν περιλαμβάνει αποδεικτικό πόρισμα, αλλά και όταν από το αιτιολογικό της, που συνιστά την ελάχιστονα πρόταση του δικανικού συλλογισμού, δεν προκύπτουν κατά τρόπο πλήρη, σαφή και χωρίς αντιφάσεις, τα πραγματικά περιστατικά, τα οποία, σύμφωνα με το νόμο, ήταν αναγκαία για την κρίση, ότι, στη συγκεκριμένη περίπτωση, συντρέχουν οι όροι της διάταξης που εφαρμόσθηκε και έτσι από τις παραδοχές της απόφασης γεννώνται αμφιβολίες για το αν παραβιάσθηκε ή όχι ορισμένη ουσιαστική διάταξη νόμου. Αναφέρεται ο λόγος αυτός σε πλημμέλειες αναγόμενες στη διατύπωση του αποδεικτέου πορίσματος και δεν ιδρύεται, όταν υπάρχουν ελλείψεις αναγόμενες στην εκτίμηση των αποδείξεων και ειδικότερα στην ανάλυση, στάθμιση και αιτιολόγηση του πορίσματος που έχει εξαχθεί από αυτές, αρκεί τούτο να εκτίθεται σαφώς, πλήρως και χωρίς αντιφάσεις. Ως ζητήματα, τέλος, των οποίων η μη αιτιολόγηση ή η αιτιολόγηση κατά τρόπο ανεπαρκή ή αντιφατικό στερεί από την απόφαση τη νόμιμη βάση, νοούνται μόνο οι ισχυρισμοί που έχουν αυτοτελή ύπαρξη, που τείνουν, δηλαδή, στη θεμελίωση ή κατάργηση του δικαιώματος που ασκήθηκε, είτε ως επιθετικό είτε ως αρνητικό μέσο, όχι όμως και τα πραγματικά ή νομικά επιχειρήματα που συνεχονται με τη στάθμιση και αξιολόγηση των αποδείξεων, για τα οποία η έλλειψη ειδικής και εμπεριστατωμένης αιτιολογίας δεν ιδρύει λόγο αναίρεσης (ΟΛΑΠ 24/1992).

Διατάξεις:

ΑΚ: 974, 1045,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 1, 559 αριθ. 19,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Κυριότητα - κοίτη ποταμού

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 1430

Έτος: 2010

Σύντομη Περίληψη:

- Κοίτη ποταμού. Έννοια "εγκατάλειψης" της παλαιάς κοίτης του ποταμού. Μη λήψη υπόψη πραγμάτων. Πρόσθετοι λόγοι αναίρεσης.

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 1072 ΑΚ, η οποία αποδίδει προΐσχόν Βυζαντινορρωμαϊκό δίκαιο (ν. 7 § 5, ν.30 §1, ν.56 § 1 Π (411) ν. 6 § 4, Βασ. 50 § 1, ν.1 § 1-4, 7Π (43.12) και 23 Εισ. (2, 1), "Η κοίτη ποταμού μη πλεύσιμου που εγκαταλείφθηκε ανήκει στους κυρίους των παραποτάμιων κτημάτων. Η διάταξη του προηγούμενου άρθρου εφαρμόζεται αναλόγως. Οι κύριοι του εδάφους της νέας κοίτης έχουν δικαίωμα μέσα σε ένα έτος να αποκαταστήσουν το ρεύμα στην προηγούμενη κοίτη". Η διάταξη του αμέσως προηγούμενου άρθρου (1071 ΑΚ) ρυθμίζει πως γίνεται η κατανομή νησιού που πρόβαλε σε ποταμό μη πλεύσιμο στους κυρίους των παραποτάμιων κτημάτων, ορίζοντας ότι "το νησί που πρόβαλε σε ποταμό μη πλεύσιμο ανήκει στους κυρίους των παραποτάμιων κτημάτων. Σε καθένα από αυτούς ανήκει το τμήμα, που περιλαμβάνεται μεταξύ νοητής γραμμής κατά μήκος και στη μέση του ποταμού και γραμμών που σύρονται κάθετα προς αυτήν από την άλλη πλευρά του κάθε κτήματος"... Από τη διάταξη, ειδικότερα, της παρ. 1 του άρθρου 1072 ΑΚ που προπαρατέθηκε σε συνδυασμό και με εκείνες των άρθρων 966, 967 και 968 του ίδιου Κώδικα προκύπτει, ότι ο ποταμός που ρέει με ελεύθερη και αέναη ροή, δεν είναι όμως πλεύσιμος, τότε το έδαφος, που καταλαμβάνεται από την κοίτη του, είναι κοινής χρήσεως και εκτός συναλλαγής πράγμα και ως τέτοιο ανήκει στο Δημόσιο, εφόσον δεν ανήκει σε δήμο ή κοινότητα ή ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά (άρθρο 968 ΑΚ) και, περαιτέρω, ότι προϋπόθεση της εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 1072 ΑΚ, είναι η ύπαρξη παραποτάμιου κτήματος ή κτημάτων, τα οποία βρίσκονται σε επαφή με τον ποταμό, του οποίου η κοίτη εγκαταλείφθηκε. Ως "εγκατάλειψη" της παλαιάς κοίτης του ποταμού νοείται η πλήρης και ολοκληρωτική εγκατάλειψή της, με το σχηματισμό νέας κοίτης, η οποία αποτελεί φυσικό φαινόμενο με προοπτική σταθερότητας και διάρκειας και όχι η μερική εγκατάλειψή ή ορθότερα ο περιορισμός της κοίτης του ποταμού που συχνά δεν έχει διάρκεια.

Συνεπώς, αν η κοίτη μη πλεύσιμου ποταμού, η οποία ανήκει στο Δημόσιο, περιορίστηκε κατά τρόπο, ώστε μεταξύ της ιδιοκτησίας τρίτου και της κοίτης του ποταμού, που περιορίστηκε, να παρεμβάλλεται έκταση, αυτή εξακολουθεί να ανήκει στο Δημόσιο και δεν έχει, συνακόλουθα, εφαρμογή η προμνημονευόμενη διάταξη του άρθρου 1072 παρ. 1 ΑΚ (ΟΛΑΠ 24/2001). Εξάλλου, κατά τη διάταξη του άρθρου 1 του Ν. 116/1975, ισχύοντος από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ Α' 172/20-8-1975, άρθρο 2 αυτού), ορίζεται ότι: "Η εν ποταμώ μη πλευσίμω συνεπεία εκτελέσεως τεχνικών έργων αναφανείσα νήσος η εγκαταλειφθείσα κοίτη ποταμού μη πλευσίμου ανήκουν εις το Δημόσιον". Η τελευταία αυτή διάταξη, περιλαμβάνει μόνο τις περιπτώσεις εγκατάλειψης της κοίτης μη πλευσίμου ποταμού εξαιτίας της εκτέλεσης τεχνικών έργων, η οποία οπωσδήποτε έλαβε χώρα μετά την έναρξη της ισχύος του αμέσως πιο πάνω νόμου, δηλαδή μετά τις 20-8-1975 (ΟΛΑΠ 46/1990).

- Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 8 ΚΠολΔ ιδρύεται λόγος αναίρεσης όταν το δικαστήριο της ουσίας παρά το νόμο έλαβε υπόψη πράγματα που δεν προτάθηκαν ή δεν έλαβε υπόψη πράγματα που προτάθηκαν και έχουν ουσιώδη επιρροή στην έκβαση της δίκης. Πράγματα, υπό την έννοια της πιο πάνω διάταξης, θεωρούνται οι ασκούντες ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης αυτοτελείς ισχυρισμοί των διαδίκων, που, υπό την προϋπόθεση της νόμιμης πρότασής τους, θεμελιώνουν ιστορικώς το αίτημα της αγωγής, ανταγωγής, ένστασης ή αντένστασης ουσιαστικού ή δικονομικού δικαιώματος. (ΟΛΑΠ 25/2003, 12/2000 και 3/1997), όχι

δε και εκείνοι που συνέχονται με την ιστορική βάση της αγωγής και αποτελούν άρνηση αυτής (ΟΛΑΠ 469/1984).

- Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 569 παρ. 2 εδάφ. α' ΚΠολΔ, οι πρόσθετοι λόγοι αναίρεσης ως προς τα ίδια κεφάλαια της προσβαλλόμενης απόφασης και τα κεφάλαια εκείνα που αναγκαστικά συνέχονται με αυτά, ασκούνται μόνο με δικόγραφο που κατατίθεται στη γραμματεία του Αρείου Πάγου, τριάντα τουλάχιστον πλήρεις ημέρες πριν από τη συζήτηση της αναίρεσης, κάτω από το οποίο συντάσσεται έκθεση. Αντίγραφο του δικογράφου των πρόσθετων λόγων επιδίδεται πριν από την ίδια προθεσμία στον αναιρεσίβλητο και τους άλλους διαδίκους. Από τη διάταξη αυτή σε συνδυασμό της με εκείνες των άρθρων 111 παρ. 1, 2, 568 παρ. 3 και 571 ΚΠολΔ, με τις οποίες προβλέπεται ο προσδιορισμός δικασίμου σε χρόνο που να παρέχει επαρκή προθεσμία για την επίδοση και την προπαρασκευή της υπόθεσης και τη σύνταξη της έκθεσης από τον εισηγητή που ορίστηκε, προκύπτει ότι ως ημέρα συζήτησης για τον υπολογισμό της προθεσμίας κατάθεσης και κοινοποίησης του δικογράφου των πρόσθετων λόγων, νοείται εκείνη, η οποία, κατά το άρθρο 568 παρ. 2 ΚΠολΔ, ορίζεται από τον Πρόεδρο του οικείου τμήματος του Αρείου Πάγου, όχι δε και η μεταγενέστερη, που ορίζεται μετά από αναβολή ή ματαίωση ή κήρυξη απαράδεκτης της συζήτησης (ΟΛΑΠ 143/1984).

- Κατά την έννοια της διάταξης του άρθρου 559 αριθ. 19 ΚΠολΔ, η απόφαση δεν έχει νόμιμη βάση, όταν στο αιτιολογικό, που συνιστά την ελάχιστη πρόταση του δικανικού συλλογισμού, δεν αναφέρονται καθόλου ή αναφέρονται ανεπαρκώς ή αντιφατικώς τα πραγματικά περιστατικά, στα οποία το δικαστήριο της ουσίας στήριξε την κρίση του επί ζητήματος με ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης και, έτσι, δεν μπορεί να ελεγχθεί, αν στη συγκεκριμένη περίπτωση, συνέτρεχαν ή όχι οι όροι του κανόνα ουσιαστικού δικαίου που εφαρμόστηκε. Αντίθετα, η απόφαση δεν στερείται νόμιμης βάσης, όταν οι πιο πάνω ελλείψεις αφορούν την εκτίμηση των αποδείξεων (άρθρο 561 παρ. 1 ΚΠολΔ) και, ειδικότερα, αναφέρονται στην ανάλυση, αξιολόγηση και στάθμιση του πορίσματος που εξάγεται από αυτές, αρκεί μόνο το πόρισμα να εκτίθεται με σαφήνεια (ΟΛΑΠ 24/1992).

Διατάξεις:

ΑΚ: 966, 967, 968, 1071, 1072,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 8, 559 αριθ. 19,

Δημοσίευση: INLAW 2010 * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 136

Κυριότητα - Χρησικτησία έναντι του Δημοσίου

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 1810

Έτος: 2009

Σύντομη Περίληψη:

- Κυριότητα Ελληνικού Δημοσίου. Κυκλάδες. Τα ακίνητα των νήσων αυτών μη εξουσιαζόμενα πριν από την επανάσταση από τον σουλτάνο ουδέ κατεχόμενα από οθωμανούς ιδιώτες, δεν περιήλθαν στο Ελληνικό Δημόσιο, κατά διαδοχήν του Τουρκικού Δημοσίου, δικαιώματι πολέμου και δυνάμει των περί ανεξαρτησίας της Ελλάδος πρωτοκόλλων του Λονδίνου και της από 7.7.1832 συνθήκης της Κωνσταντινούπολης. Χρησικτησία έναντι του Ελληνικού Δημοσίου.

-Οι διατάξεις των πρωτοκόλλων της 3-22/1.2.1830 "περί ανεξαρτησίας της Ελλάδος", τα ερμηνευτικά του εν λόγω πρωτοκόλλου κείμενα των τριών προστάτιδων δυνάμεων από 4/16.6.1830 και 1/7 (19-8) 1830, της από 3.7.1832 συνθήκης της Κωνσταντινούπολης, δια των οποίων περιήλθαν στο Ελληνικό Δημόσιο, δικαιώματι πολέμου, οι αναφερόμενες σε αυτά γαίες, δεν εφαρμόζονται επί των κειμένων στα νησιά των Κυκλάδων γαιών, διότι είναι πασίγνωστο ότι κατά της εποχής της

τουρκοκρατίας, οι Κυκλάδες απετελούντο στο σύνολό τους από ιδιωτικές γαίες καθαρής ιδιοκτησίας. Και τούτο διότι τα νησιά αυτά, υπαχθέντα υπό την Οθωμανική κυριαρχία όχι δικαίωμα πολέμου αλλά ειρηνικά κατόπιν συνθηκών συναφθεισών μεταξύ των μέχρι τότε Γενουατών ή Ενετών κατακτητών τους αφενός και του Σουλτάνου αφετέρου, δεν θεωρήθηκαν περιελθόντα στον Σουλτάνο, αλλά οι γαίες των νησιών αυτών χαρακτηρίστηκαν κατά τον ιερό μουσουλμανικό νόμο ως ιδιωτικές ανήκουσες στην κατά τα άρθρα 1 και 2 του από 7ης Ραμαζάν έτους 1274 Οθωμανικού νόμου "περί γαιών" κατηγορία των καθαρής ιδιοκτησίας ακινήτων, τα οποία εξακολούθησαν εξουσιαζόμενα υπό των μέχρι τότε κυρίων αυτών και δη κατά πλήρη κυριότητα, υπό τον όρο όμως καταβολής εγγείου φόρου. Κατά συνέπεια, τα ακίνητα των νήσων αυτών μη εξουσιαζόμενα πριν από την επανάσταση από τον σουλτάνο ουδέ κατεχόμενα από οθωμανούς ιδιώτες, δεν περιήλθαν στο Ελληνικό Δημόσιο, κατά διαδοχήν του Τουρκικού Δημοσίου, δικαίωμα πολέμου και δυνάμει των περί ανεξαρτησίας της Ελλάδος πρωτοκόλλων του Λονδίνου και της από 7.7.1832 συνθήκης της Κωνσταντινούπολης (Α.Π 200/1934, Α.Π. 466/1957).

-Επί δημοσίων κτημάτων όπως είναι και τα δάση, τα οποία είναι εθνικά, εκτός των διαλαμβανόμενων στα άρθρα 1 και 2 του από 17-11/1-12-1836 Β. Δ/τος, τα οποία θεωρούνται ως ιδιωτικά, υπό τις στο άρθρο 3 του εν λόγω Β. Δ/τος προϋποθέσεις ήταν επιτρεπτή η κτήση κυριότητας από ιδιώτη, με έκτακτη χρησικτησία, σύμφωνα με τις έχουσες εφαρμογή, κατ' άρθρο 51 Εισ.ΝΑΚ, για τον προ της ενάρξεως ισχύος του Α.Κ. χρόνο, διατάξεις του ν. 8 παρ. 1 Κωδ. (7.39), ν 9 παρ. 1 Πανδ. (50, 14), ν. 2 παρ. 20 Πανδ. (41.4), ν.6 Πανδ. (44.3), ν.76 παρ. 1 Πανδ. (18.1), ν.7 παρ. 3 Πανδ. (23.3), δηλαδή κατόπιν ασκήσεως νομής, πάνω στο δημόσιο κτήμα με καλή πίστη, ήτοι με την ειλικρινή πεποίθηση ότι με την κτήση της νομής του πράγματος δεν προσβάλλεται κατ' ουσίαν το δικαίωμα κυριότητας τρίτων, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 20 παρ. 12 Πανδ. (5.8), ν.27 Πανδ. (18.1), ν.10, 17 της 48 Πανδ. (41.3), ν.3 Πανδ.(41.10) της ν. 109 Πανδ. (50.16), καθώς και με διάνοια κυρίου, για χρονικό διάστημα μιας συνεχούς τριακονταετίας, με τη δυνατότητα αυτού που χρησιδέσποζε να συνυπολογίσει στο χρόνο της ιδικής του νομής και εκείνο του δικαιοπαρόχου του, εφόσον είχε γίνει, με νόμιμο τρόπο καθολικός ή ειδικός διάδοχος αυτού, ενώ κατά το ίδιο δίκαιο, που ίσχυε πριν από τον Αστικό Κώδικα, τα δημόσια κτήματα είχαν εξαιρεθεί από την τακτική χρησικτησία (βλ. και τις διατάξεις του ν. 18, 24 παρ. 1 Πανδ. (41.3), παρ. 9 Εισηγ. (2.6), ν.2 Κωδ. (7.30), Βασ. (50.10). Οι διατάξεις αυτές δεν καταργήθηκαν με το μεταγενέστερο νόμο της 21-6/3-7-1837 "περί διακρίσεως κτημάτων", στο άρθρο 21 του οποίου ορίζεται ότι "ως προς τον τρόπο κτήσεως και διατηρήσεως της ιδιοκτησίας των δημοσίων πραγμάτων, εφαρμόζονται αι εν τω πολιτικό νόμω περιεχόμενοι διατάξεις" επομένως και οι προαναφερόμενες διατάξεις του βυζαντινορωμαϊκού δικαίου. Από το συνδυασμό των διατάξεων αυτών προς εκείνες των άρθρων 18 και 21 του άνω νόμου της 21-6/3-7-1837 "περί διακρίσεως κτημάτων" συνάγεται ότι η έκτακτη χρησικτησία χωρεί με τις προϋποθέσεις που εκτέθηκαν και σε δημόσια κτήματα εφόσον η τριακονταετής νομή αυτών, κατά τις διατάξεις των ν.8 παρ. 1 Κωδ. (7.39), Βασ.9 παρ. 1 (50.14) είχε συμπληρωθεί μέχρι και την 11 Σεπτεμβρίου 1915, όπως αυτό προκύπτει από τις διατάξεις αφενός του νόμου ΔΞΗ/1912 και των διαταγμάτων "περί δικαιοστασίου" που εκδόθηκαν με βάση αυτόν από 12-9-1915 μέχρι και τη 16-5-1926 και αφ' ετέρου του άρθρου 21 του ΝΔ της 22-4/16-5-1926 "περί διοικητικής αποβολής από των κτημάτων της Αεροπορικής Αμύνης κλπ" που επαναλήφθηκε στο άρθρο 4 του ΑΝ 1539/1938 "περί προστασίας των δημοσίων κτημάτων" διατηρηθέντων σε ισχύ και μετά την εισαγωγή του Α.Κ. με το άρθρο 53 ΕισΝ αυτού, με τις οποίες διατάξεις ανεστάλη κάθε παραγραφή ή δικαστική προθεσμία σε αστικές διαφορές και απαγορεύθηκε οποιαδήποτε παραγραφή των δικαιωμάτων του Δημοσίου στα κτήματά του άρα και η

χρησικτησία πάνω σ' αυτά. Τα αυτά ίσχυαν και επί των ελών και βαλτωδών γαιών, που σύμφωνα με το Β.Δ. 18 της 30-11-1833 "περί ενοικιάσεως ελών και βαλτωδών γαιών" ανήκαν μεν στην κυριότητα του Ελληνικού Δημοσίου και διοικούνταν και διαχειρίζονταν από το Υπουργείο Οικονομικών, δεν αποτελούσαν δε πράγματα εκτός συναλλαγής και ήταν συνεπώς επιτρεπτή, κατά τα άνω εκτεθέντα και σ' αυτά η κτήση κυριότητας από ιδιώτη με έκτακτη χρησικτησία. Παραπέρα κατά το άρθρο 1 του Β.Δ. της 15-12-1833 "περί διορισμού του φόρου βοσκής και του δια τα εθνικοϊδιόκτητα λειβάδια εγγείου φόρου κατά τα έτη 1833-1834", που έχει ισχύ νόμου, όλα τα λειβάδια, για την επικαρπία των οποίων δεν υπάρχει έγγραφο (ταπί) εκδοθέν επί τουρκοκρατίας, θεωρούνται δημόσια και η νομή τους παραμένει στο Δημόσιο. Η διάταξη αυτή αφορά τη συντήρηση των δικαιωμάτων του Δημοσίου, τα οποία προϋπήρχαν επί των ως άνω γαιών σε όλη την ελληνική επικράτεια και επομένως και σε αυτές που δεν ανήκαν σε ιδιώτες και είχαν καταληφθεί από το Ελληνικό Δημόσιο στις Κυκλάδες, δεν καθιστά όμως ανεπίδεκτα νομής και ιδιωτικής κτήσεως στο μέλλον τα ακίνητα αυτά. Η έννοια αυτή προκύπτει και από: α) το άρθρο 1 παρ. 2 του ν. ΚΘ' της 31-1/18-2-1864, κατά το οποίο το Δημόσιο και οι Κοινότητες διατηρούν τα δικαιώματα που είχαν επί των αμφισβητούμενων λειβαδίων άνευ βλάβης των αποκτηθέντων δικαιωμάτων από τρίτους, καθώς και β) από το άρθρο 3 του ν. ΨΗΖ'/1880, κατά το οποίο, οι Κοινότητες, ως προς τα κοινοτικά λειβάδια, διατηρούν απέναντι των ιδιωτών τη νομική κατοχή επί των βοσκοτόπων, επί των οποίων εγένεντο μέχρι το 1864 τοποθετήσεις ποιμνίων. Περαιτέρω από τις προαναφερόμενες διατάξεις περί κτήσεως κυριότητας ακινήτου με έκτακτη χρησικτησία του βυζαντινορωμαϊκού δικαίου σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 18 και 21 του Ν. της 21-6/3-7-1837, 21 του ΝΔ της 22-4/18-5-1926, 60 του ν. ΣΟΖ'/1855 και 12 παρ. 1 του ν. ΔΝΖ'/1912 προκύπτει ότι είναι δυνατή η απόκτηση κυριότητας επί βοσκοτόπων, εθνικών ή μη, και από ιδιώτες, εφόσον αυτοί τους νέμονταν με διάνοια κυρίου και με καλή πίστη επί τριακονταετία μέχρι και την 11 Σεπτεμβρίου 1915. Εξάλλου επί συμπληρωθείσης ως άνω μέχρι και την 11-9-1915 έκτακτης χρησικτησίας δεν έχουν εφαρμογή και δεν ασκούν νόμιμη επιρροή επί της δι' αυτής κτηθείσης κυριότητας οι μεταγενέστερες διατάξεις του άρθρου 117 του Ν. 3077/1924 "περί δασικού Κώδικος", και του άρθρου 215 του Ν. 4173/1929, όπως τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν από το άρθρο 37 του αν. Ν. 1539/1938 και το άρθρο 16 του ΑΝ 192/1946 της, και επαναλήφθηκαν στο άρθρο 58 του ΝΔ 86/1969 "περί Δασικού Κώδικος" με τις οποίες ορίζεται ότι επί των δημοσίων εν γένει δασών θεωρείται νομεύς το Δημόσιον, έστω και αν δεν ενήργησε επ' αυτών καμία πράξη νομής και ότι μόνη η βοσκή επί δημοσίων δασών κλπ ουδέποτε θεωρείται ως πράξη νομής ή οιονεί νομής.

Διατάξεις:

ΚΠολΔ: 286, 287, 290, 336,

ΕισΝΑΚ: 51,

Νόμοι: 3077/1924, άρθ. 117,

Νόμοι: 4173/1929, άρθ. 215

ΑΝ: 1539/1938, άρθ. 37,

ΑΝ: 192/1946, άρθ. 16,

ΝΔ: 86/1969, άρθ. 58,

Δημοσίευση: INLAW 2009 * ΕλλΑνη 2011, σελίδα 88

Κυριότητα - Χρησικτησία έναντι του Δημοσίου

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 1992

Έτος: 2009

Σύντομη Περίληψη:

- Δημόσια κτήματα. Χρησικτησία έναντι του Ελληνικού Δημοσίου. Έλλειψη νόμιμης βάσης. παράβαση των διδαγμάτων της κοινής πείρας. Αποδοχή πραγμάτων που έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης ως αληθινών χωρίς να έχει διαταχθεί γι' αυτά απόδειξη. παρά το νόμο λήψη υπόψη αποδείξεων που δεν προσκομίστηκαν.

- Με την από 9 Ιουλίου 1832 Συνθήκη της Κωνσταντινουπόλεως, μεταξύ της Ελλάδος και της Τουρκίας, "Περί οριστικού διακανονισμού των ορίων της Ελλάδος" και τα από 6-6-1830 και 7-7-1830 Πρωτοκόλλα του Λονδίνου, ορίσθηκε ότι "η Ελλάδα κατέχει με κυριαρχικό δικαίωμα όλες τις γαίες του Τουρκικού Δημοσίου και των Τούρκων υπηκόων, ανεξαρτήτως των διακρίσεων της Τουρκικής νομοθεσίας περί γαιών, τις οποίες δεν διατήρησαν Τούρκοι ιδιώτες κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασης του 1821 μέχρι την υπογραφή της Συνθήκης αυτής, με μόνιμη εγκατάσταση σ' αυτές". Δυνάμει της παραπάνω Συνθήκης και των σχετικών προς αυτήν ως άνω Πρωτοκόλλων, κάθε έκταση γης, κείμενη στην περιφέρεια των Αθηνών, της Στερεάς Ελλάδος και της Πελοποννήσου, που ανήκε στο Τουρκικό Δημόσιο ή σε Τούρκους υπηκόους, εφόσον οι τελευταίοι δεν διατήρησαν την κατοχή της κατά τη διάρκεια του περί ανεξαρτησίας της Ελλάδος αγώνα του 1821, περιήλθε έκτοτε, με κυριαρχικό δικαίωμα, στην κυριότητα του Ελληνικού Δημοσίου.

- Κατά το άρθρο 559 αριθ. 19 του ΚΠολΔ, ιδρύεται λόγος αναίρεσης αν η απόφαση δεν έχει νόμιμη βάση και ιδίως αν δεν έχει καθόλου αιτιολογίες ή έχει αιτιολογίες αντιφατικές ή ανεπαρκείς σε ζήτημα που ασκεί ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Κατά την έννοια της διάταξης αυτής, έλλειψη νόμιμης βάσης, λόγω ανεπαρκών ή αντιφατικών αιτιολογιών, υπάρχει, όταν από το αιτιολογικό της απόφασης, που συνιστά την ελάχιστο πρόταση του δικανικού συλλογισμού, δεν προκύπτουν κατά τρόπο πλήρη, σαφή και χωρίς αντιφάσεις, τα πραγματικά περιστατικά, τα οποία, σύμφωνα με το νόμο, είναι αναγκαία για την κρίση στη συγκεκριμένη περίπτωση ότι συντρέχουν οι όροι της διάταξης που εφαρμόσθηκε ή ότι δεν συντρέχουν οι όροι της εφαρμογής της. Ιδρύεται, δηλαδή, ο λόγος αυτός αναίρεσης, όταν από τις παραδοχές της απόφασης δημιουργούνται αμφιβολίες για το αν εφαρμόσθηκε ορθώς ή όχι ορισμένη ουσιαστική διάταξη νόμου. Αναφέρεται σε πλημμέλειες αναγόμενες στη διατύπωση του αποδεικτικού πορίσματος και δεν ιδρύεται, όταν υπάρχουν ελλείψεις που ανάγονται στην εκτίμηση των αποδείξεων και ειδικότερα στην ανάλυση, στάθμιση και αξιολόγηση αυτών και στην αιτιολόγηση του πορίσματος που έχει εξαχθεί από αυτές, αρκεί τούτο να εκτίθεται πλήρως, σαφώς και χωρίς αντιφάσεις (ΟΛΑΠ 24/1992).

- Από τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ.1 εδ. β' ΚΠολΔ, που ορίζει ότι η παράβαση των διδαγμάτων της κοινής πείρας αποτελεί λόγο αναίρεσης μόνο αν τα διδάγματα αυτά αφορούν την ερμηνεία κανόνων δικαίου ή την υπαγωγή των πραγματικών γεγονότων σ' αυτούς, προκύπτει ότι ο λόγος αυτός ιδρύεται, όταν το δικαστήριο εσφαλμένα χρησιμοποίησε ή παρέλειψε να χρησιμοποιήσει διδάγματα της κοινής πείρας προκειμένου να ανεύρει την αληθή έννοια κανόνα δικαίου ή να υπαγάγει σ' αυτόν τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς και όχι όταν παραβαίνει τα διδάγματα αυτά κατά την εκτίμηση των αποδείξεων. Στην προκειμένη περίπτωση με τον πέμπτο πρόσθετο λόγο αναίρεσης, προβάλλεται κατά της προσβαλλόμενης απόφασης η αιτίαση ότι το Εφετείο, που δέχθηκε ότι το επίδικο ακίνητο αποτελεί "δημόσια έκταση", που ανήκει κατά κυριότητα στο αναιρεσίβλητο Ελληνικό Δημόσιο, εσφαλμένα εφάρμοσε τα διδάγματα της κοινής πείρας, σύμφωνα με τα οποία "δεν είναι δυνατόν σε μία ευρύτερη πυκνοκατοικημένη περιοχή, ανήκουσα σε ιδιώτες, να θεωρηθεί ότι ένα τμήμα αυτής, δηλαδή το επίδικο ακίνητο, αποτελεί δημόσια έκταση". Η αιτίαση, όμως, αυτή αναφέρεται αποκλειστικά στην εκτίμηση

των αποδείξεων από το δικαστήριο της ουσίας, η οποία, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 561 παρ. 1 του ΚΠολΔ, δεν υπόκειται στον έλεγχο του Αρείου Πάγου.

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 10 β' ΚΠολΔ, όπως ίσχυε πριν την αντικατάστασή του με το άρθρο 17 παρ. 2 του Ν. 2915/2001, αναίρεση επιτρέπεται αν το δικαστήριο παρά το νόμο δέχτηκε πράγματα που έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης ως αληθινά χωρίς να έχει διαταχθεί γι' αυτά απόδειξη. Ως πράγματα κατά την έννοια της διάταξης αυτής νοούνται οι αυτοτελείς ισχυρισμοί των διαδίκων που συγκροτούν την ιστορική βάση και επομένως στηρίζουν το αίτημα αγωγής, ανταγωγής, ένστασης ή αντένστασης και όχι ισχυρισμοί που αποτελούν άρνηση της αγωγής ή επιχειρήματα, νομικά ή πραγματικά, τα οποία αντλούνται από το νόμο ή από την εκτίμηση των αποδείξεων. Για να ιδρυθεί ο λόγος αυτός αναίρεσης θα πρέπει ο ισχυρισμός να είχε προταθεί από τον αναιρεσείοντα ενώπιον του δικαστηρίου που εξέδωσε την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση κατά τρόπο ορισμένο και παραδεκτό, να είναι νόμιμος και να ασκεί ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Συνεπώς, δεν ιδρύεται ο από την ανωτέρω διάταξη λόγος αναίρεσης αν ο ισχυρισμός, για τον οποίο δεν τάχθηκε απόδειξη, ήταν απαράδεκτος ή νόμω αβάσιμος ή αόριστος, καθώς και αν δεν ασκεί ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης.

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 11 εδ. β' του ΚΠολΔ, αναίρεση επιτρέπεται και αν το δικαστήριο παρά το νόμο έλαβε υπόψη αποδείξεις που δεν προσκομίσθηκαν. Κατά την αληθινή έννοια της διάταξης αυτής, που προκύπτει και από το συνδυασμό της προς τις διατάξεις των άρθρων 106, 237 εδ. 1 στοιχ.β', 346 και 453 του ΚΠολΔ, ως αποδείξεις που δεν προσκομίσθηκαν νοούνται και εκείνες των οποίων δεν έγινε σαφής και ορισμένη επίκληση με τις προτάσεις του διαδίκου που τις προσκόμισε. Δεν συνιστούν, όμως, αποδεικτικά μέσα οι διατάξεις κανόνων δικαίου, όπως είναι και εκείνοι που περιέχονται σε διεθνείς συμβάσεις, που έχει υπογράψει και επικυρώσει η Ελλάδα. Εξάλλου, για να είναι ορισμένος ο λόγος αυτός αναίρεσης πρέπει να αναφέρονται στο αναιρετήριο α) ποιές είναι οι αποδείξεις που δεν προσκομίσθηκαν ή των οποίων δεν έγινε νόμιμη επίκληση με τις προτάσεις του διαδίκου που τις προσκόμισε, β) ο ισχυρισμός, για τον οποίο το δικαστήριο έλαβε υπόψη τις αποδείξεις και η επίδραση που έχει αυτός στο διατακτικό της απόφασης και γ) ο λόγος για τον οποίο δεν έπρεπε να ληφθεί υπόψη ο ισχυρισμός αυτός.

Διατάξεις:

ΚΠολΔ: 1041, 1042, 1043, 1045, 1051,

ΚΠολΔ: 559 αριθ.1, 559 αριθ.10, 559 αριθ.11, 559 αριθ.19,

Δημοσίευση: INLAW 2009 * ΕΛΛΑνη 2011, σελίδα 91

Μισθώσεις ακινήτων - Απόδοση μισθίου - Παρακράτηση μισθίου

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 7

Έτος: 2010

Σύντομη Περίληψη:

- Απαλλαγή οφειλής λόγω αδυναμίας παροχής. Πρόστηση. Αποζημίωση λόγω παρακράτησης του μισθίου. Παράβαση κανόνα δικαίου. Αναίρεται η προσβαλλόμενη απόφαση.

- Κατά την διάταξη του άρθρου 336 ΑΚ "ο οφειλέτης απαλλάσσεται από κάθε υποχρέωση εξαιτίας αδυναμίας να εκπληρώσει την παροχή, αν αποδείξει ότι η αδυναμία οφείλεται σε γεγονός για το οποίο δεν έχει ευθύνη. Οφείλει όμως αμέσως μόλις μάθει την αδυναμία για εκπλήρωση, να ειδοποιήσει το δανειστή". Από τη διάταξη αυτή συνάγεται, ότι ο οφειλέτης απαλλάσσεται από κάθε υποχρέωση, δηλαδή ούτε την παροχή οφείλει ούτε αποζημίωση και επομένως επέρχεται απόσβεση της ενοχής, αν η αδυναμία του να εκπληρώσει την παροχή οφείλεται σε γεγονός για το

οποίο δεν υπέχει ευθύνη. Από το συνδυασμό δε της διατάξεως αυτής προς τις διατάξεις των άρθρων 330, 335 και 334 ΑΚ, συνάγεται ότι η αδυναμία εκπληρώσεως της παροχής είναι ανυπαίτιος, όταν αυτή οφείλεται σε τυχαίο γεγονός, τέτοιο δε συνιστά κάθε περιστατικό, το οποίο δεν προέρχεται από δόλο ή αμέλεια του ιδίου του οφειλέτου ή των προσώπων για τα οποία αυτός ευθύνεται ήτοι του νομίμου αντιπροσώπου του ή του βοηθού εκπληρώσεως της παροχής, στην έννοια του οποίου περιλαμβάνεται και ο προστηθείς, εφόσον το πταίσμα των τελευταίων αποτελεί και δικό του πταίσμα. Για την ευθύνη δε του οφειλέτου, λόγω πταίσματος του βοηθού εκπληρώσεως, με το οποίο παραβιάζεται ενοχική υποχρέωση του ιδίου, απαιτείται αλλά και αρκεί η δραστηριότητα του βοηθού να εντάσσεται στο χώρο δράσεως και κινδύνου του ιδίου, να επεκτείνεται δηλαδή η δράση του κυρίου της υποθέσεως με την χρησιμοποίηση του ενδιάμεσου προσώπου. Η ευθύνη δε του οφειλέτου, στην περίπτωση αυτή, είναι αντικειμενική, διότι ο νομοθέτης έκρινε ότι ο οφειλέτης πρέπει να αναλάβει τον κίνδυνο, για τις πράξεις των προσώπων που χρησιμοποιεί στις δικές του υποθέσεις.

- Κατά την διάταξη του άρθρου 601 του ΑΚ, ο μισθωτής, για όσο χρόνο παρακρατεί το μίσθιο μετά τη λήξη της μίσθωσης, οφείλει ως αποζημίωση το συμφωνημένο μίσθωμα χωρίς αυτό να αποκλείει δικαίωμα του εκμισθωτή να απαιτήσει και άλλη περαιτέρω ζημία. Παρακράτηση του μισθίου θεωρείται ότι υπάρχει όταν ο μισθωτής δεν αποδίδει αυτό μετά, την από οποιοδήποτε λόγο, λήξη της μισθώσεως. Απόδοση δε του μισθίου υπάρχει, όταν η κατοχή αυτού επιστρέφεται από τον μισθωτή στον εκμισθωτή.

- Κατά την διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 1 του ΚΠολΔ, ιδρύεται λόγος αναιρέσεως και αν παραβιάστηκε κανόνας ουσιαστικού δικαίου, εσωτερικού ή διεθνούς. Ο κανόνας παραβιάζεται, κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, είτε με ψευδή ερμηνεία, η οποία υπάρχει, όταν αποδίδεται στον κανόνα έννοια διαφορετική από την αληθινή, είτε με τη ορθή εφαρμογή, η οποία συντελείται όταν εφαρμόζεται κανόνας, ενώ δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής που ή όταν δεν εφαρμόζεται ενώ έπρεπε, ή όταν εφαρμόζεται εσφαλμένα.

Διατάξεις:

ΑΚ: 330, 334, 335, 336, 601,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 1,

Δημοσίευση: INLAW 2010 * ΧρΙΔ 2010, σελίδα 765, σχολιασμός Τσολακίδης Ζαφείρης * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 140

Νομή - Αγωγή αποβολής

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 2365

Έτος: 2009

Σύντομη Περίληψη: - Διατάραξη νομής. Προσβολή νομής. Ενιαύσια παραγραφή. Διακοπή παραγραφής με έγερση αγωγής. Λήψη υπόψη μη προταθέντων πραγμάτων. Αποκλειόμενοι αναιρετικοί λόγοι. Έλλειψη νόμιμης βάσης. Μη λήψη υπόψη προσκομισθέντων αποδεικτικών μέσων. Συνέπειες μη καταβολής δικαστικού ενσήμου.

- Όπως προκύπτει από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 974, 984 εδάφ. α' και 989 εδάφ. α' του ΑΚ, στοιχεία της αγωγής διατάραξης της νομής είναι η νομή του ενάγοντος στο πράγμα κατά το χρόνο της διατάραξης και της επίδοσης της αγωγής και η προσβολή αυτής από τον εναγόμενο με διατάραξη που έγινε παράνομα και χωρίς τη θέληση του νομέα ενάγοντος. Διατάραξη της νομής, η οποία υπάρχει όταν δεν αποβάλλεται ο νομέας από το πράγμα, αλλά εξακολουθεί να διατηρεί τη νομή του σ' αυτό, συνιστά κάθε θετική πράξη ή παράλειψη που αποτελεί παρενόχληση του

νομέα στην άσκηση της νομής του. Θετικά εκδηλώνεται ή διατάραξη είτε με πράξη του προσβολέα στο πράγμα είτε με παρεμπόδιση πράξης του νομέα, ενώ αρνητικά, με παράλειψη, όταν ο προσβολέας δεν προβαίνει στην επιβαλλόμενη ενέργεια προς αποτροπή ή παύση της διατάραξης, όπως συμβαίνει και όταν αυτός παραλείπει να άρει διαταρακτικό κατασκεύασμα ή αντικείμενο που συνεπάγεται διαρκή και εξακολουθητική παρενόχληση του νομέα στην άσκηση της νομής του.

- Κατά το άρθρο 992 ΑΚ οι αξιώσεις από την αποβολή και τη διατάραξη της νομής παραγράφονται μετά ένα έτος από την αποβολή ή τη διατάραξη. Η ενιαύσια αυτή παραγραφή των αξιώσεων του νομέα από την αποβολή ή τη διατάραξη υπόκειται σε διακοπή για τους λόγους που αναφέρονται στα άρθρα 261 - 263, 264, 270 του ΑΚ Σύμφωνα δε με τη διάταξη του άρθρου 261 ΑΚ "την παραγραφή διακόπτει η έγερση της αγωγής. Η παραγραφή που διακόπηκε με τον τρόπο αυτό αρχίζει από την τελευταία διαδικαστική πράξη των διαδίκων ή του δικαστηρίου". Κατά την έννοια της διάταξης αυτής, σε συνδυασμό με εκείνη του άρθρου 270 παρ.1 ΑΚ, η παραγραφή διακόπτεται με την επίδοση της σχετικής αγωγής, μετά δε την με τον τρόπο αυτό επέλευση της διακοπής, σε περίπτωση αδράνειας των διαδίκων και για να μην επέλθει διαιώνιση της απαίτησης, είναι δυνατόν αυτή να παραγραφεί κατά τη διάρκεια της δίκης (εν επιδικία). Κάθε, όμως, νέα διαδικαστική πράξη των διαδίκων ή του δικαστηρίου επιφέρει και πάλι διακοπή της παραγραφής, οπότε αρχίζει νέα παραγραφή, ίσης διάρκειας με εκείνη που έχει διακοπεί, από την επιχείρηση της νέας διαδικαστικής πράξης, η οποία συμπληρώνεται αν μεταξύ δύο διαδικαστικών πράξεων παρέλθει ολόκληρος ο χρόνος που ορίζει ο νόμος για την παραγραφή της αξίωσης. Ως διαδικαστική πράξη, που συνεπάγεται την εκ νέου διακοπή της παραγραφής, νοείται, κατά την ανωτέρω διάταξη του άρθρου 261 εδ. β' του ΑΚ, κάθε πράξη των διαδίκων ή του δικαστηρίου, η οποία, οριζόμενη από δικονομικούς κανόνες, αποτελεί μέσο προς κίνηση, διεξαγωγή και περάτωση της δίκης, όπως είναι και η κλήση προς συζήτηση της αγωγής, ανεξάρτητα με ποιου διαδίκου επιμέλεια προκλήθηκε ή επιχειρήθηκε η πράξη. Περαιτέρω, κατά το άρθρο 263 του ίδιου Κώδικα "κάθε παραγραφή που διακόπηκε με την έγερση της αγωγής θεωρείται σαν να μη διακόπηκε, αν ο ενάγων παραιτηθεί από την αγωγή ή η αγωγή απορριφθεί τελεσίδικα για λόγους μη ουσιαστικούς. Αν ο δικαιούχος εγείρει και πάλι την αγωγή μέσα σε έξι μήνες, η παραγραφή θεωρείται ότι έχει διακοπεί με την προηγούμενη αγωγή". Από τις τελευταίες αυτές διατάξεις συνάγεται ότι, το διακοπτικό αποτέλεσμα της παραγραφής που επέφεραν, κατ' άρθρο 261 ΑΚ, η έγερση της αγωγής και οι μετέπειτα της εγέρσεως αυτής διαδικαστικές πράξεις, αίρεται με την παραίτηση του ενάγοντος από το δικόγραφο της αγωγής ή με την έκδοση της τελεσίδικης απόφασης, που απορρίπτει την αγωγή για λόγους μη ουσιαστικούς, εκτός εάν εγερθεί νέα αγωγή μέσα σε έξι μήνες από την παραίτηση ή από την τελεσίδικια της απορριπτικής απόφασης, οπότε η διακοπή της παραγραφής αναβιώνει. Ειδικότερα, σε περίπτωση παραίτησης του ενάγοντος από το δικόγραφο της αγωγής, αφετηρία της εξάμηνης προθεσμίας προς άσκηση της νέας αγωγής, ώστε να διατηρηθεί το αποτέλεσμα της διακοπής της παραγραφής που επήλθε με την άσκηση της πρώτης αγωγής, είναι ο χρόνος κατά τον οποίο έγινε η παραίτηση. Τέλος, ως απόρριψη της αγωγής για λόγους μη ουσιαστικούς νοείται, κατά την άνω διάταξη, η απόρριψη για λόγους που δεν αναφέρονται στο υποστατό της αξίωσης, τουτέστι δικονομικούς, όπως είναι και η αοριστία της αγωγής, ενώ ως επανέγερση της αγωγής θεωρείται η άσκηση νέας αγωγής με τους ίδιους διαδίκους, που στηρίζεται στην ίδια ιστορική και νομική αιτία.

- Κατά το άρθρο 559 αριθ. 8 περ. α' ΚΠολΔ, αναίρεση επιτρέπεται και όταν το δικαστήριο παρά το νόμο έλαβε υπόψη πράγματα που δεν προτάθηκαν και έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Ως πράγματα κατά την έννοια της διάταξης αυτής νοούνται οι αυτοτελείς ισχυρισμοί των διαδίκων που συγκροτούν την

ιστορική βάση και επομένως στηρίζουν το αίτημα αγωγής, ανταγωγής, ένστασης, ή αντένστασης. Προς τους μη προταθέντες ισχυρισμούς εξομοιώνονται και εκείνοι που προτείνονται απαραδέκτως, είτε γιατί προτείνονται για πρώτη φορά στην κατ' έφεση δίκη, χωρίς να συντρέχουν οι προϋποθέσεις που ορίζονται στο άρθρο 527 ΚΠολΔ, είτε γιατί, παρά το ότι προτάθηκαν νομίμως σε προηγούμενη συζήτηση της υπόθεσης, εν τούτοις επαναφέρονται στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο χωρίς την τήρηση των όρων που τάσσονται από το άρθρο 240 του ίδιου Κώδικα.

- Κατά το άρθρο 562 παρ. 2 του ΚΠολΔ, είναι απαράδεκτος λόγος αναίρεσης που στηρίζεται σε ισχυρισμό, ο οποίος δεν προτάθηκε νόμιμα στο δικαστήριο της ουσίας, εκτός αν πρόκειται: α) για παράβαση που δεν μπορεί να προβληθεί στο δικαστήριο της ουσίας β) για σφάλμα που προκύπτει από την ίδια την απόφαση γ) για ισχυρισμό που αφορά τη δημόσια τάξη. Η διάταξη αυτή, η οποία αποτελεί εκδήλωση της θεμελιώδους αρχής ότι ο Άρειος Πάγος ελέγχει τη νομιμότητα της απόφασης του δικαστηρίου της ουσίας, με βάση την πραγματική και νομική κατάσταση που όφειλε να λάβει υπόψη του ο ουσιαστικός δικαστής, καθιερώνει ειδική προϋπόθεση του παραδεκτού των λόγων αναίρεσης, η συνδρομή της οποίας πρέπει να προκύπτει από το αναιρετήριο. Πρέπει δηλαδή να αναφέρεται στο αναιρετήριο ότι ο ισχυρισμός που στηρίζει το λόγο αναίρεσης είχε προταθεί στο δικαστήριο, το οποίο εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση, και μάλιστα ότι είχε προταθεί νομίμως.

- Κατά το άρθρο 559 αριθ.19 του ΚΠολΔ, ιδρύεται λόγος αναίρεσης αν η απόφαση δεν έχει νόμιμη βάση και ιδίως αν δεν έχει καθόλου αιτιολογίες ή έχει αιτιολογίες αντιφατικές ή ανεπαρκείς σε ζήτημα που ασκεί ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Κατά την έννοια της διάταξης αυτής, έλλειψη νόμιμης βάσης, λόγω ανεπαρκών ή αντιφατικών αιτιολογιών, υπάρχει, όταν από το αιτιολογικό της απόφασης, που συνιστά την ελάχιστο πρόταση του δικανικού συλλογισμού, δεν προκύπτουν κατά τρόπο πλήρη, σαφή και χωρίς αντιφάσεις, τα πραγματικά περιστατικά, τα οποία, σύμφωνα με το νόμο, είναι αναγκαία για την κρίση στη συγκεκριμένη περίπτωση ότι συντρέχουν οι όροι της διάταξης που εφαρμόστηκε ή ότι δεν συντρέχουν οι όροι της εφαρμογής της. Ιδρύεται, δηλαδή, ο λόγος αυτός αναίρεσης, όταν από τις παραδοχές της απόφασης δημιουργούνται αμφιβολίες για το αν εφαρμόστηκε ορθώς ή όχι ορισμένη ουσιαστική διάταξη νόμου. Αναφέρεται σε πλημμέλειες αναγόμενες στη διατύπωση του αποδεικτικού πορίσματος και δεν ιδρύεται όταν υπάρχουν ελλείψεις που ανάγονται στην εκτίμηση των αποδείξεων και ειδικότερα στην ανάλυση, στάθμιση και αξιολόγηση αυτών και στην αιτιολόγηση του πορίσματος που έχει εξαχθεί από αυτές, αρκεί τούτο να εκτίθεται πλήρως, σαφώς και χωρίς αντιφάσεις.

- Κατά το άρθρο 559 αριθ. 11 περίπτωση γ' του ΚΠολΔ, ιδρύεται λόγος αναίρεσης της απόφασης και όταν το δικαστήριο παρά το νόμο δεν έλαβε υπόψη αποδεικτικά μέσα που οι διάδικοι επικαλέστηκαν και προσκόμισαν. Για την ίδρυση του λόγου αυτού αρκεί και μόνη η ύπαρξη αμφιβολιών για το αν πράγματι λήφθηκαν υπόψη από το δικαστήριο της ουσίας όλα τα αποδεικτικά μέσα που επικαλέστηκαν και προσκόμισαν οι διάδικοι, τα οποία ήταν υποχρεωμένο να λάβει υπόψη, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 335, 338, 339, 340 και 346 ΚΠολΔ. Καμιά, ωστόσο, διάταξη δεν επιβάλλει την ειδική μνεία και την ειδική αξιολόγηση καθενός από τα αποδεικτικά μέσα, αλλά αρκεί η γενική βεβαίωση του δικαστηρίου της ουσίας ότι λήφθηκαν υπόψη όλα τα κατ' είδος μόνο αναφερόμενα αποδεικτικά μέσα. Μόνο αν από τη γενική αυτή αναφορά σε συνδυασμό με το περιεχόμενο της απόφασης, δεν καθίσταται αδιστακτως βέβαιο ότι λήφθηκε υπόψη κάποιο συγκεκριμένο αποδεικτικό μέσο, στοιχειοθετείται ο λόγος αυτός αναίρεσης.

- Απαράδεκτο, η μη κήρυξη του οποίου από το δικαστήριο της ουσίας δημιουργεί τον από το άρθρο 559 αριθ. 14 λόγο αναίρεσης, δεν καθιερώνεται όταν οι επιταγές για αναβολή ή αναστολή της προόδου της δίκης περιέχονται, όχι στις διατάξεις του

ΚΠολΔ που ρυθμίζουν την πορεία της διαδικασίας της δίκης, αλλά σε διατάξεις νόμων που επιδιώκουν φορολογικούς σκοπούς, γιατί οι σκοποί αυτοί μπορούν να επιτευχθούν και με άλλα μέσα, ήτοι με ενέργειες των φορολογικών οργάνων, χωρίς ν' απαιτείται και η αναίρεση της απόφασης για την επίτευξη των επιδιωκόμενων φορολογικών σκοπών, οι οποίοι δεν έχουν επίδραση στην έκβαση της δίκης και συνεπώς και στην ορθή απονομή της δικαιοσύνης. Τέτοια δε διάταξη είναι και εκείνη του άρθρου 33 του Ν. 1249/1982 "Διαρρυθμίσεις στην άμεση και έμμεση φορολογία κ.λ.π.", με την οποία ορίζεται ότι απαγορεύεται οποιαδήποτε ενέργεια επί αγωγής ή αιτήσεως ή παντός ενδίκου μέσου, αφορώντων ακίνητο ή εμπράγματο επ' αυτού δικαίωμα, χωρίς επίδοση αντιγράφου της αγωγής ή αιτήσεως, μερίμνη οποιουδήποτε διαδίκου, στον αρμόδιο για τη φορολογία ακίνητης περιουσίας Οικονομικό Έφορο. Συνεπώς η παραβίαση της διάταξης αυτής δεν ιδρύει τον από το άνω άρθρο 559 αριθ.14 ΚΠολΔ λόγο αναίρεσης. Εξάλλου, όπως προκύπτει από τις διατάξεις των άρθρων 7 παρ.1 και 2 του ΝΔ 1544/1942, σε περίπτωση μη καταβολής από τον ενάγοντα του οφειλόμενου κατά τα άρθρα 2 και 3 του Ν. ΓΠΟΗ'/1912 τέλους δικαστικού ενσήμου, δεν επέρχεται απαράδεκτο της αγωγής ή της συζήτησής της, αλλά ο ενάγων θεωρείται ότι δικάζεται ερήμην και γι'αυτό σε περίπτωση παράβασης των διατάξεων αυτών δεν ιδρύεται άλλος λόγος αναίρεσης, παρά μόνο αυτός που προβλέπεται από το άρθρο 559 αριθ.6 του ΚΠολΔ και μόνο για την περίπτωση κατά την οποία ο διάδικος δικάσθηκε ερήμην, όχι δε και όταν ο τελευταίος δικάσθηκε αντιμωλία (ΑΠ 219/2005).

Διατάξεις:

ΑΚ: 261, 262, 263, 264, 270, 974, 984, 989, 992,

ΚΠολΔ: 335, 338-341, 527, 559 αριθ. 8α, 559 αριθ. 11γ, 559 αριθ. 19, 562,

Δημοσίευση: INLAW 2009 * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 146

Νομή - Νομή επί ακινήτου

Δικαστήριο: Πολυμελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης

Αριθμός απόφασης: 250

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Ασφαλιστικά μέτρα νομής. Σύμβαση εργολαβίας. Έμμεσος νομέας. Καταχρηστική άσκηση δικαιώματος.
- Κατά τη διάταξη του άρθρου 987 του ΑΚ ο νομέας που αποβλήθηκε παράνομα από τη νομή έχει δικαίωμα να αξιώσει την απόδοση της απ' αυτόν που νέμεται επιλήψιμα απέναντί του. Αξίωση αποζημιώσεως σύμφωνα με τις διατάξεις για τις αδικοπραξίες δεν αποκλείεται. Περαιτέρω κατά τη διάταξη του άρθρου 998 ιδίου Κώδικα εναντίον εκείνου που κατέχει το πράγμα ως μισθωτής ή θεματοφύλακας (άρθρο 997 ΑΚ) ο νομέας έχει τις περί νομής αγωγές, εφόσον συντρέχουν οι όροι του νόμου. Ο κάτοχος πρέπει να έλαβε την κατοχή συνεπεία ορισμένης εννόμου σχέσεως, η οποία δικαιολογεί αυτήν. Τέτοια έννομη σχέση νοείται στην προκειμένη περίπτωση εκείνη, βάσει της οποίας αυτός που λαμβάνει την κατοχή υποχρεώνεται σε απόδοση του πράγματος. Η παραπάνω διάταξη του άρθρου 997 του ΑΚ αναφέρει ενδεικτικώς τη μίσθωση και την παρακαταθήκη. Αλλά και άλλες σχέσεις υπάγονται σε αυτήν, όπως η σχέση της παρακλήσεως, της εταιρικής εισφοράς περί χρήσεως πράγματος, της μισθώσεως υπηρεσιών, της εργολαβίας για το παραδοθέν στον εργολάβο οικοπέδο και κατασκευασμένο απ' αυτόν διαμέρισμα της αντιπαροχής. Προκειμένου δε περί συμβάσεως μισθώσεως έργου με αντικείμενο την ανέγερση από τον εργολάβο οικοδομής επί παραχωρηθέντος σ' αυτόν οικοπέδου από τον εργοδότη-οικοπεδούχο, ο μιν εργολάβος κατά τη διάρκεια της συμβάσεως είναι ο κάτοχος της συμφωνημένης σε διαμερίσματα αντιπαροχής και ο αντιπρόσωπος του νομέα, ο δε εργοδότης-

οικοπεδούχος ο αντιπροσωπευόμενος νομέας (Παπαδόπουλος, Αγωγές Εμπραγμάτου Δικαίου, σελ. 168). Κατ' ακολουθία εφόσον διαρκεί η κατασκευή των διαμερισμάτων αυτών και πριν από την παράδοση τους, ο εργοδότης-οικοπεδούχος (αντιπροσωπευόμενος νομέας) έχει κατά του κατόχου-εργολάβου τις περί νομής αγωγές κατά τους όρους του νόμου (άρθρο 998 ΑΚ), ήτοι την μεν περί διαταράξεως αγωγή μόνον όταν ο ονόματι αυτού κάτοχος (εργολάβος) ασκεί τη νομή καθ' υπέρβαση των ορίων της μεταξύ τους ενοχικής σχέσεως (συμβάσεως), την δε περί αποβολής αγωγή μόνον όταν ο ονόματι αυτού κάτοχος (εργολάβος) «αντιποιείται ίδια νομή επί του πράγματος», δηλαδή ισχυρίζεται ότι ασκεί τη νομή όχι ονόματι του εργοδότη-οικοπεδούχου, αλλά με δικαίωμα ίδιας νομής (άρθρα 998 και 982 ΑΚ). Έτσι είναι δυνατόν ο κάτοχος μετά τη λήξη της έννομης σχέσεως που δικαιολογεί την κατοχή να θελήσει να παρακρατήσει το πράγμα για τον εαυτό του και να νέμεται πλέον ως νομέας και όχι ως κάτοχος. Η ενέργεια αυτή του κατόχου του πράγματος περιέχει αντιποίηση νομής και συμβολική αποβολή του έμμεσου νομέα. Στην περίπτωση αυτή ο έμμεσος νομέας προστατεύεται ως παρανόμως αποβληθείς από τη νομή (βλ. ΑΠ 1617/2009, ΧρΙΔ 2010.525, ΕφΘεσ 2371/1997, ΕλΔνη 1999.435).

- Κατά την έννοια της ουσιαστικής διάταξης του άρθρου 281 ΑΚ, κατά την οποία η άσκηση του δικαιώματος απαγορεύεται αν υπερβαίνει προφανώς τα όρια που επιβάλλουν η καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη ή ο κοινωνικός ή οικονομικός σκοπός του δικαιώματος, το δικαίωμα θεωρείται ότι ασκείται καταχρηστικά, όταν η συμπεριφορά του δικαιούχου, που προηγήθηκε ή η πραγματική κατάσταση που διαμορφώθηκε κατά το χρόνο που μεσολάβησε ή οι περιστάσεις που μεσολάβησαν, χωρίς να εμποδίζουν κατά το νόμο τη γένεση ή να επάγονται την απόσβεση του δικαιώματος, καθιστούν μη ανεκτή τη μεταγενέστερη άσκηση του κατά τις αντιλήψεις περί δικαίου και ηθικής του μέσου κοινωνικού ανθρώπου, αφού η συμπεριφορά αυτή τείνει στην ανατροπή κατάστασης που δημιουργήθηκε υπό ορισμένες ειδικές συνθήκες και διατηρήθηκε για πολύ χρόνο με επακόλουθο να συνεπάγεται επαχθείς συνέπειες για τον υπόχρεο. Απαιτείται, δηλαδή, για να χαρακτηριστεί καταχρηστική η άσκηση του δικαιώματος, να έχει δημιουργηθεί στον υπόχρεο, από τη συμπεριφορά του δικαιούχου, σε συνάρτηση με εκείνη του υπόχρεου και, μάλιστα ευλόγως, η πεποίθηση ότι ο δικαιούχος δεν θα ασκήσει του δικαίωμά του (ΑΠ 90/2004 ΕλΔνη 45.1372, ΑΠ 66/2004 ΕλΔνη 45.1036, ΑΠ 13/2004 ΝοΒ 52.1198, ΑΠ 1592/2003 ΝοΒ 52.974, ΑΠ 938/2003 ΕλΔνη 44.1595, Απ. Γεωργιάδη, Εμπράγματο Δίκαιο, 2010, § 58, αρ. 48, σελ. 718, τον ίδιο, Γενικές Αρχές, εκδ. 3η, § 23, αρ. 9 επ., σελ. 268 επ., Δ. Παπαστερίου, Εμπράγματο Δίκαιο, ΙΙ, § 59, αρ. 62 επ., σελ. 471 επ., Π. Αλικάκο, Κατάχρηση εμπράγματος δικαιώματος, σελ. 24 επ. και 82 επ.).

Διατάξεις:

ΑΚ: 281, 982, 987, 997, 998,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Νομή - Προσβολή νομής

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 1801

Έτος: 2009

Σύντομη Περίληψη:

- Νομή και προσβολή της. Παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου.

- Από τη διάταξη του άρθρου 974 ΑΚ, με την οποία ορίζεται, ότι όποιος απέκτησε τη φυσική εξουσία πάνω στο πράγμα (κατοχή) είναι νομέας του, αν ασκεί την εξουσία αυτή με διάνοια κυρίου, συνάγεται, ότι η νομή συγκροτείται από δύο στοιχεία, το σωματικό και το πνευματικό, περί της συνδρομής των οποίων κρίνει το δικαστήριο με βάση τις εμφανείς υλικές πράξεις επί του πράγματος, οι οποίες προσιδιάζουν στη

φύση και τον προορισμό του και με τις οποίες εκδηλώνεται η θέληση εξουσίασης αυτού με διάνοια κυρίου. Ως πράξεις νομής, όταν πρόκειται για ακίνητο, θεωρούνται, μεταξύ άλλων, η επίσκεψη, η επίβλεψη και εποπτεία τούτου και των ορίων του από τυχόν καταπατήσεις (ΑΠ 1258/2008). Κατά δε τη διάταξη του άρθρου 984 εδ. α' ΑΚ, η νομή προσβάλλεται είτε με διατάραξη, είτε με αποβολή του νομέα, εφόσον αυτές γίνονται παράνομα και χωρίς τη θέλησή του, ενώ κατά τη διάταξη του άρθρου 987 ΑΚ, ο νομέας που αποβλήθηκε παράνομα από τη νομή έχει δικαίωμα να αξιώσει την απόδοση της απ' αυτόν που νέμεται επιλήψιμα απέναντί του. Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι η αποβολή από τη νομή αποτελεί προσβολή της νομής, από την οποία ο νομέας μπορεί να προστατευθεί με την προβλεπόμενη από το ανωτέρω άρθρα 987 ΑΚ αγωγή, όταν είναι παράνομη και γίνεται χωρίς τη θέληση του νομέα (ΑΠ 572/2008, ΑΠ 1717/2006).

- Κατά το άρθρο 560 αριθ. 1 του ΚΠολΔ, ιδρύεται λόγος αναίρεσης, αν παραβιάσθηκε κανόνας ουσιαστικού δικαίου, γεγονός το οποίος συντρέχει αν, για την εφαρμογή κανόνα ουσιαστικού δικαίου, το δικαστήριο απαίτησε περισσότερα στοιχεία ή αρκέσθηκε σε λιγότερα στοιχεία από εκείνα που απαιτεί ο νόμος, καθώς και αν το δικαστήριο προσέδωσε στον εφαρμοστέο κανόνα έννοια διαφορετική από την αληθινή. Στην περίπτωση που το δικαστήριο έκρινε κατ' ουσίαν την υπόθεση, η παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου κρίνεται ενόψει των πραγματικών περιστατικών που ανελέγκτως δέχτηκε ότι αποδείχθηκαν το δικαστήριο της ουσίας και της υπαγωγής αυτών στο νόμο, ιδρύεται δε ο λόγος αυτός όταν το δικαστήριο εφάρμοσε το νόμο, παρότι τα πραγματικά περιστατικά που δέχτηκε ότι αποδείχθηκαν δεν ήταν αρκετά για την εφαρμογή του ή δεν εφάρμοσε το νόμο, παρότι τα πραγματικά περιστατικά που δέχτηκε αρκούσαν για την εφαρμογή του, καθώς και όταν προέβη σε εσφαλμένη υπαγωγή των πραγματικών περιστατικών σε διάταξη στο πραγματικό της οποίας αυτά δεν υπάγονται.

Διατάξεις:

ΑΚ: 974, 984, 987,

ΚΠολΔ: 560,

Δημοσίευση: INLAW 2009 * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 145

Οροφοκτησία - Πυλωτή

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 2155

Έτος: 2009

Σύντομη Περίληψη: - Αναγκαστική συγκυριότητα στην οριζόντια ιδιοκτησία. Κοινόχρηστοι χώροι. Χώροι στάθμευσης. Πυλωτή.

- Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 1007, 1117 ΑΚ, 1, 2 παρ. 1, 4 παρ. 1, 5 και 13 του Ν. 3741/1929, που διατηρήθηκε σε ισχύ και μετά την εισαγωγή του ΑΚ με το άρθρο 54 του ΕισΝΑΚ, συνάγεται ότι στην οριζόντια ιδιοκτησία ιδρύεται, κυρίως χωριστή (διαιρεμένη) κυριότητα σε όροφο οικοδομής ή διαμέρισμα ορόφου, παρεπομένως δε και αναγκαστική συγκυριότητα, που αποκτάται αυτοδικαίως, κατ' ανάλογη μερίδα στα μέρη του όλου ακινήτου, που χρησιμεύουν σε κοινή από όλους τους οροφοκτήτες χρήση, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται, κατά ενδεικτική στις διατάξεις αυτές απαρίθμηση, το έδαφος, οι αυλές κλπ. Ο προσδιορισμός των κοινοκτητών και κοινοχρήστων αυτών μερών, γίνεται, είτε με τη συστατική της οροφοκτησίας δικαιοπραξία, είτε με ιδιαίτερες συμφωνίες μεταξύ όλων των οροφοκτητών, κατά τα άρθρα 4 παρ. 1, 5 και 13 του ως άνω Ν. 3741/1929. Αν τούτο δεν γίνει, αν δηλαδή δεν ορίζεται τίποτε από την ως άνω δικαιοπραξία ούτε με ιδιαίτερες συμφωνίες, τότε ισχύει ο προσδιορισμός που προβλέπεται από τις πιο πάνω διατάξεις. Το ίδιο συμβαίνει, ήτοι ισχύει ο προσδιορισμός που προβλέπεται από τις

αναγκαστικού δικαίου πολεοδομικές διατάξεις νόμου, όταν η προαναφερόμενη δικαιοπραξία ή οι συμφωνίες αντίκεινται στις διατάξεις αυτές, όταν δηλαδή ο καθορισμός των κοινοχρήστων, κατ' έκταση και περιεχόμενο, με βάση τις ανωτέρω συμφωνίες έρχεται σε ευθεία αντίθεση με ρητή πολεοδομική διάταξη που απαγγέλλει ρητώς ή σαφώς ακυρότητα. Τέτοια διάταξη είναι και εκείνη του άρθρου 1 παρ. 5 εδ. τελευταίο του Ν. 960/1979 "περί επιβολής υποχρεώσεων προς δημιουργία χώρων σταθμεύσεως αυτοκινήτων δια την εξυπηρέτησιν των κτιρίων", όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 Ν. 1221/1981. Κατά την τελευταία αυτή διάταξη "αι τυχόν δημιουργούμεναι θέσεις σταθμεύσεως εις τον ελεύθερον ισόγειον χώρο του κτιρίου όταν τούτο κατασκευάζεται επί υποστηλωμάτων (pilotis) κατά τις ισχύουσες διατάξεις, δεν δύνανται ν' αποτελέσουν διηρημένας ιδιοκτησίας". Δηλαδή από τη διάταξη αυτή προκύπτει με σαφήνεια, ότι, όταν η οικοδομή ανεγείρεται με άδεια και υπό το πολεοδομικό σύστημα της αφέσεως του ισογείου χώρου ακαλύπτου, ο ακάλυπτος αυτός χώρος δεν μπορεί να αποτελέσει διαιρεμένες ιδιοκτησίες, που να ανήκουν δηλαδή σε ένα ή περισσότερους ιδιοκτήτες, είτε αυτοί είναι οροφοκτῆτες είτε τρίτοι, αλλά θα παραμείνει ως κοινόχρηστος, με την πιο πάνω έννοια, επί του οποίου αποκτάται αυτοδικαίως όπως προαναφέρθηκε συγκυριότητα, εφόσον υφίσταται οριζόντια ιδιοκτησία σε όροφο οικοδομής ή σε διαμέρισμα ορόφου και παρεπομένως αναγκαστική συγκυριότητα των οροφοκτῆτων κατ' ανάλογη μερίδα τούτων επί του κοινοχρήστου αυτού χώρου, που χρησιμεύει σε κοινή από όλους τους οροφοκτῆτες χρήση, στον καθορισμό και μόνον της οποίας (χρήσεως) μπορούν να προβούν. Επομένως, η συμφωνία των οροφοκτῆτων για κατάργηση του κοινοχρήστου χαρακτήρα της pilotis και η μεταβίβαση του χώρου αυτής σε τρίτους κατά διαιρεμένες ιδιοκτησίες, έρχεται σε ευθεία αντίθεση προς την άνω πολεοδομική διάταξη του Ν. 1221/1981, η οποία είναι αναγκαστικού δικαίου, ως επιδιώκουσα (η συμφωνία αυτή) το απαγορευμένο και αθέμιτο αποτέλεσμα ήτοι την κάλυψη του υποχρεωτικώς από το νόμο ακαλύπτου ισογείου χώρου ή τη μεταβίβαση αυτού σε τρίτους κατ' αποκλειστική τους ιδιοκτησία και είναι για το λόγο αυτό απολύτως άκυρη, ως αντικείμενη στην αναγκαστικού δικαίου ως άνω απαγορευτική πολεοδομική διάταξη (ΑΚ 174). Η ακυρότητα δε αυτή ως απόλυτη μπορεί να προταθεί από καθένα που έχει έννομο συμφέρον. Έτσι, ο χώρος της πυλωτής ή ανοικτά τμήματα του χώρου αυτού ανήκουν στα κοινόκτητα και κοινόχρηστα μέρη της οικοδομής, επί των οποίων μπορεί μόνο να παραχωρηθεί, με τη συστατική της οροφοκτησίας ή με μεταγενέστερη συμφωνία μεταξύ όλων των συνιδιοκτητών, δικαίωμα αποκλειστικής χρήσεως σε ιδιοκτήτες ορόφων ή διαμερισμάτων της ίδιας οικοδομής. Ο με το ανωτέρω περιεχόμενο περιορισμός της χρήσης του χώρου αυτού από τους λοιπούς οροφοκτῆτες έχει απλώς το χαρακτήρα δουλείας κατ' άρθρο 13 παρ. 3 Ν. 3741/1929, χωρίς όμως να είναι πραγματική δουλεία με την έννοια των άρθρων 1118 και 1119 ΑΚ και επιβάλλεται από τις αναγκαστικού δικαίου διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 1, 2 εδ. α-β, 5 του Ν. 960/1979, όπως τροποποιήθηκε με το Ν. 1221/1981 και το ΠΔ 1340/1981, συνίσταται δε στην υποχρέωση των συνιδιοκτητών, επί οικοδομών που ανεγείρονται με άδεια και υπό το πολεοδομικό σύστημα της αφέσεως του ισογείου ακαλύπτου, να εξασφαλίσουν είτε σε ακάλυπτο είτε σε καλυμμένο (μεταξύ των υποστηλωμάτων της οικοδομής-pilotis), χώρο για την στάθμευση των αυτοκινήτων των συνιδιοκτητών της οικοδομής. Συνεπεία του περιορισμού αυτού της κυριότητας δεν επιτρέπεται στους συνιδιοκτήτες του οικοπέδου με τη συστατική της οροφοκτησίας δικαιοπραξία και με οποιαδήποτε μεταγενέστερη κατά τους νόμιμους τύπους γενόμενη τροποποίησή της, να μην εξασφαλίζουν στην κοινόκτητη pilotis της οικοδομής θέσεις στάθμευσης των αυτοκινήτων των ιδιοκτητών των διαμερισμάτων, με την παραχώρηση των θέσεων αυτών σε εκ κατασκευής και λειτουργικώς κείμενες συνήθως στο υπόγειο της

οικοδομής, εξυπηρετικές μόνον των αναγκών διαμερισμάτων, αποθήκες, που αποτελούν βοηθητικούς χώρους των διαμερισμάτων, χωρίς δική τους λειτουργικότητα, έστω και αν οι αποθήκες αυτές έχουν ορισθεί με την συστατική της οριζόντιας ιδιοκτησίας δικαιοπραξία ως αυτοτελείς ιδιοκτησίες, με αποτέλεσμα οι ιδιοκτήτες των διαμερισμάτων των ορόφων να μη μπορούν να εξασφαλίσουν στην pilotis θέσεις στάθμευσης των αυτοκινήτων τους και να στερούνται έτσι της δυνατότητας χρήσεως κοινοκλήτου και κοινοχρήστου μέρους της οικοδομής. Πρέπει να σημειωθεί ότι στον καθορισμό του απαιτούμενου αριθμού θέσεων στάθμευσης αυτοκινήτων αναλόγως της χρήσεως και του μεγέθους των κτιρίων σε περιοχές εντός της μείζονος περιοχής της πρωτεύουσας με βάση το ΠΔ 1340/1981 δεν προβλέπεται θέση στάθμευσης αυτοκινήτου για επιφάνεια μικρότερη από 40 τετραγωνικά μέτρα, ενώ στην επιφάνεια του κτιρίου, για τον υπολογισμό των θέσεων στάθμευσης δεν συνυπολογίζονται και οι εν γένει βοηθητικοί χώροι. Επομένως, κατανομή των θέσεων των αυτοκινήτων στον ακάλυπτο χώρο της pilotis της οικοδομής, ώστε να εξασφαλίζεται θέση στάθμευσης αυτοκινήτου σε υπόγεια, χωρίς λειτουργική ανεξαρτησία, μικρή αποθήκη, επιφάνειας μικρότερης από 40 τετραγωνικά μέτρα που αποτελεί βοηθητικό χώρο διαμερίσματος και να μη εξασφαλίζεται θέση στάθμευσης αυτοκινήτου στο διαμέρισμα και έτσι να στερείται παντελώς της χρήσεως της pilotis ο ιδιοκτήτης διαμερίσματος ορόφου, αντιβαίνει ευθέως στον επιβαλλόμενο από τις ως άνω πολεοδομικές διατάξεις περιορισμό της κυριότητας και είναι άκυρη, γι' αυτό δε και θεωρείται ως μη γενομένη.

Διατάξεις:

ΑΚ: 1007, 1117,

ΕισΝΑΚ: 54,

Νόμοι: 3741/1929, αρθ. 1, 2, 4, 13,

Νόμοι: 960/1979, αρθ. 1,

ΠΔ: 1340/1981,

Δημοσίευση: INLAW 2009 * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 149

Παραγραφή - Αξιώσεις κατά του Δημοσίου και νπδδ

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 1372

Έτος: 2010

Σύντομη Περίληψη:

- Παραγραφή αξιώσεων κατά του Δημοσίου. Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα έφεσης.
- Παραγράφεται υπέρ του Δημοσίου κάθε ενοχικό χρέος τούτου μετά παρέλευση πέντε ετών αφότου γεννήθηκε η σχετική αξίωση και είναι νομικώς δυνατή η δικαστική επιδίωξη της, κατά τον κανόνα του άρθρου 251 ΑΚ ο οποίος έχει γενική εφαρμογή, ανεξάρτητα από το χρόνο, κατά τον οποίο, αν πρόκειται για αξίωση από αδικοπραξία, αυτός που ζημιώθηκε έλαβε γνώση της ζημίας και του προς αποζημίωση υποχρέου. Ειδικώς δε η κατά του Δημοσίου απαίτηση προς επιστροφή αχρεωστήτως ή παρά το νόμο καταβληθέντος σ' αυτό χρηματικού ποσού παραγράφεται μετά τρία έτη από της καταβολής. Οι ανωτέρω ρυθμίσεις, που εισάγονται με τις διατάξεις που προαναφέρθηκαν, είναι ειδικές ως προς την παραγραφή των ενοχικών αξιώσεων κατά του Δημοσίου, (στις οποίες συμπεριλαμβάνονται και εκείνες που πηγάζουν από αδικοπραξία και αδικαιολόγητο πλουτισμό) με βάση τις οποίες, είτε πρόκειται γι' αυτές του άρθρου 90 παρ. 1 του Ν. 2362/1995, είτε γι' αυτές του άρθρου 91 παρ. 1 του ΝΔ/τος 321/1969, σε καμία περίπτωση ο χρόνος παραγραφής, κατά τη νομοθετική βούληση που εκφράστηκε σαφώς, δεν μπορούσε να υπερβαίνει την πενταετία (με αφετηρία το χρονικό σημείο που προαναφέρθηκε), ενώ ο χρόνος αυτός θα κινδύνευε να επεκταθεί σε εικοσαετία,

αν η αφετηρία μετακινείται στο χρόνο γνώσης από τον παθόντα της ζημίας και του προς αποζημίωση υποχρέου, όπως ορίζει το άρθρο 937 ΑΚ (σχετ. ΟΛΑΠ 33/1988, ΑΠ 878/2004).

- Όπως προκύπτει από τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 522, 535 και 536 παρ. 2 ΚΠολΔ το Εφετείο όταν εξαφανίζει την πρωτόδικη απόφαση κατ' αποδοχή βασίμου λόγου έφεσης και διακρατεί την υπόθεση και δικάζει την ουσία, καθίσταται αρμόδιο να ερευνήσει προς οριστική διάγνωση της διαφοράς όλα τα ζητήματα που υποβλήθηκαν πρωτοδίκως και είναι προς τούτο αναγκαία. Σε περίπτωση δε που κρίνεται αγωγή με περισσότερες βάσεις το μεταβιβαστικό αποτέλεσμα δεν περιορίζεται μόνο στις διατάξεις της απόφασης που πλήττονται με έφεση, αλλά επεκτείνεται και στις μη εξετασθείσες πρωτοδίκως βάσεις της αγωγής, καθόσον δεν δικάζεται πλέον η έφεση, αλλά η αγωγή, η δε έρευνα των βάσεων που δεν εξετάστηκαν πρωτοδίκως γίνεται από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο οίκοθεν, εξαιτίας της επερχόμενης από το νόμο υποκαταστάσεως του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου στη θέση του πρωτοβάθμιου. Επομένως για την εξέταση αυτή δεν απαιτείται έφεση ή αντέφεση ή υποβολή ειδικού αιτήματος εκ μέρους του ενάγοντος (ΑΠ 1316/2008, ΑΠ 1654/2007, ΑΠ 1677/2007, ΑΠ 1774/2007).

Διατάξεις:

ΑΚ: 251, 937,

ΚΠολΔ: 522, 535, 536,

Νόμοι: 2362/1995, άρθ. 90,

Δημοσίευση: INLAW 2010 * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 153

Παραγραφή - Αξιώσεις κατά του Δημοσίου και νπδδ

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 284

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Παραγραφή απαιτήσεως κατά του Δημοσίου. Διακοπή παραγραφής. Αδικαιολόγητος πλουτισμός. Έλλειψη νόμιμης βάσης.

- Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 90 παρ. 1, 91 εδάφιο τελευταίο και 119 του από 1-1-1996 ισχύοντος Ν. 2362/1995 "Περί Δημοσίου Λογιστικού και ελέγχου των δαπανών του Κράτους", οι οποίες εφαρμόζονται αναλόγως και στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοικήσεως (Ο.Τ.Α.), εφόσον οι ως προς αυτούς προστατευτικές διατάξεις δεν είναι ευνοϊκότερες (άρθρα 3 του ΝΔ 31/1968, 304 του ΠΔ 410/1995 και 276 του Ν. 3463/2006), συνάγεται ότι η παραγραφή οποιασδήποτε απαιτήσεως κατά του Δημοσίου είναι πενταετής και αρχίζει από το τέλος του έτους μέσα στο οποίο γεννήθηκε και ήταν δυνατή η δικαστική της επιδίωξη, λαμβάνεται δε υπόψη αυτή (η παραγραφή) και αυτεπαγγέλτως. Από δε τις διατάξεις των άρθρων 261 και 263 του ΑΚ προκύπτει ότι η παραγραφή διακόπτεται μεν, με την έγερση της αγωγής, ματαιώνεται όμως το αποτέλεσμα αυτό, αν ο ενάγων παραιτηθεί από την αγωγή ή απορριφθεί αυτή τελεσίδικα για λόγους μη ουσιαστικούς, εκτός αν ο δικαιούχος επανεγείρει την αγωγή εντός εξαμήνου οπότε, και μόνον η παραγραφή θεωρείται, ότι έχει διακοπεί με την προηγούμενη αγωγή.

- Από τη διάταξη του άρθρου 904 εδ. α' του ΑΚ προκύπτει, ότι η αξίωση αδικαιολόγητου πλουτισμού δι' αποφυγής μειώσεως της περιουσίας του λήπτη γεννάται από τη στιγμή, που ο βλαπτόμενος προβαίνει στη σχετική δαπάνη, την οποία διαφορετικά θα ενεργούσε ο λήπτης από τη δική του περιουσία.

- Κατά την έννοια του άρθρου 559 αριθ. 19 του ΚΠολΔ λόγος αναιρέσεως για έλλειψη νόμιμης βάσης της αποφάσεως ιδρύεται, όταν από τις αιτιολογίες της δεν προκύπτουν σαφώς τα περιστατικά που είναι αναγκαία για να κριθεί, αν στη

συγκεκριμένη περίπτωση συντρέχουν οι νόμιμοι όροι της ουσιαστικής διατάξεως που εφαρμόστηκε ή δεν συντρέχουν, ώστε να αποκλείεται η εφαρμογή της, καθώς και όταν η απόφαση έχει ανεπαρκείς ή αντιφατικές αιτιολογίες ως προς το νομικό χαρακτηρισμό των περιστατικών που έγιναν δεκτά και έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης (ΟΛΑΠ 1/1999, 28/1997, 42/1995). Το κατά νόμο αναγκαίο περιεχόμενο της ελάσσοнос προτάσεως του νομικού συλλογισμού προσδιορίζεται από τον εκάστοτε εφαρμοστέο κανόνα ουσιαστικού δικαίου, του οποίου το πραγματικό πρέπει να καλύπτεται πλήρως, έστω και με συνοπτικές αιτιολογίες, από τις παραδοχές της αποφάσεως στο αποδεικτικό της πόρισμα και να μην καταλείπονται αμφιβολίες (ΟΛΑΠ 661/1984).

Διατάξεις:

ΑΚ: 261, 263, 904,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 19,

Νόμοι: 2362/1995, άρθ. 90, 91,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Παραγραφή - Αξιώσεις κατά του Δημοσίου και νπδδ

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 224

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Παραγραφή εις βάρος του Δημοσίου. Τόκος σε οφειλές του Δημοσίου.
- Κατά την διάταξη του άρθ. 90 παρ. 3 Ν. 2362/1995 "Περί δημοσίου λογιστικού και ελέγχου δαπανών του Κράτους", που εφαρμόζεται και επί των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθ. 56 ΝΔ 496/1974, 3 ΝΔ 31/1968 και 304 του κυρωθέντος με το ΠΔ 410/1995 Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα, η απαίτηση οποιουδήποτε των με σχέση δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου υπαλλήλων του Δημοσίου, πολιτικών ή στρατιωτικών, κατ' αυτού που αφορά σε αποδοχές ή άλλες κάθε φύσεως απολαβές αυτών ή αποζημιώσεις, έστω και αν βασίζεται σε παρανομία των οργάνων του Δημοσίου ή στις περί αδικαιολογήτου πλουτισμού διατάξεις, παραγράφεται μετά διετία από την γένεσή της, ενώ κατά την διάταξη του άρθρ. 91 εδ. α' του ίδιου νόμου με την επιφύλαξη κάθε άλλης ειδικής διάταξης του νόμου αυτού η παραγραφή οποιασδήποτε απαίτησης κατά του Δημοσίου αρχίζει από το τέλος του οικονομικού έτους, μέσα στο οποίο γεννήθηκε και ήταν δυνατή η δικαστική επιδίωξη της. Από τον συνδυασμό των ως άνω διατάξεων σαφώς προκύπτει ότι με την πρώτη απ' αυτές ρυθμίζεται ειδικά το θέμα της παραγραφής των αξιώσεων των με σχέση δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου υπαλλήλων του Δημοσίου, πολιτικών ή στρατιωτικών, κατ' αυτού που αφορούν σε αποδοχές ή άλλες κάθε φύσεως απολαβές ή αποζημιώσεις, έστω και αν βασίζονται σε παρανομία των οργάνων του ή στις διατάξεις για τον αδικαιολόγητο πλουτισμό, και ορίζεται ως χρονικό σημείο έναρξης της παραγραφής αυτής η γένεση της κάθε αντίστοιχης αξίωσης. Η διάταξη αυτή είναι ειδική σε σχέση με την διάταξη του άρθ. 91 εδ. α' του ανωτέρω νόμου, με την οποία ρυθμίζεται γενικά το θέμα της έναρξης του χρόνου παραγραφής οποιασδήποτε αξίωσης κατά του δημοσίου κλπ. από το τέλος του οικονομικού έτους, μέσα στο οποίο γεννήθηκε και ήταν δυνατή η δικαστική επιδίωξη της, όπως τούτο σαφώς συνάγεται από την ρητή επιφύλαξη ως προς την ισχύ άλλων ειδικών διατάξεων που διατυπώνεται στο άρθρ. 91 εδ. α' , και, επομένως, κατισχύει αυτής (ΑΕΔ 32/2008, ΟΛΑΠ 29/2006). Η προβλεπόμενη από την προαναφερθείσα διάταξη του άρθρ. 90 § 3 Ν. 2362/1995 για τις πιο πάνω αξιώσεις των υπαλλήλων του Δημοσίου και των ΟΤΑ βραχυπρόθεσμη παραγραφή, ο χρόνος της οποίας είναι μικρότερος από τον χρόνο παραγραφής που ισχύει κατ' άρθρ. 250 αριθ. 6 και 17 ΑΚ,

για τις παρόμοιες αξιώσεις των υπαλλήλων και εργατών των ιδιωτικών επιχειρήσεων, καθώς και από τον οριζόμενο στο άρθρ. 937 ΑΚ χρόνο παραγραφής των αξιώσεων από αδικοπραξία, έχει θεσπισθεί για λόγους γενικότερου δημοσίου συμφέροντος (η συνδρομή του οποίου δικαιολογεί την εισαγωγή εξαιρέσεων και διακρίσεων, ΟΛΑΠ 3/2006, 23/2004, 11/2003) και συγκεκριμένα, από την ανάγκη ταχείας εκκαθάρισης των σχετικών αξιώσεων και των αντιστοίχων υποχρεώσεων (του Δημοσίου και των ΟΤΑ), η οποία είναι απαραίτητη για την προστασία της περιουσίας και της οικονομικής κατάστασης αυτών, στην οποία συμβάλλουν οι φορολογούμενοι δημότες με την καταβολή φόρων, τελών και λοιπών υπέρ αυτών επιβαρύνσεων (πρβλ. ΟΛΑΠ 38/2005) και, συνεπώς, η διάταξη αυτή δεν αντίκειται: α) στην κατά το άρθρ. 4 παρ. 1 του Συντάγματος αρχή της ισότητας (πρβλ. ΑΕΔ 9/2009 ως προς την ερμηνεία της παρομοίου περιεχομένου διάταξης του άρθ. 48 παρ. 3 ΝΔ 496/1974 που θεσπίζει επίσης διετή παραγραφή για τις αντίστοιχες αξιώσεις των υπαλλήλων των ΝΠΔΔ κατ' αυτών) και β) στις διατάξεις του άρθρ. 1 του κυρωθέντος με το ΝΔ 53/1974 και υπερνομοθετική ισχύ έχοντος Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής αυτής Σύμβασης που επιβάλλουν τον σεβασμό της περιουσίας του προσώπου, ενώ εξάλλου και από την διάταξη του άρθρ. 1 παρ. 2 του ως άνω Πρωτοκόλλου προκύπτει ότι και αυτό αναγνωρίζει ευθέως το δικαίωμα κάθε Κράτους να θεσπίζει νόμους, εάν το κρίνει αναγκαίο, για την διασφάλιση του δημοσίου συμφέροντος, επομένως και να θέτει νόμιμους περιορισμούς στην ικανοποίηση των αξιώσεων των πολιτών, όπως είναι η άσκηση των αξιώσεών τους εντός ορισμένου χρόνου προς διασφάλιση του δημοσίου συμφέροντος, στην έννοια του οποίου εμπίπτει, κατά τα προεκτεθέντα, και η προστασία της περιουσίας του Δημοσίου και των ΟΤΑ (ΟΛΑΠ 31/2007, ως προς την ερμηνεία της παρομοίου περιεχομένου διάταξης του άρθ. 48 § 3 ΝΔ 496/1974).

- Το άρθρο 21 του δ/τος της 26-6/10-7-1944 περί του Κώδικα των νόμων περί δικών του Δημοσίου ορίζει ότι "ο νόμιμος και ο της υπερημερίας τόκος πάσης του Δημοσίου οφειλής ορίζεται εις 6% ετησίως ... Ο ειρημένος τόκος άρχεται από της επιδόσεως της αγωγής". Από τη διάταξη αυτή σε συνδυασμό προς τις διατάξεις των άρθρων 340, 341, 345 και 346 ΑΚ προκύπτει ότι, επί χρηματικής οφειλής του Δημοσίου μοναδικό γενεσιουργό λόγο της υποχρεώσεως αυτού προς πληρωμή τόκων υπερημερίας αποτελεί η επίδοση αντιγράφου αγωγής. Ως "αγωγή" νοείται η κατανηφιστική αγωγή, η επίδοση της οποίας επιφέρει έναρξη τοκοφορίας. Η επίδοση κατανηφιστικής αγωγής, της οποίας το αίτημα περιορίσθηκε εν συνεχεία σε απλώς αναγνωριστικό, δεν αρκεί για να γεννηθεί η υποχρέωση του Δημοσίου προς τοκοδοσία κατά το άρθρο 346 ΑΚ, αφού η αγωγή αυτή θεωρείται μη ασκηθείσα ως προς το κατανηφιστικό της αίτημα (άρθρο 295 παρ. 1 ΚΠολΔ). Εξάλλου, η επίδοσή της εξακολουθεί μεν να ισχύει ως όχληση, δεν γεννά όμως υποχρέωση του Δημοσίου για πληρωμή τόκων υπερημερίας κατά τα άρθρα 340 και 345 ΑΚ. Και τούτο, διότι η υποχρέωση αυτή δεν γεννάται με την όχληση αλλά μόνο με την επίδοση αγωγής (ΟΛΑΠ 10/2008). Εξάλλου, στο άρθρο 304 του ΠΔ 410/1995 ορίζονται, εκτός άλλων, και τα εξής: "Οι δήμοι και οι κοινότητες έχουν όλες ανεξαιρέτως τις ατέλειες και τα δικαστικά, διοικητικά και δικονομικά προνόμια που παρέχονται στο δημόσιο", μεταξύ δε αυτών περιλαμβάνεται και το ως άνω προνόμιο του άρθρου 21 του δ/τος της 26-6/10-7-1944, που διατηρήθηκε σε ισχύ και μετά την εισαγωγή του ΑΚ με το άρθρο 109 του ΕισΝΑΚ, στο οποίο ορίζεται ότι "εξακολουθούν να ισχύουν οι ειδικές διατάξεις που κανονίζουν διαφορετικά το ποσοστό ή την έναρξη του τόκου ως προς τις οφειλές ή τις απαιτήσεις του δημοσίου, των δήμων, των κοινοτήτων ή άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου" και ως ειδικό κατισχύει των διατάξεων του ΑΚ. Εξάλλου, η διάταξη του άρθρου 21 του Δ/τος της 26-6/10-7-1944 δεν αντίκειται στα άρθρα 4 παρ.1 και 2, 20 παρ. 1, 25 παρ. 1, 28 παρ. 1 του Συντάγματος, 6 παρ. 1 της Διεθνούς Συμβάσεως της Ρώμης της 4-3-1950, 14 του Διεθνούς Συμφώνου για τα

Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, 1 του πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης, διότι η θεσπισθείσα από αυτήν, κατά παρέκκλιση των άρθρων 221 παρ. 1 γ' ΚΠολΔ και 345, 346 ΑΚ, υποχρέωση καταβολής τόκων από το Δημόσιο μόνον από την επίδοση καταψηφιστικής αγωγής, δικαιολογείται για λόγους δημοσίου συμφέροντος, ώστε οι εκπρόσωποι και τα λοιπά αρμόδια όργανα αυτού να αντιλαμβάνονται αμέσως την έκταση των εναντίον τους απαιτήσεων και να ενεργούν ταχέως για την αντιμετώπισή τους, περαιτέρω δε με την παρέκκλιση αυτή δεν παραβλάπτεται το δικαίωμα δικαστικής προστασίας που εξασφαλίζει το άρθρο 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ σε κάθε πρόσωπο.

Διατάξεις:

ΑΚ: 250, 340, 341, 345, 346, 937,

ΚΠολΔ: 286, 287, 290, 294, 295, 297,

ΕισΝΑΚ: 109,

ΝΔ: 31/1968, άρθ. 3,

ΝΔ: 496/1974, άρθ. 56,

Νόμοι: 2362/1995, άρθ. 90, 91,

ΠΔ: 410/1995, άρθ. 304,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Προσβολή προσωπικότητας - Γενικά

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 31

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Προσβολή προσωπικότητας. Προσβολή εικόνας του ανθρώπου. Παράνομη λήψη ερωτικών σκηνών. Αναιρετικοί λόγοι σχετιζόμενοι με την αοριστία αγωγής. Μη λήψη υπόψη πραγμάτων. Αδίκαστη αίτηση. Μη λήψη υπόψη αποδεικτικών μέσων. Παραμόρφωση περιεχομένου εγγράφου. Έλλειψη νόμιμης βάσης.

- Κατά το άρθρο 57 παρ. 1 ΑΚ, όποιος προσβάλλεται παράνομα στην προσωπικότητά του έχει δικαίωμα να απαιτήσει να αρθεί η προσβολή και να μην επαναληφθεί στο μέλλον, κατά δε την παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου, αξίωση αποζημιώσεως σύμφωνα με τις διατάξεις για τις αδικοπραξίες δεν αποκλείεται. Προσβολή της προσωπικότητας, κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, υπάρχει σε κάθε περίπτωση μειωτικής επεμβάσεως από τρίτο στη σφαίρα αυτής, δηλαδή σε οποιοδήποτε από τα αγαθά που συνθέτουν την προσωπικότητα του άλλου, που συνιστούν συντελεστές, προσδιοριστικά στοιχεία της ταυτότητας του ανθρώπου, με την οποία διαταράσσεται η κατάσταση σε μία ή περισσότερες εκδηλώσεις της σωματικής ή ψυχικής πνευματικής και κοινωνικής προσωπικότητας του βλαπτομένου κατά το χρονικό σημείο της προσβολής. Η προσβολή είναι παράνομη, όταν η επέμβαση στην προσωπικότητα του άλλου δεν είναι επιτρεπτή από το νόμο. Εκδήλωση της προσωπικότητας αποτελεί και η εικόνα του ανθρώπου, η οποία ανήκει όχι στο κοινό αλλά μόνον σε εκείνον που παριστάνει, και γι' αυτό η από άλλον, χωρίς τη συναίνεση του προσώπου, λήψη και αποτύπωση με φωτογράφιση ή κατ' άλλον τρόπο της εικόνας του ή η παρουσίαση της εικόνας σε τρίτους, ή η αναπαραγωγή ή η διάδοση προς το κοινό είτε με έκθεση στη κοινή θέα είτε δια του Τύπου, αποτελεί καθεαυτή, παράνομη προσβολή της προσωπικότητας, η οποία μάλιστα μπορεί να προσβληθεί και με μόνη τη χωρίς τη συναίνεση του προσώπου, λήψη της εικόνας του από τρίτο, χωρίς να απαιτείται περαιτέρω και η παρουσίαση, αναπαραγωγή ή διάθεσή της στο κοινό. Παράλληλα δεν αποκλείεται, πέραν της ως άνω παράνομης προσβολής, η εν λόγω αποτύπωση ή έκθεση της εικόνας με συνδρομή και άλλων στοιχείων, όπως του στοιχείου της εμφανίσεως κατά μειωτικό τρόπο, να θίγει την τιμή ή υπόληψη εκείνου

και εξ αυτού του λόγου να προσβάλλεται παράνομα η προσωπικότητά του. Για την προστασία της προσωπικότητας δεν απαιτείται η ύπαρξη πταίσματος, δόλου ή αμέλειας, αυτού που προσβάλλει. Απαιτείται όμως για την αξίωση αποζημιώσεως και χρηματικής ικανοποιήσεως λόγω ηθικής βλάβης, αφού το άρθρο 57 παρ. 3 του ΑΚ παραπέμπει στις διατάξεις περί αδικοπραξιών (ΑΚ 914). Η επιδίκαση της χρηματικής ικανοποιήσεως αφέθηκε στην κρίση του δικαστηρίου της ουσίας, το οποίο προσδιορίζει το ποσό αυτής μετ' εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών ως προς τον βαθμό πταίσματος του δράστη, το είδος της προσβολής, την έκταση του άλγους του παθόντος, το τυχόν συντρέχον πταίσμα του, την ηλικία και το φύλο αυτού, την κοινωνική και οικονομική των μερών κατάσταση. Κατά τον προσδιορισμό της αξιώσεως χρηματικής ικανοποιήσεως από το δικαστήριο της ουσίας αρκεί σε σχέση με την τελευταία περίπτωση η μνεία της εν γένει κοινωνικής και οικονομικής καταστάσεως των μερών, ως κατ' αρχήν εμφανίζεται στον εξωτερικό κόσμο, εφόσον ο εναγόμενος δεν προτείνει, κατ' ανεπτυγμένη άρνηση και άλλα περιστατικά, ως προς το στοιχείο αυτό, χρήσιμα για τον προσδιορισμό του ποσού της χρηματικής ικανοποιήσεως.

-Η νομική αοριστία της αγωγής ή της ενστάσεως (ΚΠολΔ 216 παρ. 1, 262 παρ. 1), που συνδέεται με τη νομική εκτίμηση του εφαρμοστέου κανόνα, ουσιαστικού δικαίου, ελέγχεται ως παραβίαση από το άρθρο 559 αρ. 1 ΚΠολΔ, εάν το δικαστήριο για το σχηματισμό της περί νομικής επάρκειας της αγωγής ή της ενστάσεως κρίσεως του αξίωσε περισσότερα στοιχεία από όσα απαιτεί ο νόμος για τη θεμελίωση του δικαιώματος ή αρκέστηκε σε λιγότερα, ενώ η ποσοτική ή ποιοτική αοριστία της αγωγής ή της ενστάσεως, η οποία υπάρχει όταν δεν αναφέρονται όλα τα στοιχεία που απαιτούνται κατά νόμο για τη θεμελίωση του αιτήματος της αγωγής, ελέγχεται ως παραβίαση από το άρθρο 559 αρ. 14 ΚΠολΔ. Η νομική αυτή παραδοχή τελεί υπό την προϋπόθεση ότι η κυριαρχική εκτίμηση του δικογράφου της αγωγής από το δικαστήριο της ουσίας, ανταποκρίνεται στο πραγματικό περιεχόμενο αυτής. Σε αντίθετη περίπτωση στοιχειοθετείται ο προβλεπόμενος από τη διάταξη του άρθρου 559 αρ. 8 ΚΠολΔ λόγος αναιρέσεως, με την έννοια ότι δεν λήφθηκε υπόψη αγωγικός ισχυρισμός, θεμελιωτικός του φερόμενου προς διάγνωση δικαιώματος, ο οποίος διαφοροποιεί την εκτίμηση για αοριστία της αγωγής ή αντιστρόφως λήφθηκε υπόψη ισχυρισμός, που δικαιολογούσε την νομική ή ποιοτική επάρκεια της αγωγής, ο οποίος δεν προτάθηκε με το δικόγραφο αυτής.

-Κατά την έννοια του άρθρου 559 αρ. 8 ΚΠολΔ, λόγος αναιρέσεως ιδρύεται όταν το δικαστήριο, κατ' εσφαλμένη εκτίμηση των διαδικαστικών εγγράφων, δεν έλαβε υπ' όψη πράγματα που προτάθηκαν και έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Ως "πράγματα" νοούνται οι αυτοτελείς πραγματικοί ισχυρισμοί, που τείνουν στην θεμελίωση, κατάλυση ή παρακώλυση του ασκούμενου με την αγωγή, ένσταση ή αντένσταση ουσιαστικού ή δικονομικού δικαιώματος. Δεν αποτελούν όμως "πράγματα" και επομένως δεν ιδρύεται ο λόγος αυτός αναιρέσεως αν δεν ληφθεί υπόψη, μεταξύ άλλων, η αιτιολογημένη άρνηση της αγωγής, ανταγωγής ή ενστάσεως, τα επιχειρήματα ή συμπεράσματα από την εκτίμηση των αποδείξεων, οι νομικοί ισχυρισμοί και η νομική επιχειρηματολογία των διαδίκων, οι αλυσιτελείς ισχυρισμοί που δεν θεμελιώνουν αυτοτελή ισχυρισμό, οι αποδείξεις ή τα περιστατικά που προκύπτουν από αυτές. Δεν στοιχειοθετείται όμως ο λόγος αυτός αναιρέσεως, αν λήφθηκε υπόψη και απορρίφθηκε ο ισχυρισμός για οποιοδήποτε λόγο, τυπικό ή ουσιαστικό ή αν πρόκειται για ισχυρισμό μη νόμιμο ο οποίος με την έννοια αυτή δεν ασκεί επίδραση στην έκβαση της δίκης.

- Κατά το άρθρο 559 αρ. 9γ' ΚΠολΔ αναιρέση δικαιολογείται και όταν το δικαστήριο της ουσίας άφησε αίτηση αδικαστη. Περιλαμβάνονται και οι διαδικαστικές αιτήσεις, όταν η αιτούμενη διαδικαστική πράξη είναι υποχρεωτική για το δικαστήριο σε

αντιδιαστολή με την περίπτωση που αυτή υπόκειται στην κυριαρχική του εξουσία. Στα πλαίσια της δικονομικής υποχρέωσης του δικαστηρίου της ουσίας εντάσσεται και η διενέργεια πραγματογνωμοσύνης, αν ζητήθηκε από διάδικο και δέχεται το δικαστήριο ότι απαιτούνται ιδιαίζουσες γνώσεις επιστήμης ή τέχνης (ΚΠολΔ 368 παρ. 2). Αντίθετα στην περίπτωση της προηγούμενης παραγράφου του άρθρου 368 ΚΠολΔ η διάταξη της πραγματογνωμοσύνης εναπόκειται στην κυριαρχική κρίση του δικαστηρίου της ουσίας, η οποία δεν ελέγχεται αναιρετικώς.

-Κατά το άρθρο 559 αρ. 11γ' ΚΠολΔ ιδρύεται λόγος αναίρεσως αν το δικαστήριο της ουσίας δεν έλαβε υπόψη αποδεικτικά μέσα που οι διάδικοι επικαλέστηκαν και προσκόμισαν, είτε προς άμεση απόδειξη είτε για τη συναγωγή δικαστικών τεκμηρίων, προς απόδειξη ή ανταπόδειξη πραγματικού ισχυρισμού που έχει ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως για τη στοιχειοθέτηση του αναιρετικού αυτού λόγου αρκεί και μόνη η ύπαρξη αμφιβολιών για λήψη υπόψη από το δικαστήριο της ουσίας προσκομισθέντων με επίκληση αποδεικτικών μέσων, τα οποία έχει υποχρέωση να λάβει υπόψη κατά τις διατάξεις των άρθρων 335, 338, 339 και 346 ΚΠολΔ (Βλ. ΟΛΑΠ 2/2008). Μη λήψη πάντως δεν σημαίνει από μόνο το γεγονός ότι μνημονεύονται όλα τα έγγραφα, πλην εκείνου στο οποίο αναφέρεται η αναιρετική αιτίαση.

-Κατά την διάταξη του άρθρου 559 αρ. 20 ΚΠολΔ, αναίρεση επιτρέπεται αν το δικαστήριο της ουσίας παραμόρφωσε το περιεχόμενο εγγράφου, με το να δεχθεί πραγματικά γεγονότα προφανώς διάφορα από εκείνα, που αναφέρονται στο έγγραφο αυτός. Ως "έγγραφα" νοούνται τα κατά την έννοια των άρθρων 339 και 432-465 ΚΠολΔ αποδεικτικά έγγραφα που παρέχουν άμεση ή έμμεση απόδειξη. Αντίθετα δεν αποτελούν έγγραφα κατά την έννοια του προκειμένου λόγου αναίρεσως, εκείνα στα οποία αποτυπώνεται άλλο ιδιαίτερο αποδεικτικό μέσο, όπως η έκθεση πραγματογνωμοσύνης και η κατά την έννοια του άρθρου 390 ΚΠολΔ ιδιωτική γνωμοδότηση, που συντάσσεται ύστερα από αίτηση διαδίκου και προσάγεται από εκείνον.

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 19 του ΚΠολΔ αναίρεση επιτρέπεται αν η απόφαση δεν έχει νόμιμη βάση και ιδίως αν δεν έχει καθόλου αιτιολογίες, ή έχει αιτιολογίες αντιφατικές ή ανεπαρκείς σε ζητήματα που ασκούν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Από την υπόψη διάταξη, που αποτελεί κύρωση της παράβασης του άρθρου 93 παρ. 3 του Συντάγματος, προκύπτει ότι ο προβλεπόμενος απ' αυτή λόγος αναίρεσης ιδρύεται όταν στην ελάσσονα πρόταση του νομικού συλλογισμού δεν εκτίθενται καθόλου πραγματικά περιστατικά (έλλειψη αιτιολογίας), ή όταν τα εκτιθέμενα δεν καλύπτουν όλα τα στοιχεία που απαιτούνται, βάσει του πραγματικού του εφαρμοστέου κανόνα δικαίου, για την επέλευση της έννομης συνέπειας που απαγγέλθηκε ή την άρνηση της (ανεπαρκής αιτιολογία) ή όταν αντιφάσκουν μεταξύ τους (αντιφατική αιτιολογία). Δεν υπάρχει όμως ανεπάρκεια αιτιολογιών, όταν η απόφαση περιέχει συνοπτικές αλλά πλήρεις αιτιολογίες. Εξ άλλου, το κατά νόμο αναγκαίο περιεχόμενο της ελάσσονος πρότασης προσδιορίζεται από τον εκάστοτε εφαρμοστέο κανόνα ουσιαστικού δικαίου, του οποίου το πραγματικό πρέπει να καλύπτεται πλήρως από τις παραδοχές της απόφασης στο αποδεικτικό της πόρισμα και να μην καταλείπονται αμφιβολίες. Ελλείψεις δε αναγόμενες μόνο στην ανάλυση και στάθμιση των αποδεικτικών μέσων και γενικότερα ως προς την αιτιολόγηση του αποδεικτικού πορίσματος, αν αυτό διατυπώνεται σαφώς, δεν συνιστούν ανεπαρκείς αιτιολογίες. Δηλαδή, μόνο το τι αποδείχθηκε ή δεν αποδείχθηκε είναι ανάγκη να εκτίθεται στην απόφαση πλήρως και σαφώς, και όχι γιατί αποδείχθηκε ή δεν αποδείχθηκε.

Διατάξεις:

ΑΚ: 57, 914,

ΚΠολΔ: 216, 559 αριθ. 1, 559 αριθ. 8, 559 αριθ. 9, 559 αριθ. 11γ, 559 αριθ. 14, 559 αριθ. 19, 559 αριθ. 20,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Προσβολή προσωπικότητας - Παρακώλυση χρήσης κοινόχρηστου πράγματος

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 647

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Προσβολή προσωπικότητας. Παρακώλυση χρήσης κοινόχρηστου πράγματος. Χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη.Αναίρεση κατά των αποφάσεων των Ειρηνοδικείων, καθώς και των αποφάσεων των Πρωτοδικείων που εκδίδονται σε εφέσεις κατά των αποφάσεων των Πρωτοδικείων.

- Κατά το άρθρο 970 του ΑΚ, "σε κοινόχρηστα πράγματα μπορούν να αποκτηθούν με παραχώρηση της αρχής κατά τους όρους του νόμου ιδιαίτερα ιδιωτικά δικαιώματα, εφόσον με τα δικαιώματα αυτά εξυπηρετείται ή δεν αναιρείται η κοινή χρήση". Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι η από την αρχή παραχώρηση ιδιαίτερων ιδιωτικών δικαιωμάτων σε κοινόχρηστο πράγμα, εφόσον παρακωλύεται έτσι η κοινή χρήση, δεν αίρει το παράνομο της προσβολής της προσωπικότητας του φυσικού προσώπου.

- Κατά το άρθρο 57 εδ.α' του ΑΚ, όποιος προσβάλλεται παράνομα στην προσωπικότητα του έχει δικαίωμα να απαιτήσει να αρθεί η προσβολή και να μην επαναληφθεί στο μέλλον. Από την ανωτέρω διάταξη συνάγεται ότι προϋπόθεση της παρεχόμενης με αυτή προστασίας είναι η συνδρομή παράνομης πράξης, από την οποία επέρχεται μειωτική διαταραχή της προσωπικότητας σε κάποια έκφασή της. Τέτοια προσβολή δημιουργείται και όταν παρακωλύεται η χρήση κοινόχρηστου οδού. Από το συνδυασμό της ως άνω διατάξεως με εκείνες των άρθρων 966, 967 και 59 του ΑΚ προκύπτει ότι, με την καθιέρωση κάποιου πράγματος ως κοινοχρήστου, το άτομο αποκτά εξουσία χρήσεως αυτού, η οποία δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως άμεση εξουσία επί του πράγματος (νομή, οιονεί νομή ή κατοχή), είναι όμως απόρροια του επί της ίδιας προσωπικότητας ιδιωτικού δικαιώματος, η εξουσία δε αυτή χρήσεως, που προσβάλλεται εξωτερικώς σε περίπτωση παρακώλυσεως της κοινής χρήσεως, ως έκφρασης της προσωπικότητας του πολίτη, περικλείει την ικανότητα για ακώλυτη ανάπτυξη της ανθρώπινης ενέργειας και προστατεύεται από το άρθρο 57 ΑΚ, που επιβάλλει, όπως εκτέθηκε, την άρση της προσβολής και την παράλειψη της στο μέλλον, ενώ επί πλέον δικαιούται το προσβαλλόμενο φυσικό πρόσωπο να απαιτήσει, κατ' άρθρο 59 ΑΚ, χρηματική ικανοποίηση για την εκ της προσβολής ηθική του βλάβη. Με την καθιέρωση του πράγματος ως κοινοχρήστου δημιουργείται αφενός σχέση της πολιτείας ή άλλου φορέα δημόσιας εξουσίας (δήμου, κοινότητας κλπ) προς το πράγμα και αφετέρου σχέση του πολίτη προς αυτό, που συνίσταται στην εξουσία να το χρησιμοποιεί ελεύθερα μέσα στα όρια του προορισμού του. Η εξουσία του δε αυτή, που απορρέει από το προστατευόμενο δικαίωμα του επί της προσωπικότητας του (άρθρο 57 του ΑΚ), αποτελεί εκδήλωση της ελευθερίας που είναι στοιχείο της προσωπικότητας του ατόμου, συνταγματικώς προστατευόμενη (άρθρο 5 § 1 του Συντάγματος).

- Κατά τις διατάξεις των άρθρων 966, 967, 969, 970, 971 και 1054 του ΑΚ εκτός συναλλαγής πράγματα είναι και τα κοινόχρηστα, στα οποία περιλαμβάνονται οι οδοί και οι πλατείες, ως προεκτάσεις και διευρύνσεις των οδών, οι οποίες, αν δεν ανήκουν σε δήμο ή κοινότητα ή ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά, ανήκουν στο Δημόσιο και είναι ανεπίδεκτες νομής, άρα και κτήσης κυριότητας με χρησικτησία, αποβάλλουν δε τον κοινόχρηστο χαρακτήρα τους, αν έπαυσε να εξυπηρετείται ο εν λόγω προορισμός από φυσικά εμπόδια ή μεταβολές στη νομική κατάσταση αυτών. Τα κοινής χρήσεως

πράγματα λαμβάνουν τον προορισμό τους αυτόν από το νόμο ή τη βούληση του ιδιοκτήτη τους, που μπορεί να εκδηλωθεί και με παραίτηση από την κυριότητα του πράγματος για να καταστεί αυτό κοινόχρηστο, τηρουμένων πάντοτε των νομίμων διατυπώσεων. Κατά το προϊσχύσαν του ΑΚ Β. Ρωμαϊκό δίκαιο (Ν.3 Πανδ. 43.7, ν.2 παρ.8 Πανδ.39.3, ν.28 Πανδ.22.3) ιδιωτικό ακίνητο ελάμβανε την ιδιότητα κοινοχρήστου και με την από αμνημονεύτου χρόνου αρχαιότητα (vetustas), με την οποία κυρούται ως νόμιμη η πραγματική κατάσταση που υπάρχει πριν από τόσο χρόνο, ώστε η ζώσα γενεά να την εγνώρισε ως έχει και να μη διέσωσε παράδοση από την παρελθούσα γενεά για την ύπαρξη άλλης διαφορετικής καταστάσεως για χρονική περίοδο 80 (40 + 40) ετών τουλάχιστον. Η από αμνημονεύτου χρόνου αρχαιότητα δεν προβλέπεται από τον ΑΚ, διατηρείται όμως η δύναμη αυτής μέχρι την εισαγωγή του (23-2-1946) αποκτηθείσα ιδιότητα του πράγματος ως κοινής χρήσεως (άρθρου 51 ΕισΝΑΚ). Μετά την εισαγωγή του ΑΚ μπορεί εμμέσως να επιτευχθεί παρόμοιο με το εξ αυτής αποτέλεσμα, δύναμη του άρθρου 281 ΑΚ, αν ο κύριος επί μακρό χρόνο άφησε το πράγμα εκτεθειμένο στην κοινή χρήση ανεχόμενος ή, πολύ περισσότερο, επιθυμών αυτό να καταστεί κοινής χρήσεως. Αυτό, ειδικότερα, μπορεί να συμβεί και στην περίπτωση που κάποιος χώρος αφήνεται από τον κύριο για να χρησιμεύσει ως κοινόχρηστη οδός ή πλατεία.

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 560 αρ. 1 του ΚΠολΔ, αναίρεση κατά των αποφάσεων των Ειρηνοδικείων, καθώς και των αποφάσεων των Πρωτοδικείων που εκδίδονται σε εφέσεις κατά των αποφάσεων των Πρωτοδικείων επιτρέπεται, αν παραβιάστηκε κανόνας του ουσιαστικού δικαίου, στον οποίο περιλαμβάνονται και οι ερμηνευτικοί κανόνες των δικαιοπραξιών. Ο κανόνας δικαίου παραβιάζεται είτε με ψευδή ερμηνεία, δηλαδή με την απόδοση σ' αυτόν έννοιας μη αληθινής (μη αρμόζουσας), είτε με εσφαλμένη (μη ορθή) εφαρμογή, που υπάρχει όταν ο κανόνας δικαίου εφαρμόζεται ενώ δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του ή δεν εφαρμόζεται ενώ συντρέχουν οι προϋποθέσεις αυτές, καθώς και όταν εφαρμόζεται εσφαλμένα (ΟΛΑΠ 7/2006, 4/2005).

- Με τη διάταξη του άρθρου 560 του ΚΠολΔ ορίζεται ότι: "Κατά των αποφάσεων των ειρηνοδικείων, καθώς και των αποφάσεων των πρωτοδικείων που εκδίδονται σε εφέσεις κατά των αποφάσεων των ειρηνοδικείων, επιτρέπεται αναίρεση μόνον 1) αν παραβιάστηκε κανόνας του ουσιαστικού δικαίου, στον οποίο περιλαμβάνονται και οι ερμηνευτικοί κανόνες των δικαιοπραξιών, αδιάφορο αν πρόκειται για νόμο ή έθιμο, Ελληνικό ή ξένο, εσωτερικού ή διεθνούς δικαίου. Η παράβαση των διδαγμάτων της κοινής πείρας αποτελεί λόγο αναίρεσης μόνο αν τα διδάγματα αυτά αφορούν την εφαρμογή των κανόνων του δικαίου ή την υπαγωγή των πραγματικών γεγονότων σ' αυτούς ο λόγος αυτός αναίρεσης δεν μπορεί να προβληθεί σε μικροδιαφορές, 2) αν το δικαστήριο δεν συγκροτήθηκε όπως ορίζει ο νόμος ή δίκασε ειρηνοδίκης του οποίου είχε γίνει δεκτή η εξαίρεση, 3) αν το δικαστήριο έχει υπερβεί τη δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων ή δεν είχε καθ' ύλην αρμοδιότητα, 4) αν παράνομα αποκλείστηκε η δημοσιότητα της διαδικασίας". Από την ανωτέρω διάταξη συνάγεται ότι οι λόγοι αναίρεσεως κατ' αποφάσεων των ειρηνοδικείων ή των πρωτοδικείων που εκδίδονται επί εφέσεων κατ' αποφάσεων των ειρηνοδικείων, αντιστοιχεί με τους αριθμούς 1, 2, 4, 5 και 7 του άρθρου 559 ΚΠολΔ, απαριθμούνται περιοριστικώς και δεν χωρεί ανάλογη εφαρμογή των λοιπών λόγων αναίρεσεως του τελευταίου αυτού άρθρου (ΟΛΑΠ 45/3987).

Διατάξεις:

ΑΚ: 57, 59, 932, 966, 967, 969, 970, 971, 1054,
ΚΠολΔ: 294, 295, 297, 299, 558, 560, 562, 566,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Προσβολή προσωπικότητας - Προσβολή προσωπικότητας δια του τύπου

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 1957

Έτος: 2009

Σύντομη Περίληψη:

- Προσβολή προσωπικότητας δια του τύπου. Δικονομικές προθεσμίες ενδίκων μέσων. Επίδοση. Επικύρωση από δικηγόρο εγγράφου.

- Το άρθρο 681 Δ του ΚΠολΔ που προστέθηκε με το άρθρο 9 παρ. 10 του Ν. 2145/1993 και τροποποιήθηκε με το άρθρο 4 παρ. 12 του Ν. 2328/1995, ορίζει στη μεν παραγρ. 1 ότι "κατά την ειδική διαδικασία των άρθρων 666 παρ. 1, 667, 671 παρ. 1-3, 672 και 673-676 δικάζονται από το καθ' ύλη αρμόδιο δικαστήριο οι πάσης φύσεως διαφορές που αφορούν σε αποζημιώσεις οποιασδήποτε μορφής περιουσιακής ζημίας ή ηθικής βλάβης, που προκλήθηκε δια του τύπου ή με ραδιοφωνικές ή τηλεοπτικές εκπομπές, ως και οι συναφείς προς αυτές αξιώσεις προστασίας της προσωπικότητας των προσβληθέντων", στη δε παραγρ. 5 εδ. α' ότι "η προθεσμία ανακοπής ερημοδικίας είναι οκτώ (8) ημέρες, ενώ της έφεσης, της αναγγελίας και της αναίρεσης δεκαπέντε (15) ημέρες, εάν εκείνος που δικαιούται να ασκήσει αυτά τα ένδικα μέσα διαμένει στην Ελλάδα και τριάντα (30) ημέρες εάν διαμένει στο εξωτερικό ή η διαμονή του είναι άγνωστη". Η ευρύτητα με την οποία έχει διατυπωθεί η ανωτέρω διάταξη του άρθρου 681 Δ παρ.1 του ΚΠολΔ καθιστά σαφές ότι στην καθοριζόμενη από αυτή ειδική διαδικασία των άρθρων 666 επ. ΚΠολΔ υπάγονται όλες ανεξαρτήτως οι διαφορές που αποσκοπούν στην αποκατάσταση οποιασδήποτε μορφής περιουσιακής ζημίας ή στην ικανοποίηση της ηθικής βλάβης, καθώς και οι αξιώσεις προστασίας των ατόμων εκείνων, η περιουσία ή η προσωπικότητα των οποίων προσεβλήθη από δημοσίευμα ή τηλεοπτική ή ραδιοφωνική εκπομπή του έντυπου ή ηλεκτρονικού τύπου, ασχέτως προς την ιδιότητα του εναγομένου, ο οποίος, εφόσον ο νόμος δεν διακρίνει, μπορεί να είναι οποιοδήποτε πρόσωπο, του οποίου η εκδηλωθείσα συμπεριφορά ή οποιαδήποτε συμμετοχική δράση οδήγησε στην πρόκληση προσβολής της προσωπικότητας του ενάγοντος.

- Κατά τις διατάξεις του άρθρου 577 παρ.1 και 2 του ίδιου κώδικα, το δικαστήριο πρώτα συζητεί για το παραδεκτό της αναίρεσης. Αν η αναίρεση δεν ασκήθηκε νόμιμα ή αν λείπει κάποια προϋπόθεση για να είναι παραδεκτή, ο Άρειος Πάγος την απορρίπτει και αυτεπαγγέλτως, το απαρέδεκτο δε (εκπρόθεσμο) παραδεκτώως προτείνεται από τον αναιρεσίβλητο με τις προτάσεις του που πρέπει να κατατίθενται είκοσι τουλάχιστον ημέρες πριν τη δικάσιμο, σύμφωνα με το άρθρο 570 παρ.1 ΚΠολΔ.

- Από τις διατάξεις αυτές σε συνδυασμό και με εκείνες των άρθρων 144, 310 παρ.1 και 564 ιδίου Κώδικα προκύπτει ότι η άνω δεκαπενθήμερη προθεσμία για άσκηση αίτησης αναίρεσης, κατά απόφασης που εκδόθηκε με την ειδική διαδικασία του άρθρου 681 Δ ΚΠολΔ, όταν ο διάδικος διαμένει στην Ελλάδα, αρχίζει από την επομένη ημέρα της νόμιμης επίδοσης της αντιγράφου της προσβαλλόμενης απόφασης, σύμφωνα με τις περί επιδόσεως διατάξεις, και λήγει στις 7 το βράδυ της τελευταίας ημέρας, αν δε η τελευταία αυτή ημέρα είναι κατά το νόμο εξαιρετέα, την ίδια ώρα της επομένης μη εξαιρετέας ημέρας.

- Κατά μεν το άρθρο 449 ΚΠολΔ αντίγραφα των οποίων η ακρίβεια βεβαιώνεται από τον αρμόδιο υπάλληλο έχουν αποδεικτική δύναμη ίση με το πρωτότυπο, κατά δε το άρθρο 52 του ΝΔ. 3026/1954 "περί του Κωδικός των Δικηγόρων" ο δικηγόρος έχει το δικαίωμα να εκδίδει αντίγραφα των παντός είδους εγγράφων, που υπάρχουν σ' αυτόν και για την ακρίβεια των οποίων είναι υπεύθυνος, τα αντίγραφα δε αυτά έχουν πλήρη ισχύ αντιπεφωνημένου εγγράφου. Κατά την έννοια του εν λόγω άρθρου 52 ΝΔ 3026/54, το έγγραφο υπάρχει στο δικηγόρο αν αυτός το κατέχει, προσωρινά έστω,

ανεξάρτητα από τη χρονική διάρκεια, όταν εκδίδει το αντίγραφο. Για το κύρος της επικύρωσης φωτοτυπίας, με βεβαίωση από το δικηγόρο της ακρίβειας της, βεβαίωση δηλαδή ότι αυτή αποδίδει το πρωτότυπο δεν είναι, σε περίπτωση προσωρινής κατοχής του πρωτοτύπου, αναγκαία η πανηγυρική διατύπωση, αλλά αρκεί να συνάγεται βεβαίωση και του γεγονότος αυτού από την όλη διατύπωση της πράξης. Τέτοια δε έμμεση βεβαίωση προσωρινής κατοχής του εγγράφου από το δικηγόρο μπορεί να ενέχει και η φράση ότι είναι ακριβές αντίγραφο από το πρωτότυπο ή αντίγραφο, αφού αυτή προϋποθέτει λογικά την υλική ενέργεια της παραβολής της φωτοτυπίας προς το πρωτότυπο ή αντίγραφο αυτού. Η παραβίαση των διατάξεων αυτών περί επιδόσεως, εφόσον την τήρηση τους ο νόμος δεν την απαιτεί ρητώς με την ποινή της ακυρότητας και δεν επιτρέπεται γι' αυτές αναίρεση ή αναψηλάφηση, συνεπάγεται ακυρότητα της διαδικαστικής πράξης της επίδοσης, μόνο στην περίπτωση, που, κατά την κρίση τον δικαστηρίου, προκάλεσε στον διάδικο που την προτείνει βλάβη, η οποία δεν μπορεί να αποκατασταθεί διαφορετικά παρά μόνο με την κήρυξη της ακυρότητας (άρθρο 159 ΚΠολΔ). Τη βλάβη αυτή πρέπει να την επικαλείται ο εν λόγω διάδικος κατά τρόπο συγκεκριμένο.

- Από τις διατάξεις του άρθρου 30 παρ. 2 εδ. δ' του ΝΔ 4114/1960 "Κώδικας Περί Ταμείου Νομικών", όπως προστέθηκε με το άρθρο 22 παρ. 8 περ. α του Ν. 1868/1989, με την οποία ορίζεται ότι "2.Εις τον λογαριασμόν τούτον περιέρχονται αφ' ής άρξεται η τήρησις αυτού: α).....δ)εισφορά από ειδικό ένσημο ίσης με την παράσταση δικηγόρου στο πρωτοδικείο που επικολλάται από τους δικηγόρους στα αντίγραφα εγγράφων που επικυρώνουν με εξαίρεση όσα προσκομίζονται στα δικαστήρια ως σχετικά. Σε περίπτωση μη επικόλλησης τα αντίγραφα είναι ανίσχυρα", σε συνδυασμό και με τη διάταξη του άρθρου 25 παρ. 2 του Ν. 2873/2000 "Φορολογικές ελαφρύνσεις και απλουστεύσεις κλπ", με την οποία, από 01.01.2001 καταργήθηκε η διάταξη του άρθρου 27 παρ. 2 του Π.Δ/τος 4755/1931 " Κώδικας νόμων περί τελών χαρτοσήμου", που προέβλεπε την επικόλληση επί των εκδιδόμενων από τους δικηγόρους αντιγράφων, παγίου τέλους χαρτοσήμου, σαφώς συνάγεται ότι για την εγκυρότητα των εκδιδόμενων, μετά την 01.01.2001, από δικηγόρους αντιγράφων, απαιτείται μόνο η επικόλληση επ' αυτών του προβλεπομένου από την άνω αναφερομένη διάταξη του άρθρου 30 παρ. 2 εδ.δ' ΝΔ 4114/1960 ειδικού ενσήμου.

Διατάξεις:

ΚΠολΔ: 144, 310, 449, 564, 666, 667, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 681Δ,
ΚωδΔικ: 52,

Δημοσίευση: INLAW 2009 * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 109

Προσβολή προσωπικότητας - Ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 34

Έτος: 2010

Σύντομη Περίληψη:

- Προσβολή προσωπικότητας. Ραδιοτηλεοπτικά δημοσιεύματα. Ευθύνη τύπου. Αποζημίωση από αδικοπραξία. Εξύβριση. Ζημία από κοινή πράξη περισσοτέρων.

- Κατά το άρθρο μόνο παρ. 1 του Ν. 1178/1981 "Περί αστικής ευθύνης του τύπου και άλλων τινών διατάξεων", ο ιδιοκτήτης κάθε εντύπου υποχρεούται σε πλήρη αποζημίωση για την παράνομη περιουσιακή ζημία, καθώς και σε χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη που προξενήθηκε υπαίτια με δημοσίευμα, το οποίο θίγει την τιμή ή την υπόληψη κάθε ατόμου, έστω και αν η κατά το άρθρο 914 του ΑΚ υπαιτιότητα, η κατά το άρθρο 919 του ΑΚ πρόθεση και η κατά το άρθρο 920 του ΑΚ γνώση ή υπαίτια άγνοια συντρέχει στο συντάκτη του δημοσιεύματος ή αν ο

τελευταίος είναι άγνωστος στον εκδότη ή στο διευθυντή συντάξεως του εντύπου. Στην παρ. 2 του ίδιου άρθρου, όπως αυτή αντικαταστάθηκε με το άρθρο μόνο παρ. 4 του Ν. 2243/1994, η κατά το άρθρο 932 του ΑΚ χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης του αδικηθέντος από κάποια από τις προβλεπόμενες στην προηγούμενη παράγραφο πράξεις ορίζεται, εφόσον αυτές τελέστηκαν δια του τύπου, κατά την κρίση του δικαστή, όχι κατώτερη των αναφερόμενων κατά περίπτωση ποσών. Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει σαφώς, ότι αναφέρονται μόνο στην ευθύνη του ιδιοκτήτη του εντύπου, φυσικού ή νομικού προσώπου, και όχι στον συντάκτη του επιλήψιμου δημοσιεύματος ή τον εκδότη του εντύπου (αν αυτός δεν ταυτίζεται με τον ιδιοκτήτη) ή τον διευθυντή συντάξεως. Ο συντάκτης (του επιλήψιμου δημοσιεύματος), ο εκδότης (αν δεν είναι και ιδιοκτήτης του εντύπου) ή ο διευθυντής συντάξεως ευθύνονται προς αποκατάσταση της περιουσιακής ζημίας ή της ηθικής βλάβης που έχει προκληθεί από επιλήψιμο δημοσίευμα, κατά τις κοινές διατάξεις των άρθρων 57, 59, 914, 919, 920, 932 του ΑΚ σε συνδυασμό με τα άρθρα 361 - 363 του ΠΚ. Εξάλλου, κατά το άρθρο 57 του ΑΚ, όποιος προσβάλλεται παράνομα στην προσωπικότητά του έχει δικαίωμα να απαιτήσει να αρθεί η προσβολή και να μην επαναληφθεί στο μέλλον, ενώ αξίωση αποζημίωσης σύμφωνα με τις διατάξεις για τις αδικοπραξίες δεν αποκλείεται, κατά δε το άρθρο 59 του ΑΚ και στην περίπτωση του άρθρου 57 του ΑΚ, το δικαστήριο με την απόφαση του, ύστερα από αίτηση αυτού που έχει προσβληθεί και αφού λάβει υπόψη το είδος της προσβολής, μπορεί επιπλέον να καταδικάσει τον υπαίτιο να ικανοποιήσει την ηθική βλάβη αυτού που έχει προσβληθεί. Η ικανοποίηση συνίσταται σε πληρωμή χρηματικού ποσού, σε δημοσίευμα, ή σε οτιδήποτε επιβάλλεται από τις περιστάσεις. Τέτοιο προστατευόμενο έννομο αγαθό είναι και η τιμή και η υπόληψη κάθε ανθρώπου. Κατά το άρθρο 914 του ΑΚ, όποιος ζημιώσει άλλον παράνομα και υπαίτια έχει υποχρέωση να τον αποζημιώσει, κατά το άρθρο 920 του ΑΚ, όποιος, γνωρίζοντας ή υπαίτια αγνοώντας, υποστηρίζει ή διαδίδει αναληθείς ειδήσεις που εκθέτουν σε κίνδυνο την πίστη, το επάγγελμα ή το μέλλον άλλου, έχει την υποχρέωση να τον αποζημιώσει, ενώ κατά το άρθρο 932 του ΑΚ σε περίπτωση αδικοπραξίας, ανεξάρτητα από την αποζημίωση για την περιουσιακή ζημία, το δικαστήριο μπορεί να επιδικάσει εύλογη κατά την κρίση του χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Αυτό ισχύει ιδίως για εκείνον που έπαθε προσβολή της υγείας, της τιμής ή της αγνείας του ή στερήθηκε την ελευθερία του. Ακόμη κατά το άρθρο 71 ΑΚ "Το νομικό πρόσωπο ευθύνεται για τις πράξεις ή τις παραλείψεις των οργάνων που το αντιπροσωπεύουν, εφόσον η πράξη ή η παράλειψη έγινε κατά την εκτέλεση των καθηκόντων που τους είχαν ανατεθεί και δημιουργεί υποχρέωση αποζημίωσης. Το υπαίτιο πρόσωπο ευθύνεται επί πλέον εις ολόκληρον". Ενώ κατά το άρθρο 926 εδ. α' ΑΚ "αν από κοινή πράξη περισσοτέρων προήλθε ζημία ή αν για την ίδια ζημία ευθύνονται παράλληλα περισσότεροι, ενέχονται όλοι εις ολόκληρον". Επίσης, σύμφωνα με τη διάταξη 361 § 1 του ΠΚ "όποιος, εκτός από τις περιπτώσεις της δυσφήμισης (άρθρα 362 και 363), προσβάλλει την τιμή άλλου με λόγο ή με έργο ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο, τιμωρείται...", με τη διάταξη του άρθρου 362 του ίδιου Κώδικα "όποιος με οποιονδήποτε τρόπο ενώπιον τρίτου ισχυρίζεται ή διαδίδει για κάποιον άλλον γεγονός που μπορεί να βλάψει την τιμή ή την υπόληψη του τιμωρείται", και με τη διάταξη του άρθρου 363 του αυτού ως άνω Κώδικα, "αν στην περίπτωση του άρθρου 362, το γεγονός είναι ψευδές και ο υπαίτιος γνώριζε ότι αυτό είναι ψευδές τιμωρείται...". Ειδικότερα, από τις αμέσως ανωτέρω διατάξεις των άρθρων 362 και 363 του ΠΚ προκύπτει, ότι για την αντικειμενική και υποκειμενική υπόσταση του αδικήματος της συκοφαντικής δυσφήμισεως απαιτείται α) ισχυρισμός ή διάδοση γεγονότος ενώπιον τρίτου σε βάρος ορισμένου προσώπου, β) το γεγονός να είναι δυνατόν να βλάψει την τιμή ή την υπόληψη του άλλου αυτού προσώπου, και γ) να είναι ψευδές και ο

υπαίτιος να γνώριζε ότι αυτό είναι ψευδές. Ως ισχυρισμός θεωρείται η ανακοίνωση προερχόμενη ή εξ ιδίας πεποιθήσεως ή γνώμης ή εκ μεταδόσεως από τρίτο πρόσωπο. Αντίθετα, διάδοση υφίσταται, όταν λαμβάνει χώρα μετάδοση της από άλλον γενομένης ανακοινώσεως. Ο ισχυρισμός ή η διάδοση επιβάλλεται να γίνεται ενώπιον τρίτου. Αυτό το οποίο αξιολογείται είναι το γεγονός, δηλαδή οποιοδήποτε συμβάν του εξωτερικού κόσμου, αναγόμενο στο παρόν ή παρελθόν, υποπίπτον στις αισθήσεις και δυνάμενο να αποδειχθεί, αντίκειται δε προς την ηθική και ευπρέπεια. Αντικείμενο προσβολής είναι η τιμή και η υπόληψη του φυσικού προσώπου. Ο νόμος θεωρεί ως προστατευόμενο αγαθό την τιμή ή την υπόληψη του προσώπου, το οποίο είναι μέλος μιας οργανωμένης κοινωνίας και κινείται στα πλαίσια της συναλλακτικής ευθύτητας. Η τιμή του προσώπου θεμελιώνεται επί της ηθικής αξίας, η οποία πηγή έχει την ατομικότητα και εκδηλώνεται με πράξεις ή παραλείψεις. Δεν αποκλείεται στην έννοια του γεγονότος να υπαχθούν η έκφραση γνώμης ή αξιολογικής κρίσεως ακόμη δε και χαρακτηρισμός οσάκις, αμέσως ή εμμέσως, υποκρύπτονται συμβάντα και αντικειμενικά εκδηλωτικά στοιχεία, τα οποία στη συγκεκριμένη περίπτωση συνιστούν προσβολή της προσωπικότητας, δηλαδή μόνον όταν συνδέονται και σχετίζονται με το γεγονός κατά τέτοιο τρόπο, ώστε ουσιαστικώς να προσδιορίζουν την ποσοτική και ποιοτική του βαρύτητα, άλλως μπορεί να αποτελούν εξύβριση κατά τη διάταξη του άρθρου 361 του ΠΚ.

Διατάξεις:

ΑΚ: 57, 59, 71, 914, 919, 920, 926, 932,

ΠΚ: 361, 362, 363,

ΚΠολΔ: 518, 553, 564,

Νόμοι: 1178/1981,

Νόμοι: 2243/1994,

Δημοσίευση: INLAW 2010 * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 161

Προσβολή προσωπικότητας - Συκοφαντική δυσφήμιση - Δυσφημητικές διαδόσεις

Δικαστήριο: Εφετείο Λάρισας

Αριθμός απόφασης: 181

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Προσβολή προσωπικότητας. Συκοφαντική συσφήμιση. Δικαιολογημένο ενδιαφέρον.

- Κατά μεν το άρθρο 57 ΑΚ «όποιος προσβάλλεται παράνομα στην προσωπικότητά του έχει δικαίωμα να απαιτήσει να αρθεί η προσβολή και να μην επαναληφθεί στο μέλλον Αξίωση αποζημίωσης σύμφωνα με τις διατάξεις για τις αδικοπραξίες δεν αποκλείεται, κατά δε το άρθρο 59 του ίδιου Κώδικα «στις περιπτώσεις των δύο προηγούμενων όρθρων το δικαστήριο με την απόφασή του, ύστερα από αίτηση αυτού που έχει προσβληθεί και αφού λάβει υπόψη το είδος της προσβολής, μπορεί επιπλέον να καταδικάσει τον υπαίτιο να ικανοποιήσει την ηθική βλάβη αυτού που έχει προσβληθεί. Η ικανοποίηση συνίσταται σε πληρωμή χρηματικού ποσού, σε δημοσίευμα ή σε οτιδήποτε επιβάλλεται από τις περιστάσεις». Από το συνδυασμό των πιο πάνω διατάξεων προκύπτει ότι επί προσβολής της προσωπικότητας και εφόσον αυτή είναι παράνομη, ο νόμος καθιερώνει αντικειμενική ευθύνη του προσβαλόντος μόνο ως προς την αξίωση για την άρση της προσβολής, ενώ για την αξίωση αποζημίωσης καθώς και για τη χρηματική ικανοποίηση, λόγω ηθικής βλάβης εκείνου που έχει προσβληθεί, ο νόμος απαιτεί η προσβολή να είναι παράνομη και υπαίτια, αφού και κατά μεν το άρθρο 914 ΑΚ «όποιος ζημιώσει άλλον παράνομα και υπαίτια έχει υποχρέωση να τον αποζημιώσει» κατά δε το άρθρο 920 ΑΚ «όποιος

γνωρίζοντας ή υπαίτια αγνοώντας, υποστηρίζει ή διαδίδει αναληθείς ειδήσεις που εκθέτουν σε κίνδυνο την πίστη, το επάγγελμα ή το μέλλον άλλου, έχει υποχρέωση να τον αποζημιώσει».

- Για να γεννηθεί αξίωση προστασίας από προσβολή της προσωπικότητας κατά τις διατάξεις των άρθρων 57, 59, 914, 920 και 932 του ΑΚ θα πρέπει η προσβολή να είναι παράνομη, να αντίκειται δηλαδή σε διάταξη που υπαγόρευε συγκεκριμένη πράξη, με την οποία προσβάλλεται ορισμένη έκφανση αυτής, είναι δε αδιάφορο σε ποιο τμήμα του δικαίου βρίσκεται η διάταξη που απαγορεύει την προσβολή. Έτσι, η προσβολή μπορεί να προέλθει και από ποινικά κολάσιμη πράξη, όπως εξύβριση, απλή δυσφήμιση ή συκοφαντική δυσφήμιση, που προβλέπονται και τιμωρούνται από τις διατάξεις των άρθρων 361, 362 και 363 του ΠΚ. Ειδικότερα, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 362 και 363 ΠΚ, όποιος με οποιονδήποτε τρόπο ενώπιον τρίτου ισχυρίζεται ή διαδίδει για κάποιον άλλο γεγονός, που μπορεί να βλάψει την τιμή ή την υπόληψή του, διαπράττει το έγκλημα της δυσφήμισης και αν το γεγονός αυτό είναι ψευδές και ο υπαίτιος γνώριζε ότι τούτο είναι ψευδές, τότε διαπράττει το έγκλημα της συκοφαντικής δυσφήμισης. Έτσι, για τη στοιχειοθέτηση της αντικειμενικής υπόστασης αμφοτέρων των άνω εγκλημάτων απαιτείται ισχυρισμός ή διάδοση (κατά την έννοια που καθορίζεται και στη διάταξη του άρθρου 920 του ΑΚ) από τον υπαίτιο, με οποιονδήποτε τρόπο, ενώπιον τρίτου, για κάποιον άλλο γεγονός που θα μπορούσε να βλάψει την τιμή ή την υπόληψή του. Ως γεγονός δε, κατά την έννοια των παραπάνω διατάξεων, το οποίο στη συκοφαντική δυσφήμιση πρέπει να είναι και ψευδές, νοείται κάθε συγκεκριμένο περιστατικό του εξωτερικού κόσμου που ανάγεται στο παρελθόν ή παρόν, υποπίπτει στις αισθήσεις και είναι δεκτικό απόδειξης, καθώς και κάθε συγκεκριμένη σχέση ή συμπεριφορά, αναφερόμενη στο παρελθόν ή παρόν, που υποπίπτει στις αισθήσεις και αντίκειται στην ηθική και την ευπρέπεια και προσβάλλει την τιμή και υπόληψη του προσώπου ως στοιχεία της προσωπικότητάς του. Εξάλλου, για τη στοιχειοθέτηση της υποκειμενικής υπόστασης του εγκλήματος της δυσφήμισης απαιτείται γνώση ότι το ισχυριζόμενο ή διαδιδόμενο ενώπιον τρίτου γεγονός είναι κατάλληλο να βλάψει την τιμή ή την υπόληψη άλλου και θέληση του δράστη να ισχυρισθεί ενώπιον τρίτου ή διαδώσει το βλαπτικό γεγονός, ενώ για τη στοιχειοθέτηση της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος της συκοφαντικής δυσφήμισης, απαιτείται επιπλέον και γνώση του δράστη ότι το γεγονός είναι ψευδές. Ωστόσο, σε περίπτωση που ο δράστης δεν γνώριζε το ψευδές του γεγονότος που ισχυρίστηκε ή διέδωσε ή είχε αμφιβολίες γι' αυτό, δεν στοιχειοθετείται το έγκλημα της συκοφαντικής δυσφήμισης, παραμένει όμως η απλή δυσφήμιση ως προσβάλλουσα επίσης την προσωπικότητα σε βαθμό μη ανεκτό, εκτός αν συντρέχει κάποια από τις προβλεπόμενες από το άρθρο 367 παρ. 1 ΠΚ περιπτώσεις, οι οποίες αίρουν τον άδικο χαρακτήρα της πράξης. Έτσι, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 367, ο άδικος χαρακτήρας της δυσφημιστικής εκδήλωσης κατ' αρχήν αίρεται και όταν αυτή γίνεται για την εκτέλεση νομίμων καθηκόντων, την άσκηση νόμιμης εξουσίας ή τη διαφύλαξη (προστασία) δικαιώματος ή από άλλο δικαιολογημένο ενδιαφέρον ή σε ανάλογες περιπτώσεις. Κατ' εξαίρεση όμως το αποτέλεσμα αυτό δεν επέρχεται, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 367, και παραμένει η ποινική ευθύνη, όταν από τον τρόπο της εκδήλωσης ή από τις περιστάσεις, υπό τις οποίες τελέστηκε η πράξη, προκύπτει σκοπός εξύβρισης, που κατευθύνεται ειδικώς σε προσβολή της τιμής άλλου, με αμφισβήτηση της ηθικής ή κοινωνικής αξίας του προσώπου του και περιφρόνηση αυτού. Ειδικός σκοπός εξύβρισης υπάρχει στον τρόπο εκδήλωσης της προσβλητικής συμπεριφοράς, όταν αυτός δεν ήταν κατ' αντικειμενική κρίση αναγκαίος για την ακριβή και πρέπουσα απόδοση των στοχασμών του προσβολέα, ο οποίος μολονότι τελούσε σε επίγνωση τούτου, χρησιμοποίησε τον τρόπο αυτό για να προσβάλει την τιμή και την υπόληψη

άλλου. Στο πλαίσιο εφαρμογής της πιο πάνω διάταξης του άρθρου 367 παρ. 1 του ΠΚ το δικαστήριο ή το συμβούλιο υποχρεούται να ελέγχει κατά προτεραιότητα τον χαρακτηρισμό των φράσεων ως συκοφαντικών, απλώς δυσφημιστικών ή ότι ενέχουν σκοπό εξύβρισης. Εάν αποφανθεί αρνητικά, αναφορικά με την συκοφαντική δυσφήμιση, η οποία υπάγεται στην παρ. 2 του άρθρ. 367 ΠΚ, αφού η συκοφαντική δυσφήμιση, ως προσβάλλουσα την προσωπικότητα σε βαθμό μη ανεκτό, δεν εξοβελίζεται έναντι της κριτικής ή νομίμων καθηκόντων, θα προχωρήσει περαιτέρω και θα σταθμίσει τα προβαλλόμενα ως απλή δυσφήμιση ή εξύβριση. Οι διατάξεις των άρθρων 361 έως 367 για την ενότητα της έννομης τάξης εφαρμόζονται αναλογικά και στο χώρο του ιδιωτικού δικαίου, όπως αυτός οριοθετείται από τις προαναφερόμενες διατάξεις των άρθρων 57 – 59 και 914 ΑΚ, ώστε αιρουμένου του άδικου χαρακτήρα των προαναφερθεισών αξιόποινων πράξεων (με την επιφύλαξη της ΠΚ 367), αποκλείεται και το στοιχείο του παράνομου της επιζημίας συμπεριφοράς ως όρος της αντίστοιχης αδικοπραξίας του αστικού δικαίου. Από τα προαναφερθέντα προκύπτει ότι στο πλαίσιο εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 367 παρ.1 του ΠΚ η συνδρομή δικαιολογημένου ενδιαφέροντος (όπως διαφύλαξη – προστασία δικαιώματος) στο πρόσωπο του δράστη, η οποία αποτελεί λόγο άρσης του άδικου χαρακτήρα των πράξεων της απλής δυσφήμισης και της εξύβρισης, παρέχει βάση αυτοτελούς ισχυρισμού (ένστασης), με την οποία αποκρούεται η αξίωση του παθόντος για επιδίκαση χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης συνεπεία απλής δυσφήμισης ή εξύβρισης (ΑΠ 1007/2010).

Διατάξεις:

ΑΚ: 57, 59, 914, 920, 932,

ΠΚ: 362, 363, 367,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Προσβολή προσωπικότητας - Συκοφαντική δυσφήμιση - Δυσφημητικές διαδόσεις

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 914

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Προσβολή προσωπικότητας. Συκοφαντική δυσφήμιση. Αδικοπραξία. Χρηματική ικανοποίηση. Παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου. Έλλειψη νόμιμης βάσης.
- Κατά το άρθρο 57 παρ. 1 ΑΚ, όποιος προσβάλλεται παράνομα στην προσωπικότητά του έχει δικαίωμα να απαιτήσει να αρθεί η προσβολή και να μην επαναληφθεί στο μέλλον, κατά δε την παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου, αξίωση αποζημίωσης σύμφωνα με τις διατάξεις για τις αδικοπραξίες δεν αποκλείεται. Προσβολή της προσωπικότητας, κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, υπάρχει σε κάθε μειωτικής επεμβάσεως από τρίτο στη σφαίρα αυτής, δηλαδή σε οποιοδήποτε από τα αγαθά που συνθέτουν την προσωπικότητα του άλλου, που συνιστούν συντελεστές, προσδιοριστικά στοιχεία της ταυτότητας του ανθρώπου, με την οποία διαταράσσεται η κατάσταση σε μία ή περισσότερες εκδηλώσεις της σωματικής ή ψυχικής πνευματικής και κοινωνικής προσωπικότητας του βλαπτομένου κατά το χρονικό σημείο της προσβολής. Η προσβολή είναι παράνομη, όταν η επέμβαση στην προσωπικότητα του άλλου δεν είναι επιτρεπτή από το δίκαιο ή γίνεται σε ενάσκηση δικαιώματος το οποίο όμως είναι είτε από άποψη έννομης τάξεως μικρότερης σπουδαιότητας, είτε ασκείται καταχρηστικά. Ενόψει της συγκρούσεως των προστατευόμενων αγαθών προς τα προστατευόμενα αγαθά της προσωπικότητας άλλων ή προς το συμφέρον της ολότητας, θα πρέπει να αξιολογούνται και να σταθμίζονται στη συγκεκριμένη περίπτωση τα συγκρινόμενα έννομα συμφέροντα για

τη διακρίβωση της υπάρξεως προσβολής του δικαιώματος επί της προσωπικότητας και ο παράνομος χαρακτήρας της. Για την προστασία της προσωπικότητας δεν απαιτείται η ύπαρξη πταίσματος, δόλου ή αμέλειας, αυτού που προσβάλλει. Απαιτείται όμως για την αξίωση αποζημιώσεως και χρηματικής ικανοποιήσεως λόγω ηθικής βλάβης, αφού το άρθρο 57 παρ. 3 του ΑΚ παραπέμπει στις διατάξεις περί αδικοπραξιών (ΑΚ 914). Προσβολή της προσωπικότητας με αδικοπραξία πραγματώνεται και με την προβλεπόμενη από τα άρθρα 362, 363 ΠΚ αξιόποινη πράξη της συκοφαντικής δυσφημίσεως. Το έγκλημα συκοφαντικής δυσφημίσεως προϋποθέτει είτε ισχυρισμό ενώπιον τρίτου ψευδούς γεγονότος, που μπορεί να βλάψει την τιμή και την υπόληψη άλλου, είτε διάδοση σε τρίτο γεγονότος, το οποίο ανακοινώθηκε προηγουμένως στον υπαίτιο από άλλον. Για την υποκειμενική θεμελίωση του εγκλήματος απαιτείται δόλος συνιστάμενος στην ηθελημένη ενέργεια του ισχυρισμού ή της διαδόσεως ενώπιον τρίτου του ψευδούς γεγονότος, εν γνώσει του ότι αυτό είναι ψευδές και δύναται να βλάψει την τιμή και υπόληψη του άλλου.

- Κατά το άρθρο όμως 367 ΠΚ δεν αποτελούν άδικη πράξη (α) οι δυσμενείς κρίσεις, (γ) οι εκδηλώσεις που γίνονται για την εκτέλεση νόμιμων καθηκόντων, την άσκηση νόμιμης εξουσίας ή για την διαφύλαξη (προστασία) δικαιώματος ή από άλλο δικαιολογημένο ενδιαφέρον η (δ) σε ανάλογες περιπτώσεις, (§1). Η προηγούμενη διάταξη δεν εφαρμόζεται (α) όταν οι παραπάνω κρίσεις και εκδηλώσεις περιέχουν τα συστατικά στοιχεία της πράξεως του άρθρου 363, καθώς και (β) όταν από τον τρόπο της εκδήλωσης ή από τις περιστάσεις υπό τις οποίες τελέστηκε η πράξη, προκύπτει σκοπός εξυβρίσεως (§2). Από τον συνδυασμό των διατάξεων αυτών προκύπτει ότι δεν έχει εφαρμογή η διάταξη του άρθρου 367 § 1 ΠΚ επί συκοφαντικής δυσφημίσεως και δεν αίρεται ο άδικος αυτός χαρακτήρας και όταν η δι' αυτής προσβολή της προσωπικότητας έγινε από δικαιολογημένο ενδιαφέρον.

- Κατά το άρθρο 932 ΑΚ, σε περίπτωση αδικοπραξίας, ανεξάρτητα από την αποζημίωση για την περιουσιακή ζημία, το δικαστήριο μπορεί να επιδικάσει εύλογη κατά την κρίση του χρηματική ικανοποίηση, σε περίπτωση δε θανατώσεως προσώπου η χρηματική ικανοποίηση μπορεί να επιδικαστεί στην οικογένεια λόγω ψυχικής οδύνης. Με την διάταξη αυτή, παρέχεται στο δικαστήριο η δυναμική ευχέρεια, ύστερα από εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών, που οι διάδικοι θέτουν υπόψη του, ήτοι του βαθμού πταίσματος του υπόχρεου, της ηλικίας του θανόντος και των δικαιούχων, της κοινωνικής και οικονομικής καταστάσεως των μερών κλπ και με βάση τους κανόνες της κοινής πείρας και λογικής να επιδικάσει ή όχι στην οικογένεια του θύματος χρηματική ικανοποίηση, αν κρίνει ότι επήλθε στον αδικηθέντα ψυχική οδύνη, καθορίσει δε συγχρόνως και το ποσό αυτής, που θεωρεί εύλογο κατά την ανέλεγκτη κρίση του. Οι ως άνω συμπαρομαρτούσες συνθήκες (ηλικίας θανόντος και δικαιούχου, κοινωνική και οικονομική κατάσταση των μερών κλπ) λαμβάνονται υπόψη, για να καθορισθεί το εύλογο χρηματικό ποσό για την ικανοποίηση του παθόντος κι επομένως δεν αποτελούν ίδια και αυτοτελή στοιχεία, ώστε η παράθεση κάποιας από αυτές ή των ειδικότερων προσδιοριστικών στοιχείων τους στην απόφαση, να είναι αναγκαία, για την πληρότητα της σχετικής αιτιολογίας της, αλλά το δικαστήριο αποφαινεται γι' αυτά κατά κρίση ελεύθερη και μη υποκειμενική σε αναιρετικό έλεγχο.

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 559 αρ. 1 ΚΠολΔ, αναιρέση επιτρέπεται για (ευθεία) παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου αν το δικαστήριο της ουσίας, με βάση τα αναιρετικώς ανέλεγκτα γενόμενα από εκείνο ως αποδειχθέντα πραγματικά περιστατικά, δεν εφαρμόσει συγκεκριμένο κανόνα ουσιαστικού δικαίου, ενώ συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του ή εφαρμόσει αυτόν, ενώ δεν έπρεπε, καθώς και αν εφαρμόσει αυτόν εσφαλμένα, η δε παραβίαση εκδηλώνεται, είτε με

ψευδή ερμηνεία, είτε με κοινή εφαρμογή, δηλαδή με εσφαλμένη ή μη υπαγωγή των πραγματικών περιστατικών στον κανόνα δικαίου.

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 559 αρ. 19 του ΚΠολΔ αναίρεση επιτρέπεται αν η απόφαση δεν έχει νόμιμη βάση και ιδίως αν δεν έχει καθόλου αιτιολογίες ή έχει αιτιολογίες αντιφατικές ή ανεπαρκείς σε ζητήματα που ασκούν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Από την υπόψη διάταξη, που αποτελεί κύρωση της παράβασης του άρθρου 93 παρ. 3 του Συντάγματος προκύπτει ότι ο προβλεπόμενος απ' αυτή λόγος αναίρεσης ιδρύεται όταν στην ελάσσονα πρόταση του νομικού συλλογισμού δεν εκτίθενται καθόλου πραγματικά περιστατικά (έλλειψη αιτιολογίας), ή όταν τα εκτιθέμενα δεν καλύπτουν όλα τα στοιχεία που απαιτούνται, βάσει του πραγματικού του εφαρμοστέου κανόνα δικαίου, για την επέλευση της έννομης συνέπειας που απαγγέλθηκε ή την άρνησή της (ανεπαρκείς αιτιολογία) ή όταν αντιφάσκουν μεταξύ τους (αντιφατική αιτιολογία). Δεν υπάρχει όμως ανεπάρκεια αιτιολογιών, όταν η απόφαση περιέχει συνοπτικές αλλά πλήρεις αιτιολογίες. Εξ άλλου, το κατά νόμο αναγκαίο περιεχόμενο της ελάσσονας πρότασης προσδιορίζεται από τον εκάστοτε εφαρμοστέο κανόνα ουσιαστικού δικαίου, του οποίου το πραγματικό πρέπει να καλύπτεται πλήρως από τις παραδοχές της απόφασης στο αποδεικτικό της πόρισμα, και να μην καταλείπονται αμφιβολίες. Ελλείψεις δε αναγόμενες μόνο στην ανάλυση και στάθμιση των αποδεικτικών μέσων και γενικότερα ως προς την αιτιολόγηση του αποδεικτικού πορίσματος, αν αυτό διατυπώνεται σαφώς, δεν συνιστούν ανεπαρκείς αιτιολογίες. Δηλαδή, μόνο το τι αποδείχθηκε ή δεν αποδείχθηκε είναι ανάγκη να εκτίθεται στην απόφαση πλήρως και σαφώς και όχι γιατί αποδείχθηκε ή δεν αποδείχθηκε. Περαιτέρω, τα επιχειρήματα του δικαστηρίου, που σχετίζονται με συνεκτίμηση των αποδείξεων, δεν συνιστούν παραδοχές επί τη βάσει των οποίων διαμορφώνεται το αποδεικτικό πόρισμα και ως εκ τούτου δεν αποτελούν "αιτιολογία" της απόφασης, ώστε στο πλαίσιο της ερευνώμενης διάταξης του άρθρου 559 αριθ. 19 να επιδέχεται αυτή μομφή για αντιφατικότητα ή ανεπάρκεια, ενώ δεν δημιουργείται ο ίδιος λόγος αναίρεσης του αριθ. 19 του άρθρου 559 του ΚΠολΔ ούτε εξ αιτίας του ότι το δικαστήριο δεν αναλύει ιδιαίτερος και διεξοδικά τα μη συνιστώντα αυτοτελείς ισχυρισμούς επιχειρήματα των διαδίκων, οπότε ο σχετικός λόγος αναίρεσης απορρίπτεται ως απαράδεκτος.

- Από τη διάταξη του άρθρου 561 παρ. 1 του ΚΠολΔ προκύπτει ότι η εκτίμηση από το δικαστήριο της ουσίας των πραγματικών περιστατικών, εφ' όσον δεν παραβιάστηκαν με αυτά κανόνες δικαίου, στους οποίους περιλαμβάνονται και οι ερμηνευτικοί, ή εφόσον η εκτίμησή τους δεν ιδρύει λόγους αναίρεσης από τους αριθμούς 19 και 20 του άρθρου 559 ΚΠολΔ, είναι από τον Άρειο Πάγο ανέλεγκτη, ο δε λόγος αναίρεσης, εκ του περιεχομένου του οποίου προκύπτει ότι δεν συντρέχει καμία από τις προαναφερθείσες εξαιρετικές περιπτώσεις απορρίπτεται ως απαράδεκτος, εφόσον πλέον πλήττεται η ουσία της υπόθεσης που δεν υπόκειται σε αναιρετικό έλεγχο.

Διατάξεις:

ΑΚ: 57, 914, 932,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 1, 559 αριθ. 19,

ΠΚ: 362, 263, 367,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Πώληση - Αναστροφή πώλησης

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 1373

Έτος: 2010

Σύντομη Περίληψη:

- Αναστροφή πώλησης. Έλλειψη νόμιμης βάσης. Αναιρείται η προσβαλλόμενη απόφαση.

- Κατά το άρθρο 540 ΑΚ στις περιπτώσεις ευθύνης του πωλητή για πραγματικά ελαττώματα ή για έλλειψη συμφωνηθεισών ιδιοτήτων, ο αγοραστής έχει δικαίωμα να απαιτήσει, είτε την αναστροφή της πώλησης, είτε τη μείωση του τιμήματος. Κατά την έννοια της διάταξης αυτής όταν το τίμημα συμπίπτει με την αγοραία αξία του πωληθέντος πράγματος, το τίμημα μειώνεται κατά τη διαφορά μεταξύ της αγοραίας αξίας του ελαττωματικού και του υγιούς πράγματος (ΑΠ 574/2005, ΑΠ 1468/1998). Εξ άλλου κατ' άρθρο 551 εδ. α ΑΚ αν από περισσότερα πράγματα που πωλήθηκαν μερικά μόνο έχουν ελάττωμα ή δεν έχουν την συμφωνημένη ιδιότητα, η αναστροφή χωρεί μόνο ως προς αυτά και αν ακόμα ορίσθηκε ενιαίο τίμημα για όλα. Κατά την έννοια της διάταξης αυτής, καίτοι η ρύθμιση περιλαμβάνει ρητά μόνο το δικαίωμα της αναστροφής, πρέπει να γίνει δεκτό ότι τα ίδια ισχύουν αναλογικά και για το δικαίωμα μείωσης του τιμήματος, όπως και για την απαίτηση αποζημίωσης. Έτσι δεν εμποδίζεται ο αγοραστής, στην περίπτωση που συντρέχουν οι προϋποθέσεις της μερικής αναστροφής να ζητήσει για μερικά από τα πωληθέντα και ελλιπή πράγματα αναστροφή και για τα υπόλοιπα μείωση του τιμήματος ή αποζημίωση.

- Με το να κρίνει έτσι το Εφετείο στέρησε, ως προς τα κεφάλαια α) των 945,95 ευρώ και β) της μείωσης του συνολικού τιμήματος κατά 5000 ευρώ αντί 4602 ευρώ, την προσβαλλόμενη απόφαση του νόμιμης βάσης με ατελείς αιτιολογίες, συνιστάμενες στο ότι, ενώ δέχεται ότι για την άρση των ατελειών και αποκατάσταση των κακότεχνων συνδέσεων και τοποθετήσεων των καλωδίων δαπάνησε η αναιρεσίβλητη το ποσό των 4.602 ευρώ, μειώνει το συνολικό τίμημα των 47.445,03 κατά 5000 ευρώ, χωρίς κάποια ιδιαίτερα επεξηγηματική για τη διαφορά των ποσών 4.602 και 5000 ευρώ αιτιολογία και ενώ δέχεται τη μείωση αυτή του τιμήματος για τις παραπάνω ελλείψεις, στις οποίες περιλαμβάνονται και τα ηχεία που τοποθετήθηκαν στις αίθουσες, δέχεται περαιτέρω και αναστροφή της σύμβασης για τα αναφερόμενα στην προσβαλλόμενη απόφαση προϊόντα συνολικής αξίας 945,95 ευρώ μεταξύ, των οποίων περιλαμβάνει και τα προαναφερόμενα ηχεία, για τα οποία δέχθηκε μείωση του τιμήματος. Επομένως πρέπει, κατά παραδοχή των σχετικών πρώτου και δεύτερου από το άρθρο 559 αριθ. 19 ΚΠολΔ πρόσθετων λόγων αναιρέσεως, να αναιρεθεί η προσβαλλόμενη απόφαση μόνο ως προς τα κεφάλαια αυτά.

Διατάξεις:

ΑΚ: 513, 522, 535, 540, 547, 551, 559,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 11, 559 αριθ. 19, 559 αριθ. 20,

Δημοσίευση: INLAW 2010 * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 162, σχολιασμός Ι. Ν. Κατράς

Πώληση - Εικονική πώληση ακινήτου

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 1988

Έτος: 2009

Σύντομη Περίληψη:

- Εικονική πώληση ακινήτου. Η εικονική δικαιοπραξία είναι άκυρη, η ακυρότητα δε αυτή είναι απόλυτη και, έτσι, μπορεί να προταθεί όχι μόνο από τους συμβαλλομένους, αλλά και από οποιονδήποτε τρίτο που έχει, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 68 και 70 ΚΠολΔ, έννομο συμφέρον να αποκαλύψει την ανυπαρξία της δικαιοπραξίας. Βάρος απόδειξης της εικονικής δικαιοπραξίας.

- Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 138 εδάφιο α' ΑΚ, δήλωση βούλησης που δεν έγινε στα σοβαρά παρά μόνο φαινομενικά (εικονική) είναι άκυρη. Εξάλλου, κατά τη σαφή έννοια του άρθρου 513 του ίδιου Κώδικα, ουσιώδη στοιχεία της σύμβασης

πώλησης είναι το πράγμα, το τίμημα και η συμφωνία των συμβαλλομένων για τη μετάθεση της κυριότητας και την πληρωμή του τιμήματος, η οποία, προκειμένου περί ακινήτου, πρέπει να περιβληθεί τον τύπο του συμβολαιογραφικού εγγράφου (άρθρο 369 ΑΚ). Έτσι, σε περίπτωση εικονικότητας της σύμβασης πώλησης ακινήτου και της συνήθως ενωμένης με αυτή σύμβασης μεταβίβασης της κυριότητας του πωλούμενου ακινήτου από τον πωλητή στον αγοραστή, καμιά επιρροή δεν ασκεί επί του κύρους της εν λόγω σύμβασης αν ο αγοραστής κατέβαλε πράγματι και με ποιον τρόπο το συμφωνημένο τίμημα, αφού αυτό μπορεί να δωρηθεί ή να εξοφληθεί με δόση αντί καταβολής ή μπορεί η σχετική αξίωση να αφεθεί ή να αποσβεστεί με παραγραφή ή και με άλλο τρόπο. Απλώς το δικαστήριο, κατά την έρευνα της ύπαρξης της συναλλακτικής πρόθεσης των συμβαλλομένων, μπορεί να συναγάγει τεκμήριο ή επιχείρημα ως προς το ότι η σύμβαση πώλησης δεν είναι εικονική ως προς το πρόσωπο του αγοραστή από το αποδεικνυόμενο γεγονός της καταβολής του τιμήματος από τον ίδιο. Έτσι, ούτε η ομολογία περί καταβολής ή μη του τιμήματος θεμελιώνει την εικονικότητα ή μη της σύμβασης πώλησης, ούτε η βεβαίωση του συμβολαιογράφου περί καταβολής του τιμήματος αρκεί προς ισχυροποίηση της πώλησης που καταρτίστηκε χωρίς συναλλακτική πρόθεση. Από την αμέσως πιο πάνω διάταξη (του πρώτου εδαφίου του άρθρου 138 ΑΚ) προκύπτει, επίσης, ότι για την εικονικότητα της δικαιοπραξίας αρκεί το γεγονός ότι η δήλωση βούλησης των δικαιοπρακτούντων βαρύνεται με ελάττωμα που συνίσταται στο ότι δεν αποσκοπεί πράγματι στην παραγωγή των έννομων αποτελεσμάτων της δικαιοπραξίας που καταρτίζεται. Η από την ίδια διάταξη προκύπτουσα εικονικότητα είναι ορισμένη αφ' εαυτής και εμπεριέχει και το στοιχείο, ότι όλοι οι συμβαλλόμενοι ήταν σε γνώση της εικονικότητας, κατά το χρόνο της κατάρτισης της δικαιοπραξίας, αφού αυτό, ως σύμφυτο με την έννοια της εικονικότητας, θεωρείται αυτονόητα ως συντρέχον. Παρέπεται ότι για το κύρος της σύμβασης δεν ασκούν έννομη επιρροή τα αίτια, που οδήγησαν τους συμβαλλομένους στη σύναψη αυτής, ούτε ο σκοπός στον οποίο απέβλεπαν οι τελευταίοι.

- Από το συνδυασμό, επίσης, της διάταξης του άρθρου 138 εδάφιο α' ΑΚ με εκείνη της διάταξης του άρθρου 180 ΑΚ, κατά την οποία η άκυρη δικαιοπραξία θεωρείται σαν να μην έγινε, προκύπτει ότι η εικονική δικαιοπραξία είναι άκυρη, η ακυρότητα δε αυτή είναι απόλυτη και, έτσι, μπορεί να προταθεί όχι μόνο από τους συμβαλλομένους, αλλά και από οποιονδήποτε τρίτο που έχει, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 68 και 70 ΚΠολΔ, έννομο συμφέρον να αποκαλύψει την ανυπαρξία της δικαιοπραξίας, αλλά και εναντίον τρίτων, οι οποίοι τελούσαν σε γνώση της εικονικότητας και συναλλάχθηκαν με εκείνον που απέκτησε άκυρα δικαίωμα από την εικονική δικαιοπραξία, επισύρει δε αναγκαίως και την ακυρότητα της σύμβασης μεταβίβασης της κυριότητας ακινήτου λόγω του αιτιώδους χαρακτήρα της.

- Ο επικαλούμενος την εικονικότητα και τη συνακόλουθη ακυρότητα της δικαιοπραξίας, βαρύνεται κατά τη διάταξη του άρθρου 338 παρ. 1 ΚΠολΔ, με την απόδειξή της, στη συγκεκριμένη δε περίπτωση, αρκεί η απόδειξη για το ότι η δικαιοπραξία είναι εικονική, δηλαδή ότι έγινε όχι στα σοβαρά, αλλά κατά το φαινόμενο μόνο, στην οποία απόδειξη εμπεριέχεται σιωπηρά και έμμεσα και η επιταγή προς απόδειξη όλων εκείνων των γεγονότων π.χ. ως προς την καταβολή ή όχι πράγματι του τιμήματος, ως προς την αγοραία αξία του πωλούμενου ακινήτου κ.ά., τα οποία, με την απόδειξή τους, οδηγούν συμπερασματικά σε απόδειξη των πιο πάνω αποδεικτέων. Η απόδειξη, δηλαδή, στρέφεται κατά του κύρους της πράξης με βάση τους ορισμούς του ουσιαστικού δικαίου, που έγινε χωρίς πρόθεση παραγωγής έννομων αποτελεσμάτων ή με πρόθεση παραγωγής διαφορετικών προς εκείνα της φαινόμενης δικαιοπραξίας αποτελεσμάτων. Τα δημόσια έγγραφα, τέλος, μεταξύ των

οποίων και τα πωλητήρια συμβόλαια μπορούν να προσβληθούν κατά το περιεχόμενό τους, δηλαδή ως προς την περιεχόμενη σ' αυτά σύμβαση πώλησης, ως εικονικά, αφού αυτό δεν αποτελεί ανταπόδειξη κατά του περιεχομένου τους, αλλά προσβολή του κύρους της δήλωσης βούλησης των συμβαλλόμενων μερών. Επομένως, η δήλωση βούλησης που έγινε ενώπιον συμβολαιογράφου, ο οποίος είναι εντεταλμένος μόνο για να πιστοποιήσει τη δήλωση των συμβαλλόμενων και όχι για να συμπράξει στη δικαιοπραξία με τη δική του βούληση, μπορεί να προσβληθεί ως εικονική, χωρίς να απαιτείται η προηγούμενη προσβολή του περιέχοντος αυτή - δήλωση βούλησης - πωλητήριου συμβολαίου ως πλαστού.

Διατάξεις:

ΑΚ: 138, 180, 369,

ΚΠολΔ: 68, 70, 338,

Δημοσίευση: INLAW 2009 * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 111

Πώληση - Εικονική πώληση ακινήτου

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 1807

Έτος: 2009

Σύντομη Περίληψη:

- Εικονική πώληση ακινήτου. Αναιρετικοί λόγοι που σχετίζονται με την αόριστη αγωγή. Έλλειψη νόμιμης βάσης. Μη λήψη υπόψη αποδεικτικών μέσων. Παρά το νόμο λήψη υπόψη αποδείξεων. παραβίαση ερμηνευτικών κανόνων δικαιοπραξιών.

- Από τις διατάξεις του άρθρου 138 του ΑΚ, που ορίζουν ότι δήλωση βουλήσεως που δεν έγινε στα σοβαρά παρά μόνο φαινομενικά (εικονική) είναι άκυρη, αλλά δικαιοπραξία που καλύπτεται κάτω από την εικονική είναι έγκυρη αν τα μέρη την ήθελαν και συντρέχουν οι όροι που απαιτούνται για τη σύστασή της, σε συνδυασμό και προς τις διατάξεις των άρθρων 369, 513 και 1033 του ίδιου Κώδικα, που καθορίζουν τις προϋποθέσεις εγκυρότητας των συμβάσεων πώλησεως και μεταβιβάσεως, κατά κυριότητα, ακινήτου, προκύπτει ότι σε περίπτωση εικονικότητας της συμβάσεως πώλησεως ακινήτου και της τυχόν ενωμένης με εκείνη συμβάσεως μεταβιβάσεως, κατά κυριότητα, του πωλούμενου ακινήτου από τον πωλητή στον αγοραστή, η στοιχείο είναι η γνώση και συμφωνία όλων των κατά το χρόνο κατάρτισης της συμβαλλόμενων για το ότι η σύμβαση που συνάφθηκε είναι εικονική και δε παράγει έννομες συνέπειες (ΑΠ 483/2005). Εξάλλου η έννοια της εικονικότητας είναι ορισμένη αφεαυτής και δεν απαιτείται, για την πληρότητα του ισχυρισμού περί εικονικότητας ορισμένης δικαιοπραξίας, αντιστοίχως δε και για την πληρότητα της αιτιολογίας της δικαστικής απόφασης που καταφάσκει την εικονικότητα, να περιέχεται και το στοιχείο ότι όλοι οι συμβαλλόμενοι ήσαν εν γνώσει της εικονικότητας κατά το χρόνο της κατάρτισης της δικαιοπραξίας, αφού αυτό, ως σύμφυτο με την έννοια της εικονικότητας, θεωρείται αυτονόητο ως συντρέχον (ΑΠ 874/1996, ΑΠ 475/1991, ΑΠ 731/1980). Τέλος δεν αποτελεί στοιχείο της αγωγής και δεν είναι αναγκαίο να αναφέρεται σ' αυτήν ότι η εικονική δικαιοπραξία καλύπτει άλλη δικαιοπραξία, ηθελημένη από τα μέρη. Τούτο προβάλλεται από τον εναγόμενο και αποτελεί αιτιολογημένη άρνηση της αγωγής (ΑΠ 969/1986).

-Η νομική αοριστία της αγωγής, δηλαδή εκείνη που συνδέεται με τη νομική εκτίμηση του κανόνα ουσιαστικού δικαίου που πρέπει να εφαρμοστεί, ελέγχεται ως παράβαση από το άρθρο 559 αριθ. 1 ΚΠολΔ, αν το δικαστήριο της ουσίας, για την κρίση του ως προς το νόμο βάσιμο της αγωγής, είτε αξίωσε περισσότερα στοιχεία από όσα ο νόμος απαιτεί, για τη θεμελίωση του ασκούμενου δικαιώματος, είτε αρκέστηκε σε λιγότερα από τα απαιτούμενα στοιχεία. Αντιθέτως, η ποσοτική ή ποιοτική αοριστία του

δικογράφου της αγωγής υπάρχει, αν ο ενάγων δεν αναφέρει στην αγωγή με πληρότητα τα πραγματικά περιστατικά, τα οποία αποτελούν προϋπόθεση για την εφαρμογή του κανόνα δικαίου, στον οποίο στηρίζεται το αίτημα της αγωγής. Στην περίπτωση αυτή η αγωγή απορρίπτεται ως αόριστη και η σχετική παράβαση ελέγχεται αναιρετικά με τους λόγους του άρθρου 559 αριθμοί 8 και 14 του ΚΠολΔ.

- Ο από το άρθρο 559 αρ. 19 ΚΠολΔ, λόγος αναίρεσης ιδρύεται, όταν δεν προκύπτουν επαρκώς από τις παραδοχές της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης τα περιστατικά που είναι αναγκαία στη συγκεκριμένη περίπτωση για την κρίση του δικαστηρίου περί της συνδρομής των νόμιμων όρων και προϋποθέσεων της διάταξης που εφαρμόστηκε ή περί της μη συνδρομής τούτων, η οποία αποκλείει την εφαρμογή της, καθώς και όταν η απόφαση έχει ανεπαρκείς ή αντιφατικές αιτιολογίες σχετικά με το χαρακτηρισμό των περιστατικών που έγιναν δεκτά και έχουν ουσιώδη επιρροή στην έκβαση της δίκης, όχι δε όταν υφίστανται ελλείψεις αναγόμενες στην εκτίμηση των αποδείξεων και ειδικότερα στην ανάλυση, στάθμιση και αιτιολόγηση του πορίσματος που έχει εξαχθεί από αυτές, εφόσον το πόρισμα από την εκτίμηση αυτή εκτίθεται σαφώς. Ούτε επίσης ιδρύεται ο λόγος αυτός από την αναφορά ή μη στην επιχειρηματολογία των διαδίκων ή στην επιχειρηματολογία του δικαστηρίου (ΟΛΑΠ 1/1999, Ολ. ΑΠ 24/1992).

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 11 περ. γ' του ΚΠολΔ, αναίρεση επιτρέπεται αν το δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη αποδεικτικά μέσα που οι διάδικοι επικαλέστηκαν και προσκόμισαν. Εξάλλου, από τις διατάξεις των άρθρων 335 και 338 έως και 340 ΚΠολΔ, προκύπτει ότι το δικαστήριο της ουσίας, προκειμένου να σχηματίσει την κρίση του για τους πραγματικούς ισχυρισμούς των διαδίκων, που ασκούν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης, υποχρεούται να λαμβάνει υπόψη του όλα τα αποδεικτικά μέσα, τα οποία νόμιμα επικαλούνται και προσκομίζουν οι διάδικοι, χωρίς να επιβάλλεται να γίνεται ειδική αναφορά και χωριστή αξιολόγηση του καθενός απ' αυτά, αρκεί να καθίσταται αδιστακτως βέβαιο από όλο το περιεχόμενο της απόφασης, ότι συνεκτιμήθηκαν όλα τα αποδεικτικά μέσα που με επίκληση προσκομίστηκαν νόμιμα από τους διαδίκους.

- Από τις διατάξεις των άρθρων 106, 335, 338 έως 340 και 346 ΚΠολΔ προκύπτει ότι το δικαστήριο, προκειμένου να σχηματίσει τη δικανική του πεποίθηση περί της αλήθειας ή μη των πραγματικών ισχυρισμών των διαδίκων που ασκούν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης, οφείλει να λαμβάνει υπόψη του όλα τα αποδεικτικά μέσα (αλλά και μόνον εκείνα) τα οποία νόμιμα επικαλούνται και προσκομίζουν οι διάδικοι. Εξάλλου, κατά τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 11 περ. β' ΚΠολΔ, αναίρεση επιτρέπεται αν το δικαστήριο παρά το νόμο έλαβε υπόψη αποδείξεις που δεν προσκομίστηκαν. Κατά την αληθινή έννοια της διατάξεως αυτής, που προκύπτει και από το συνδυασμό της προς τις διατάξεις των άρθρων 106, 237 εδ. 1 στοιχ. β' , 346 και 453 § 1 ΚΠολΔ, η πρώτη από τις οποίες εισάγει το συζητητικό σύστημα στη διαγνωστική δίκη, δηλαδή της ενεργείας του δικαστηρίου, κατόπιν πρωτοβουλίας των διαδίκων, ως αποδείξεις που δεν προσκομίστηκαν, νοούνται και εκείνες των οποίων δεν έγινε σαφής και ορισμένη επίκληση με τις προτάσεις του διαδίκου που τις προσκόμισε. Σαφής και ορισμένη είναι η επίκληση εγγράφου όταν είναι ειδική και από αυτήν προκύπτει η ταυτότητα του. Μπορεί δε η επίκληση αυτή να γίνει είτε με τις προτάσεις της συζήτησης μετά την οποία εκδόθηκε η απόφαση είτε με αναφορά δια των προτάσεων αυτών σε συγκεκριμένο μέρος των προσκομιζόμενων προτάσεων προηγούμενης συζήτησης, όπου γίνεται σαφής και ορισμένη επίκληση του εγγράφου, κατ'ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 240 ΚΠολΔ. Η τελευταία αυτή διάταξη, αναφέρεται βέβαια στον τρόπο επαναφοράς "ισχυρισμών", έχει όμως εφαρμογή και για την επίκληση αποδεικτικών μέσων, λόγω της ταυτότητας του νομικού λόγου. Δεν είναι συνεπώς νόμιμη η κατ' έφεση επίκληση εγγράφου, προς άμεση ή έμμεση

απόδειξη, όταν στις προτάσεις ενώπιον του Εφετείου περιέχεται γενική μόνο αναφορά σε όλα τα έγγραφα που ο διάδικος είχε επικαλεστεί και προσαγάγει πρωτοδίκως, χωρίς παραπομπή σε συγκεκριμένα μέρη των επανυποβαλλόμενων πρωτόδικων προτάσεων, που περιέχεται σαφής και ορισμένη επίκληση του εγγράφου ή με ενσωμάτωση των προτάσεων προηγούμενων συζητήσεων, στις οποίες γίνεται επίκληση των εγγράφων, στις προτάσεις της δευτεροβάθμιας δίκης (ΟΛΑΠ 23/2008).

-Οι ερμηνευτικοί κανόνες των άρθρων 173 και 200 ΑΚ, που εκφράζουν γενικότερες ερμηνευτικές αρχές, εφαρμόζονται σε κάθε περίπτωση κατά την οποία υπάρχει κενό στην ερμηνευόμενη σύμβαση ή αμφιβολία ως προς τις δηλώσεις βούλησης των συμβληθέντων. Εξάλλου, κατά τις διατάξεις των αριθμών 1 και 19 του άρθρου 559 ΚΠολΔ, αναιρέση επιτρέπεται αν παραβιάστηκαν, ευθέως ή εκ πλαγίου, οι ερμηνευτικοί ως άνω κανόνες των δικαιοπραξιών. Το δικαστήριο παραβιάζει τους ερμηνευτικούς αυτούς κανόνες όταν, καίτοι ανελέγκτως διαπιστώνει, έστω και εμμέσως, την ύπαρξη κενού ή αμφιβολίας στις δηλώσεις βούλησης των δικαιοπρακτούντων και εντεύθεν την ανάγκη συμπλήρωσης ή ερμηνείας τους, παραλείπει να προσφύγει, για τη συμπλήρωση ή ερμηνεία τους, στις διατάξεις των πιο πάνω άρθρων, ή προσφεύγει στην εφαρμογή των διατάξεων αυτών και τη συμπλήρωση ή ερμηνεία της δικαιοπραξίας, καίτοι δέχεται, επίσης ανελέγκτως, ότι η δικαιοπραξία είναι πλήρης και σαφής και δεν έχει ανάγκη συμπληρώσεως ή ερμηνείας (ΑΠ 254/2003, ΑΠ 142/2003, ΑΠ 110/2001).

Διατάξεις:

ΑΚ: 138, 173, 200, 369, 513, 1033,

ΚΠολΔ: 216, 559 αριθ. 1, 559 αριθ. 8, 559 αριθ. 11, 559 αριθ. 11γ, 559 αριθ. 14, 559 αριθ. 19,

Δημοσίευση: INLAW 2009 * Ελλάδα 2011, σελίδα 114

Πώληση - Εικονική πώληση ακινήτου

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 367

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Εικονική πώληση ακινήτου. Μη λήψη υπόψη πραγμάτων. Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα έφεσης. Παραμόρφωση του περιεχομένου εγγράφου. Παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου.

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 138 παρ. 1 ΑΚ "δήλωση βούλησης που δεν έγινε στα σοβαρά παρά μόνο φαινομενικά (εικονική) είναι άκυρη" κατά δε τη διάταξη του άρθρου 139 του αυτού Κώδικα "η εικονικότητα δεν βλάπτει εκείνον που συναλλάχθηκε αγνοώντας την". Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι, στην εικονικότητα μιας σύμβασης, ουσιώδες στοιχείο είναι η γνώση και συμφωνία όλων των κατά το χρόνο της κατάρτισης της συμβαλλομένων για το ότι η σύμβαση που συνάφθηκε είναι εικονική και δεν παράγει έννομες συνέπειες. Έτσι, σε περίπτωση εικονικότητας της σύμβασης πώλησης ακινήτου και της συνήθως ενωμένης με αυτήν σύμβασης μεταβίβασης της κυριότητας του πωλούμενου ακινήτου από τον πωλητή στον αγοραστή, η οποία εικονικότητα αφορά το πρόσωπο του αγοραστή, για να ισχύσουν οι συμβάσεις αυτές όχι για τον εμφανιζόμενο ως αγοραστή αλλά για το καλυπτόμενο από εκείνον πρόσωπο, απαιτείται συμφωνία ανάμεσα σε όλους τους εμπλεκόμενους, δηλαδή ανάμεσα στον πωλητή, στον εμφανιζόμενο ως αγοραστή και στο πρόσωπο που καλύπτεται από τον τελευταίο, ότι οι πιο πάνω συμβάσεις καταρτίζονται όχι με τον εμφανιζόμενο ως αγοραστή, αλλά με το καλυπτόμενο από εκείνον πρόσωπο, που είναι αληθινός αγοραστής. Εξάλλου, καμία επιρροή δεν ασκεί επί του κύρους της καταρτισμένης σύμβασης πώλησεως το αν ο αγοραστής κατέβαλε

πράγματι και με ποιο τρόπο το συμφωνημένο τίμημα, αφού αυτό μπορεί να χαρισθεί ή να εξοφληθεί με δόση αντί καταβολής ή μπορεί η σχετική αξίωση να αποσβεσθεί με παραγραφή ή κατ' άλλο τρόπο. Απλώς το δικαστήριο κατά την έρευνα της ύπαρξης συναλλακτικής πρόθεσης των συμβαλλομένων, μπορεί να συναγάγει τεκμήριο ή επιχείρημα για το ότι η σύμβαση πώλησης δεν είναι εικονική ως προς το πρόσωπο του αγοραστή από το αποδεικνυόμενο γεγονός της καταβολής του τιμήματος από τον ίδιο.

- ο εκ του άρθρου 559 αρ. 8 ΚΠολΔ, λόγος αναιρέσεως, ιδρύεται αν το δικαστήριο έλαβε υπόψη πράγματα που δεν προτάθηκαν ή δεν έλαβε υπόψη πράγματα που προτάθηκαν και έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Ως "πράγματα" νοούνται οι αυτοτελείς ισχυρισμοί που τείνουν στη θεμελίωση, κατάλυση ή παρακώλυση του ασκουμένου με την αγωγή, ένσταση ή αντένσταση ουσιαστικού ή δικονομικού δικαιώματος (ΟΛΑΠ 9/1997). Δεν αποτελούν "πράγματα" και άρα δεν ιδρύεται ο ως άνω λόγος αναιρέσεως αν δεν ληφθούν υπόψη οι ισχυρισμοί που αποτελούν απλή ή αιτιολογημένη άρνηση της αγωγής, καθώς και οι ισχυρισμοί που συνιστούν επιχειρήματα ή συμπεράσματα των διαδίκων ή του δικαστηρίου από την εκτίμηση των αποδείξεων. Δεν ιδρύεται ο λόγος αυτός της αναιρέσεως, αν το δικαστήριο που δίκασε, έλαβε υπόψη τον ισχυρισμό που προτάθηκε και τον απέρριψε για οποιοδήποτε λόγο, τυπικό ή ουσιαστικό. Ο λόγος εφέσεως αποτελεί "πράγμα" κατά την ως άνω έννοια του άρθρου 559 αρ.8 ΚΠολΔ, μόνον όταν επαναφέρει προς κρίση στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο αυτοτελή πραγματικό ισχυρισμό και όχι άρνηση της αγωγής.

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 520 παρ.1 ΚΠολΔ, το δικόγραφο της εφέσεως πρέπει να περιέχει, πλην άλλων, και τους λόγους της εφέσεως, δηλαδή της αιτιάσεις κατά της εκκαλουμένης αποφάσεως, στις οποίες περιλαμβάνεται και η κακή εκτίμηση των αποδείξεων, η οποία δεν είναι απαραίτητο να εξειδικεύεται, αρκεί να μνημονεύεται ότι συνεπεία του σφάλματος αυτού το πρωτοβάθμιο δικαστήριο οδηγήθηκε σε εσφαλμένο πόρισμα και διατακτικό, αφού το Εφετείο, λόγω του κατά το άρθρο 522 ΚΠολΔ μεταβιβαστικού αποτελέσματος της εφέσεως, είναι υποχρεωμένο να κρίνει την ορθότητα του διατακτικού, μετά από καθολική επανεκτίμηση της ουσίας της υποθέσεως και όχι βάσει των τυχόν αποδιδομένων ειδικωτέρων σφαλμάτων εκτιμήσεως. Ο λόγος αυτός αναιρέσεως ιδρύεται όταν το Εφετείο, ενεργώντας καθ'υπέρβαση των ορίων του μεταβιβαστικού αποτελέσματος της εφέσεως του εναγομένου, ερευνά κεφάλαια της υποθέσεως που δεν είχαν προσβληθεί με την έφεση και απορρίπτει, εν όλω ή εν μέρει, την αγωγή ως προς αυτά. Τέτοια υπέρβαση, όμως, η οποία να θεμελιώνει τον παραπάνω αναιρετικό λόγο, δεν συντρέχει όταν πλήττεται η απόφαση του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου καθόλα τα κεφάλαιά της, γιατί έκανε δεκτή την αγωγή του εφεσιβλήτου ενάγοντος ως νόμιμη και κατ'ουσίαν βάσιμη και το Εφετείο, το οποίο έχει την εξουσία λόγω του μεταβιβαστικού αποτελέσματος της εφέσεως, με την οποία ζητείται η καθ'ολοκληρίαν απόρριψη της αγωγής ερευνά αυτεπαγγέλτως, δηλαδή χωρίς την προβολή ειδικού παραπόνου, τη βασιμότητα της αγωγής και αφού εξαφανίσει την εκκαλουμένη απορρίψει εν όλω ή εν μέρει την αγωγή.

- Ο εκ του άρθρου 559 αρ. 20 ΚΠολΔ, λόγος αναιρέσεως, για παραμόρφωση του περιεχομένου εγγράφου, ιδρύεται αν το δικαστήριο υπέπεσε σε διαγνωστικό λάθος, αναγόμενο δηλαδή στην ανάγνωση του εγγράφου, με την παραδοχή ότι περιέχει περιστατικά προφανώς διαφορετικά από εκείνα που πράγματι περιλαμβάνει, όχι δε και όταν, από το περιεχόμενο του εγγράφου, το οποίο σωστά διέγνωσε, συνάγει αποδεικτικό πόρισμα διαφορετικό από εκείνο που ο αναιρεσείων θεωρεί ορθό. Πράγματι, στην τελευταία περίπτωση, πρόκειται για παράπονο, αναγόμενο στην εκτίμηση πραγματικών γεγονότων, η οποία εκφεύγει από τον αναιρετικό έλεγχο.

Πάντως, για να θεμελιωθεί ο προαναφερόμενος λόγος αναιρέσεως, θα πρέπει το δικαστήριο της ουσίας να έχει στηρίξει το αποδεικτικό πόρισμα του αποκλειστικά ή κατά κύριο λόγο στο έγγραφο, το περιεχόμενο του οποίου φέρεται ότι παραμορφώθηκε, όχι δε και όταν το έχει απλώς συνεκτιμήσει, μαζί με άλλα αποδεικτικά μέσα, χωρίς να εξαιρεί το έγγραφο, αναφορικά με το πόρισμα στο οποίο κατέληξε ως προς το αποδεικτικό γεγονός (ΟΛΑΠ 2/2008).

- Ο εκ του άρθρου 559 παρ.1 ΚΠολΔ, λόγος αναιρέσεως, για παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου, ιδρύεται αν το δικαστήριο δεν εφήρμοσε τέτοιο κανόνα, ενώ συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις της εφαρμογής του, ή αν εφήρμοσε αυτόν, ενώ δεν έπρεπε, καθώς και αν προσέδωσε στον εφαρμοστέο κανόνα έννοια διαφορετική από την αληθή (ΟΛΑΠ 36/1988).

Διατάξεις:

ΑΚ: 138,

ΚΠολΔ: 520, 522, 559 αριθ. 1, 559 αριθ. 8, 559 αριθ. 20,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Πώληση - Προσύμφωνο

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 2356

Έτος: 2009

Σύντομη Περίληψη: - Προσύμφωνο. Παράβαση κανόνα δικαίου. Ερμηνευτικοί κανόνες δικαιοπραξιών.

- Από τη διάταξη του άρθρου 166 ΑΚ, κατά την οποία το προσύμφωνο είναι σύμβαση, με την οποία τα μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να συνάψουν ορισμένη σύμβαση, προκύπτει ότι το προσύμφωνο, ως παράγον υποχρέωση προς παροχή, συνιστάμενη στην κατάρτιση της οριστικής σύμβασης, αποτελεί ενοχική - υποσχετική σύμβαση. Η σύναψη της σκοπούμενης οριστικής σύμβασης επιφέρει απόσβεση της εκ του προσυμφώνου ενοχής. Η εκπλήρωση έτσι της ενοχής, καθ' ορισμένο χρονικό σημείο ή εντός ορισμένης προθεσμίας, αποτελεί ουσιώδες στοιχείο της έννοιας της ενοχής. Ο χρόνος κατά τον οποίο ή εντός του οποίου πρέπει να καταρτισθεί η κυρία σύμβαση είναι δυνατό να καθορίζεται από το νόμο η από τη δικαιοπραξία, ειδικά δε όσον αφορά το προσύμφωνο, η πρακτική σημασία του ζητήματος καθορισμού του χρόνου που θα συναφθεί η κυρία σύμβαση συνίσταται, μεταξύ άλλων, στο ότι έκτοτε η απαίτηση καθίσταται ληξιπρόθεσμη και αρχίζει η παραγραφή. Αναφορικά με τη σημασία, η οποία πρέπει να προσδοθεί στην άπρακτη πάροδο της ορισμένης ημέρας προς σύναψη της οριστικής συμβάσεως εκ μέρους είτε του ενός, είτε αμοιτέρων των μερών του προσυμφώνου, προέχουσα σημασία έχει η προς τούτο βούληση των συμβαλλομένων μερών. Κατ' αρχήν, η εν λόγω προθεσμία, εφόσον δεν ορίσθηκε διαφορετικά, έχει απλώς τον χαρακτήρα προθεσμίας εκπληρώσεως της παροχής των συμβληθέντων, οπότε η άπρακτη πάροδος αυτής δεν επάγεται ανατροπή του προσυμφώνου. Και μετά την πάροδο αυτής (προθεσμίας) και μέχρι συμπληρώσεως της παραγραφής, στην οποία υπόκειται η σχετική αξίωση, μπορεί να ζητηθεί η σύναψη της οριστικής συμβάσεως. Οι συμβαλλόμενοι, όμως, μπορούν να ορίσουν, ρητά ή σιωπηρά, ότι η άπρακτη πάροδος της ορισθείσας προθεσμίας, ανεξαρτήτως του λόγου που την προκάλεσε, επάγεται ανατροπή του προσυμφώνου και ματαίωση καταρτίσεως της οριστικής συμβάσεως. Στην τελευταία αυτή περίπτωση η προθεσμία λειτουργεί ως διαλυτική. Περαιτέρω, από τη διάταξη του άρθρου 402 ΑΚ προκύπτει ότι κατά την κατάρτιση του προσυμφώνου μπορεί να δοθεί αρραβώνας, ο οποίος αποσκοπεί στην κάλυψη της ζημίας, σε περίπτωση υπαίτιας μη σύμπραξης του συμβαλλομένου για την κατάρτιση της προσυμφωνηθείσας σύμβασης.

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 1 του ΚΠολΔ αναίρεση επιτρέπεται και αν παραβιάστηκαν οι ερμηνευτικοί κανόνες των δικαιοπραξιών των άρθρων 173 και 200 ΑΚ. Οι ερμηνευτικοί αυτοί κανόνες εφαρμόζονται από το δικαστήριο της ουσίας όταν, κατά την ανέλεγκτη, ως προς αυτό, κρίση του, διαπιστώνει ότι υπάρχει στη σύμβαση κενό ή αμφιβολία σχετικά με τη δήλωση βουλήσεως των συμβαλλομένων. Η διαπίστωση αυτή μπορεί είτε να αναφέρεται στην απόφαση ρητώς, είτε να προκύπτει από αυτή έμμεσα όταν, παρά τη μη ρητή αναφορά της ή ακόμα και παρά τη ρητή διαβεβαίωση της ανυπαρξίας της, το δικαστήριο προβαίνει σε ερμηνεία της συμβάσεως, η οποία (ερμηνεία) αποκαλύπτει ότι το δικαστήριο βρέθηκε μπροστά σε κενό ή αμφιβολία σχετικά με τη δήλωση της βουλήσεως των συμβαλλομένων. Μόνη η παράλειψη της μνείας των διατάξεων των άρθρων 173 και 200 ΑΚ δεν συνιστά παραβίαση τους, αν το δικαστήριο έλαβε υπόψη κατά την ερμηνεία της συμβάσεως τα ερμηνευτικά κριτήρια που προβλέπονται από αυτές. Το δικαστήριο παραβιάζει τους κανόνες αυτούς ευθέως μεν, αν είτε δεν τους εφαρμόζει, είτε προβαίνει σε κακή εφαρμογή τους, εκ πλαγίου δε όταν μολονότι προσφεύγει στους κανόνες αυτούς δεν παραθέτει στην απόφασή του τα στοιχεία από τα οποία προκύπτει η εφαρμογή τους.

Διατάξεις:

ΑΚ: 166, 173, 200, 402,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 1,

Δημοσίευση: INLAW 2009 * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 72 * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 160

Σύμβαση έργου - Δημόσια έργα

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 203

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Δημόσια Έργα. Επιτρπτοί αναιρετικοί λόγοι.

- Κατά το άρθρο 13 παρ.1 του Ν. 1418/1984, όπως αντικ. με το άρθρο 4 παρ.3α' του Ν. 3481/2006 και κωδικοποιήθηκε με το Ν. 3669/2008, κάθε διαφορά μεταξύ των συμβαλλομένων μερών που προκύπτει από τη σύμβαση κατασκευής δημοσίου έργου επιλύεται κατά τα οριζόμενα στη διάταξη αυτή.

- Κατά την παρ.6 του άρθρου αυτού, η αίτηση αναιρέσεως κατά των αποφάσεων του πολιτικού εφετείου επιτρέπεται μόνο για τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 559 αρ.1 έως 7, 9, 16, 17, 19 και 20 του ΚΠολΔ.

Διατάξεις:

Νόμοι: 1418/1984, άρθ. 13,

Νόμοι: 3481/2006, άρθ. 4,

Νόμοι: 3669/2008,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Σύμβαση έργου - Δικαιώματα εργοδότη

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 1922

Έτος: 2009

Σύντομη Περίληψη:

- Υπερημερία εργολάβου. Δικαιώματα εργοδότη. Παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου.

-Από τη διάταξη του 686 εδ. β ΑΚ, η οποία ορίζει ότι, όταν υπάρχει υπερημερία εργολάβου, διατηρούνται ακέραια τα δικαιώματα που έχει ο εργοδότης εξαιτίας της, προκύπτει ότι αν έχει παρέλθει ο συμβατικός χρόνος παράδοσης και ο εργολάβος έχει περιέλθει σε υπερημερία, ο εργοδότης έχει τα δικαιώματα των άρθρων 383 ως 385

ΑΚ, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η υπαναχώρηση, αποτέλεσμα της οποίας, κατά το άρθρ. 389 ΑΚ που εφαρμόζεται και επί νόμιμης υπαναχώρησης, σε συνδυασμό με τα άρθρ. 904 και 911 ΑΚ, είναι ότι η σύμβαση έργου καταργείται αναδρομικά (ex tunc), αποσβήνεται η υποχρέωση προς παροχή και οι παροχές που δόθηκαν αναζητούνται κατά τις διατάξεις για τον αδικαιολόγητο πλουτισμό.

-Σύμφωνα με το άρθρο 560 ΚΠολΔ κατά των αποφάσεων των ειρηνοδικείων, καθώς και των αποφάσεων των πρωτοδικείων που εκδίδονται σε εφέσεις κατά των αποφάσεων των ειρηνοδικείων επιτρέπεται αναίρεση μόνο για τους περιοριστικώς στο άρθρο αυτό αναφερόμενους λόγους, οι οποίοι είναι α) η παραβίαση κανόνων δικαίου στους οποίους περιλαμβάνονται και οι ερμηνευτικοί κανόνες των δικαιοπραξιών, β) η μη νόμιμη συγκρότηση του δικαστηρίου, 3) η υπέρβαση από το δικαστήριο της δικαιοδοσίας των πολιτικών δικαστηρίων και δ) ο παράνομος αποκλεισμός της δημοσιότητας της διαδικασίας. Εξάλλου, κατά τη διάταξη του άρθρου 562 παρ. 2 ΚΠολΔ είναι απαράδεκτος λόγος αναίρεσης που στηρίζεται σε ισχυρισμό ο οποίος δεν προτάθηκε νόμιμα στο δικαστήριο της ουσίας, εκτός αν πρόκειται για κάποια από τις προβλεπόμενες στη διάταξη αυτή εξαιρέσεις. Από την τελευταία αυτή διάταξη, συνάγεται ότι το καθιερούμενο απαράδεκτο αναφέρεται σε όλους τους λόγους αναιρέσεως του άρθρου 559 ΚΠολΔ, από δε το συσχετισμό της με τις διατάξεις των άρθρων 566 παρ. 1 και 118 αριθ. 4 του ίδιου Κώδικα προκύπτει ότι, για να είναι ορισμένος ο λόγος αναιρέσεως, πρέπει να μνημονεύεται στο αναιρετήριο, αν δεν πρόκειται για τις πιο πάνω εξαιρετικές περιπτώσεις, ότι ο ισχυρισμός στον οποίο εκείνος στηρίζεται έχει προταθεί νόμιμα στο δικαστήριο που έχει εκδώσει την προσβαλλόμενη απόφαση (ΟΛΑΠ 43/1990), εάν δε προσβάλλεται με την αναίρεση η απόφαση του Εφετείου, δεν αρκεί να έχει προβληθεί ο ισχυρισμός που στηρίζει τον λόγο αναιρέσεως στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο, αλλά πρέπει να έχει επαναφερθεί νομίμως και στον δεύτερο βαθμό και μάλιστα με λόγο εφέσεως, αν αναιρεσιών είναι ο διάδικος που εξεκάλεσε την απόφαση του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου.

Διατάξεις:

ΑΚ: 383, 384, 385, 387, 389, 516, 681, 683, 686, 904, 911,

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 1, 560, 562,

Δημοσίευση: INLAW 2011 * ΕλλΔνη 2011, σελίδα 163

Συμβιβασμός - Γενικά

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 540

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Δικαστικός συμβιβασμός. Παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου. Παραμόρφωση περιεχομένου εγγράφου. Μη λήψη υπόψη πραγμάτων. Αδίκαστη αίτηση.

- Από τις διατάξεις των άρθρων 871 του ΑΚ, 293 και 904 παρ. 2 του ΚΠολΔ συνάγεται ότι ο δικαστικός συμβιβασμός, με τον οποίον περατώνεται η δίκη και λύεται οριστικά η διαφορά που αποτέλεσε το αντικείμενό της αποτελεί σύμβαση διφυσού, χαρακτήρα, ήτοι σύμβαση ιδιωτικού δικαίου και δικονομική σύμβαση, υποκαθιστώντας ισοδυνάμως τον τύπο, στον οποίον κατά το ουσιαστικό δίκαιο υποβάλλεται η δικαιοπραξία, με εκείνον που θεσπίζει η διάταξη του άρθρου 293 ΚΠολΔ για την αυτοδίκαιη κατάργηση της δίκης (ΟΛΑΠ 2092/1996).

- Κατά τη διάταξη του άρθρου 559 αρ. 1 του ΚΠολΔ, αναίρεση επιτρέπεται, αν παραβιάσθηκε κανόνας του ουσιαστικού δικαίου, στον οποίο περιλαμβάνονται και οι ερμηνευτικοί κανόνες των δικαιοπραξιών. Ο κανόνας δικαίου παραβιάζεται είτε με ψευδή ερμηνεία, δηλαδή με την απόδοση σ' αυτόν έννοιας μη αληθινής (μη αρμόζουσας), είτε με εσφαλμένη (μη ορθή) εφαρμογή, που υπάρχει όταν ο κανόνας

δικαίου εφαρμόζεται ενώ δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του ή δεν εφαρμόζεται ενώ συντρέχουν οι προϋποθέσεις αυτές, καθώς και όταν εφαρμόζεται εσφαλμένα (ΟΛΑΠ 7/2006, 4/2005).

- Παραμόρφωση του περιεχομένου εγγράφου, που ιδρύει τον αναιρετικό λόγο του άρθρου 559 αρ. 20 του ΚΠολΔ συντρέχει, όταν το δικαστήριο της ουσίας δέχεται ως (οντολογικό) περιεχόμενο του εγγράφου πόρισμα καταδήλως διαφορετικό από εκείνο που προκύπτει από το περιεχόμενο του ως προς την ύπαρξη ή ανυπαρξία πραγματικού γεγονότος και εξαιτίας του διαγνωστικού αυτού λάθους καταλήγει σε επιζήμιο για τον αναιρεσείοντα πόρισμα ως προς τα πράγματα που έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Δεν περιλαμβάνει όμως και την περίπτωση κατά την οποία το δικαστήριο, από την εκτίμηση και αξιολόγηση του αληθινού περιεχομένου του εγγράφου, έστω και εσφαλμένως, καταλήγει σε συμπέρασμα αντίθετο από εκείνο που θεωρεί ως ορθό ο αναιρεσείων, γιατί τότε πρόκειται για αιτίαση σχετική με την εκτίμηση πραγμάτων, η οποία δεν ελέγχεται από τον Άρειο Πάγο.

- Για το ορισμένο του εκ του άρθρου 559 αριθ. 8 του ΚΠολΔ λόγου αναιρέσεως, κατά τον οποίο αναίρεση επιτρέπεται, αν το δικαστήριο παρά τον νόμο έλαβε υπόψη πράγματα που δεν προτάθηκαν και έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης, πρέπει στο αναιρετήριο να αναφέρεται ποια ήταν τα πράγματα που παρά τον νόμο το δικαστήριο έλαβε υπόψη, μολονότι δεν προτάθηκαν παραδεκτά και ποια επίδραση ασκούσαν στην έκβαση της δίκης.

- Για το ορισμένο του εκ του άρθρου 559 αρ. 9 ΚΠολΔ λόγου αναιρέσεως, κατά τον οποίο αναίρεση επιτρέπεται, αν το δικαστήριο επιδίκασε κάτι που δεν ζητήθηκε ή περισσότερα από όσα ζητήθηκαν ή άφησε αίτηση αδίκαστη, πρέπει στο αναιρετήριο να διαλαμβάνεται η συγκεκριμένη παράβαση και το περιεχόμενο της αιτήσεως (κεφαλαίου) που υποβλήθηκε στο δικαστήριο, δεν συγκροτείται δε ο λόγος αυτός, αν το δικαστήριο, μετά από έρευνα της ουσίας της υποθέσεως δέχθηκε μερικώς το αγωγικό αίτημα.

Διατάξεις:

ΑΚ: 871,

ΚΠολΔ: 293, 559 αριθ. 1, 559 αριθ. 8, 559 αριθ. 9, 559 αριθ. 20, 904,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Τόκοι - Τόκοι υπερημερίας δημοσίου και νπδδ

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 879

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Τόκος υπερημερίας. ΟΣΕ. Παραπομπή στην Ολομέλεια του ΑΠ.

- Με την προσβαλλόμενη απόφαση απορρίφθηκε ως μη νόμιμο το αίτημα του αναιρεσείοντος, με το οποίο ζητούσε να αναγνωρισθεί η υποχρέωση του εναγομένου ΟΣΕ να του καταβάλει τόκους υπερημερίας επί του ποσού της οφειλομένης αποζημιώσεως, που αρχίζουν από την προς αυτόν επίδοση της αγωγής, κατά τις διατάξεις των άρθρων 340 και 345 του Α.Κ., διότι κρίθηκε ότι το ποσοστό του τόκου υπερημερίας του επιδικασθέντος ποσού των 2.400,70 ευρώ ανέρχεται, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 21 του Κώδικα περί δικών του Δημοσίου, σε 6 %. Η κρίση αυτή πλήσσει ήδη με τον από το άρθρο 560 αριθμ. 1 του ΚΠολΔ δεύτερο λόγο αναιρέσεως, που αιτιάζεται για παράβαση των άρθρων 340 και 345 Α.Κ, στην οποία υπέπεσε το ως Εφετείο δικάσαν Πολυμελές Πρωτοδικείο με το να αρνηθεί την εφαρμογή τους. Η κατάφαση όμως της βασιμότητας του λόγου αυτού της αναιρέσεως προϋποθέτει την κρίση ότι δεν είναι συνταγματικώς ανεκτή η επέκταση του άρθρου

21 του Κώδικα περί δικών του Δημοσίου επί του ΟΣΕ, την οποία επιβάλλουν τα άρθρα 2 παρ. 3 εδάφιο β' του ΝΔ της 4/4.9.1935 και 4 παρ. 1 του ΝΔ 674/1970, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του ΝΔ 1116/1972. Το εντεύθεν όμως ανακύπτει ζήτημα είναι γενικότερου ενδιαφέροντος, αφού μπορεί να οδηγήσει στην άρνηση εφαρμογής νόμου, ως αντισυνταγματικού. Ως εκ τούτου, ο προϋποθέτων αυτήν ως άνω δεύτερος λόγος αναιρέσεως πρέπει να παραπεμφθεί στην Πλήρη Ολομέλεια του Δικαστηρίου τούτου, σύμφωνα με το άρθρο 563 παρ. 2 περ. β' εδάφιο γ' του ΚΠολΔ και 100 αριθ. 5 του Συντάγματος. Το δικαστήριο τέλος επιφυλάσσεται να ερευνήσει τον πρώτο, εκ του άρθρου 560 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ., λόγο αναιρέσεως, με τον οποίο πλήττεται η προσβαλλόμενη απόφαση, για παράβαση του άρθρου 90 παρ. 3 του Ν 2362/1995, με την έννοια ότι κακώς εφαρμόστηκε, ενώ δεν έπρεπε να εφαρμοσθεί, σε συνδυασμό με τα άρθρα 4 παρ. 1 και 2, 20 παρ. 1, 22 παρ. 1β, 25 παρ. 1 του Συντάγματος, κατά την νέα, μετά την έκδοση της αποφάσεως της Πλήρους Ολομελείας, συζήτηση της υποθέσεως.

Διατάξεις:

ΚΠολΔ: 560,

ΝΔ: 4246/1962, άρθ. 3,

ΑΝ: 392/1968, άρθ. 9,

ΝΔ: 674/1970, άρθ. 21,

ΝΔ: 116/1972, άρθ. 1,

Νόμοι: 2331/1995, άρθ. 16,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Τόκοι - Τόκοι υπερημερίας δημοσίου και νπδδ

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 562

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Τόκος υπερημερίας Δημοσίου.

- Κατά τη διάταξη του άρθ. 90 παρ. 3 Ν. 2362/1995 "περί δημοσίου Λογιστικού και ελέγχου δαπανών του Κράτους", η απαίτηση οποιουδήποτε των με σχέση δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου υπαλλήλων του Δημοσίου, πολιτικών ή στρατιωτικών, κατ' αυτού που αφορά σε αποδοχές ή άλλες κάθε φύσεως απολαβές αυτών ή αποζημιώσεις, έστω και αν βασίζεται σε παρανομία των οργάνων του Δημοσίου ή στις περί αδικαιολογήτου πλουτισμού διατάξεις, παραγράφεται μετά διετία από την γένεσή της, ενώ κατά τη διάταξη του άρθ. 91 εδ. α' του ίδιου νόμου με την επιφύλαξη κάθε άλλης ειδικής διάταξης του νόμου αυτού η παραγραφή οποιασδήποτε απαίτησης κατά του Δημοσίου αρχίζει από το τέλος του οικονομικού έτους, μέσα στο οποίο γεννήθηκε και ήταν δυνατή η δικαστική επιδίωξή της. Από τον συνδυασμό των ως άνω διατάξεων σαφώς προκύπτει, ότι με την πρώτη από αυτές ρυθμίζεται ειδικά το θέμα της παραγραφής των αξιώσεων των με σχέση δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου υπαλλήλων του Δημοσίου, πολιτικών ή στρατιωτικών, κατ' αυτού που αφορούν σε αποδοχές ή άλλες κάθε φύσεως απολαβές ή αποζημιώσεις, έστω και αν βασίζονται σε παρανομία των οργάνων του ή στις διατάξεις για τον αδικαιολόγητο πλουτισμό, και ορίζεται ως χρονικό σημείο έναρξης της παραγραφής αυτής η γένεση της κάθε αντίστοιχης αξίωσης. Η διάταξη αυτή είναι ειδική σε σχέση με τη διάταξη του άρθ. 91 εδ. α' του ανωτέρω νόμου, με την οποία ρυθμίζεται γενικά το θέμα της έναρξης του χρόνου παραγραφής οποιασδήποτε αξίωσης κατά του δημοσίου κ.λ.π. από το τέλος του οικονομικού έτους, μέσα στο οποίο γεννήθηκε και ήταν δυνατή η δικαστική επιδίωξή της, όπως αυτό σαφώς συνάγεται από τη ρητή επιφύλαξη ως προς την ισχύ άλλων ειδικών διατάξεων που διατυπώνεται στο άρθ. 91 εδ. α' , και επομένως

κατισχύει αυτής (ΑΕΔ 32/2008, ΟΛΑΠ 29/2006). Η οριζόμενη με την παραπάνω διάταξη βραχυπρόθεσμη παραγραφή, ο χρόνος της οποίας είναι μικρότερος ή μεγαλύτερος από τον χρόνο παραγραφής παρόμοιων αξιώσεων (άρθ. 250 παρ. 6 και 17 του ΑΚ, 289 παρ. 1 του ΚΙΝΔ), έχει θεσπισθεί για λόγους γενικότερου δημόσιου συμφέροντος και συγκεκριμένα από την ανάγκη ταχείας εκκαθάρισης των σχετικών αξιώσεων και των αντίστοιχων υποχρεώσεων του Δημοσίου, η οποία είναι απαραίτητη για την προστασία της περιουσίας και της οικονομικής κατάστασης αυτού, στην οποία συμβάλλουν όλοι οι φορολογούμενοι πολίτες με την καταβολή φόρων και συνεπώς, η διάταξη αυτή δεν αντίκειται, α) στην κατά το άρθρ. 4§1 του Συντ. αρχή της ισότητας ούτε στην αποτελούσα ειδικότερη μορφή και εκδήλωση αυτής και καθιερούμενη με το άρθρ. 22 παρ. 1 εδ. β' αυτού αρχή της ίσης αμοιβής για ίσης αξίας παρεχόμενη εργασία (πρβλ. ΑΕΔ 9/2009 ως προς την ερμηνεία της παρομοίου περιεχομένου διάταξης του άρθρ. 48 παρ. 3 του ΝΔ 496/1974, β) στη διάταξη του άρθρ. 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ που προαναφέρθηκε και στο άρθρ. 20 παρ. 1 του Συντ. που περιέχει ανάλογη προστασία και ορίζει ότι καθένας έχει το δικαίωμα στην παροχή έννομης προστασίας από τα δικαστήρια, αφού αυτές εξασφαλίζουν σε κάθε πρόσωπο το δικαίωμα να έχει έννομη προστασία από τα δικαστήρια και να δικάζεται η υπόθεσή του δίκαια και αμερόληπτα, αλλά δεν απαγορεύουν τη θέσπιση διαφορετικού χρόνου παραγραφής κατά κατηγορία αξιώσεων και δικαιούχων και γ) στις διατάξεις του άρθρ. 1 του πρώτου πρόσθετου πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ και 2 παρ. 3, 14 παρ. 1 και 26 του Ν. 2462/1997, που έχουν μνημονευθεί παραπάνω (ΟΛΑΠ 2/2011, 31/2007, ως προς την ερμηνεία της παρομοίου περιεχομένου διάταξης του άρθρ. 48 παρ. 3 του ΝΔ 496/1974).

- Με τη διάταξη του άρθρου 21 του Δ/τος της 6 Ιουνίου - 10 Ιουλίου 1944 "περί κώδικος των νόμων περί δικών του Δημοσίου", η οποία, κατ' άρθρο 109 παρ. 2 ΕισΝΑΚ, διατηρήθηκε σε ισχύ και μετά την εισαγωγή του ΑΚ ορίζεται ότι: "Ο νόμιμος και ο της υπερημερίας τόκος πάσης του Δημοσίου οφειλής ορίζεται εις 6% ετησίως πλην αν άλλως ωρίσθη διά συμβάσεως ή ειδικού νόμου. Ο ειρημένος τόκος άρχεται από την επιδόσεως της αγωγής". Από τη διάταξη αυτή συνάγεται ότι στην περίπτωση χρηματικής οφειλής του Δημοσίου, αυτό, κατ' εξαίρεση προς τις γενικές διατάξεις, υποχρεούται στην καταβολή νόμιμων ή τόκων υπερημερίας από την επίδοση σε αυτό σχετικής αγωγής από την οποία και λαμβάνει γνώση της αμφισβήτησης (ΑΕΔ 7/2011), το δε ποσοστό του τόκου ανέρχεται στο προαναφερθέν 6% ετησίως. Η ρύθμιση αυτή της υποχρεώσεως του Δημοσίου στην καταβολή νόμιμων τόκων ή τόκων υπερημερίας ποσοστού 6% από την επίδοση της αγωγής σε αυτό δικαιολογείται από λόγους γενικότερου δημόσιου συμφέροντος εγγεμένου στην περιστολή των από την αιτία αυτή δαπανών του Δημοσίου, τις οποίες εξυπηρετεί διά χρημάτων κυρίως του συνόλου των πολιτών και την κάλυψη διά των εξοικονομμένων ετέρων τέτοιων δαπανών για την παροχή υπηρεσιών στο κοινωνικό σύνολο και δεν αντίκειται στις διατάξεις των άρθρ. 341 και 345 του ΑΚ ούτε στις προαναφερθείσες διατάξεις του Διεθνούς Συμφώνου για τα ατομικά δικαιώματα και των άρθρ. 4 παρ. 1, 17, 20 και 25 παρ. 1 του Συντ. 1 και 95 της Διεθνούς Συμβάσεως Εργασίας που κυρώθηκε με τον Ν. 3248/1975, 6 και 14 της ΕΣΔΑ και 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου αυτής.

Διατάξεις:

ΑΚ:

ΕισΝΑΚ: 109,

ΕΣΔΑ: 6, 17,

Σ: 4,

Νόμοι: 2362/1995, άρθ. 90, 91,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Τόκοι - Τόκοι υπερημερίας δημοσίου και νπδδ

Δικαστήριο: Άρειος Πάγος

Αριθμός απόφασης: 1117

Έτος: 2011

Σύντομη Περίληψη:

- Τόκοι υπερημερίας Δημοσίου και ΝΠΔΔ. ΟΛΠ ΑΕ. Παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου. Αναίρειται η προσβαλλόμενη απόφαση.

- Από τη διάταξη του άρθρου 4 παρ.1 του Συντάγματος, κατά την οποία οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου, προκύπτει ότι το Σύνταγμα θεσπίζει και την ισότητα του νόμου έναντι των Ελλήνων πολιτών, υπό την έννοια ότι ο νομοθέτης δεσμεύεται, όταν ρυθμίζει ουσιαστικά όμοια πράγματα, σχέσεις ή καταστάσεις που αφορούν περισσότερες κατηγορίες προσώπων, να μην εισάγει αδικαιολόγητες εξαιρέσεις και διακρίσεις, εκτός αν αυτές επιβάλλονται από λόγους γενικότερου κοινωνικού ή δημοσίου συμφέροντος, τη συνδρομή των οποίων ελέγχουν τα δικαστήρια (ΟΛΑΠ 9/2004). Περαιτέρω με τη διάταξη του άρθρου 1 παρ.1 Ν. 2688/ 1999 ορίζεται ότι το νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου με την επωνυμία "Όργανισμός Λιμένος Πειραιώς", το οποίο ιδρύθηκε με το Ν. 4748/1930 και αναμορφώθηκε με τον ΑΝ 1559/1950 που κυρώθηκε με το Ν. 1630/1951, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε μεταγενέστερα, μετατρέπεται σε ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία "Όργανισμός Λιμένος Πειραιώς Ανώνυμη Εταιρεία" και με διακριτικό τίτλο "Ο.Λ.Π. Α.Ε." και ότι η "Ο.Λ.Π. Α.Ε." είναι ανώνυμη εταιρεία κοινής ωφέλειας με σκοπό την εξυπηρέτηση του δημόσιου συμφέροντος, λειτουργεί κατά τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας, απολαμβάνει διοικητικής και οικονομικής αυτοτέλειας, τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργού Εμπορικής Ναυτιλίας και διέπεται από το νόμο αυτό (2688/1999) και τον κ.ν. 2190/1920 και συμπληρωματικά από τις διατάξεις του ν. 2414/1996, καθώς και του ΑΝ1559/1950, όπως κάθε φορά ισχύουν. Επίσης κατά μεν τη διάταξη του άρθρου 2 παρ.1 περ.α ν.2688/1999, οι διατάξεις του ΑΝ1559/1950 εφαρμόζονται αναλόγως στην εταιρεία "Ο.Λ.Π. Α.Ε.", εκτός εκείνων που αναφέρονται σε θέματα τα οποία ρυθμίζονται διαφορετικά από τις διατάξεις του νόμου αυτού που αφορούν την "Ο.Λ.Π. Α.Ε.", κατά δε τη διάταξη του άρθρου 2 παρ.2 εδ.α του ίδιου ν. 2688/1999 οι διατάξεις του άρθρου 3 ΑΝ1559/1950 εφαρμόζονται στην "Ο.Λ.Π. Α.Ε.", η οποία υπόκειται μόνο σε φόρο εισοδήματος. Επομένως η εταιρεία αυτή ("Ο.Λ.Π. Α.Ε.") σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ.1 του ως άνω ΑΝ1559/1950 απολαύει όλων των προνομίων, απαλλαγών και ατελειών των οποίων απολαύει το Δημόσιο σε όλες τις δημόσιες και ιδιωτικές σχέσεις και συναλλαγές του, και εφαρμόζονται εν γένει επ' αυτής όλες οι σχετικές διατάξεις εξαιρετικού δικαίου που ισχύουν εκάστοτε για το Δημόσιο. Στα προνόμια αυτά περιλαμβάνεται και ο ορισμός του νομίμου τόκου και του τόκου υπερημερίας κάθε οφειλής της "Ο.Λ.Π. Α.Ε." σε ποσοστό 6% ετησίως (άρθρο 3 παρ. 2 περ. δ ΑΝ 1559/1950). Η τελευταία αυτή διάταξη αντίκειται στο άρθρο 4 παρ.1 του Συντάγματος, αφού εισάγει υπέρ της "Ο.Λ.Π. Α.Ε." εξαίρεση που είναι αδικαιολόγητη, ήτοι μη επιβαλλόμενη από λόγους γενικότερου κοινωνικού ή δημοσίου συμφέροντος. Ειδικότερα το προνόμιο αυτό, το οποίο, όταν κατά το έτος 1950 καθιερώθηκε υπέρ του νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου του Ο.Λ.Π., ήταν ανεκτό από την έννομη τάξη, ήδη δεν είναι ανεκτό υπέρ μιας ανώνυμης εταιρείας, όπως είναι η "Ο.Λ.Π. Α.Ε.", η οποία λειτουργεί κατά τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας, διαθέτοντας οικονομική και διοικητική αυτοτέλεια, αναπτύσσει και επιχειρηματική δραστηριότητα, αφού έχει ως σκοπό τη διοίκηση και εκμετάλλευση του λιμένος Πειραιώς ή και άλλων λιμένων, δυναμένη για την επίτευξη του σκοπού αυτού να συνιστά θυγατρικές εταιρείες και να συμμετέχει σε άλλες εταιρείες που έχουν ως σκοπό την εκμετάλλευση χώρων και

ανάπτυξη δραστηριοτήτων στο λιμένα Πειραιώς κ.λ.π. (άρθρο 3 του εγκριθέντος με το Ν. 2688/1999 καταστατικού της) και είναι ισότιμη με κάθε άλλη ανώνυμη εταιρεία (ΟλΑΠ 5/2011).

Διατάξεις:

ΚΠολΔ: 559 αριθ. 1,

Σ: 4,

ΑΝ: 1559/1950,

Νόμοι: 1630/1951,

Νόμοι: 2688/1999, άρθ. 1, 2,

Δημοσίευση: INLAW 2011

Διδότου 9-11, 10680 Αθήνα, τηλ. 210 3390555, Fax: 210 3637811 e-mail:
info@inlaw.gr